

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 13 Δεκεμβρίου 2020 • Έτος 129 • Αρ. φύλλου 639

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

60 ΧΡΟΝΙΑ Κ.Δ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Βίωσε πρωτόγνωρο πόλεμο ο Χριστόφιας

«Η κυβέρνηση Χριστόφια δέχτηκε όσο καμιά κυβέρνηση έναν πρωτόγνωρο πόλεμο» λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Στέφανος Στεφάνου, μιλώντας για την πενταετία διακυβέρνησης Δημήτρη Χριστόφια. Εκτιμά πως αν ο Ταλάτ δεν έκανε, ίσως και να πετυχαίναμε λύση. Ανοίγει τα χαρτιά του και για το Μαρί, την κρίση και τις κρίσιμότερες στιγμές της διακυβέρνησης. **Σελ. 18**

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΣΑΡΡΗΣ

Πώς το κούρεμα κατέστη η μόνη λύση

Το παρασκήνιο της νύχτας του Γιούρογκρουπ υπό την παρουσία του προέδρου αποκαλύπτει στην «Κ» ο πρώην υπ. Οικονομικών Μιχάλης Σαρρής, μιλώντας για την κρίσιμη περίοδο του κουρέματος. Αναφέρει τι έκανε τελικά σε εκείνο το ταξίδι στη Ρωσία, την ενδιαφέρουσα επίσκεψη της κυβέρνησης στον ηγούμενο Εφραίμ, αλλά και γιατί ο διορισμός του είχε χρονοδιάγραμμα. **Σελ. 19**

ΤΟΥΡΚΙΑ

Διπλωματία από τον αέρα

Σε έκθεση για την Τουρκία της Ερευνητικής Υπηρεσίας του Κογκρέσου σημειώνεται ότι κατά την πρώτη δεκαετία του Ερντογάν, η κύρια προσέγγιση της Τουρκίας στη γύρω περιοχή ήταν να προτάσσει πολιτική και οικονομική επιρροή. Πλέον η Άγκυρα έχει επικεντρωθεί σε μια χαμηλού κόστους μέθοδο, τη χρήση Drones. **Σελ. 8**

ΜΑΡΙΝΟΣ ΜΟΥΣΙΟΥΤΤΑΣ

Θα ξεπεράσουμε το εκλογικό όριο το '21

Τη σιγουριά πως ΔΗΠΑ και Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων θα ξεπεράσουν κατά πολύ το εκλογικό όριο το 2021 εκφράζει ο Μαρίνος Μουσιούττας. Εξηγεί γιατί έφυγε από το ΔΗΚΟ, αν φοβήθηκε τον ανταγωνισμό και αν ενδιαφέρεται για τη δημαρχία Λευκωσίας. **Σελ. 17**

ΗΠΑ

Το κύκνειο άσμα μιας προεδρίας

Οι τελευταίες ημέρες της προεδρίας Τραμπ θυμίζουν περισσότερο λογοτεχνικό δράμα, παρά θητεία σύγχρονου αρχηγού κράτους. Τα μόνα που ενδιαφέρουν τον απερχόμενο πρόεδρο είναι η ανταμοιβή φίλων, η εκκαθάριση όλων των «πρόβωσων» και η τιμωρία των εχθρών του. **Σελ. 23**

Εμβολιασμοί χωρίς την επιλογή εμβολίου

Προβληματισμός ωστόσο για το γεγονός ότι δεν υπάρχει σχέδιο αλλά ούτε και σενάριο που να καλύπτει τους αρνητές

Τις πρώτες μέρες της νέας χρονιάς θα αρχίσουν οι εμβολιασμοί στην Κύπρο προς αντιμετώπιση της COVID-19. Αρχικά δεν θα υπάρχει επιλογή ως προς το εμβόλιο, καθώς τα δύο πρώτα που θα αφιχθούν θα είναι της Pfizer (και BioNTech) και Moderna, αφού ολοκληρωθεί η αδειοδότηση από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων. Η πρώτη παρτίδα θα αφορά 48.995

δόσεις. Σημειώνεται ότι τα εμβόλια δεν δοκιμάστηκαν σε παιδιά πράγμα που καθιστά απαγορευτικό τον εμβολιασμό τους. Ο εμβολιασμός δεν είναι υποχρεωτικός, όμως εκτιμάται ότι το ενδιαφέρον θα είναι αυξημένο, όπως λέει στην «Κ» η επικεφαλής των Ιατρικών Υπηρεσιών Όλγα Καλακούτα. Κι αυτό αφενός διότι τα επίπεδα εμβολιαστικής κάλυψης του

Τα πρώτα εμβόλια φτάνουν στην Κύπρο περί τα τέλη Δεκεμβρίου.

κυπριακού πληθυσμού σε διάφορα νοσήματα, ήταν διαχρονικά πολύ υψηλά. Αφετέρου λόγω του φόβου που έχει προκαλέσει σε όλους μας η σημερινή πανδημία. Ταυτόχρονα, οι μέχρι στιγμής αναφερόμενες παρενέργειες είναι πολύ μικρές, στο πλαίσιο συνηθισμένων παρενεργειών οποιουδήποτε άλλου εμβολίου. Το πλάνο του εμβολιασμού κατά του νέου

κορωνοϊού είναι βασισμένο σε δύο πυλώνες: ο ένας αφορά την επεκτατικότητα της εργασίας και ο άλλος τον κίνδυνο σοβαρής νόσου. Προτεραιότητα θα δοθεί στους ένοικους κλειστών δομών και στους επαγγελματίες υγείας πρώτης γραμμής. Πάντως, η μάσκα φαίνεται ότι μένει στη ζωή μας και για μερικούς μήνες μετά το εμβόλιο. **Σελ. 4, 6**

Εγκλωβισμένη στην κόλαση του Βαρωσιού για 15 μέρες...

Η δεκάχρονη Κωνσταντίνη είναι διαγγονο της Ξένιας Χατζηπαύλου και του εν ψυχρώ δολοφονηθέντος από τα στρατεύματα κατοχής, στο Βαρώσι στις 18 Αυγούστου 1974, Μιχάλη. Οι δυο τους, κρατάνε τη φωτογραφία του, απαιτώντας να τους επιστραφούν τα οστά του, για την οφειλόμενη κηδεία. Η κ. Ξένια, στις δύο εβδομάδες του εγκλεισμού της ίδιας και των δύο παιδιών της στις Πολυκατοικίες του Βαρωσιού, ήταν οκτώ μηνών έγκυος και έγινε μάρτυρας και κατά συρροήν βασμών. **Σελ. 10**

Πώς σχεδιάζει να κινηθεί η Αθήνα

Αναποφασιστικότητα της Ε.Ε.

Με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 10ης Δεκεμβρίου να αποτελεί πλέον ένα ορόσημο ενδεικτικό μόνο της αναποφασιστικότητας της Ε.Ε. να βάλει οριστικό φρένο στην τουρκική προκλητικότητα στην Ανατολική Μεσόγειο, η Αθήνα στρέφει τώρα το βλέμμα στις επόμενες εβδομάδες και μήνες. Πλέον είναι απολύτως σαφές ότι οι Ευρωπαίοι προτίμησαν να δουν πώς πρόκειται να αντιμετωπίσουν την Τουρκία οι ΗΠΑ. **Σελ. 20**

Χάνονται 50 εκατ. τον μήνα από το νέο κύμα των μέτρων

Αύξηση 0,5% θα σημειώσει η ύφεση στο τέλος του 2020

Βαρύ είναι το κόστος από τα νέα μέτρα που έχουν επιβληθεί για αναχαίτιση του δεύτερου κύματος της πανδημίας. Η επιπτώση που έχει μπναιώς το κλείσιμο όλων των τομέων που έχουν εξαγγελθεί σε παγκύπρια βάση, θα κοστίσει 50 εκατομμύρια ευρώ στο σύνολο της οικονομίας (gross value added – ακαθάριστη αξία). Ταυτόχρονα, αναμένεται να αυξηθεί και η ύφεση κατά 0,5%. Η ύφεση που θα κα-

ταγραφόταν για το 2020 εάν δεν είχε έρθει το δεύτερο κύμα της πανδημίας, θα ήταν στο 4,9% - 5%. Όμως, ο παρήγοντας ιός άλλαξε πάλι τα δεδομένα – προς το χειρότερο φυσικά – και αναμένεται το έτος να κλείσει με ύφεση 5,5 – 5,6%. Όπως εκτιμάται από οικονομικούς κύκλους, η οικονομική ανάπτυξη δεν αναμένεται να επηρεαστεί κατά το 2021, θα πάει στο +4,5 – 5%. **Οικονομική, σελ. 3**

Δεύτερη ευκαιρία στις επιχειρήσεις

Για αποφυγή πτώχευσης

Δεύτερη ευκαιρία θα τυχάνουν επιχειρήσεις προτού οδηγηθούν σε πτώχευση και εκκαθάριση. Αυτό θα γίνει με την ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής οδηγίας η οποία αποσκοπεί στην περαιτέρω ενίσχυση της Υπηρεσίας Αφερεγγυότητας. Ένα από τα μέτρα που εμπεριέχει η οδηγία, είναι η παγοποίηση των χρεών 12 μηνών. Εισρηγής της πρότασης είναι ο βουλευτής του ΔΗΣΥ, Μιχάλης Σοφοκλέους. **Οικονομική, σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τον νου μας στο εμβόλιο

Το δεύτερο κύμα της πανδημίας φαίνεται ότι έπιασε εξαπίνης τη Δημοκρατία, ενώ είχε όλον τον καιρό για να προετοιμαστεί. Όπως έδειξαν τα πράγματα τόσο το κράτος, το οποίο έχει και την αποκλειστική ευθύνη να διασφαλίζει τη δημόσια υγεία, όσο και οι πολίτες, οι οποίοι έχουν την υποχρέωση – αν μη τι άλλο πθηκή – φάνηκαν να μην μπορούν να αρθούν στο ύψος των περιστάσεων. Μετά τα μέτρα ειδικής καραντίνας σε Λεμεσό και Πάφο, έγινε αντιληπτό ότι και στις άλλες επαρχίες το πρόβλημα είναι οξύ, με αποτέλεσμα να παρθούν οριζόντια μέτρα, επειδή εκείνα τα πρώτα δεν αρκούσαν... Ας ελπίσουμε ότι θα λειτουργήσουμε πιο νούσιμα με τη διαχείριση της διαδικασίας εμβολιασμού, η Πολιτεία είναι η μόνη υπόλογη έναντι των πολιτών της.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΓΚΑΛΕΡΙ

Η Μαρία Στάθη της γκαλερί ArtSeen

Με αφορμή τα πεντέμισι χρόνια λειτουργίας της γκαλερί Art Seen στη Λευκωσία μιλήσαμε με τη Μαρία Στάθη για την έκθεση με τίτλο «Χθες, Σήμερα και Πάντα», αλλά και για την εικαστική σκηνή της Κύπρου. **Ζωή, σελ. 3**

ΜΟΥΣΕΙΟ

Δώσε κλώτσο να γυρίσει!

Στο Μουσείο Παραμυθιού στη Λευκωσία μέσω των διαδραστικών εκθεμάτων μικροί και μεγάλοι μπορούν να εξερευνήσουν τον κόσμο του παραμυθιού, αλλά και να καλλιεργούν τη δημιουργικότητά τους και τη φαντασία τους. Ένας από τους στόχους του είναι και η ανάπτυξη της φιλανθρωπίας. **Ζωή, σελ. 1**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο/η Μαριέκε Λούκας Ρίνεβελτ

Ο/η νικητής/τρια του φετινού βραβείου International Booker, Μαριέκε Λούκας Ρίνεβελτ, μιλάει στην «Κ» τέσσερις μήνες μετά την απονομή του International Booker για το πρώτο της βιβλίο «The Discomfort of Evening». **Ζωή, σελ. 4**

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Οι ξεχασμένες Ξένιες της Κύπρου

Στις τρεις δεκαετίες που ασχολούμαι με την Κυπριακή Τραγωδία και ειδικότερα με το ζήτημα των αγνοουμένων έχω ακούσει συγκλονιστικές μαρτυρίες από αυτόπτες μάρτυρες, που με έκαναν να μιν κοιμάμαι για πολλές νύχτες. Μαρτυρίες όπως του ανθρώπου που πέρασε τρεις φορές από εκτελεστικό απόσπασμα στους βοτανικούς κήπους της Κερύνειας και βγήκε ζωντανός. Έχω ακούσει μαρτυρίες για τους άγριους βιασμούς Ε/κ γυναικών στις μάντρες του υψώματος του Άν Δημήτρη μεταξύ ΣΟ-ΠΙΑΖ και Μίας Μηνιάς. Μαρτυρίες για τους οργανωμένους από τον κατοχικό στρατό βιασμούς γυναικών στο Παλαί-κυθρο. Συγκλονιστικές αφηγήσεις για το στρατόπεδο συγκεντρώσεως γυναικών στη Γύψου, όπου τα βράδια, οι αιχμάλωτες κοπέλες περνούσαν από τα μανίκια τους σπάγκο και δένονταν όλες μαζί! Ποτέ όμως δεν έχω ακούσει μαρτυρία, όπως αυτήν της Ξένιας Χατζηπαύλου (σελ.10), που έμεινε εγκλωβισμένη 15 μέρες στις Πολυκατοικίες του Βαρωσιού, έγκυος οκτώ μηνών και με δυο μικρά παιδιά στα χέρια. Μάρτυρας βιασμών και απίστευτων βασάνων, μετά την εκτέλεση του συζύγου της και του αδελφού του η Ξένια είδε κυριολεκτικά την κόλαση με τα μάτια της. Όπως την ενημέρωσε γείτονάς της που εργαζόταν στην ΟΥΝ-ΦΙΚΥΠ, ο άντρας της, ο Μιχάλης Χατζηπαύλου μαζί με τον αδελφό του Κώστα σκοτώθηκαν από τους Τούρκους και αφέθηκαν νεκροί στο πεζοδρόμιο έξω από το κατάστημα της μαμμούς της Τσουκερούς στην ενορία του Σταυρού. Η σουνδικά αστυνομία της ΟΥΝΦΙΚΥΠ ειδοποίησε τους Τούρκους να σκώσουν τα πτώματα από τον δρόμο αλλά ουδείς ανταπόκριση υπήρξε. Γι' αυτό την επόμενη μέρα οι Σουηδοί ειρηνευτές έβαλαν τα πτώματα σε σακούλες και τα έθαψαν στο παλιό κοιμητήριο του Σταυρού.

Εδώ και 20 χρόνια γράφω για στοιχεία που είχα εντοπίσει από αρχεία της ΟΥΝ-ΦΙΚΥΠ για πτώματα στους δρόμους του Βαρωσιού, που ειρηνευτές έθαψαν σε κήπους και χαντάκια προφανώς γιατί έμειναν άταφα μέρες και υπήρχε κίνδυνος για την εμφάνιση ασθένειών. Το πρώτο σχετικό δημοσίευσμά μου ήταν το 2003

στον «Πολίτη», ωστόσο ουδείς αντίδραση υπήρξε από τις αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας ούτε και από την ΟΥΝ-ΦΙΚΥΠ την ίδια. Εγώ έγραφα κι εκείνοι με έγραφαν. Φαίνεται οι γραφειοκράτες των Η.Ε. στην Κύπρο αντιλήφθηκαν πολύ καλά ότι σε τούτο τον τραγικό τόπο, το τραγικότερο ήταν η παντελής έλλειψη λογοδοσίας. Αυτό που όπως συχνά γράφω, οδηγεί στην ατιμωρησία και την ασυδοσία. Αυτό που οδήγησε στην καταλήστευση των πόρων της χώρας, στην άκρατη διαφθορά και στη διαπόμπευση της Κύπρου διεθνώς. Έτσι, λοιπόν, δεν είχα καμιά αμφιβολία ότι οι καρεκλοκένταυροι που έκαναν και κάνουν καριέρες στο όνομα των αγνοουμένων θα έμεναν απαθείς στην προσπάθειά μου να κινητοποιήσω μια διαδικασία για τους αγνοούμενους-νεκρούς του Βαρωσιού. Δεν είχα, όμως, αντιληφθεί ότι και οι γραφειοκράτες των Η.Ε. είχαν καταλάβει ότι μπορούσαν να το παίξουν VIP τουρίστες, να οργάνουν την Κύπρο από την μία άκρη στην άλλη, να κάνουν κατασκηνώσεις στις πιο ωραίες παραλίες της κατεχόμενης Καρπασίας που ήταν έρημες κι όταν τους χαλούσε η νιρβάνα, ζητώντας στοιχεία, απλώς άλλαζαν πλευρά και σου έκοβαν την πρόσβαση στα γραφεία τους. Τα τελευταία χρόνια ξεκίνησα μια σχετική αλληλογραφία από τον εκπρόσωπο Τύπου της ΟΥΝΦΙΚΥΠ κι έφτασα μέχρι τον γ.γ. του ΟΗΕ, Μπαν Κι Μουν τότε. Πήρα μια τυπική απάντηση από τον εκπρόσωπο Τύπου στη Νέα Υόρκη κι αυτό ήταν. Όλα τούτα είναι δημοσιευμένα ωστόσο ουδείς ουδέν έπραξε. Τώρα με τη συνέντευξη της Ξένιας Χατζηπαύλου επιβεβαιώνονται οι πληροφορίες για τις οποίες επιμείναμε τόσα χρόνια. Οι αξιωματούχοι της ΟΥΝ-ΦΙΚΥΠ και τα μέλη της ΔΕΑ από πλευράς Η.Ε., φεύγουν ο ένας μετά τον άλλο και πάνε να απολαύσουν τις παχυλές τους συντάξεις, όπως και οι δικοί μας καρεκλοκένταυροι. Μένουν μόνοι οι Ξένιες αυτού του τόπου ξεχασμένες σε κάτω άθλια διαμερίσματα προσφυγικών συνοικισμών, να φωνάζουν με όση φωνή τους απέμεινε ότι θέλουν τα κόκαλα των ανθρώπων τους για μια κηδεία ... σαν των πολλών ανθρώπων τις κηδείες.

paraschos@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο απόλυτος Νίκaros και οι συμβουλές του Κωστάκη

-Καλά, βρε παιδί μου, όλα πια θα λύνονται στα δικαστήρια;

μπορεί να αμφισβητείται. Και έχει δίκαιο. Ακόμα και ο γενικός εισαγγελέας του το αναγνώρισε, ακόμα και ο Νίκaros. Αρκετές φορές επεσήμανε ότι το θέμα της σύγκρουσης εξουσιών μπορεί να επιλυθεί στο Ανώτατο Δικαστήριο που είναι και το αρμόδιο όργανο να αποφασίσει. Ακόμα και ο Φούλης του το είπε πολλάκις και τον προέτρεψε να προσφύγει στο Ανώτατο για να βγάλει και τον τόπο από τη δύσκολη θέση και το δικό του το έργο να διευκολυνθεί. Διότι μετά τη νέα εμμονή και επιμονή του Οδυσσέα-Τσακ Νόρις με τον γενικό εισαγγελέα (αυτών τον γενικό εισαγγελέα) το κράτος δεν έχει πολλά περιθώρια να ξαναδεί άσπρη μέρα. Από τη μία ο Τσακ από την άλλη η πρίγκιπας με τους εκβιασμούς για τον προϋπολογισμό, το εκλιπούσα που φοβόμασταν θα το κατακτήσουμε επάξια και με το σπαθί μας... Διερωτώμαι, λοιπόν, γιατί ο τολμηρός Οδυσσέας-Τσακ Νόρις δεν προσφεύγει στο Ανώτατο να ξεκαθαρίσει τη θέση, τον ρόλο και τα καθήκοντά του; Λογικά αυτός είναι που πρέπει να κάνει την κίνηση, αφού αυτός διαπιστώνει ότι πληττεται από τις αποφάσεις του γενικού εισαγγελέα. Αυτού του γενικού εισαγγελέα.

Γιατί με τον πρώην γενικό εισαγγελέα δεν είχε κανένα πρόβλημα. Αντιθέτως, ακόμα και

τώρα που ο Κωστάκης πέρασε στη σύνταξη νιώθει και δεικνύει έναν υπερπροστατευτισμό για τον Οδυσσέα-Τσακ Νόρις. Η πρόσφατη παρέμβασή του που στόχο είχε, όπως ο ίδιος ο Κωστάκης υποστήριξε, να αποφευχθεί η προσφυγή στο Ανώτατο εμένα δεν μου άρεσε καθόλου. Πώς συμβαίνει τέως γενικός εισαγγελέας, άνθρωπος των νόμων, να συμβουλευτεί άλλους να βρουν λύσεις εκτός των νόμιμων οδών, εκτός των αρμόδιων οργάνων της Πολιτείας;

Τι είναι τα συνταγματικά θέματα και προβλήματα; Προσωπικές διαφορές που θα τις λύσουμε με διευθετήσεις και προσωπικές συμφωνίες; Και πόσο θα κρατήσουν αυτές οι διευθετήσεις; Όσο κρατάει ένας καφές, όσο κρατάει ένα πείσμα του κάθε Τσακ Νόρις και μετά ο επόμενος ας κάνει τις δικές του διευθετήσεις; Με όλον τον σεβασμό κύριε τέως, ανέμενα πως εσείς πρώτος θα συμβουλευάτε τον φίλο σας, ακόμα και κάποιον εχθρό σας να προσφύγει νόμιμα στο αρμόδιο Δικαστήριο του κράτους, να βρει τις απαντήσεις που μπορούν να δοθούν σε μια ευνομούμενη πολιτεία και όχι να ταλαιπωρείται με πρόσκαιρες συμφωνίες. Γιατί όπως φάνηκε τις συμφωνίες κάποιοι δυσκολεύονται πολύ να τις τηρήσουν και ύστερα θα τρέχουμε πάλι.

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΜΠΡΟΣΤΑ / Γράφει ο **ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ**

Με άριστα το 10

ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΙ: [...] αι επικειρήσεις εις την Δυτικήν Ερηνον εξελίσσονται κατά τρόπον περιλαμπρον. Μέχρι τούδε συνελήφθησαν υπέρ τας 25.000 αιχμάλωτοι, απειράριθμον δε πολεμικών υλικόν περιήλθεν εις χείρας των Αγγλων. Τα αγγλικά στρατεύματα καταδιώκουν συντόνως τους Ιταλούς προς δυσμάς. Ο στόλος και η αεροπορία βοηθούν τας κατά ξηράν επιχειρήσεις. Τα προεκχωρημένα τμήματα του αγγλικού στρατού ευρίσκονται εις συνεχή επαφήν μετά του υποχωρούντος προς δυσμάς εχθρού.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ: Ανορθούνται αι τρίχες της κεφαλής με όσα εξηκριβωμένα και αδιόψευστα καταγγέλλει η Κεντρική Δωδεκανησιακή Επιτροπή περί των μαρτυριών εις τα οποία υποβάλλεται ο υπό την ιταλικήν δεσποτείαν ελληνικός πληθυσμός των Δωδεκανήσων και περί των αφορήτων συνθηκών υπό τας οποίας διαβιούν –αλλ' η λέξις είναι ευφημισμός– οι αδικαιολογήτως συλληφθέντες και κρατούμενοι υπό των Ιταλών δημίων. Πάντες οι άρρενες από ηλικίας 18 έως 60 ετών, συνεληφθήσαν και ερρίφθησαν εις ακαλύπτους τάφρους παρά τα ιταλικά στρατόπεδα και οι ζωντανοί αυτοί νεκροί κοιμούνται κατά γης επί εδάφους διαρκώς υγρού λόγω των ομβρίων υδάτων, τρέφονται με σεσποπτά ζυμαρικά και αυτά χορηγούμενα εις ποσότητας ανεπαρκείς, καθ' ημέραν δε πλείστοι εκ των μαρτύρων αυτών αποθνήσκουν συνεπεία των αφορήτων κακώσεων και της πρωτοφανούς αθλιότητας εις την οποίαν έχουν καταδικασθή.

ΣΥΜΦΩΝΟ: [...] η Νοτιοανατολική συνήψεν σύμφωνον διαρκούς ειρήνης και αιώνιας φιλίας μετά της Ουγγαρίας. Το δεύτερον άρθρον του υπογραφέντος συμφώνου προβλέπει την προκαταρκτικήν συνεννόησιν των δύο κρατών εν' όλων των ζητημάτων τα οποία τα ενδιαφέρουν. [...] Οι αγγλικοί διπλωματικοί κύκλοι σχολιάζοντες την σύναψιν του συμφώνου τονίζουν ότι δεν δύναται να αποδοθή εις τούτο η ερμηνεία της προσχωρήσεως της Νοτιοανατολικής εις το τριμερές.

«Η αρετή έχει βέλο, ενώ η αμαρτία μάσκα» *Βικτωρ Ουγκό.*

5 Στην είδηση. «Χωρίς κοινό» οι Συναυλίες της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου λέει η ανακοίνωση. Γιατί πότε είχαν κοινό;

να βοηθήσει τον Σάκη τον έθαψε με τη «γυνάτευσή» του τον καημένο. Επιβεβαιώνοντας νομικά τη θέση του νυν εισαγγελέα.

6 Στη διάνοια. Τόσο πολύ μας έλειψε ο πρώην Κωστάκης και νυν Κώστας, που με ανακούφιση ακούσαμε πως βγήκε εν τη σοφία του να δώσει λύση στο νομικό ζήτημα που προέκυψε μεταξύ εισαγγελέα και ελεγκτή. Αν ήθελε πάντως

7 Στην αλήθεια. Πάντως, η αλήθεια να λέγεται όσο άσχετος ήταν ο πρώην γενικός εισαγγελέας από νομικής άποψης, και εμμονικός με το «εγώ» του σε σημείο που μιλούσε για τον εαυτό του στο τρίτο πρόσωπο, άλλο τόσο δεν πείθει για

το νομικό του βάθος ο νυν. Ούτε το δακτυλάκι των Τορνarίτη και Τριανταφυλλίδη αυτοί οι δυο μαζί. Οι οποίοι ήταν και sportsmen της νομικής. Ήτοι ήταν σε επίεδο που έπλασαν τη νομική κατά το δόκιμον. Όχι απαραίτητα το αρεστόν.

8 Στο βασίλειο. Η σιωπή της Αλεπούς της Αργάκας αυτή τη βδομάδα όσον αφορά τις εξελίξεις στον προϋπολογισμό θυμίζουν κυνήγι νύχτας. Αργά αθόρυβα και με καρτέρι για το λάθος του θηράματος. Αλίμονο.

9 Στην εποχή. Από την άλλη ζούμε την εποχή του The Crown με τις βασιλικές οικογένειες στα καλύτερά τους. Μια σειρά στο Netflix αίγουρα θα ανέβαζε τα ποσοστά του πρίγκιπα The Crown of Strakka.

10 Στη δική μας. Η Στέλλα, αυτή η δική μας, φαίνεται πως ακολουθεί αντίστροφη πορεία με αυτήν του κορωνοϊού στην Ευρώπη. Η στίβαρή της παρουσία στην εκπομπή του σούπερ σταρ του CNN Richard Quest τη βδομάδα που πέρασε και τα τακτικά ευμενή σχόλια του Πολίτικο, αποδεικνύουν πως η κυπριακή πολιτική μπορεί να έχει εξαγωγήματα προϊόντα που να μπορούν να παιξουν στην παγκόσμια σκηνή και να μας βγάζουν ασπροπρόσωπους. Μάλιστα, στο επίκεντρο του απόλυτου perfectstorm.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

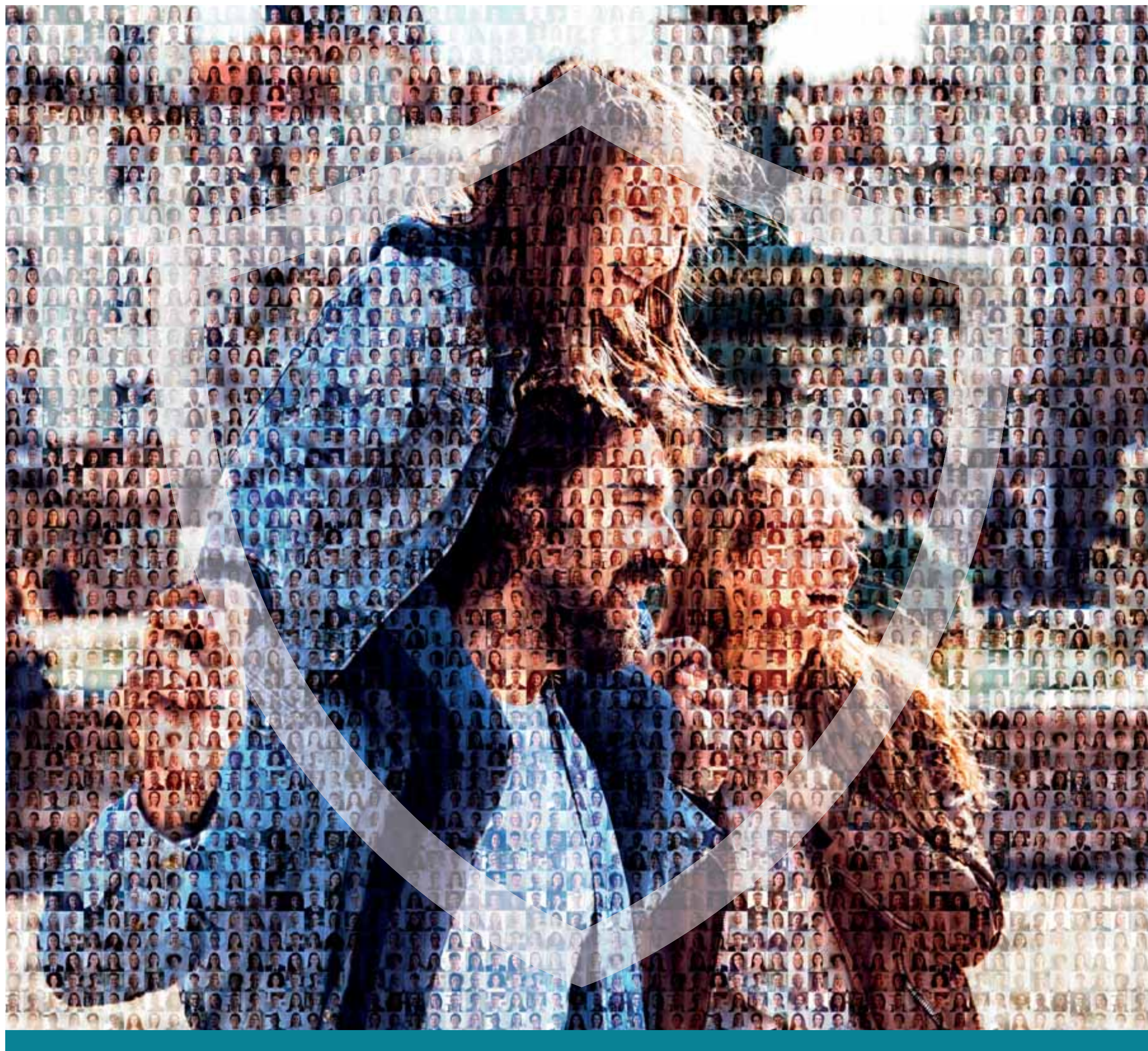
Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΔΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Αρχισυντάκτης: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Υπεύθυνος Υλός: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιάτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΡΟΝΤΙΖΟΥΜΕ ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΑΣΦΑΛΕΙΣ, ΓΙΑ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΕΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ ΝΑ ΚΙΝΕΙΤΑΙ.

Από την αρχή της πανδημίας έως και σήμερα, ο **Όμιλος ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ** έχει ως προτεραιότητά του την ασφάλεια των εργαζομένων του, των συνεργατών και των πελατών του. Πέρα από όλα τα απαραίτητα μέτρα που έχει λάβει, με στόχο τη μέγιστη προστασία τους, ολοκλήρωσε όλες τις διαδικασίες για την πιστοποίηση **Covid Shield σε επίπεδο Excellent**, για τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις και τα γραφεία του, σε όλες τις χώρες που δραστηριοποιείται.

Έτσι, απρόσκοπτα, ο **Όμιλος ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ** συνεχίζει τις εργασίες του, για να μπορεί να προσφέρει σε όλους εσάς, κάθε μέρα, τις υπηρεσίες του.
Για να συνεχίσει ο κόσμος να κινείται.

**ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ**

ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

Σε διαδικασία διαμόρφωσης το πλάνο εμβολιασμού

Απαντήσεις σε κρίσιμα ερωτήματα δίνουν μέλη της επιστημονικής κοινότητας

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Περί τα τέλη Δεκεμβρίου η Κύπρος θα υποδεχθεί το πρώτο εμβόλιο, για να ακολουθήσουν περισσότερα τους επόμενους μήνες. Η όλη διαδικασία προκαλεί διάφορα ερωτήματα για το όλο εγχείρημα. Αν θα δοθούν κίνητρα εμβολιασμού, πώς θα παρακολουθείται η αποτελεσματικότητα και η ασφάλεια του εμβολίου, καθώς και το πώς θα κερδηθεί η μερίδα του κόσμου που εκφράζει επιφυλάξεις για τον εμβολιασμό. Τα ερωτήματα αυτά προσπάθησαν να απαντήσουν μέσω της «Κ», με τις μέχρι τώρα γνώσεις τους γύρω από τα εμβόλια και τις διαδικασίες, εκπρόσωποι της επιστημονικής κοινότητας.

Κίνητρα

Οι τρεις κατηγορίες εμβολίων έχουν δείξει ότι εξαλείφουν την πιθανότητα λοίμωξης από τη νόσο COVID-19, ωστόσο, ερώτημα παραμένει το κατά πόσο είναι εξίσου αποτελεσματικά και στην εξάλειψη της πιθανότητας μετάδοσης του ιού από άνθρωπο σε άνθρωπο. Η απάντηση αναμένεται ότι θα δοθεί μέσα από τις μελέτες της φάσης 3 των εμβολίων ή και από τη χορήγσή τους στον πληθυσμό. Τα πιο πάνω, καθώς και το γεγονός ότι οι δόσεις των εμβολίων θα φτάνουν στην Κύπρο ανά παρτίδες, θα καθορίσουν την «επιβράβευση» των εμβολιασθέντων, όπως η μη χρήση της μάσκας και η ελευθερία στις μετακινήσεις. Σίγουρα, για μερικούς μήνες – εκτιμάται ότι μέχρι τον Ιούνιο η κατάσταση θα είναι πολύ καλύτερη – θα διατηρηθούν τα γενικά μέτρα προστασίας, όπως η κοινωνική αποστασιοποίηση, η συχνή αντισηψία των χεριών και η χρήση

της μάσκας, καθώς πιστεύεται ότι πρέπει να λειτουργήσουν, σε πρώτη φάση, συνεργικά με τα εμβόλια. Βασικά κομμάτια στο παζλ αποτελούν η τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων και των ποσοτήτων των εμβολίων, όπως και η διάθεση του πληθυσμού να εμβολιαστεί.

Βάσει ευρωπαϊκού πλάνου

Αυτό που τονίζεται από τις υγειονομικές αρχές σε ευρωπαϊκό και τοπικό επίπεδο είναι ότι σε προτεραιότητα εμβολιασμού θα τεθούν οι ευπαθείς ομάδες και οι ηλικιωμένοι που φιλοξενοούνται σε κλειστές δομές, όπως και οι επαγγελματίες υγείας στα νοσοκομεία και το προσωπικό που φροντίζει τους ενοίκους των δομών. Αυτό προκύπτει από το ότι το πλάνο εμβολιασμού είναι βασισμένο σε δύο πυλώνες, όπως είναι η επικινδυνότητα της εργασίας και ο κίνδυνος σοβαρής νόσησης. Ανάλογα με τα δεδομένα της κάθε χώρας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενδεχομένως να υπάρξουν κάποιες διαφοροποιήσεις.

Χωρίς δυνατότητα επιλογής

Το γεγονός ότι η Κύπρος συμμετέχει σε όλες τις διαδικασίες προμήθειας εμβολίων, καθώς και το ότι τα εμβόλια έχουν το καθένα διαφορετικά χαρακτηριστικά, εύλογα προκαλεί το ερώτημα αν οι πολίτες θα έχουν επιλογή να εμβολιαστούν. Σε πρώτη φάση, το εμβόλιο που αναμένεται να φτάσει στην Κύπρο περί τα τέλη Δεκεμβρίου είναι αυτόν των εταιρειών Pfizer/Biontech, σε 48.995 δόσεις. Το εμβόλιο της Moderna θα ακολουθήσει, ωστόσο, οι δόσεις που θα λάβει η Κύπρος είναι μικρότερες. Άρα, το πρώτο διάστημα, δεν θα υπάρχει δυνατότητα επιλογής. Παράλληλα, θα πρέπει να

πρώην θεωρείται για την ώρα η συζήτηση περί «επιβράβευσης» όσων θα λάβουν το εμβόλιο, με την άρση περιοριστικών μέτρων. Η μάσκα φαίνεται ότι μένει στην ζωή μας ακόμα και μερικούς μήνες μετά την έναρξη των εμβολιασμών.

Το πλάνο του εμβολιασμού κατά του νέου κορωνοϊού είναι βασισμένο σε δύο πυλώνες: ο ένας αφορά την επικινδυνότητα της εργασίας και ο άλλος τον κίνδυνο σοβαρής νόσησης.

ληφθούν υπόψη οι δοκιμές. Συγκεκριμένα, το εμβόλιο της Pfizer είναι δοκιμασμένο σε άτομα μέχρι και 80 ετών, αλλά όχι σε άτομα κάτω των 16 ετών, και σε ασθενείς HIV. Την ίδια ώρα, με βάσει τα δεδομένα που έχουν δημοσιευθεί, το εμβόλιο της AstraZeneca δεν έχει δοκιμαστεί

σε ανθρώπους άνω των 55 ετών.

Σύμφωνα με επιστημονικούς κύκλους, όλα τα νέα φάρμακα και εμβόλια βρίσκονται υπό καθεστώς επιπρόσθετης παρακολούθησης, βάσει των ευρωπαϊκών κανονισμών. Όπως και σε όλες τις περιπτώσεις, η αναφορά τυχόν ανεπιθύμητων ενεργειών των εμβολίων κατά της COVID-19 θα γίνεται με το σύστημα φαρμακοπαρακολούθησης της ΕΕ. Για τη διαδικασία αυτή θα χρησιμοποιηθεί και κατάλληλο λογισμικό. Ρόλο αναμένεται ότι θα αναλάβουν, σε αυτή την περίπτωση, και οι προσωπικοί ιατροί, στους οποίους θα μπορούν οι πολίτες να αναφέρουν τυχόν παρενέργειες.

Με πιστοποίηση

Ακόμα ένα ερώτημα το οποίο τίθεται το τελευταίο διάστημα, είναι

αν θα υπάρχει πιστοποίηση ότι οι πολίτες έχουν λάβει το εμβόλιο. Βάσει του πλάνου που καταρτίζεται από το Υπ. Υγείας, μετά τον εμβολιασμό ο καθένας από εμάς θα λαμβάνει μια κάρτα εμβολιασμού, μια πρακτική που εφαρμόζεται σε όλο τον κόσμο. Στην κάρτα εμβολιασμού θα καταχωρούνται όλα τα στοιχεία, όπως η ημερομηνία κατά την οποία έλαβε κάποιος το εμβόλιο, ενώ θα υπάρχει κι ένα αυτοκόλλητο με τον κωδικό του εμβολίου που του έχει χορηγηθεί. Επίσης, θα αποτελεί ένα μέσο με το οποίο, σε περίπτωση ανεπιθύμητων ενεργειών, θα μπορούν οι προσωπικοί ιατροί να βλέπουν ποιο εμβόλιο χορηγήθηκε στους ασθενείς και ποια παρτίδα, ώστε να γίνεται αποτελεσματικότερα η καταχώριση των δεδομένων και η αξιολόγηση της κατάστασης.

Στοιχείμα οι αρνητές

Η έλευση του εμβολίου πολύ πιθανόν να μη βρει τις πόρτες όλων των πολιτών ανοικτές, κάτι που θα αποτελέσει το μεγαλύτερο ίσως στοιχείμα για την κυβέρνηση, στην προσπάθεια για αναχαίτιση της πανδημίας. Χαρακτηριστική ήταν η επείσοδική διαμαρτυρία που διοργανώθηκε την προηγούμενη Πέμπτη έξω από το συγκρότημα «Δίας» στη Λευκωσία, όταν μικρή ομάδα πολιτών φώναξε, μεταξύ άλλων, εναντίον των εμβολιασμών. Πολύ σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια να πεισθούν οι Κύπριοι πολίτες για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα των εμβολίων, θα διαδραματίσει η σωστή επικοινωνιακή διαχείριση εκ μέρους της πολιτείας.

Η σύντομη παρουσίαση που έγινε από την δρ Ζωή Δωροθέα Πανά τις προηγούμενες μέρες στο πλαίσιο συνέντευξης Τύπου, αποσκοπούσε στην κατ' αρχήν ενημέρωση του κοινού. Την Τρίτη θα ακολουθήσει δεύτερη συνέντευξη Τύπου κατά την οποία θα παρουσιαστεί από την αναπληρώτρια διευθύντρια των Ιατρικών Υπηρεσιών, δρ Όλγα Καλακούτα, το πλάνο του εμβολιασμού. Στα σκαριά, ωστόσο, βρίσκεται και η προετοιμασία μιας επικοινωνιακής καμπάνιας η οποία θα «τρέξει» πολύ σύντομα, δεδομένων και των γνωστών χρονοδιαγραμμάτων έλευσης του εμβολίου.

Η καμπάνια δεν θα αφορά μόνο την προτροπή του κόσμου για να εμβολιαστεί, αλλά ποια θα είναι η διαδικασία εμβολιασμού. Υπόψη θα ληφθούν οι ομάδες του πληθυσμού που θα τεθούν σε προτεραιότητα, καθώς και αυτές για τις οποίες το εμβόλιο αντενδείκνυται. Αναφορικά με το ποσοστό του πληθυσμού που θα πρέπει να εμβολιαστεί, η Συμβουλευτική Επιστημονική Επιτροπή αναμένεται να εξαγάγει τη ακριβή δεδομένα, για να δώσει κατεύθυνση ως προς το ύψος του. Κατ' αρχήν, αναφέρεται ότι πρέπει να εμβολιαστεί το 60-70% του πληθυσμού, ωστόσο το ακριβές ποσοστό θα προκύψει από την ανάλυση των επιδημιολογικών δεδομένων.

Με δικλίδες ασφαλείας και προϋποθέσεις

Μια σημαντική προειδοποίηση προς τις υγειονομικές αρχές διεθνώς αποτέλεσαν τα δύο περιστατικά αναφυλαξίας στο Ηνωμένο Βασίλειο, που αφορούσαν άτομα που έλαβαν το εμβόλιο των εταιρειών Pfizer/Biontech τις προηγούμενες μέρες. Σύμφωνα με τα όσα έγιναν γνωστά, το Εθνικό Σύστημα Υγείας της Βρετανίας προέβη σε συστάσεις προς τα άτομα με ιστορικό σημαντικών αλλεργικών αντιδράσεων να μη λάβουν το συγκεκριμένο εμβόλιο, μετά τα δύο περιστατικά τα οποία υπέστησαν αναφυλακτικό σοκ. Την ίδια ώρα, οι επιστήμονες επισημαίνουν ότι όλα τα εμβόλια πιθανόν να προκαλέσουν τέτοιου είδους παρενέργειες, κυρίως σε άτομα με προδιάθεση. Όσον αφορά στον επικείμενο εμβολιασμό κατά της COVID-19 στην Κύπρο, που θα γίνει σε πρώτη φάση με εμβόλιο των συγκεκριμένων εταιρειών, τα μηνύματα είναι καθυστασιακά, καθώς όπως αναφέρεται θα πραγματοποιείται σε εμβολιαστικά κέντρα, όπου θα τηρούνται όλες οι προδιαγραφές ασφαλείας.

Ο δρ Χρήστος Πέτρου, αναπληρωτής καθηγητής στο Πρόγραμμα Φαρμακευτικής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, εξηγεί στην «Κ» ότι, όπως έγινε γνωστό, τα δύο άτομα τα οποία υπέστησαν το αλλεργικό επεισόδιο είχαν σχετικό ιατρικό ιστορικό. Μάλιστα, είχαν μαζί τους τον συγκεκριμένο εξοπλισμό για να παράσχουν οι ίδιοι τις πρώτες βοήθειες στον εαυτό τους. Η πρόκληση τέτοιων επεισοδίων εξαιτίας

του εμβολιασμού, προσθέτει, δεν είναι συχνή, ωστόσο είναι δυνατόν να συμβεί. Διευκρινίζοντας το πώς καθορίζεται ο βαθμός στον οποίο ένα εμβόλιο έχει αυτού του είδους τις παρενέργειες, ο δρ Πέτρου είπε ότι οι μηχανισμοί των αλλεργιών δεν σχετίζονται με τον μηχανισμό δράσης των φαρμάκων, αλλά είναι πολύ πιο περίπλοκες. Αυτό τις καθιστά δύσκολα ανιχνεύσιμες ακόμα και στις κλινικές μελέτες, οι οποίες γίνονται σε περιορισμένο αριθμό

Στο επίκεντρο όλων οι αλλεργικές αντιδράσεις που προκάλεσε το εμβόλιο της Pfizer στη Βρετανία.

ατόμων και ενδεχομένως σε συγκεκριμένους πληθυσμούς. Αυτή τη στιγμή, που ο εμβολιασμός γίνεται σε επίπεδο γενικού πληθυσμού, η γνώση συνεχώς θα εμπλουτίζεται, όσον αφορά τις πιθανές παρενέργειες που δεν εντοπίστηκαν κατά τις δοκιμές. Οι συστάσεις που θα γίνουν στους πολίτες της Κύπρου, θα εξαρτηθούν από την αξιολόγηση των εμβολίων η οποία θα γίνει από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων, προτού δοθεί η έγκριση. Σύμφωνα με το πλάνο που επεξεργάζονται αυτή την περίοδο οι υγειονομικές αρχές της Κύπρου, υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις για

Όλα τα εμβόλια πιθανόν να προκαλέσουν παρενέργειες που σχετίζονται με αλλεργίες, επισημαίνουν οι επιστήμονες. Στην Κύπρο η κατηγοριοποίηση του πληθυσμού για εμβολιασμό θα γίνει με βάση και το ιατρικό ιστορικό του κάθε πολίτη.

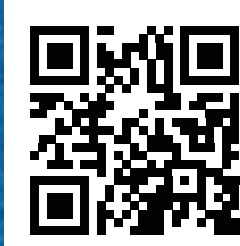
να γίνει ο εμβολιασμός με ασφάλεια. Σε γενικές γραμμές, η διαδικασία αυτή γίνεται σε χώρους όπου υπάρχει ο απαραίτητος εξοπλισμός και το εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο γνωρίζει πώς να αντιμετωπίσει αλλεργικές αντιδράσεις. Παράλληλα με τα πιο πάνω, στα άτομα που θα λάβουν το εμβόλιο γίνεται σύσταση για να παραμένουν περίπου μισή ώρα στον χώρο του εμβολιασμού. Σύμφωνα με τον δρ Πέτρου, οι αλλεργικές αντιδράσεις εμφανίζονται σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, περίπου των 30 λεπτών ή της μιας ώρας. Οι εμβολιασμοί κατά της COVID-19 στην Κύπρο θα πραγ-

ματοποιηθούν σε εμβολιαστικά κέντρα, με τον σχεδιασμό να προβλέπει τη λειτουργία μεγάλου αριθμού, με στόχο τη μεγαλύτερη δυνατή κάλυψη σε όλες τις επαρχίες. Τα εμβόλια θα γίνονται από άτομα με εμπειρία από προηγούμενες εκστρατείες εμβολιασμών, όπως οι επισκέπτριες υγείας και οι νοσηλεύτες.

Ιατρικό ιστορικό

Το λογισμικό του ΓεΣΥ θα αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για τους επαγγελματίες υγείας που θα διενεργούν τον εμβολιασμό, ώστε να αντλήσουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για το ιατρικό ιστορικό

του κάθε πολίτη, κατόπιν φυσικά συναινέσας αναφορικά με τα προσωπικά δεδομένα. Επίσης, αν κάποιος ο οποίος θα προσέλθει στο εμβολιαστικό κέντρο έχει κάποιο πρόβλημα υγείας ή γνωστή αλλεργία θα πρέπει να την αναφέρει στο προσωπικό. Αξίζει να αναφερθεί ότι η κατηγοριοποίηση των ομάδων του πληθυσμού θα γίνει βάσει και του ιατρικού τους ιστορικού, διευκρινίζει ο δρ Χρήστος Πέτρου. Μέχρι στιγμής, το εμβόλιο των Pfizer/Biontech αντενδείκνυται για άτομα κάτω των 16 ετών και για τις εγκυμονούσες, καθώς και τα άτομα με ιστορικό βαριών αλλεργιών.

200 χρόνια ανεξαρτησίας. Ξεκινάμε τη γιορτή με το πρώτο αναμνηστικό μετάλλιο.

Το 2021 πλησιάζει. Η χρονιά-σταθμός για την ιστορική μας μνήμη μάς καλεί να γιορτάσουμε, να τιμήσουμε το παρελθόν και να οραματιστούμε το μέλλον μας. Το συλλεκτικό μετάλλιο ΠΡΟΠΟΜΠΟΣ, είναι ο προάγγελος του Νομισματικού Προγράμματος της Επιτροπής «Ελλάδα 2021». Χρυσός Χορηγός του Νομισματικού Προγράμματος της «Επιτροπής Ελλάδα 2021» είναι η Τράπεζα της Ελλάδος.

Η Εθνική Τράπεζα, ως η 1^η τράπεζα του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους το 1841, ανέλαβε το ιστορικό καθήκον της διάθεσής του σε κάθε Έλληνα και Φιλέλληνα, όπου κι αν βρίσκεται.

Αποκτήστε σήμερα τον ΠΡΟΠΟΜΠΟ σε συλλεκτική συσκευασία, σε ένα κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας ή στο microsites.nbgr.gr/propompos και κρατήστε την ιστορία, τη γιορτή και το όραμα στα χέρια σας.

Ένα μοναδικό έργο

Στην «Αναγεννηθείσα Ελλάδα», οι δύο εμβληματικές μορφές του νεοελληνικού διαφωτισμού, ο Ρήγας Βελεστινλής και ο Αδαμάντιος Κοραΐς, υποβαστάζουν την Ελλάδα και την οδηγούν στην αναγέννηση. Έτσι φαντάστηκε ο λαϊκός ζωγράφος Θεόφιλος, τις διεργασίες που οδήγησαν στην Επανάσταση.

Μία μοναδική τεχνική

- Το κέρμα αποτελείται από 3 διαφορετικά μέρη που συνδέονται με τον μπλε δακτύλιο.
- Μια εξελιγμένη τεχνική που εφαρμόζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα.
- Στη μία όψη απεικονίζεται ο πίνακας του Θεόφιλου, ενώ στην άλλη απεικονίζεται το σήμα της Επιτροπής, ο τίτλος των εορτασμών και το σήμα του Νομισματοκοπείου (ΙΕΤΑ).

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΚΥΠΡΟΥ)

Αρχές Γενάρη ξεκινούν οι εμβολιασμοί

Η επικεφαλής των Ιατρικών Υπηρεσιών, Όλγα Καλακούτα, λέει στην «Κ» όλα όσα πρέπει να γνωρίζουμε για το εμβόλιο κατά του ιού

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Εν αναμονή έγκρισης των δύο πρώτων εμβολίων κατά του COVID-19, η επικεφαλής των Ιατρικών Υπηρεσιών Όλγα Καλακούτα παρουσιάζει στην «Κ» το πρακτικό μέρος εμβολιασμού του πληθυσμού. Η κα Καλακούτα, στη συνέντευξή της, προσδιορίζει την ημερομηνία έναρξης των εμβολιασμών, πότε θα ολοκληρωθούν, ποιες ομάδες πληθυσμού πρέπει να εμβολιαστούν και ποιες όχι, για την κάρτα εμβολιασμού που θα συνοδεύει τους πολίτες και το πότε θα επανέλθει η κανονικότητα στην καθημερινότητα. Διευκρινίζει τι θα ισχύει σε όσους επιλέξουν να μην εμβολιαστούν, ενώ προβαίνει και σε εκτίμηση για το ποσοστό του πληθυσμού που θα εμβολιαστεί.

–Πότε αναμένονται στην Κύπρο τα πρώτα εμβόλια για τον COVID-19; Πόσες ποσότητες εμβολίων θα παραλάβει η Κύπρος;

–Τα πρώτα εμβόλια, αυτά της Pfizer (και BioNTech), περιμένουμε πως θα έρθουν στην Κύπρο τέλη Δεκεμβρίου 2020, ταυτόχρονα με την ολοκλήρωση της διαδικασίας αδειοδότησής τους από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων. Η παραλαβή της πρώτης παρτίδας του εμβολίου θα αφορά 48.995 δόσεις. **–Οι υποδομές φύλαξης και αποθήκευσης του εμβολίου είναι έτοιμες;**

–Η διατήρηση της ψυχρής αλυσίδας είναι σημαντική για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των εμβολίων. Στην περίπτωση των εμβολίων της Pfizer (και BioNTech) απαιτούνται ιδιαίτερα χαμηλές θερμοκρασίες αποθήκευσής τους στους -70 με -80 βαθμούς Κελσίου και απαραίτητη ήταν η εξασφάλιση ειδικών ψυγείων, που αναμένεται να φτάσουν στην Κύπρο σε μία εβδομάδα. Τα εμβόλια θα φυλάσσονται κεντρικά και θα διανεμίζονται προς τα φαρμακεία των νοσηλευτηρίων και από εκεί σε ένα δίκτυο κέντρων εμβολιασμού σε όλη την Κύπρο. Για να διασφαλιστεί η διατήρηση των απαραίτητων σε κάθε φάση της μεταφοράς θερμοκρασιών, έχει εξασφαλιστεί ειδικό σύστημα μορφής GPS που θα καταγράφει τη θερμοκρασία σε όλη τη διαδρομή. Ταυτόχρονα, στους χώρους αποθήκευσης θα χρησιμοποιούνται θερμόμετρα που θα ειδοποιούν σε κάθε περίπτωση ανεπιθύμητης μεταβολής

Το γεγονός ότι τα δύο πρώτα εμβόλια που αναμένεται να αδειοδοτηθούν, αυτών της Pfizer και Moderna, δεν δοκιμάστηκαν σε παιδιά, κάνει απίθανη την πιθανότητα να πάρουν έγκριση χρήσης σε παιδιά.

–Εάν υλοποιηθούν τα χρονοδιαγράμματα παραλαβής του εμβολίου, έχει καθορισθεί η ημερομηνία έναρξης του εμβολιασμού;

–Οι εμβολιασμοί αναμένεται να ξεκινήσουν αρχές του Γενάρη, χωρίς η ημερομηνία αυτή να έχει καθοριστεί ακόμα. Θα πρέπει πρώτα να ολοκληρωθεί η διαδικασία αδειοδότησής τους.

–Με βάση το σχέδιο δράσης, ποιες ομάδες του πληθυσμού θα έχουν προτεραιότητα στον εμβολιασμό και πότε αναμένεται να ολοκληρωθεί ο εμβολιασμός τους; Για τον υπόλοιπο πληθυσμό η έναρξη του εμβολιασμού πότε θα ξεκινήσει;

–Το ένα μετά το άλλο τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης γνωστοποιούν τη δική τους προτεραιοποίηση. Οι οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ιεραρχούν ως πρώτους τους επαγγελματίες υγείας του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, στη συνέχεια τους ενήλικες με μεγαλύτερο κίνδυνο για σοβαρή νόσηση από τον κορωνοϊό και στη συνέχεια τους εργαζόμενους πρώτης γραμμής. Οι οδηγίες αυτές είναι πολύ γενικές και η κάθε χώρα οφείλει να τις προσαρμόσει στα τοπικά επιδημιολογικά της δεδομένα, αλλά και στη ροή των εμβολίων και στα χαρακτηριστικά του καθενός από αυτά. Η Συμβουλευτική Επιστημονική Επιτροπή βρίσκεται στο στάδιο της οριστικοποίησης της δικής μας ιεράρχησης. Είναι φυσικό ότι η σειρά και ο χρόνος εμβολιασμού του καθενός από εμάς θα εξαρτηθεί από την ομάδα στην οποία θα ανήκουμε και τη ροή άφιξης των εμβολίων.

–Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, τα μέλη της κυβέρνησης και η υπόλοιπη πολιτειακή ηγεσία θα είναι από τους πρώτους που θα λάβουν το εμβόλιο, για λόγους ευνότητος;

–Είναι ίσως ακόμα νωρίς, για να

Με τα σημερινά δεδομένα από τον εμβολιασμό εξαιρούνται παιδιά διότι τα δύο πρώτα εμβόλια που αναμένεται να εγκριθούν Pfizer/BioNTech) και Moderna δεν δοκιμάστηκαν σε παιδιά, κάτι που κάνει απίθανη την πιθανότητα να πάρουν έγκριση χρήσης, αναφέρει η Όλγα Καλακούτα στη «Κ».

γνωστοποιηθεί σχετική πρόθεση ή τουλάχιστον δεν περιπλέξε γνώση μου τέτοια πρόθεση από κάποιον. **–Διευκρινίστε μας το εμβόλιο προσδιορίζεται για το σύνολο του πληθυσμού ή υπάρχουν κάποιες ηλικιακές ομάδες που εξαιρούνται και δεν χρειάζεται να εμβολιαστούν;**

–Τυχόν αντενδείξεις στη χορήγηση ενός εμβολίου θα οριστικοποιηθούν με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης και αδειοδότησής τους από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων. Το γεγονός ότι τα δύο πρώτα εμβόλια που αναμένεται να αδειοδοτηθούν, αυτών της Pfizer (και BioNTech) και Moderna, δεν δοκιμάστηκαν σε παιδιά κατά τις μελέτες, κάνει απίθανη την πιθανότητα να πάρουν έγκριση χρήσης σε παιδιά.

–Στις ποσότητες εμβολίων που προορίζονται για την Κύπρο έχουν συμπεριληφθεί και οι ανάγκες των Τ/κ;

–Ναι. Σχετική ενημέρωση δόθηκε από τα αρχικά στάδια της διαδικασίας εξασφάλισης των εμβολίων, στο πλαίσιο των κεντρικών διαδικασιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **–Υπάρχει μια εκτίμηση για το ποσοστό του πληθυσμού που θα λάβει το εμβόλιο νοούμενου ότι**

ο εμβολιασμός δεν είναι υποχρεωτικός;

–Ο εμβολιασμός δεν είναι υποχρεωτικός, όμως εκτιμάται ότι το ενδιαφέρον θα είναι αυξημένο. Αφενός γιατί τα επίπεδα εμβολιαστικής κάλυψης του κυπριακού πληθυσμού σε διάφορα νοσήματα, ήταν διαχρονικά πολύ υψηλά. Αφετέρου λόγω του φόβου που έχει προκαλέσει σε όλους μας η σημερινή πανδημία. Ταυτόχρονα, οι μέχρι στιγμής αναφερόμενες παρενέργειες είναι πολύ μικρές, στο πλαίσιο συνθησιμένων παρενεργειών οποιουδήποτε άλλου εμβολίου.

–Από επιστημονικής απόψεως ποιο είναι το μίνιμουμ ποσοστό εμβολιασμού του πληθυσμού προκειμένου να έχει αποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση της πανδημίας; Πότε πιστεύετε ότι θα επιστρέψουμε στην κανονικότητα;

– «Η ζωή δεν θα επανέλθει στα προ πανδημίας επίπεδα κανονικότητας μέχρι να εμβολιαστεί το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού». Αυτή είναι η απάντηση που έδωσαν πρόσφατα στους New York Times 700 επιδημιολόγοι. Αντίστοιχα με την ολοκλήρωση του εμβολιασμού των 2/3 του πληθυσμού της χώρας μας, αυτό το καλοκαίρι, εκτιμάται

Στη χώρα μας, γεγονός είναι ότι θα χρησιμοποιηθεί κάρτα εμβολίου, το περιεχόμενο της οποίας είναι στα πρότυπα κάρτας εμβολιασμού που ήδη εφαρμόζεται, με όλα τα απαραίτητα προσωπικά στοιχεία του κατόχου.

με κάποια επιφύλαξη, ενόψει πολλών άγνωστων ακόμα παραγόντων, ότι θα μπορούμε να ζούμε πιο ελεύθερα και με ασφάλεια. Ακόμα περισσότερος χρόνος ίσως χρειαστεί για να επιστρέψουμε στην κανονικότητα. **–Πότε υπολογίζεται ότι θα έχει ολοκληρωθεί το έργο του εμβολιασμού;**

–Η ολοκλήρωση του εμβολιασμού θα εξαρτηθεί από τη ροή εξασφάλισης εμβολίων και εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί αρχές του 2022.

–Γνωρίζετε τη χρονική διάρκεια δράσης του εμβολίου;

–Δεν είναι εύκολο να δοθεί απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα. Είναι κάτι που οι ερευνητές θα πρέπει να παρακολουθήσουν στενά τους επόμενους μήνες ή και χρόνια.

–Νοούμενου ότι η Ε.Ε. θα παραλάβει εμβόλια από διαφορετικές φαρμακευτικές εταιρείες ο πολίτης μπορεί να επιλέξει με ποιο εμβόλιο θα εμβολιαστεί;

–Δεν υπάρχει πρόθεση να δοθεί μια τέτοια δυνατότητα. Η όλη προσπάθεια κάλυψης του συνόλου του πληθυσμού, με έξι διαφορετικά εμβόλια, που θα πρέπει να δοθούν σε δύο δόσεις η απόσταση των οποίων δεν είναι σε όλα η ίδια, εμβόλια με διαφορετικά τεχνικά χαρακτηριστικά είναι από μόνη της αρκετά πολύπλοκο εγχείρημα.

–Επειδή υπάρχει μια σύγχυση, το εμβόλιο θα παρέχεται δωρεάν στους πολίτες;

–Το εμβόλιο αποτελεί ένα σημαντικό μέτρο δημόσιας υγείας το οποίο όπως έχει ήδη ενημερώσει ο υπουργός Υγείας θα παρέχεται δωρεάν.

–Τι απαντάτε στους αρνητές ή όσους αμφισβητούν τον COVID-19 ή το εμβόλιο;

–Κάτι πολύ απλό. Να κοιτάζουν τι αλλαγές έφερε στην καθημερινότητά μας η απρόσμενη άφιξη της αρρώστιας στη ζωή μας.

Υπό συζήτηση περιορισμοί σε όσους δεν εμβολιαστούν

–Όσοι επιλέξουν να μην εμβολιαστούν θα υπόκεινται σε περιορισμούς π.χ. μάσκες ή αρνητικά τεστ προκειμένου να ταξιδεύσουν μέχρι την πλήρη αναχαίτιση της πανδημίας. Κάποιοι που έχει εμβολιαστεί θα εξαιρείται των περιοριστικών μέτρων. Θα υπάρχει κάρτα εμβολίου;

–Η εφαρμογή τέτοιων μέτρων, παρόλο που συζητείται σε δίκτυα εμπειρογνομόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνατόν να προσκρούει σε νομικά θέματα ή θέματα ιδιωτικότητας. Ακόμα η όλη πρωτοβουλία βρίσκεται κάποιους μήνες πριν από την ολοκλήρωση μιας κοινής τυποποιημένης κάρτας με όλα τα απαραίτητα και κοινά αποδεκτά στοιχεία Στη χώρα μας, γεγονός είναι ότι θα χρησιμοποιηθεί κάρτα του εμβολίου, το περιεχόμενο της οποίας είναι στα πρότυπα κάρτας εμβολιασμού που ήδη εφαρμόζεται, με όλα τα απαραίτητα προσωπικά στοιχεία του κατόχου, όπως και στοιχεία τα οποία θα φερόνται το εμβόλιο που θα χρησιμοποιηθεί.

–Οι υγειονομικές υπηρεσίες στην Κύπρο είναι έτοιμες να φέρουν εις πέρας ένα τόσο σημαντικό έργο;

–Η πραγματοποίηση ενός τέτοιου μεγάλου εγχειρήματος σίγουρα αποτελεί πρόκληση για τις υγειονομικές υπηρεσίες στη χώρα μας. Είναι σημαντικό, όμως, ταυτόχρονα, να θυμόμαστε ότι η ροή εξασφάλισης του εμβολίου διαρκεί περισσότερο από 12 μήνες, οι παραδοσιακά τα εμβόλια αποτελούσαν μέτρο δημόσιας υγείας που πρόσφεραν τα κέντρα υγείας στη χώρα μας, οπότε το προσωπικό τους έχει τεράστια εμπειρία. Και τέλος το στόχο που η όλη προσπάθεια έχει θέσει.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Περί όνου λακτίσματος

Μετά τον σάλαγο που δημιουργήθηκε εξ αφορμής των χρυσών διαβητηρίων και της εξ αυτού διαπόμπευσης της Κυπριακής Δημοκρατίας, άλλος ένας υπερμεγέθης σάλος αναστατώνει την κοινωνία, για να ικανοποιήσει «καπρίτσια» όσο και αν είναι ή όχι δικαιολογημένα. Και για να καταστύσασε σαφέστερος, πρόκειται για το «ολόγκαν» του Νικόλα Παπαδόπουλου και –ενδεχομένως– κάποιων άλλων περί μη ψήφισις των προϋπολογισμών του κράτους για το έτος 2021.

Αφορμή είναι η άρνηση της κυβέρνησης να παραδώσει τα αντίγραφα των συγκεκριμένων φακέλων

για τα «χρυσά διαβητήρια» για έλεγχο στον γενικό ελεγκτή, γεγονός που αν δεν ικανοποιηθεί, τότε το ΔΗΚΟ δεν θα ψηφίσει θετικά! Τουτό, ακριβώς, μου θυμίζει μια παλιά ιστορία, που μου ανέφερε η γιαγιά μου, «Θεός 'σχωρέσ' την», προκειμένου να μου εξηγήσει την σοφή παροιμία «όποιος δεν μπορεί να δέρει τον γάδαρον, δέρνει το σάμα».

Μου είπε, λοιπόν, ότι κάποτε υπήρχε μια γειτόνισσά της, η οποία είχε ένα γαϊδούρι και δέκα κότες σ' έναν κλειστό χώρο της αυλής της. Εκεί έριχνε κριθάρι και χόρτα για να φάνε όλα τα ζωντανά. Μια μέρα, ο γαϊδαρός την κλώτσησε και γι'

αυτό θύμωσε και δεν έριχνε το φαί για να τον τιμωρήσει. Το καμμένο το ζωντανό άντεξε τέσσερις μέρες, όμως οι κότες –δυστυχώς– πέθαναν. Όταν οι γειτόνισσες της υπέδειξαν το λάθος, αντιπαρήλαθ την κλωτιά και τίασε το γαϊδούρι, που σώθηκε τελικά. Δυστυχώς, όμως, δεν μπόρεσε να επαναφέρει τις κότες στη ζωή. Αυτή η ιστορία επαληθεύει την πρόθεση του Νικόλα Παπαδόπουλου να μην ψηφίσει τους προϋπολογισμούς προς ικανοποίηση του γενικού ελεγκτή! Όμως, είτε έτσι είτε αλλιώς, ο γενικός ελεγκτής κάνει –και καλά μάλιστα τη δουλειά του. Τι θα γίνει, όμως, Νικόλα, με τις συντάξεις του

κόσμου, τι θα γίνει με τους μισθούς των δημόσιων υπαλλήλων, τι θα γίνει με τα αναπτυξιακά έργα και τις εταιρείες που τα αναλαμβάνουν, καθώς και τους πάσης φύσεως εργαζομένους σ' αυτές; Τι θα γίνει με τους μικρομεσαίους και τους χαμηλά αμοιβόμενους; Αυτοί δεν έχουν τα πλούτη σου, τόσο εντός όσο και εκτός Κύπρου. Δεν έχουν ούτε τη Στράκκα ούτε την Κόκα Κόλα και ό,τι άλλο μπορεί να υπάρχει.

Εάν θέλεις να υποστηρίξεις τον γενικό ελεγκτή, υποστήριξε τον, γούστο σου. Εάν θέλεις να κατηγορήσεις τον Αναστασιάδη, κατηγορήσε τον, κέφι σου. Εάν θέλεις να

συμπορευθείς με το ΑΚΕΛ που κατηγορούσε ότι τα έδωσε όλα στους Τούρκους, να ζησετε. Εμείς οι άλλοι, ολόκληρος ο κυπριακός λαός, τι σου φταιμε; Εκτός κι αν νομίζεις ότι οι μονοψήφιοι αριθμοί του ΔΗΚΟ θα ανέλθουν με την προσπάθειά σου να φαινεσαι ως ρυθμιστής! Κάνε λίγη υπομονή μέχρι τον Μάιο. Μην βιάζεσαι.

Υ.Γ. Με την ευκαιρία αναμένω κάποιες απαντήσεις, όχι όμως με μασπόμενα λόγια: 1) Για τις διαδρομές συγκεκριμένων μετοχών. 2) Για τους επί τετραετία μισθούς από το δικηγορικό σου γραφείο (περίπου

€40.000 ετησίως από το 2011 – 2015, που δάλωσες στο «πόθεν έσχες», τη στιγμή που είπες ότι αποχώρησες από αυτό το 2011). 3) Για το δικηγορικό γραφείο που έδινε νομικές συμβουλές στη Λαϊκή Τράπεζα, που φαλίσσε. 4) Για το δικηγορικό γραφείο που έδινε νομικές συμβουλές στον Συνεργατισμό, που φαλίσσε. Φυσικά, στα ζητάω και αναμένω από τον άνθρωπο που ήταν επί πέντε συναπτά έτη πρόεδρος της Επιτροπής Οικονομικών της Βουλής!

Ο κ. Χαράλαμπος Δημητρίου είναι μέλος της Διοικούσας Επιτροπής Δημοκρατικής Παράταξης.

ΠC MEDOCHEMIE

44 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Το μετέωρο βήμα των ευρωτουρκικών

Κυρώσεις περιορισμένου εύρους από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αναμενόταν, και παράταση αποφάσεων εν όψει Μπρίτλεν

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να μετακινείται όσον αφορά τη σκληρυνση της στάσης της απέναντι στην Τουρκία, και οι συσχετισμοί έχουν αλλάξει με περισσότερες χώρες να αντιλαμβάνονται πως είναι η ώρα των κυρώσεων και τις πιο διαλλακτικές να μην αρνούνται κυρώσεις, αλλά να προκρίνουν μια πιο ισορροπημένη προσέγγιση. Αυτή η εξισορρόπηση, την οποία στηρίζει κυρίως η Γερμανία, ήρθε να δώσει με την ελπίδα της, αλλά και την ελπίδα των θεσμών, πως η ανάλυση της διακυβέρνησης των ΗΠΑ από τον Τζο Μπρίντεν θα δώσει στη θέση της Ε.Ε. επιπρόσθετο διαπραγματευτικό βάρος, σημαντικότερα και πιο αξιόπιστα κίνητρα (καθώς οι αποφάσεις των ΗΠΑ δεν περνούν μέσα από πολύπλοκες διακυβερνητικές διεργασίες) και...ισχυρότερα εργαλεία αποτροπής. Η εντολή για προσθήκες στον κατάλογο των κυρώσεων που αφορούν τις παράνομες γεωτρήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ (κάτι που θα αναλάβουν οι ΥΠΕΞ), η αναφορά στα Βαρώσια και το ενδεχόμενο επέκτασης του νομικού καθεστώτος της λίστας, ώστε να συμπεριλάβει και τους υπεύθυνους για προκλητικές ενέργειες κατά της Ελλάδας, έρχεται να ισορροπήσει με τις αναφορές στη σημασία της ευρωτουρκικής συνεργασίας στο μεταναστευτικό, το κάλεσμα στην Τουρκία για διάλογο και θετική ατζέντα και η προτροπή για γρήγορη επανέναξη συνομιλιών στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών.

Μάρτιο... το αργότερο

Αυτό που είναι νέο στοιχείο, και έρχεται να δώσει με τις επιδιώξεις της Κύπρου και της Ελλάδας, ήταν η απόφαση πως ο ύπατος εκπρόσωπος Ζοζέπ Μπορέλ θα προετοιμάσει πλέον γραπτώς έκθεση για τις σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκίας εφ' όλης της ύλης και τις επιλογές της Ε.Ε. (όπου εννοούνται και οι κυρώσεις), οι οποίες θα επανεξεταστούν το αργότερο τον Μάρτιο. Η κυπριακή κυβέρνηση είχε φροντίσει εδώ και εβδομάδες να χαμηλώσει τις προσδοκίες στην Κύπρο, αλλά και να διασυνδέσει τη συμπεριφορά της Τουρκίας και την ανάγκη κυρώσεων με τη γενικότερη συμπεριφορά της στη Λιβύη, τον Καύκασο και τη Συρία, κάτι που καθίσταται δυνατόν μέσω της ανασκόπησης σχέσεων που θα καταγράψει ο κ. Μπορέλ. Γι' αυτό και ο πρόεδρος Αναστασιάδης

φρόντισε σε μαγνητοσκοπημένη δήλωση που έδωσε στη δημοσιότητα (ο πρόεδρος δεν προέβη σε δηλώσεις κατά την άφιξη ή την αναχώρησή του από τη Σύνοδο) να υπογραμμίσει πως είναι ευχαριστημένος από τα αποτελέσματα «λαμβάνοντας υπόψη τη δεδομένη θέση μικρού αριθμού κρατών μελών» πως είναι προτιμότερος ο διάλογος από τις τομεακές κυρώσεις.

Απαριθμώντας, χάρin της κυπριακής κοινής γνώμης, τα συμφωνηθέντα στα συμπεράσματα, ο κ. Αναστασιάδης υποστήριξε πως «κανένα από τα τρία προσέχδια που είχαν κυκλοφορήσει κατά τη διάρκεια του διμήνου δεν ήταν ικανοποιητικά και οι πρόνοιές τους δεν είχαν σχέση με το τελικό κείμενο συμπερασμάτων». Ωστόσο, οι τρεις ουσιαστικές πρόνοιες των Συμπερασμάτων —η προσθήκη

Οι τρεις ουσιαστικές πρόνοιες των Συμπερασμάτων ήταν όλες παρούσες και στο αρχικό προσχέδιο της Τετάρτης.

ονομάτων στη λίστα στοχευμένων κυρώσεων, η πιθανή επέκταση της λίστας ώστε να αφορά και την Ελλάδα και η δέσμευση για αποφάσεις τον Μάρτιο— ήταν όλες παρούσες και στο αρχικό προσχέδιο της Τετάρτης. Η Ελλάδα από την άλλη δεν πέτυχε προτροπή σε εμπάργκο όπλων, το οποίο προωθούσε σε διμερές επίπεδο αλλά κατάφερε μερικές ισχυρότερες αναφορές στην Τουρκία, αλλά και την προσθήκη «το αργότερο» μετά τον στόχο του Μαρτίου 2021, αφήνοντας έτσι ανοικτό το ενδεχόμενο έκτακτης Συνόδου.

Περιθώριο στη διπλωματία

Είναι δεδομένο πάντως η ισχυρές χώρες, πέραν της Γαλλίας που στηρίζει τις ελληνικές και τις κυπριακές θέσεις, και οι θεσμοί της Ε.Ε. θέλουν ακόμα να δώσουν περιθώριο στη διπλωματία με την Τουρκία. Στις δηλώσεις του μετά τη Σύνοδο, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ ανέφερε πως μεσοπρόθεσμα η Ε.Ε. έπρεπε να κάνει βήματα, και γι' αυτό επέλεξε μία από τις επιλογές που καταγράφηκαν στη Σύνοδο του Οκτωβρίου, δηλαδή έστω περιορισμένες κυρώσεις, χωρίς να κάνει συγκεκριμένη αναφορά στη λέξη «κυρώσεις». Η Γερμανίδα καγ-

Η κυπριακή κυβέρνηση είχε φροντίσει εδώ και εβδομάδες να χαμηλώσει τις προσδοκίες στο εσωτερικό, αλλά και να διασυνδέσει τη συμπεριφορά της Τουρκίας και την ανάγκη κυρώσεων με τη γενικότερη συμπεριφορά της.

κελάριος Άγκελα Μέρκελ ήταν πιο συγκεκριμένη, τονίζοντας πως η Ε.Ε. θα ήθελε πιο εποικοδομητική σχέση με την Τουρκία, όμως, λόγω των εξελίξεων αποφασίστηκε προσθήκη καταχωρήσεων στον κατάλογο των στοχευμένων κυρώσεων.

Οι χώρες που το βράδυ της Πέμπτης είχαν τη στάση πως δεν θα ήταν σωστή η ιδέα η πολιτική κυρώσεων είτε δεν έχουν το ειδικό βάρος για να κατευθύνουν τη συζήτηση (όπως η Βουλγαρία), είτε δεν είχαν πολιτικά περιθώρια λόγω της στάσης τους σε άλλα θέματα. Μια περίπτωση είναι αυτή της Πολωνίας, η οποία ήθελε να προκρίνει τη διασφάλιση της σταθερότητας του ΝΑΤΟ και η άλλη αυτή της Ουγγαρίας που διατηρεί φιλικές σχέσεις με την Τουρκία κυρίως λόγω μεταναστευτικού. Ωστόσο, και οι δύο είχαν άλλες μάχες να δώσουν: και οι δύο ήταν στο επίκεντρο της διαμάχης για τη διασύνδεση των κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης με την κατάσταση του κράτους δικαίου σε κάθε χώρα, ενώ η Πολωνία εκτόξευε σε μια δύσκολη διαπραγμάτευση για τα θέματα κλιματικής αλλαγής και την αύξηση του στόχου για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Περιβαλλοντική πολιτική της Ε.Ε.

Η Σύνοδος πέτυχε επίσης συμφωνία σε δύο σημαντικά θέματα πανευρωπαϊκής σημασίας, όπου τυχόν αποτυχία θα είχε άμεσες (στην περίπτωση του Ταμείου Ανάκαμψης) και έμμεσες (στην περίπτωση της υιοθέτησης των στόχων κατά της κλιματικής αλλαγής) επιπτώσεις στην Κύπρο. Στο δεύτερο, μάλιστα, σημαντικό ρόλο έπαιξε η στήριξη 10 χωρών, μεταξύ τους και η Ελλάδα, αλλά όχι η Κύπρος, με κοινές θέσεις υπέρ των φιλοδοξιών στόχων που πρότεινε η Κομισιόν. Οι 27 ηγέτες τελικά υιοθέτησαν την πρόταση της Κομισιόν για αύξηση του στόχου μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στο 55% μέχρι το 2030. Η συζήτηση για το κλίμα ξεκίνησε πριν από τη συζήτηση για την Τουρκία, αλλά συνάντησε αμέσως δυσκολίες. Το θέμα αυτό ήταν σαφώς το δυσκολότερο, και αυτό ήταν που οδήγησε σε ολονύκτιο θρίλερ —και όχι η Αν. Μεσόγειος. Οι ηγέτες διέκοψαν τη συζήτηση για το κλίμα, πέρασαν στο θέμα της Τουρκίας, και μετά από εντατικές διαβουλεύσεις πήραν αποφάσεις γύρω στη 1 ώρα Βρυξελλών. Ακολούθως επικεντρώθηκαν στην κλιματική αλλαγή μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες. Σύμφωνα

με ανώτατο κοινοτικό αξιωματούχο, το μεγαλύτερο εμπόδιο ήταν η επιμονή συγκεκριμένων χωρών (κυρίως της Πολωνίας, της Τσεχίας και της Ουγγαρίας) να διασφαλιστεί σταθερή χρηματοδότηση για τον ενεργειακό τομέα λόγω της αυξημένης εξάρτησης της χώρας από τον άνθρακα, προκειμένου να συμφωνήσει στους φιλοδοξούς στόχους, κάτι που δεν έβρισκε άλλες χώρες σύμφωνες, καθώς το μέλλον της ενεργειακής βιομηχανίας δεν μπορεί να προβλεφθεί με τόση ακρίβεια. Το θέμα λύθηκε μέσω αναφοράς στα συμπεράσματα πως οι ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Σημαντικές διαφωνίες υπήρξαν επίσης στους εθνικούς στόχους για τους οικονομικούς τομείς που δεν επιπίπτουν στο σύστημα εμπορίας εκπομπών της Ε.Ε., αλλά και στον ρόλο που θα έχει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (και κατ' επέκταση οι ηγέτες) στη μελλοντική κατεύθυνση της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ένωσης. Τελικά, το Συμβούλιο διασφάλισε τον ρόλο του και στα δύο θέματα, ενώ υπήρξε συμφωνία πως οι ηγέτες θα επανέλθουν στο θέμα της κλιματικής αλλαγής το πρώτο εξάμηνο του 2021. Δέκα από τις 27

χώρες, η Ελλάδα μαζί με τις Δανία, Ισπανία, Ιρλανδία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Λετονία, Λουξεμβούργο, Σουηδία και Φινλανδία, είχαν φροντίσει την ημέρα της Συνόδου να προωθήσουν κοινές θέσεις προς στήριξη των στόχων της Κομισιόν. Η Κύπρος δεν δημοσιοποίησε τη θέση της για το θέμα, ούτε έγινε κάποια αναφορά από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας στις δηλώσεις του μετά το πέρας της Συνόδου.

Το άγγιγμα της Μέρκελ

Από την άλλη, η κρίση που είχε προκύψει λόγω του βέτο Ουγγαρίας και Πολωνίας στο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο και μαζί του το αναγκαίο Ταμείο Ανάκαμψης από τον κορωνοϊό, λόγω της διαφωνίας τους στο ζήτημα του μηχανισμού διασύνδεσης της κατάστασης του κράτους δικαίου με την αποδέσμευση κονδυλίων. Η κρίση αποσοβήθηκε με τη βοήθεια της Άγκελα Μέρκελ, η οποία εργάστηκε για τον συμβιβασμό βάσει του οποίου οποιαδήποτε απόφαση για περικοπή κονδυλίων λόγω παραβιάσεων του κράτους δικαίου θα πρέπει να εγκρίνεται από το Δικαστήριο της Ε.Ε. στο Λουξεμβούργο.

Σε επεξεργασία προτάσεις για άρση του αδιεξόδου

Απάντηση στα περί απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων αναμένεται να δώσει στον Αντόνιο Γκουτιέρρες η κυβέρνηση

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την Άγκυρα επισκέπτεται την προσεχή Τετάρτη η ειδική απεσταλμένη του γ.γ. των Ηνωμένων Εθνών Τζέιν Χολ Λουτ προκειμένου να βολιδοσκοπήσει την τουρκική κυβέρνηση για τις επιδιώξεις της γύρω από το Κυπριακό. Αν δηλαδή υπάρχουν περιθώρια επανέναρξης των συνομιλιών εκεί που έμειναν στο Κραν Μοντάνα, ή αν όντως οδηγείται η συζήτηση σε νέα μοντέλα λύσης, με τη λύση δύο κρατών να αποτελεί την κύρια επιδίωξη της τουρκικής πλευράς. Η θέση του Τ/κ ηγέτη κατά τη συνάντηση που είχε η κα Λουτ προ ημερών μαζί του ότι η διζωνική, δικονομική ομοσπονδία είναι ένα μοντέλο λύσης που έχει πεθάνει, δεν δίνει βεβαίως πολλά περιθώρια για διαφορετική προσέγγιση από την τουρκική κυβέρνηση.

Μετά και την ολοκλήρωση της συνάντησης της Τζέιν Χολ Λουτ με αξιωματούχους της τουρκικής κυβέρνησης την προσεχή Τετάρτη, αναμένεται να πάει στη Νέα Υόρκη για να ξεκινήσει διαβουλεύσεις με τον γενικό γραμματέα και να απο-

Στη Λευκωσία η μία άγγηση θέλει να περί λύσης δύο κρατών να αποτελούν μπλόφα, ενώ η δεύτερη ανάγνωση εκτιμά πως θα μπει ως επιδιωκόμενο μοντέλο, με τελική κατάληξη τη χαλαρή ομοσπονδία στα όρια της συνομοσπονδίας.

φασίσουν τα επόμενα βήματα. Η άτυπη διάσκεψη φαίνεται να θεωρείται ως ένα υπαρκτό σενάριο για τους πρώτους μήνες του νέου έτους. Καθόλου τυχαία και η μετακύλιση την περασμένη Πέμπτη της όποιας απόφασης για κυρώσεις εναντίον της Τουρκίας από την Ε.Ε. για τον Μάρτιο κατά τη Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Στο όλο σκηνικό των σχέσεων της Τουρκίας με Ε.Ε. και ΗΠΑ, σημαντικό ρόλο θα παίξει και η νέα αμερικανική διοίκηση. Γρίφο αποτελεί πως θα κινηθεί ο

Μετά την Άγκυρα η Τζέιν Χολ Λουτ σπεύδει για τη Νέα Υόρκη προκειμένου να διαβουλευθεί με τον Αντόνιο Γκουτιέρρες για τα επόμενα βήματα.

Αντόνιο Γκουτιέρρες, ο οποίος μέχρι τώρα έχει δείξει πως δεν είναι διατεθειμένος ούτε για βεβιασμένες κινήσεις ούτε για ένα ενδεχόμενο ναυάγιο.

Η «Κ» είχε καταγράψει στο παρελθόν πως σύμφωνα με πηγές από τα Ηνωμένα Έθνη, υπάρχουν ήδη τρία σενάρια κατά τη σύγκληση της άτυπης Πενταμερούς. 1) Να διαπιστωθεί πως παρόλο που υπάρχουν διαφορές μπορεί να δημιουργηθεί μία κοινή προοπτική. 2) Να διαπιστωθεί πως δεν υπάρχει κοινό όραμα επί του παρόντος και 3) να διαπιστωθεί πως δεν υπάρχει οποιοδήποτε περιθώριο άλλου βήματος, στέλλοντας έτσι το μήνυμα του πλήρους ναυαγίου.

Στη Λευκωσία, πάντως, υπάρχουν δύο σενάρια για το τι θα διαμειφθεί στο ενδεχόμενο μιας άτυπης Πενταμερούς. Διπλωματικοί κύκλοι θεωρούν απομακρυσμένο το σενάριο συζητήσεως λύσης δύο κρατών, υποστηρίζοντας πως η τουρκική πλευρά είναι δεσμευμένη από τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Υπάρχει, όμως, και η πλευρά στη Λευκωσία που θεωρεί αναπόφευκτη τη συζήτηση λύσης δύο κρατών. Όπως ση-

μειώνουν η μέση λύση φέρεται να είναι τελικά η χαλαρή ομοσπονδία, στα όρια της συνομοσπονδίας.

Σε αυτό το πλαίσιο, διπλωματικές πηγές σημειώνουν πως θα ήταν καλύτερη μία προεργασία του Αντόνιο Γκουτιέρρες με τους δύο ηγέτες προηγουμένως, ούτως ώστε να ξεκαθαρίσουν κάποια πράγματα και στη συνέχεια να γίνει η όποια διάσκεψη στην οποία θα συμμετάσχουν τα υπόλοιπα εμπλεκόμενα μέρη. Το αν θα μπει στο τραπέζι ως πρόταση, είναι κάτι που θα διαφανεί σίγουρα το επόμενο διάστημα. Αυτό που αναφέρεται, πάντως, είναι πως η Λευκωσία είναι έτοιμη να κάνει κινήσεις για ένδειξη καλής θέλησας και να δώσει απαντήσεις στο κύριο ζήτημα που θέτουν οι Τ/κ και αφορά την απομόνωσή τους. Σε αντάλλαγμα βεβαίως με κινήσεις καλής θελήσας από την τουρκική πλευρά και ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά το Βαρώσι. Θα πρέπει να σημειωθεί, πάντως, πως στο παρελθόν, όλες οι συζητήσεις γύρω από τον άδενδρο απομόνωσης των Τ/κ και το Βαρώσι, ενέπλεκαν το αεροδρόμιο της Τύμπου αλλά και το λιμάνι της Αμμοχώστου.

Διπλωματία με Drones εφαρμόζει η Άγκυρα

Έκθεση του Κογκρέσου καταδεικνύει πως η Τουρκία εγκαταλείπει σταδιακά την πρόταξη της πολιτικής και οικονομικής επιρροής

Του ανταποκριτή μας από τη Νέα Υόρκη **ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΟΥΠΑΝΙΩΤΗ**

Η χρήση Drones (μη επανδρωμένων αεροσκαφών), αποτελεί τον σκληρό πυρήνα της στρατιωτικής ισχύος της Τουρκίας, αναφέρουν οι αναλυτές Τζιμ Ζανότι και Κλέιτον Τόμας, σε εκτενή έκθεση που έχουν συντάξει για την Τουρκία και έχει δημοσιεύσει η Ερευνητική Υπηρεσία του Κογκρέσου (CRS), μία ανεξάρτητη ομοσπονδιακή υπηρεσία επιφορτισμένη με τη σύνταξη ενημερωτικών εκθέσεων που διανέμονται στα μέλη του Κογκρέσου.

Στην έκθεση για την Τουρκία σημειώνεται ότι κατά την πρώτη δεκαετία του Ερντογάν ως πρωθυπουργού, η κύρια προσέγγιση της Τουρκίας στη γύρω περιοχή (με εξαίρεση τις μακροχρόνιες επιχειρήσεις εναντίον των Κούρδων ανταρτών) ήταν να προτάσσει πολιτική και οικονομική επιρροή, ή «μαλακή δύναμη», υποστηριζόμενη από τη διπλωματία και τον στρατό ως δύναμη αποτροπής. Ωστόσο, όπως επισημαίνουν, τη στιγμή που η περιφερειακή αναταραχή αυξήθηκε κοντά στα σύνορα της Τουρκίας με την έναρξη συγκρούσεων στη Συρία, η προσέγγιση της Τουρκίας διαφοροποιήθηκε. Αυτό εντάθηκε ιδιαίτερα όταν ο Ερντογάν (ως πρόεδρος) άρχισε να φλερτάρει την εθνικιστική μερίδα των ψηφοφόρων στις εκλογές το 2015 και εδραιώθηκε στην εξουσία μετά την απόπειρα πραξικοπήματος του Ιουλίου 2016.

«Σύμφωνα με αυτήν τη νέα τροποποιημένη προσέγγιση, η Τουρκία στριζίζεται σε μεγάλο βαθμό στη 'σκληρή' δύναμη για να επιπράξει τα περιφερειακά δρώμενα. Συγκεκριμένα, η Τουρκία έχει επικεντρωθεί σε μια σχετικά χαμηλού κόστους μέθοδο χρήσης εξοπλισμένων μη επανδρωμένων αεροσκαφών (Drones) ή / και φίλα προσκείμενες στρατιωτικές δυνάμεις (ιδιαίτερα Σύρους μαχητές που αντιτίθενται στη συριακή κυβέρνηση και έχουν άλλες

Μετά και την αύξηση της περιφερειακής αναταραχής η Τουρκία στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στη «σκληρή» δύναμη για να επιπράξει τα περιφερειακά δρώμενα.

περιορισμένες πηγές εισοδήματος) σε θέατρα συγκρούσεων, όπως η βόρεια Συρία και το Ιράκ, η δυτική Λιβύη και το Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Εν μέρει, επειδή τα Drones και οι φίλα προσκείμενες δυνάμεις περιορίζουν τον πολιτικό και οικονομικό κίνδυνο της Τουρκίας, οι Τούρκοι ηγέτες έχουν δείξει λιγότερη αυτοσυγκράτηση στην ανάπτυξη τους», γράφουν οι Ζανότι και Τόμας. Στη διάρκεια του 2020, τα Drones και οι Σύροι παραστρατιωτικοί της Τουρκίας φαίνεται να έχουν σε κάποιες περιπτώσεις μπλοκάρει ή και να πετύχουν διεισδύσεις σε βάρος ρωσικών δυνάμεων στη Συρία, τη Λιβύη και το Ναγκόρνο Καραμπάχ, ενώ υποστηρίζουν ότι «τα συμφέροντα των ΗΠΑ και της Τουρκίας ενδέχεται να αλληλεπικαλύπτονται σε ορισμένες από αυτές τις περιπτώσεις». Αναλύοντας την επίπτωση αυτής της στρατιωτικής ανάμειξης της Τουρκίας στον στρατηγικό της προσανατολισμό, οι Ζανότι και Τόμας σημειώνουν ότι οι πολλές στρατιωτικές εμπλοκές της Τουρκίας σε διάφορα μέρη έχουν ευαίρει ερωτήματα στις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και την Τουρκία, σχετικά με τη συμμαχία των δύο χωρών, καθώς και τη δέσμευση της Τουρκίας στο NATO και τον δυτικό προσανατολισμό της.

Παρόλα αυτά, αξιωματούχοι και των δύο χωρών υποστηρίζουν ότι η διμερής συνεργασία σε διάφορα θέματα - συμπεριλαμβανομένης της περιφερειακής ασφάλειας και της αντιμετώπισης της τρομοκρατίας -

Η ερευνητική υπηρεσία του Κογκρέσου δημοσιεύει έκθεση που δίνει λεπτομερή αναφορά στα τουρκικά drones και στην αλλαγή προσέγγισης του Ερντογάν.

παραμένει αμοιβαία σημαντική. «Παραδοσιακά, η Τουρκία βασιζόταν στενά στις Ηνωμένες Πολιτείες και το NATO για την αμυντική συνεργασία, τις ευρωπαϊκές χώρες για το εμπόριο και τις επενδύσεις, και τη Ρωσία και το Ιράν για τις εισαγωγές ενέργειας. Το ενδιαφέρον των Τούρκων ηγετών να μειώσουν την αμυντική εξάρτησή τους από τη Δύση και να αποθαρρύνουν τη δυτική επιρροή στην εγχώρια πολιτική τους μπορεί εν μέρει να εξηγήσει την προθυμία τους να συντονίσουν ορισμένες ενέργειες με τη Ρωσία στη Συρία και να αγοράσουν το ρωσικό αντιαεροπορικό πυραυλικό σύστημα S-400», αναφέρει η έκθεση, σημειώνοντας ωστόσο τις σημαντικές διαφορές με τη Ρωσία σε διάφορα κατ'εξοχή, συμπεριλαμβανομένων στη Συρία, τη Λιβύη και το Ναγκόρνο Καραμπάχ. Οι δύο αναλυτές εκτιμούν ότι οι Τούρκοι ηγέτες κατακερματίζουν τις εταιρικές σχέσεις και τις αντιπαράθεσες τους με άλλες παγκόσμιες δυνάμεις, αναλόγως της επιμέρους κατάστασης, εν μέρει προσπαθώντας να μειώσουν την εξάρτηση της Τουρκίας

και να διατηρηθεί η μόχλευση της με αυτές τις δυνάμεις. «Αυτή η προσέγγιση μπορεί σε κάποιο βαθμό να αντικατοπτρίζει τις προσπάθειες του προέδρου Ερντογάν να εδραιώσει τον έλεγχο στην εγχώρια πολιτική σκηνή. Επειδή το φιλοίσλαμικό AKP του Ερντογάν διατηρεί την κοινοβουλευτική πλειοψηφία σε συνεργασία με το παραδοσιακό πιο εθνικιστικό MHP, οι προσπάθειες για τη διατήρηση της υποστήριξης του βασικού σώματος των ψηφοφόρων ενδέχεται να εμποτίσουν την τουρκική πολιτική με εθνικιστικές κορώνες. Μια ευρέως εθνικιστική εξωτερική πολιτική είχε επίσης προηγουμένως πριν από την ευθυγράμμιση της Τουρκίας με τη Δύση στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου.

ΗΠΑ και νατοϊκή παρουσία

Οι Ζανότι και Τόμας πιστεύουν ότι οι εντάσεις μεταξύ Τουρκίας και άλλων μελών του NATO πυροδότησαν εσωτερικές συζητήσεις σε ΗΠΑ / NATO σχετικά με τη συνεχιζόμενη χρήση των τουρκικών βάσεων. Ως αποτέλεσμα των εντάσεων και των

ερωτημάτων σχετικά με την ασφάλεια και τη χρησιμότητα της τουρκικής επικράτειας για στοιχεία ενεργητικού των ΗΠΑ και του NATO, ορισμένοι παρατηρητές υποστηρίζουν τη διερεύνηση εναλλακτικών ρυθμίσεων για βάσεις στην περιοχή. «Μερικές εκθέσεις δείχνουν ότι η επέκταση, ή η δυνητική επέκταση της στρατιωτικής παρουσίας των ΗΠΑ σε μέρη όπως η Ελλάδα, η Κύπρος και η Ιορδανία ενδέχεται να συνδέονται με ανησυχίες για την Τουρκία».

Τα τουρκικά Drones

Με βάση δημοσιεύματα τα τουρκικά Drones έχουν χρησιμοποιηθεί από την Τουρκία και τους συμμάχους της στις συγκρούσεις στο Ιντλίμπ, στη Λιβύη και το Ναγκόρνο Καραμπάχ. Έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά στην στόχευση αντιπάλων, ωστόσο υπάρχουν ανησυχίες για τη νομιμότητα της χρήσης τους και τους κινδύνους που εγκυμονούν σε αμάχους. Στην έκθεση αναφέρεται ότι με βάση δημοσιεύματα, τουρκικά Drones πραγματοποιούν αναγνωριστικές πτήσεις πάνω από τα νησιά

του Αιγαίου, την Κύπρο και τα νερά της Ανατολικής Μεσογείου.

«Η Τουρκία, αναφέρει η έκθεση, έχει επικεντρωθεί στην εγχώρια παραγωγή Drones. Αυτό οφείλεται εν μέρει στην αποτυχία –στις αρχές της δεκαετίας του 2010– να αποκτήσει εξοπλισμένα MQ 9 Reaper drones από τις ΗΠΑ, λόγω της αντίθεσης του Κογκρέσου, καθώς και των ανησυχιών το Ισραήλ να έχει ενδεχομένως δώσει σκόπιμα χαμηλότερης τεχνολογίας μη επανδρωμένα αναγνωριστικά αεροσκάφη τύπου HERON στην Τουρκία το 2010. Οι εταιρείες Kale Group και Baykar Technologies παρήγαγαν το Bayraktar TB2 και η Turkish Aerospace Industries (TAI) παρήγαγε το Anka-S. Ωστόσο, αν και τα Drones συναρμολογούνται από τουρκικές εταιρείες, ορισμένα κύρια εξαρτήματά τους –συμπεριλαμβανομένων μηχανών, οπτικών αισθητήρων και φακών– τα προμηθεύονται από δυτικές χώρες.

Η αποτελεσματικότητα των τουρκικών Drones –λέγεται ότι κατόρθωσαν να καταστρέψουν ρωσικές προέλευσης συστήματα αεράμυνας –έχει ενισχύσει την παγκόσμια ζήτηση για τουρκικές αμυντικές εξαγωγές. Εκτός από το Αζερμπαϊτζάν, το Κατάρ και η Ουκρανία έχουν επίσης αγοράσει Bayraktar TB2, με την Ουκρανία να επιδιώκει συμπαραγωγή. Λέγεται επίσης ότι ενδιαφέρον εξέφρασαν επίσης η Σερβία, η Ινδονησία και η Τυννησία.

«Δεν είναι σαφές εάν η μαχητικότερη προσέγγιση της εξωτερικής πολιτικής της Τουρκίας που βοηθάει στην αγορά για Drones από άλλες χώρες αποτελεί καθαρό πλεονέκτημα ή μειονέκτημα για την εύθραυστη οικονομία της Τουρκίας, υπό το φως της πιθανότητας οι ενέργειες της Τουρκίας να την απομονώσουν από μεγάλες δυνάμεις που αντιπροσωπεύουν τις βασικές πηγές της για εμπόριο και επενδύσεις», προσθέτει η έκθεση της Ερευνητικής Υπηρεσίας του Κογκρέσου.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΜΙΧΑΗΛ ΑΤΤΑΛΙΔΗ**

Η καθ' ημάς διαφθορά

Εχουν πρόσφατα παρουσιαστεί σοβαρές προσεγγίσεις στο πρόβλημα της διαφθοράς στην Κύπρο. Γενικά οι προσεγγίσεις είναι νομικές και οι ορισμοί διεθνείς. Και αυτό είναι σωστό διότι έτσι μόνο μπορεί να οριστεί η διαφθορά ως παράνομη, και μόνο έτσι μπορεί να κατανοηθεί το πού βρίσκεται η Κύπρος σε σύγκριση με άλλες χώρες. Ωστόσο, μια κοινωνιολογική προσέγγιση είναι ίσως χρήσιμη για να κατανοηθεί ο βαθμός της επικράτησης της διαφθοράς στον τόπο μας, ο βαθμός που καθορίζει τη ζωή μας και η δυσκολία του ξεριζώματός της. Για να κατανοηθεί η καθ' ημάς διαφθορά χρειάζεται να ληφθούν υπόψη δύο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της διαφθοράς στον τόπο μας (πρέπει να σημειωθεί ότι αυτά τα χαρακτηριστικά συναντώνται και σε άλλες κοινωνίες που μπορούν να χαρακτηρισθούν είτε ως μεσογειακές είτε ως μετα-οθωμανικές κοινωνίες). Το πρώτο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό είναι το εύρος της κοινωνικής αποδοχής συμπεριφορών που αποτελούν στοιχεία διαφθοράς, ακόμη και όταν είναι πα-

ράνομες, όπως για παράδειγμα η δωροληψία και η μεροληπτική αντιμετώπιση από το κράτος. Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι η ανοχή από τους θεσμούς και την κοινωνία για τον τρόπο που λειτουργεί η Πολιτεία, επιτρέποντας στη διαφθορά να νομιμοποιείται. Έτσι πολλές πολιτικοκοινωνικές σχέσεις, διαμορφώνονται στη βάση μεροληπτικών διεφθαρμένων πρακτικών, όπως η σωρεία «κατά παρέκκλιση» και «κατ' εξαίρεση» αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου, χωρίς να αποτελούν παρανομία, και να έχουν τη δυνατότητα να τιμωρηθούν. Οι «χαλαρώσεις» εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό και έχω την εντύπωση ότι αποτελούν ιδιότυπα κυπριακές πρακτικές πρακτικές. Πρόσφατα λήφθηκε τέτοια απόφαση για να επιτραπεί η ταφή νεκρού εκτός κοιμητηρίου.

Η πλάτια αποδοχή της διαφθοράς έχει να κάνει με το γεγονός ότι στον τόπο μας κάθε άλλο αποτελεί απλώς συμπεριφορά μερικών επιτηδεϊών. Αντίθετα, η διαφθορά στον τόπο μας, αποτελείται από μια σειρά συμπεριφορών, οι οποίες εδραιώνονται σε θετικές στάσεις και συναισθη-

ματα του είδους που εγκρίνει και θεομοθετεί ολόκληρη η κοινωνία: και αυτές είναι οι αξίες της φιλίας, του συγγενικού ενδιαφέροντος, της συγγνωμοσύνης και της ανταπόδοσης. Με δυο λόγια η διαφθορά στον τόπο μας είναι η μεταφορά των αξιών της οικογένειας και του χωριού στους θεσμούς του υποτιθέμενου σύγχρονου γραφειοκρατικού κράτους. Γι' αυτό πολύ ορθά αποκαλείται ενίοτε «κουμπαροκρατία». Η λέξη αυτή ίσως να αποτελεί και την κατά προσέγγιση απόδοση στα ελληνικά της αγγλικής φράσης «cronycapitalism», μιας μορφής καπιταλισμού που χαρακτηρίζει πολλές υπανάπτυκτες χώρες, και όχι μόνο. Γι' αυτό στην Κύπρο η διαφθορά φέρει και το όνομα «ανθρωπάδα», ενώ ο αδιάφθορος είναι δυνατόν να χαρακτηριστεί ως απάνθρωπος, ένας άνθρωπος δηλαδή που συμπεριφέρεται με τον ίδιο τρόπο σε συγγενείς και φίλους όπως σε άγνωστους. Υπογραμμίζεται ότι ο λόγος που αυτές οι συμπεριφορές αποτελούν διαφθορά είναι διότι αντί να περιορίζονται στην οικογένεια, στο χωριό, στον προσωπικό κύκλο, μεταφέ-

ρονται στον διαμοιρασμό της εξουσίας των κρατικών θεσμών, των αποφάσεων της Πολιτείας, και τις τεράστιες εξουσίες που έχουν οι δημόσιοι θεσμοί να παίρνουν αποφάσεις, οι οποίες δημιουργούν ή μεταφέρουν ατομικό πλούτο (όπως οι κατ' εξαίρεση άδειες για ανέγερση πύργων, για μετατροπή αγροτικής γης σε μικρές πόλεις σε σχέση με γήπεδα γκολφ, οι προσωποπαγείς τροποποιήσεις πολεοδομικών ζωνών και η αποξένωση κρατικής γης προς ιδιωτικό όφελος μέσω «ανταλλαγών» / NATO σχετικά με τη συνεχιζόμενη χρήση των τουρκικών βάσεων. Ως αποτέλεσμα των εντάσεων και των

Αυτού του είδους δραστηριότητες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της οικοδόμησης του «πατρογονικού» αντί του βεμπεριανού/γραφειοκρατικού μετα-οθωμανικού κράτους της Κύπρου. Αυτή η μορφή κράτους διευκολύνει και προσεγγίζει την πρωτόγονη συσσώρευση στον «ληστρικό καπιταλισμό» του Καρλ Μαρξ. Δεν παράγεται πλούτος κάτω από αυτό το κράτος, όπως στον ώριμο φιλελεύθερο καπιταλισμό. Απστεύεται ο δημόσιος πλούτος και μετατρέπεται σε ατομική περιουσία.

Ο δημόσιος πλούτος συμπεριλαμβάνει τη δημόσια γη και τη περιβάλλον, αλλά και άλλα δημόσια αγαθά (π.χ. πώληση πολιτότητας) διαβατηρίων) προς όφελος του ιδιωτικού πλουτισμού.

Ο φιλελεύθερος καπιταλισμός, σε αντιδιαστολή, χρειάζεται για τη ρύθμιση και ανάπτυξη του την κρατική διοίκηση που ανέλυσε ως «σύγχρονη γραφειοκρατία» ένας από τους ιδρυτές της κοινωνιολογίας, ο Γερμανός Μαξ Βέμπερ. Η σύγχρονη γραφειοκρατία χαρακτηρίζει το κράτος που είναι σε θέση να ρυθμίζει μια φιλελεύθερη, δημοκρατική κοινωνία και οικονομία με αποτελεσματική και μαζική διοίκηση, της οποίας το κύριο χαρακτηριστικό είναι ότι συμπεριφέρεται σε όλους του πολίτες χωρίς διάκριση και χωρίς εύνοια, πάθος ή προκατάληψη. Δεν είναι τυχαίο ότι η σημερινή μας κυβέρνηση, όταν μιλάει για «κατάργηση της γραφειοκρατίας» φαίνεται να εννοεί την κατάργηση της ρύθμισης και της ισότιμης συμπεριφοράς του κράτους προς τους πολίτες, σε βαθμό που δημιουργεί υφυπουργεία με αρμοδιότητες για την εξυπηρέ-

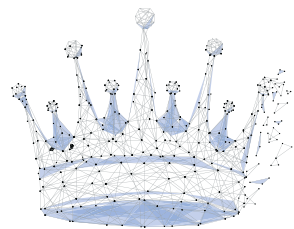
τηση ειδικών συμφερόντων.

Η πατρογονική κρατική λειτουργία σύμφωνα με τον Βενέδικτο Εγγλέζακ μεταφέρθηκε ως νοστορπία απευθείας από την οθωμανική διακυβέρνηση της Κύπρου, ιδιαίτερα μέσω της Εκκλησίας, που είναι ο θεσμός με τη μεγαλύτερη ιστορική διαρκή λειτουργία στην Κύπρο αλλά και με το μεγαλύτερο κύρος και νομιμοποίηση. Η πατρογονική λειτουργία οικειοποιεί το κράτος για ίδιο όφελος και το όφελος των δικών. Ο τείως γενικός εισαγγελέας, Κώστας Κληρίδης, που βρίσκεται ασφαλώς σε θέση να γνωρίζει, παρατήρησε ότι δημόσιες αποφάσεις σπάνια λαμβάνονται για να προάγουν το δημόσιο συμφέρον, αλλά συνήθως για να προάγουν κάποιο ίδιο όφελος. Αυτή η αντίληψη έχει φθάσει σε πολύ προχωρημένο στάδιο, αφού δημιουργήθηκε ευρεία υποψία ότι ακόμη και οι χειρισμοί του εθνικού θέματος επιπράσθηκαν από την επιδίωξη ιδιωτικοποίησης δημόσιου πλούτου. Η λύση του προβλήματος της διαφθοράς ίσως είναι σήμερα ακόμη πιο δύσκολη από τη λύση του κυπριακού προβλήματος.

ecommbx

Fintech e-accounts platform

ECOMMBX provides convenient, quality payment solutions of the highest standards by innovatively incorporating e-money and e-accounts into one master platform for enhanced efficiency and transparency.

A platform to rule them all

SWIFT and SEPA Fast Transactions

competitive & instant currency conversions

unique IBAN in multiple currencies

ECOMMBX own BIC #ECBCY2N

+357 22 270 349

Pindarou 27, Alpha Business Center, 3rd floor, Office 301 Block A, 1060, Nicosia Cyprus

info@ecommbox.com

www.ecommbox.com

Authorised and Licensed by Central Bank of Cyprus Electronic Money Institution #115.1.3.20/2018

Στο ισοζύγιο δυνάμεων ο προϋπολογισμός

Νέους ρόλους και εν δυνάμει συνασπισμούς ανέδειξε η έντονη συζήτηση στα έδρανα της Βουλής την περασμένη εβδομάδα

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Ο προϋπολογισμός θα περάσει και χωρίς το ΔΗΚΟ» διαβεβαίωναν από τον πέμπτο όροφο της Πινδάρου την περασμένη βδομάδα, όταν ο Νικόλας Παπαδόπουλος και η κοινοβουλευτική του ομάδα έπαιρναν επίσημα και ομόφωνα τη θέση καταψήφισις του προϋπολογισμού, δεδομένου ότι η κυβέρνηση θα αρνηθεί μέχρι τέλους να δώσει τους φακέλους των πολιτογραφήσεων στον Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Όσο όμως και αν κάποιοι από την κυβέρνηση παράταξη διαβεβαίωνουν πως ο συναγερμικός πρόεδρος ως «παλιά καραβάνα του κοινοβουλευτικού παρασκηνίου θα σώσει την υστίατην παρτίδα» υπάρχουν κι εκείνοι που θεωρούν τη μάχη όχι μόνο δύσκολη αλλά ακατόρθωτη. «Δεν ήταν καθόλου τυχαίο ότι υπερψηφίσαμε τη διάλυση της Βουλής και πρόωρες εκλογές», έλεγαν μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας στα πηγαδάκια, σημειώνοντας πως η ακυβερνησία βρίσκεται προ των πυλών. Και δεν το είπαν τυχαία δεδομένου ότι η ΕΔΕΚ, της οποίας ο ψήφος θεωρείται αναγκαία, ξεκαθάρισε επίσημα πως δεν θα ψηφίσει τον προϋπολογισμό εκτός αν γίνουν σημαντικές τροποποιήσεις σε κοινωνικές δαπάνες. «Αν είναι να του αλλάξουμε τα φώτα καλύτερα να μην ψηφιστεί και ο καθένας να αναλάβει τις ευθύνες του», σημείωνε η φιλελεύθερη πτέρυγα του ΔΗΣΥ, που βλέπει με σκεπτικισμό όσα ακούγονται για τροποποιήσεις. Η αλήθεια είναι πως η κόντρα του προϋπολογισμού ανέδειξε πως νέοι συνασπισμοί διαμορφώνονται εντός της Βουλής, ενώ ανοικτό είναι τι πληγές θα αφήσει το όλο ζήτημα σε όλους ανεξαιρέτως.

Τα θέλω του Αβέρωφ

«Την Πέμπτη, ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα χάσει τον ρυθμιστικό του ρόλο» ήταν αυτό που διαμήνυαν με σιγουριά τις προηγούμενες στα ανώτατα δώματα της Πινδάρου. Όπως αναφέρουν στελέχη, η ηγεσία του Συναγερμού αντιλήφθηκε εδώ και μήνες πως ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος έχει πάρει την απόφαση της πλήρους ρήξης με την κυβέρνηση, καθώς, όπως εκτιμούν, προσπάθη να προσεγγίσει το ΑΚΕΛ με στόχο τη συνεργασία στις επικείμενες εκλογές. «Εγώ σε έχτισα φούρνε μου εγώ θα σε γκρεμίσω», φέρεται να ψιθύρισε στο παρασκήνιο ο Αβέρωφ Νεοφύτου, που αντικαθίχθηκε πως επικρατείται απομόνωση του κυβερνώντος κόμματος και σε αυτό το πλαίσιο, όπως υποστηρίζουν στελέχη, κύριος στόχος είναι να αποδομηθεί το αφήγημα πως το ΔΗΚΟ γέρνει την πλάστιγγα και να βρει αλλού συνεργασίες. Δεν ήταν καθόλου τυχαία και η αναφορά του συναγερμικού προέδρου στον «Φιλελεύθερο» προ

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος επιχειρεί να βάλει ένα ιδεολογικοπολιτικό περιεχόμενο στη φυγή των τριών και να καταδείξει πως αποτελούν δεκανίκι της κυβέρνησης σε αντίθεση με το ΔΗΚΟ που αντιμάχεται την διαφθορά.

Ο ΔΗΣΥ ανησυχεί για τυχόν ακυβερνησία, επιχειρώντας να αποδομήσει το ΔΗΚΟ ως κόμμα υπεύθυνο, ενώ ο Νικόλας παίρνει ρίσκο της πλήρους ρήξης.

μηνών, ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος δεν έχασε από τη συνεργασία των δύο. Τοποθέτηση που έστειλε το μήνυμα πως το ΔΗΚΟ έγερνε την πλάστιγγα αλλά πάντα με αδρά ωφελήματα, πλύνοντας έτσι και το άμεμπτο του χαρακτήρα που επιχειρεί να κτίσει ο ΔΗΚΟϊκός πρόεδρος. Όχι μόνο γιατί, όπως λένε στον ΔΗΣΥ, κέρδιζε ανταλλάγματα, αλλά παράλληλα ο συναγερμικός πρόεδρος του επέτρεπε να περάσει όλο αυτό το διάστημα με μήνυμα πως οι αλλαγές ήταν καθαρά δική του πρωτοβουλία.

Με ουρά τα αιτήματα

Πέραν όμως του τι λέγεται στο παρασκήνιο, η αλήθεια είναι πως

ο κ. Αβέρωφ έχει κάθε λόγο να πλύνει τον ρόλο του ΔΗΚΟ ως κόμμα ρυθμιστή, που θεωρεί πως είναι ο λόγος ύπαρξης του κεντρώου κόμματος. Αυτό θα δυσκολέψει την οποία προσπάθεια συνεργασίας με το ΑΚΕΛ στις επικείμενες εκλογές, αλλά και νωρίτερα στη συνεργασία για την προεδρία της Βουλής. Θεωρείται άλλωστε πως πλέον ο ΔΗΣΥ βρίσκεται σε επαφή και διαβούλευση με τη Συμμαχία Δημοκρατικών Δυνάμεων. Όπως λέγεται, και ο Λόφος, αλλά και η άλλοτε επιφυλακτική με τον Καραγιάν Πινδάρου, ανακουφίστηκε από την ΕΔΕΚ, εκτός αν υπάρξουν τροποποιήσεις σε κοινωνικές δαπάνες. Το κατά πόσο αυτό αποτελεί μπλόφα για να κερδίσει περισσότερα στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης είναι ένα ζήτημα ανοικτό.

Το νέο μπλόκο

Το ερώτημα είναι πώς θα καταφέρει ο ΔΗΣΥ να κερδίσει το στοιχείο έγκριστος των προϋπολογισμών και τι πληγές ενδεχομένως να αφήσει έγκρισή του. Θα χρειαστεί πέραν της Αλληλεγγύης και της Συνεργασίας Δημοκρατικών που θεωρούνται δεδομένοι η έν-

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου επιχειρεί να δημιουργήσει νέο συνασπισμό με τα υπόλοιπα κόμματα του ενδιαμέσου χώρου, προσβλέποντας σε συνεργασία την επομένη των βουλευτικών.

κριση από ΕΔΕΚ-Συμμαχία Πολιτών, στήριξη ή αποχή από το ΕΛΑΜ. Το Κίνημα Οικολόγων και η Άννα Θεολόγου έχουν ήδη ξεκαθαρίσει πως θα καταψηφίσουν τον προϋπολογισμό. Ήδη όπως ακούγεται Πινδάρου και υπουργείο Οικονομικών βρίσκονται σε διαβούλευση με την ΕΔΕΚ, τη Συμμαχία Πολιτών και το ΕΛΑΜ.

Η ΕΔΕΚ, αν και θεωρείτο δεδομένη ως ψήφος έγκριστος του προϋπολογισμού, διά του Κωστή Ευσταθίου διαμήνυσε στην «Κ» πως όπως είναι ο προϋπολογισμός δεν πρόκειται να ψηφιστεί από την ΕΔΕΚ, εκτός αν υπάρξουν τροποποιήσεις σε κοινωνικές δαπάνες. Το κατά πόσο αυτό αποτελεί μπλόφα για να κερδίσει περισσότερα στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης είναι ένα ζήτημα ανοικτό.

Η Συμμαχία Πολιτών φέρεται να σκέφτεται σοβαρά το ενδεχόμενο ψήφιστος του προϋπολογισμού για πρώτη φορά. Έχουν στείλει ωστόσο το μήνυμα πως θα πρέπει η κυβέρνηση να κάνει μία γενναία κίνηση σε κοινωνικά θέματα, όπως είναι ο κατώτατος μισθός. Κίνηση που αρνείται επί του παρόντος το υπουργείο Εργασίας.

Ερώτημα είναι τι θα κάνει το ΕΛΑΜ. Υπενθυμίζεται ότι το ΕΛΑΜ διεκδικεί αύξηση αμυντικών δαπανών και αναστολής των εκπονήσεων.

Το αν θα βάλει νερό στο κρασί της η κυβέρνηση, υλοποιώντας τα αιτήματα ΕΔΕΚ-Συμμαχίας Πολιτών αλλάζει κατά πολύ η φιλοσοφία του προϋπολογισμού της κυβέρνησης και καθιστά τα δύο κόμματα ως ρυθμιστές της διαδικασίας. Τους δίνει παράλληλα ένα επιχείρημα για να εξηγήσουν στο ακροατήριό τους για ποιο λόγο τάχθηκαν με την κυβέρνηση.

Περισσότερα ερωτήματα προκύπτουν στο ζήτημα του ΕΛΑΜ. Πέραν των –διαφορετικών προσεγγίσεων– αιτημάτων του ΕΛΑΜ εγείρεται το ερώτημα αν η κυβερνώσα παράταξη είναι έτοιμη να νομιμοποιήσει το ΕΛΑΜ ως υπεύθυνη δύναμη. Πάντως, έστω κι αν η συμμαχία δεν επιτευχθεί, ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ήδη κτίσει μία σχέση που δεν είχε στο παρελθόν με τα εν λόγω κόμματα, που ενδεχομένως να καρποφορήσει την επομένη των βουλευτικών –στη διαπραγμάτευση της προεδρίας της Βουλής– και γιατί όχι για το 2023.

Το μεγάλο ρίσκο

Γιατί ο Νικόλας παίρνει μέχρι τέλους τη ρήξη και γιατί τώρα; Στο ΔΗΚΟ δεν πέρασαν απαρατήρητες οι έρευνες που δείχνουν ένα σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας να απαξιώνει τους χειρισμούς της κυβέρνησης σε ό,τι αφορά τη διαφθορά. Δεν πέρασε απαρατήρητη και η δυναμική του Οδυσσέα Μιχαηλίδη και γι' αυτό έχουν αποφασίσει να αξιοποιήσουν πλήρως το χαρτί του ελεγκτή. Στόχος του ΔΗΚΟϊκού προέδρου είναι να προσδώσει ένα ιδεολογικοπολιτικό περιεχόμενο στη φυγή των τριών βουλευτών. Δεν αγνοήθηκε άλλωστε η ψιθυρολογία που επικράτησε την επομένη της απόσχισης, ότι «καταλείποντας τον Νικόλα Μιχαηλίδη να περάσει το μήνυμα πως είναι το μόνο πραγματικά αντιπολιτευτικό κόμμα του Κέντρου και επιχειρεί να αξιοποιήσει πλήρως τη δυσανεξία του κόσμου προς την κυβέρνηση και να κτίσει νέα συνεργασία εντός της Βουλής, αυτή τη φορά με το ΑΚΕΛ. Το ζήτημα είναι ποιες προεκτάσεις θα έχει για το ΔΗΚΟ, το ενδεχόμενο να μην περάσει ο προϋπολογισμός. Με δεδομένο ότι το ακροατήριο του ΔΗΚΟ ήταν ανέκαθεν συντηρητικό και επιφυλακτικό προς την όποια ασάφεια, δεν αποκλείεται να υπάρξουν πιέσεις να αλλάξει στάση. Δεν αποκλείεται να υπάρξουν και διαρροές με το πρόσχημα πως το ΔΗΚΟ, ακολουθεί πλέον επικίνδυνο μονοπάτι. Υπάρχει και η ανάγνωση πως η υπερψήφιση του προϋπολογισμού χωρίς το ΔΗΚΟ, θα αποδομήσει πλήρως το ΔΗΚΟ, ως κόμμα που γέρνει την πλάστιγγα και θα ανοίξει τον δρόμο ψηφοφόρων όπως λέγεται προς τη ΔΗΠΑ-Συνεργασία Δημοκρατικών. «Ας τον χάσουμε τον ρυθμιστικό μας ρόλο μέχρι τον Μάιο» λένε στελέχη που κόπτονται, διαμνύοντας πως ένα τέτοιο σενάριο σίγουρα δεν τους ανησυχεί. Το μόνο κόμμα πάντως που αν και παρακολουθεί με ενδιαφέρον τα όσα λαμβάνουν χώρα δεν επηρεάζεται είναι το ΑΚΕΛ. Στο ΑΚΕΛ έχουν ξεκαθαρίσει από την αρχή πως δεν πρόκειται να ψηφίσουν τον προϋπολογισμό, καθώς διαφωνούν, όχι για το αν θα δοθούν οι φακέλοι ή όχι στον ελεγκτή, αλλά σε θέμα φιλοσοφίας. Βρίσκονται ήδη σε επαφή με το ΔΗΚΟ, καταδεικνύοντας πως σε όλη αυτή τη διαδικασία, τα δύο κόμματα έρχονται κοντά και ίσως δημιουργήσουν τον δικό τους συνασπισμό την επομένη των βουλευτικών.

ΑΠΟΨΗ / Του ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ

Να υπερψηφιστεί, αλλά ποιος προϋπολογισμός;

Ενας προς ένας όλοι οι υπουργοί βγήκαν να μας «προϊδεάσουν» για τη συντέλεια που θα φέρει η καταψήφιση του προϋπολογισμού. Για την απόλεια των επιδομάτων στους εργαζόμενους, για τους κινδύνους στην υγεία, τη ζημιά στην παιδεία και πάει λέγοντας. Σε κάποια φάση εμφανίστηκε και ο Αβέρωφ στον γνωστό πλέον ρόλο του «από μηχανής –εξαφανισμένου– θεού», σε μια προσπάθεια να στρέψει τη λαϊκή δυσαρέσκεια προς το ΔΗΚΟ, το οποίο παραδοσιακά υπερψηφίζει μαζί με τον ΔΗΣΥ τους κρατικούς προϋπολογισμούς. Βέβαια, η λαϊκή δυσαρέσκεια δηλώνει προϊδεασμένη και απαθής, στην τοποθεσία καναπέ.

Ναι, το να αποφασίζει ένα κόμμα να μη στήριξει τον προϋπολογισμό για λόγους ανεξάρτητους από τον προϋπολογισμό αποτελεί εκβιασμό. Έχει συζητηθεί άλλωστε εκτενώς το θέμα, τότε που ο Νίκος Χριστοδουλίδης ετοίμαζε «εκδικητικό βέτο» στην Ε.Ε. για τη Λευκορωσία και

τελικά το απέσυρε κακήν κακώς. Ναι, είναι ωμός εκβιασμός να απειλείς να μπλοκάρεις μια σημαντική απόφαση με την οποία ναι μεν συμφωνείς, αλλά την καταψηφίζεις για να κερδίσεις πόντους σε άλλο ζήτημα. Αυτό ακριβώς κάνει σήμερα το ΔΗΚΟ, ανεξαρτήτως αν συμφωνεί κανείς με την παράδοση των εγγράφων στην Ελεγκτική Υπηρεσία. Από την άλλη είναι και το ΑΚΕΛ, που θέλει να διατηρήσει την παράδοση, η οποία υπαγορεύει ότι η εκάστοτε αξιωματική αντιπολίτευση καταψηφίζει τους προϋπολογισμούς που καταθέτει η αντίπαλη κυβέρνηση. Αυτή την παράδοση εξάλλου διατήρησε και ο ΔΗΣΥ, ενόσω ήταν αντιπολίτευση, γι' αυτό και σήμερα στρέφει τα πυρά μόνο στο ΔΗΚΟ. Εδώ, όμως, δεν μετρούν ούτε οι παραδόσεις, ούτε οι εκβιασμοί. Εδώ κρίνονται μόνον πολιτικές θέσεις και πράξεις. Από την άλλη είναι προβληματικό να επιμένει κανείς σε έλεγχο από τον γενικό ελεγκτή για ένα θέμα που η ουσία δεν είναι

το ποιος θα κάνει τον έλεγχο, αλλά ο ανεξάρτητος και αξιόπιστος έλεγχος. Εξάλλου υπάρχει νοήμων άνθρωπος που να πιστεύει ότι το μόνο αδύνατο σημείο αυτής της διακυβέρνησης είναι η άρνηση ελέγχου για τα διαβήτριά;

Για του λόγου τα αληθές μπορούμε να ανατρέξουμε στους προϋπολογισμούς των προηγούμενων ετών, την προχειρότητα των οποίων πληρώνουμε σήμερα. «Αντιλήκτα, η καταψήφιση του Κρατικού Προϋπολογισμού δεν θα επηρεάσει μόνο την εφαρμογή των πολιτικών της κυβέρνησης, αλλά θα θέσει σε κίνδυνο τις δράσεις του Υπουργείου Υγείας, που δεν είναι άλλες από την πρόσδοξη της δημόσιας υγείας...» δήλωσε με στόμφο τις προάλλες ο υπουργός Υγείας, Κωνσταντίνος Ιωάννου. Ας δούμε, λοιπόν, τις επιπτώσεις της προέδοξης του 2019. Ο προϋπολογισμός προέβλεπε 839 εκατ. για λειτουργικές δαπάνες και μόλις 41 εκατ. για αναπτυξιακές. Εξ αυτών, την πιο κρίσιμη περίοδο

έναρξης του ΓεΣΥ, χρησιμοποίησε μόνο τα 773 εκατ., ενώ στις αναπτυξιακές δαπάνες μόνο τα 10 εκατ. Το 2020 εν μέσω πανδημίας, και ενώ προϋπολογιστήκαν συνολικά 1 δισ. δαπάνες, μέχρι και τον Οκτώβριο που μας πέρασε κατάφεραν να υλοποιήσουν μόλις το 68%. Αν όμως είχαν κατανεμωθεί τα προηγούμενα χρόνια να απαραίτητα κονδύλια για εξοπλισμό και επάνδρωση των δημόσιων νοσοκομείων και των ΜΕΘ, η προέδοξη της δημόσιας υγείας από μια πανδημία θα ήταν πιο αποτελεσματική.

Να μιλήσουμε για την παιδεία και το κουνέρι που τράβηξε με την εξ αποστάσεως; Το Υπουργείο Παιδείας ανακοίνωσε προχθές το γελίοι μέτρο της χορήγησης 200 ευρώ σε κάθε εκπαιδευτικό για τη χρήση του δικού τους υπολογιστή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Κι έτσι αποσιωπείται των ευθυνών του, με άλλη μια προχειρότητα. Πάνε όλα περιπατο τα περι ασφάλειας κυβερνοχώρου και προστασίας των προ-

σωπικών δεδομένων. Ενώ το 2019 το Υπουργείο απορρόφησε το 89% των αναπτυξιακών δαπανών του, είναι απορίας άξιον γιατί η κάθε αίθουσα δεν είναι ακόμα εξοπλισμένη με μεγάλους έξυπνους πίνακες και σύγχρονους υπολογιστές και γιατί κάθε σχολείο δεν διαθέτει ήδη ιντερνετ με υψηλές ταχύτητες. Αν δεν επενδύσουμε μετά από τέτοιο πάθημα σε σύγχρονες υποδομές, τότε θα επενδύσουμε;

Θα μπορούσα άνετα να συνεχίσω να περιγράφω την κατάντια μας σε αριθμούς. Για την Υπηρεσία Ασύλου που εξασφάλισε δαπάνες 2 εκατ. αλλά μόνο το 1,5 της φάνηκε χρήσιμο, την ώρα που αυξάνονται οι μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές. Για τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας που τις περισσότερες 6 εκατομμύρια αλλά χιλιάδες μονογονοί αδυνατούν να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα για τα παιδιά τους, ενώ η Κύπρος είναι 4η στην Ε.Ε. με τη μικρότερη πληρμένη δαεία μπρότπτας. Κι ο κατάλογος δεν έχει τελειωμό.

Δεν χρειάζεται, λοιπόν, κανέναν γενικό ελεγκτή και κανέναν εκβιασμό για να υπερψηφιστεί ο φετινός προϋπολογισμός. Αντί να παρελαύνουν από τις τηλεοράσεις, γκρινιάζοντας οι υπουργοί Αναστασιάδης, μπορούν κάλλιστα να παρουσιάσουν ένα ολοκληρωμένο πλάνο επίλυσης των χρόνιων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν τα υπουργεία τους. Τα πράγματα βεβαίως πάνε και ανάποδα. ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ έχουν την ευκαιρία να αναγκάσουν την κυβέρνηση να αλλάξει ρότα, απαιτώντας τη μετάφραση των κονδυλίων του προϋπολογισμού σε βαθιές τομές. Οι διαγνώσεις των προβλημάτων έχουν ήδη χρονίσει. Συζητήσαμε κι αναλύσαμε τα πάντα. Είμαστε σε σημείο όπου απαιτούνται σοβαρές αποφάσεις. Αναζητούμε εκείνη την πολιτική δύναμη που επιτέλους θα σπρώξει το βάρος της πολιτικής ευθύνης να το πράξει.

Ο κ. Πάνος Λοΐζος Παρράς είναι οικονομολόγος.

Βίωσε στο Βαρώσι 15 μέρες κόλαση, το 1974

Η Ξένια Χατζηπαύλου έχασε τον άντρα της, που η ΟΥΝΦΙΚΥΠ φέρεται να έθαιψε στις 19.8.1974, ενώ έγινε μάρτυρας βιασμών

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΡΑΣΧΟΥ**

Βαρώσι, 19 Αυγούστου 1974. Πολυκατοικίες, Block 10, διαμέρισμα 2. Εκεί ζούσαν ο Μιχαλάκης Χατζηπαύλου, 30 ετών, με τη σύζυγό του Ξένια Χατζηπαύλου, 25 ετών, και τα δύο από τα τρία παιδιά τους. Ο πρωτότοκος 4χρονος Θωμάς, και ο δίχρονος Μάριος, ενώ η τριχρόνη Μαρία ήταν σε σπíti φίλων στη Λάρνακα. Η Ξένια ήταν στον όγδοο μήνα της τέταρτης εγκυμοσύνης. Τα στρατεύματα εισβολής και τα άρματα των Τούρκων είχαν μπει ήδη στην πόλη. Εκείνο το πρωί ο Μιχαλάκης είπε στην Ξένια ότι θα πήγαινε στο ξενοδοχείο FLORIDA που εργαζόταν, να φέρει στο σπíti πατάτες, για να μη βρωμίσουν. Έτσι είπε ότι του είχαν πει τα αφεντικά του. Στο FLORIDA εργαζόταν ως βοηθός μάγειρας, σύμφωνα με την Ξένια: «Όταν επέστρεψε σπíti, μου είπε ότι θα πήγαινε να φέρει γάλα για τα μωρά. Αν και του απάντησα ότι είχαμε δύο συσκευασίες γάλα, επέμενε να πάει. Είπε ότι θα περνούσε από της μάνας του, στα Πέντε Πιθάρια, να πάρει μαζί και τον αδελφό του». Έφερε τον κυπριακό καφέ με εκείνη τη μπουριά που θυμίζει τη μαστορία των παλιών γυναικών στο ψήσιμό του, κι έκασε απέναντί μου. Το προσφυγικό διαμέρισμα στη Λινόπετρα, μικρό και στενοκοπημένο.

«Πού πήγε τελικά ο Μιχαλάκης;» ρώτησα.

«Πήγαν, όπως έμαθα μετά, στο κατάστημα της μαμμούς της Τσουκερούς στην ενορία του Σταυρού. Όμως πρέπει να σου πω ότι επειδή αργούσαν, αντισύκασα κι είπα στην πεθερά μου που είχε έρθει σπíti μας, ότι θα πάω να τους ψάξω. Σκέφτηκα τον κ. Παναγιώτη, ο οποίος ήταν μάγειρας της ΟΥΝΦΙΚΥΠ και είχε και το μπουφέ του Συλλόγου των Πολυκατοικιών. Πήγα τον βρήκα και τον ρώτησα αν είδε τον άντρα μου. Μου έδωσε καρέκλα να κάτσω γιατί ήμουν οκτώ μηνών έγκυος. Άρχισε να με ρωτά αν ο σύζυγός μου ήταν με κάποιον άλλο. Του απάντησα ότι ήταν με τον αδελφό του, τον Κωστάκη. Μου περιέγραψε τον Κωστάκη και του απάντησα ότι ήταν εκείνος. Τότε μου αποκάλυψε ότι νωρίτερα άντρες της ΟΥΝΦΙΚΥΠ τους είχαν βρει και τους δύο νεκρούς έξω από το κατάστημα της Τσουκερούς. Τους μάζεψαν είπε, τους έβαλαν σε σακούλες, τους πήγαν στο παλιό κοιμητήριο του Σταυρού και τους έθαψαν, δεξιά αμέσως μετά την είσοδο. Μάλιστα, κατάλαβα ότι τους έθαψαν πρόχειρα, διότι είπε ότι τα πόδια του Κωστάκη, ο οποίος ήταν πιο ψηλός από τον άντρα μου, εξέixαν τον τάφο».

Ρωτήσαμε την κ. Ξένια αν πήγε στον τάφο αλλά η απάντηση ήταν αρνητική: «Τους είπα, της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, να με πάρουν αλλά μου αρνήθηκαν διότι είχε βομβαρδισμούς».

«Τους είπα, της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, να με πάρουν στον τάφο, αλλά μου αρνήθηκαν διότι είχε βομβαρδισμούς».

«Ο ένας έδειξε άλλες διαθέσεις και προσπάθησε να με βιάσει. Δεν δέχθηκα. Ήταν ξαναμμένος και με τις κινήσεις του σώματός του ήταν φανερό τι επεδίωκε».

«Πήγαν έξι στρατιώτες στο σπíti της γειτόνισσάς μου και τη βίασαν. Μετά, όπως ήταν διαλυμένη, την πέταξαν από το μπαλκόνι στον δρόμο».

Η γαμήλια φωτογραφία του Μιχάλη και της Ξένιας Χατζηπαύλου, από τις Πολυκατοικίες Βαρωσίου.

Επιχείρησαν να με βιάσουν

Η κ. Ξένια με τα δύο παιδιά της έμεινε εγκλωβισμένη στο Βαρώσι γύρω στις 15 μέρες: «Μια μέρα ήρθαν τρεις Τούρκοι στρατιώτες να ερευνήσουν το σπíti. Μπήκαν στο δωμάτιο κι ερευνήσαν το ερμάρι. Δεν βρήκαν τίποτα. Ζήτησαν να τους δώσω κόκα-κόλα, δεν είχα και τους έδωσα νερό. Ο ένας έδειξε άλλες διαθέσεις και προσπάθησε να με βιάσει. Δεν δέχθηκα. Ήταν ξαναμμένος και με τις κινήσεις του σώματός του ήταν φανερό τι επεδίωκε χωρίς να λαμβάνει υπόψη ότι ήμουν 8 μηνών έγκυος. Έπιασε το χέρι μου και το έφερε στο σώμα του...». Από τα μάτια της κυρίας Ξένιας τα δάκρυα κατέβαιναν αργά, βασανιστικά κι ένας κόμπος τη δυσκόλευε να μιλήσει. Άφησα τη σιωπή να εξορκίσει τον εφιάλτη...

«Ήρθαν και την άλλη μέρα», είπε μόλις βρήκε λίγη ανάσα.

«Οι ίδιοι;», ρώτησα επιφυλακτικά.

«Όχι ήταν άλλοι».

Έμεινα να κοιτάζω αποσβολωμένος. Ήταν κι η φωνή της που επέμενε, λες και ήθελε να τα πει όλα να ξεμπερδεύει μια και καλή. «Και μια άλλη μέρα, ήρθαν άλλοι... επέμεινε, και με έφερε ξανά πίσω, στον τόπο του μαρτυρίου. Στο Βαρώσι: «Όταν τους είδα αυτούς να μπαίνουν στο σπíti, έπεσα στο πάτωμα. Ο γιος μου, τεσσάρων χρονών, έπεσε πάνω μου κι έβαλε τα κεράκια του

Ουδένα στοιχείο υπάρχει για την εν ψυχρώ εκτέλεση του 30χρονου οικογενειάρχη Μιχάλη Χατζηπαύλου στις 18 Αυγούστου 1974.

«Ο κ. Παναγιώτης μου αποκάλυψε ότι νωρίτερα άντρες της ΟΥΝΦΙΚΥΠ είχαν βρει τον Μιχαλάκη και τον Κωστάκη νεκρούς έξω από το κατάστημα της Τσουκερούς. Τους μάζεψαν και τους έθαψαν, όπως μου είπε», λέει η κ. Ξένια.

ανάμεσα στα πόδια μου και κλαίγοντας είπε στους Τούρκους: «Σκότωσαν τον πατέρα μου, δεν θέλω να σκοτώσετε τη μητέρα μου, την αγαπώ...». Ο Τούρκος που μιλούσε ελληνικά ρώτησε το παιδί: «Ποιος σκότωσε τον παπά σου, Τούρτζι οξά Εγγλέζοι;». Ο Θεός φώτισε το μαρό και απάντησε ότι εν οι Εγγλέζοι που σκότωσαν τον πατέρα του».

Μετά από αυτό το συμβάν, σύμφωνα με την κ. Ξένια, η ίδια και τα παιδιά της μεταφέρθηκαν στην Κάτω Δερύνεια και παραδόθηκαν σε στρατιώτες της Ε.Φ., οι οποίοι τους μετέφεραν στην Ορμηδεία. Ρώτησα ποιοι τους μετέφεραν και για μερικές στιγμές, η κ. Ξένια, φάνηκε να ψάχνει ένα κομμένο νήμα της μνήμης. Λες

κι αναζητούσε δικαιολογία, γύρισε και μου είπε: «Πέρασαν 4 χρόνια και τόσα βάσανα, ο νους σταμάτησε να βοηθά...». «Σαράντα χρόνια εννοεί η κ. Ξένια;», απάντησα και ρώτησα αν είναι κάτι άλλο που ήθελε να πει.

Η γειτόνισσα

«Ναι, θέλω να σου πω δύο πράγματα: Την ιστορία της μιας γειτόνισσάς μου που υπέφερε τα πάνδεινα στα χέρια των Τούρκων. Πήγαν έξι στρατιώτες να κάμουν έρευνα στο σπíti της και τη βίασαν οι πέντε. Τον έκτο τον ακρωτηρίασε... Την έπιασαν, όπως ήταν διαλυμένη και την πέταξαν από το μπαλκόνι στον δρόμο».

Σκοτώθηκε; ρώτησα σχεδόν χω-

Επιστολή μετά από 26 χρόνια

Η κ. Ξένια, στις 28 Ιουνίου 2000, λαμβάνει από το Προεδρικό, από το Γραφείο Επιτρόπου Προεδρίας επιστολή στην οποία, μεταξύ άλλων, ενημερώνεται ότι η υπόθεση του Μιχαλάκη Χατζηπαύλου του Σταύρου δεν κατατέθηκε στη Διερευνητική Επιτροπή για τους Αγνωστούμενους (ΔΕΑ), προς διερεύνηση, με απόφαση του γενικού εισαγγελέα. Στην επιστολή σημειώνονταν επίσης τα εξής: «Ο Μιχάλης Χατζηπαύλου του Σταύρου, στις 18.8.74 μαζί με τον αδελφό του Κωστάκη, εγκατέλειψε το πατρικό του σπíti στην Αρμόχωστο με σκοπό να διαφύγουν στις ελεύθερες περιοχές. Την επομένη 19.8.74 ανευρέθη νεκρός μαζί με τον αδελφό του Κωστάκη από άνδρες της Σουηδικής Αστυνομίας των Η.Ε. Τα πτώματά τους τάφηκαν από άνδρες της Σουηδικής Αστυνομίας στο κοιμητήριο πλησίον της εκκλησίας Σταυρού στην Αρμόχωστο».

ρίς να ακούω τη φωνή μου.

«Όχι, δεν πέθανε. Υπέφερε όμως διότι όπως έμαθα υστερότερα είχε κατάγματα στη σπονδυλική στήλη και την είχαν στον γύψο πολύ καιρό κι επειδή είχε μείνει έγκυος κάθε λίγο έκοβαν τον γύψο και τις έβαζαν καινούργιο». Το δεύτερο που θέλω να σου πω είναι ότι θέλω να μου φέρουν κι εμένα τα κόκκαλα του συζύγου μου».

Το αντίσκηνο του Θωμά

Στην Ορμηδεία που βρέθηκε η κ. Ξένια μαζί με τα μωρά της, είχε γεννήσει τη δεύτερη κόρη της κι έμεναν όλοι σε αντίσκηνο. Η δεύτερη κόρη ήταν σε σπíti συγγενών στη Λάρνακα όλο αυτό το διάστημα. Μαζί με την Ξένια ήταν ο τετράχρονος Θωμάς, ο δίχρονος Μάριος και η νεογέννητη Κωνσταντίνα: «Μέναμε στο αντίσκηνο που μας έδωσε η Μέριμνα σε ένα τόπο με πολλά αντίσκηνα. Ένα βράδυ φρουρούσε δυνατό αέρας που τράνταζε το αντίσκηνο, το οποίο έγερνε ήδη έτοιμο να πέσει. Ο μικρός Θωμάς άρχισε να κλαίει γοερά. Βγήκε από το αντίσκηνο κι άρχισε να φωνάζει: «Βοήθεια, παπά μου! Δεν λυπάσαι το Θωμά σου; Έπιπες τον τσαντιρί πάνω μας. Παπά μου βοήθεια...». Άνθρωποι βγήκαν κλαμένοι από τα γύρω αντίσκηνα να καθισκούσαν τον μικρό Θωμά...». Τον Θωμά που η ζωή όχι μόνο δεν του έκανε το χατίρι αλλά από μικροϋλή του έβαλε το δακτυλό της στην αιμάσσοσα πληγή, με τα όσα είδε και βίωσε εκείνο το τραγικό καλοκαίρι του '74.

Στοιχεία αγνοουμένων και νεκρών στα αρχεία της ΟΥΝΦΙΚΥΠ

Στις 15 του περασμένου Νοεμβρίου, όταν ο Ταγίρ Ερντογάν πάτησε στην περικλεισμένη, είχε διακηρύξει ότι «το βήμα που έγινε στο Βαρώσι δεν είναι για να δημιουργήσει νέα προβλήματα, αλλά να διορθώσει τα παλιά προβλήματα. [...] Αυτό το μέρος περιμένει την ημέρα που θα συναντήσει τους πραγματικούς ιδιοκτήτες του». Για να διορθωθούν τα παλιά προβλήματα, ωστόσο, θα πρέπει η Άγκυρα να καθαρίσει την πόλη από τις παλιές της αμαρτίες, δίνοντας στη ΔΕΑ τα στοιχεία για τους τάφους που είναι διάσπαρτοι στο Βαρώσι ως οφειλή και υποχρέωση στους συγγενείς τραγικών θυμάτων, όπως οι εν ψυχρώ δολοφονηθέντες αδελφοί, Μιχάλης και Κώστας Χατζηπαύλου. Επίσης ως απαίτηση της δικής μας πλευράς κυρίως ενόψει της προσπάθειας για επανένταξη των συνομιλιών για το Κυπριακό, πράγμα που τα Η.Ε. και η διεθνής κοινότητα πρέπει να σταματήσουν να αγνοούν.

Δύο και πλέον δεκαετίες, επιμένουμε ότι στα αρχεία της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, υπάρχουν στοιχεία για χώρους ταφής. Είχαμε ιδιαίτερα αναφερθεί

Καταγγείλαμε στον γ.γ. του ΟΗΕ την απόκρυψη στοιχείων της UNCI-VOL για ταφές στο Βαρώσι από τον εκπρόσωπό του στη ΔΕΑ.

στο Βαρώσι. Συγκεκριμένα, στις 28/07/2003, στην εφημερίδα «Πολίτης» τότε, έγγραφα: «Υπάρχουν στοιχεία σύμφωνα με τα οποία, άνδρες της ΟΥΝΦΙΚΥΠ έχουν καταγράψει τους χώρους ταφής ή και εκτέλεσης προσώπων που μέχρι σήμερα η τύχη τους αγνοείται και τα οποία στοιχεία, η ηγεσία της Δύναμης, παρά τα σχετικά διαβήματα από πλευράς του επίσημου κράτους, αρνείται να δώσει στις αρχές της Κ.Δ. [...] Παρόλα αυτά, κατορθώσαμε τότε να εξασφαλίσουμε γραπτά στοιχεία, του Αυγούστου του 1974, από αναφορά του Αποσπασματος της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, με έδρα την Αρμόχωστο, σχετικά με νεκρούς που βρέθηκαν σε δρόμους και πεζοδρό-

Το αρχηγείο της ΟΥΝΦΙΚΥΠ στο Βαρώσι σήμερα.

μία της πόλης: «17 Αυγούστου. Αρμόχωστος. Η UNCI-VOL (Αστυνομία της Ειρηνευτικής Δύναμης) ανακάλυψε ένα νεκρό πρόσωπο στην οδό (δεν την αναφέρουμε για ευνόητους λόγους), δύο νεκρούς άνδρες και μία νεκρή γυναίκα στην οδό... όλοι πολίτες. Τα πτώματα βρίσκονταν στους δρόμους και σε πεζοδρόμια. Όλα πυροβολημένα. Από την τ/κ ηγεσία της Αρμόχωστου ζητήθηκε

όπως μετακινήσει τα πτώματα. Στις 18 Αυγούστου ήταν ακόμα εκεί, γι' αυτό η UNCI-VOL τα έθαψε. Ουδέν στοιχείο ταυτότητας».

Φτάσαμε μέχρι τον γ.γ.

Τα τελευταία χρόνια επαναφέραμε το ζήτημα των αρχείων της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, με αφορμή το γεγονός ότι το πρόγραμμα διακρίβωσης της τύχης των αγνοουμένων χώλαινε

δραματικά. Το 2016 γράφαμε στην «Κ» ότι στοιχεία στις αναφορές της UNCI-VOL υπάρχουν πολλά, γι' αυτό και επιμένουμε ότι πρέπει να δοθούν στις πλευρές τα αρχεία ώστε να εντοπιστούν οι τάφοι. Ουδείς δικαιούται να κατακρατεί στοιχεία και ιδίως τα Η.Ε. καθότι η απόκρυψη τέτοιων στοιχείων για 42 χρόνια πλέον ισοδυναμεί με συγκάλυψη. Αυτό με αφορμή συνέντευξη τότε στο ΚΥΠΕ του Ανρί Αρνί (το τρίτο μέλος της ΔΕΑ) που υποκριτικά έλεγε: «Δεν αφήνουμε καμιά πέτρα που να μη σπκώσουμε για να βοηθήσουμε όσες περισσότερες οικογένειες μπορούμε». Την ώρα, μάλιστα, που από το 2003 υπήρχε στο Γραφείο του διχρον έρευνα στα αρχεία της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, από τη λειτουργό των Η.Ε. Αντί Γκρέις. Στις 14.03.2019, γράφαμε σχετικά: «Από τον Ιούλιο μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2016, ο γράφων απέστειλε επιστολές στον εκπρόσωπο της ΟΥΝΦΙΚΥΠ στην Κύπρο Aleem Siddique μέχρι και στον εκπρόσωπο του γ.γ. του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη Stephane Dujarric, καταγγέλλοντας την πλήρη απαξίωση που έχει επιδείξει ο Πολ Άρνι

Αρνί και η ΔΕΑ στα ερωτήματα που είχαμε υποβάλει διά σχετικών επιστολών μας για το ζήτημα της κακοδιαχείρισης αρχείων της ΟΥΝΦΙΚΥΠ με στοιχεία για αγνοούμενους. Παραθέταμε όλο το ιστορικό και σημειώναμε σχετικά: «Τον Ιούνιο του 2014 ο Ανρί Πιερ Αρνί, ενημερώνει τη ΔΕΑ –ψευδώς– ότι μόνο τα αρχεία του Ερυθρού Σταυρού είχαν διερευνηθεί και όχι αυτά της ΟΥΝΦΙΚΥΠ. Το 2016 ο Αρνί παραδέχεται, ότι το υλικό της έρευνας Γκρέις είναι στο γραφείο του, αλλά ενημερώνει ότι θα το διεξέλθει ο ίδιος, χωρίς να το δώσει στις πλευρές (Ε/κ και Τ/κ). Όταν, λοιπόν, ο εκπρόσωπος των Η.Ε. στη ΔΕΑ αρνείται να δώσει τα έγγραφα με τα στοιχεία της ΟΥΝΦΙΚΥΠ πώς περιμένει κανείς να δώσει σχετικές πληροφορίες ο τουρκικός στρατός, ο οποίος βαρύνεται με εγκλήματα πολέμου και εκτελέσεις αιχμαλώτων;».

Εν τω μεταξύ η κυρία Ξένια συνεχίζει να περιμένει να πάρει τα οστά του Μιχαλάκη, να τα θάψει με τιμή εκείνη τα 4 παιδιά της, τα 10 εγγόνια της και τα 7 δισέγγονά της...

Το πιο σύντομο ανέκδοτο: Κυρώσεις Μέρκελ στην Τουρκία

Ο μπονανάς

Μέχρι να έλθει το εμβόλιο στην Κύπρο, το Προεδρικό κάθε φορά που θα συσκέπτεται με τους επιδημιολόγους θα κάθεται σε αναμμένα κάρβουνα. Από τη μια Πινδάρου και κάποια κόμματα να πιέζουν για χαλαρώσεις μέσα στην εορταστική περίοδο και από την άλλη κάποιοι παπάδες να κάνουν τα δικά τους. Και ύστερα σου λένε πως αδικώς τον κ. Νίκο τον πιάνουν τα διαδόλια του, άγιες μέρες που έρχονται. Το παρασκήνιο θέλει το Προεδρικό να βρέθηκε σε στενό κλοιό κατά την τελευταία επιδημιολογική αξιολόγηση. Λέγεται πως η Πινδάρου πρώτη και καλύτερη πίεζε για κάποιο χαλάρωμα μέσα στις γιορτές προκειμένου να μην δυσσαρεστηθούν και οι πελάτες τώρα που έρχονται και βουλευτικές. Ανάλογες προσπάθειες σε πιο διακριτικό τόνο λέγεται πως επιχειρήθηκαν και από άλλους κομματικούς χώρους.

• • • •

Υπόσχεση

Αν συμπεράνω από τα όσα φέρεται να είπε ο κ. Νίκος στον Αρχιεπίσκοπο τηλεφωνικώς, δεν αποκλείεται στην επόμενη αξιολόγηση ο πρόεδρος της Δημοκρατίας να κάνει το χατίρι σε ιεράρχες και κόμματα. Το ενδεχόμενο οι εκκλησίες να ανοίξουν τις πύλες τους για περιορισμένο αριθμό πιστών δεν είναι απομακρυσμένο. Συζητείται εντόνως εντός σε εκκλησιαστικούς κύκλους και για αυτό το μεταφέρω. Οι εκκλησίες να λειτουργούν τριπλοβάρδια προκειμένου οι πιστοί να ανάψουν το κερί τους χριστουγεννιάτικα. Η πρόταση που θα μπει στο τραπέζι θα είναι η πρώτη λειτουργία να τελείται μετά τον εσπερινό εν είδει αγρυνίας και οι άλλες δύο την επομένη μέρα. Με τον τρόπο αυτό λέγεται θα ικανοποιηθούν οι λατρευτικές ανάγκες των πιστών τις άγιες μέρες των γιορτών. Πάντως ο κ. Νίκος απάντησε θετικά στον αρχιεπίσκοπο όταν του ζήτησε οι εκκλησίες, τουλάχιστον για τα Χριστούγεννα και των Φώτων να κάνουν ένα διάλειμμα να ανοίξουν με αυστηρούς ελέγχους.

• • • •

Μαγκιές Νικόλα..

Ο πολυδιαφημιζόμενος αριστίνδην του ΔΗΚΟ δεν είναι τίποτε άλλο από ένας καθαρόαιμος ΔΗΚΟϊκός. ΔΗΚΟϊκός ως το κόκκαλο που λένε και στα χωριά. Ο ίδιος είναι μέλος του ΔΗΚΟ από το 2009 ενώ ο πατέρας του είναι πρόεδρος της τοπικής επιτροπής ΔΗΚΟ στους Αγίους Τριμιθιάς. Και επειδή οι μαγκιές του Νικόλα με τον Αβέρωφ είναι

Στο μυαλό της κ. Άγκελας. «Να μην ξεχάσω να φορέσω τη μάσκα μου και να προλάβω να πάρω πρώτη στο τηλέφωνο τον Ταγίπ, να του πω τα καλά μαντάτα. Αυτοί οι Τούρκοι δίνουν καλό μπαξίσι και το μυρίστηκαν οι Ιταλοί και οι Ισπανοί». Παρά ταύτα κάποιοι σε Αθήνα και Λευκωσία συνεχίζουν να πιπιλίζουν την καραμέλα της Ενωμένης Ευρώπης, το άλλο σύντομο ανέκδοτο.

επικάιρες, την περίοδο που ήταν διδυμάκια ο μικρός πρίγκιπας Νικόλας έστησε πόδι στον «σύντροφό» Αβέρωφ να μην απολυθεί ο εκλεκτός του από τη Συμφωνική Ορχήστρα... Είδες μαγκιές ο Νικόλας, και δεν του το είχαμε...

• • • •

Αχ βρε Κωστή..

Έπρεπε να φύγει από τη Νομική Υπηρεσία για να πει ένα καλό λόγο για την κυβέρνηση. Ο λόγος για τον τεράστιο τέως γενικό εισαγγελέα, ο οποίος εκεί στον Αρχάγγελο πρόκει να νιώθει αφόρητες μοναξίες. Φαίνεται ότι του έλειψαν τα φώτα της δημοσιότητας ή κάτι άλλο έχει στο μυαλό της η αλεπού της νομικής επιστήμης. Παρενέβη συναινετικά μεταξύ κυβέρνησης και του κολλητού του Οδυσσέα, στο θέμα των πολιτογραφήσεων.

Μια στο καρφί και μια στο πέταλο. Έδωσε πόντους στον γενικό εισαγγελέα σχετικά με το καρντίσιο του πολυμήχανου να κώνει τη μούρη του παντού, αλλά και δικαιολόγησε τον άλλοτε συνοδοιπόρο στη μάχη κατά της διαφθοράς. Όταν όμως ήταν στη Νομική Υπηρεσία «Γιάννης κερνάει, Γιάννης πίνει», δεν του χαλούσε χατίρι. Να το δείτε πως ο Κωστάκης κάτι έχει κατά του..

• • • •

Ο Παπαφλέσσας

Με τον Μητροπολίτη Μόρφου έχουμε ασκοληθεί ουκ ολίγες φορές. Πλέον δεν χωρά αμφιβολία πως εξελίχθηκε σε μια γραφική φιγούρα μέσα στην Εκκλησία. Τα όσα λέει κατά καιρούς δημόσια θα τα ζήλευε ακόμα και αυτός ο Μητροπολίτης Λεμεσού τον οποίο πριν κάμποσα χρόνια τον

κατηγορούσαν ότι θα μετάρεπε την Αρχιεπισκοπή σε ένα τεράστιο μοναστήρι αν εκλεγόταν Αρχιεπίσκοπος. Τώρα όλα αυτά ξεχάστηκαν και ο Μόρφου Νεόφυτος φαίνεται ότι ζήλεψε τον Άγιο Λεμεσού. Ο Ιεράρχης που κάποτε εξέφρασε το νέο πνεύμα εντός της Εκκλησίας της Κύπρου, έχει μετατρέψει τον εαυτό του σε άλλο Παπαφλέσσα που ετοιμάζεται να συγκρουστεί με τους «άθεους» του Προεδρικού που προσπαθούν να του κλείσουν τις εκκλησίες. Ο Ιεράρχης, που κάποτε διακρινόταν για τον υπεύθυνο λόγο του και μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, δίσωψε κατεχόμενες εκκλησίες, σήμερα επιδιώκει την προβολή παρακινώντας τους πιστούς να παραιομύθουν, αναλαμβάνοντας ο ίδιος την ευθύνη. Κρίμα, σκέτη απογοήτευση.

• • • •

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΤΖΟΥΖΕΠΕ ΚΟΝΤΕ

Με το σπαθί του, ο πρωθυπουργός της Ιταλίας χρίζεται ήρωας της εβδομάδας. Κατάφερε να ξεπεράσει ακόμα και αυτή την Γερμανίδα Καγκελάριο. Πήρε πάνω του τη νέα αναβολή επιβολής μέτρων κατά της Τουρκίας για να μη φαίνεται συνέχεια ως ο κακός της παράας, η Άγκελα Μέρκελ.

Περί υπευθυνότητας...

Το μεταφέρω αυτούσιο όπως το άκουσα από πηγή που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. «Εάν ο Μόρφου δεν σεβαστεί τα διατάγματα του κράτους, εγώ ο ίδιος θα ζητήσω από τον αρχηγό Αστυνομίας να πάει να τον συλλάβει». Τάδε έφη η Α. Μ. Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομος Β΄, ο οποίος παρά τα όσα του έχουν σούρει κατά καιρούς αποδεικνύεται υπεύθυνος ηγέτης, ο οποίος συμμερίζεται το βάρος του λόγου του στην κοινωνία. Και δεν είναι ο μοναδικός. Ακόμα και αυτός ο «σκληροπυρηνικός», κατά κάποιους εκσυγχρονιστές, κάποτε, Ιεράρχης, μητροπολίτης Πάφου Γεώργιος δεν σήκωσε μπαράκι αλλά άρθρωσε υπεύθυνο λόγο απέναντι στα μέτρα που ανακοινώθηκαν. Εξέφρασε τη διαφωνία του ως όφειλε ως ιεράρχης μη εξωθώντας τους πιστούς σε ακρότητες. Ποιος απ' όλους είναι υπεύθυνος;

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

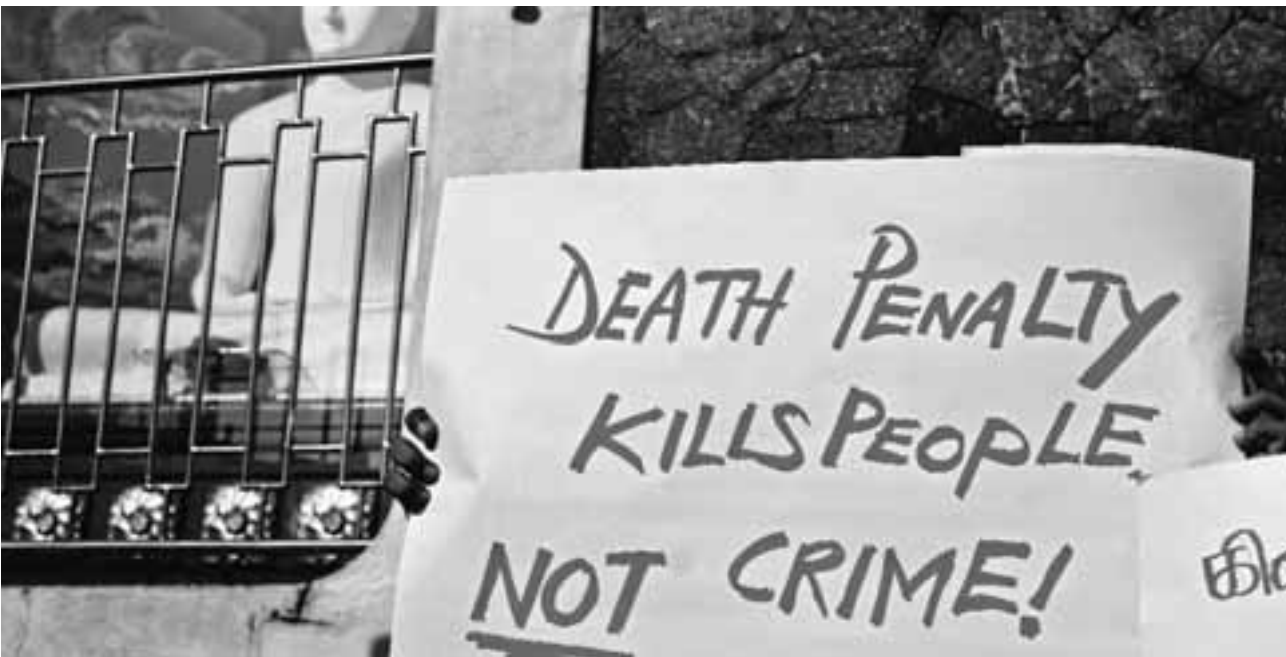
Η θανατική ποινή ως κατά συρροή δολοφονία

Σπάνια τα γεγονότα μιλούν από μόνα τους, αλλά η σημερινή συγκυρία είναι πραγματικά ενδεικτική της αποτυχίας του αμερικανικού πολιτικού συστήματος, της συγγνώμης ενός υποτιθέμενου συστήματος δικαιοσύνης και σωφρονισμού και της αξιοκατάκριτης στάσης ενός προέδρου προηγμένου δημοκρατικού κράτους. Ο Ντόναλντ Τραμπ και η κυβέρνησή του προκάλεσαν την Πέμπτη 10 Δεκεμβρίου στην εκτέλεση του ένατου θανατοποινίτη από τον Ιούλιο του 2020. Μέχρι την αλλαγή ηγεσίας στις 20 Ιανουαρίου 2021 έχουν ήδη προγραμματισθεί άλλες τέσσερις εκτελέσεις. Ενώ σημειώθηκαν συνολικά δεκατρείς ομοσπονδιακές εκτελέσεις στο τελευταίο εξάμηνο της θητείας του, η ανικανότητά του να διαχειρισθεί την πανδημία κοστίζει ήδη εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς Αμερικανούς πολίτες. Υπάρχει κάτι σε αυτή την υπερβολή στο οποίο οφείλουμε να σταθούμε. Πρόκειται για το στίγμα μιας εποχής, η οποία δεν θα τελειώσει απλά με την εκλογή και την ανάληψη των καθηκόντων του υποψηφίου των Δημοκρατικών. Υπενθυμίζεται ότι από το 1988, όταν το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ επανέφερε τη θανατική ποινή, έχουν γίνει μόλις τρεις ομοσπονδιακές εκτελέσεις. Συνολικά, τόσες ήταν και οι εκτελέσεις των τελευταίων 45 ετών πριν τον παροξυσμό του νυν προέδρου των ΗΠΑ.

Οι χώρες στις οποίες βρίσκεται σε ισχύ η θανατική ποινή, όπως η Κίνα, το Ιράν, η Σαουδική Αραβία, η Βόρειος Κορέα, έχουν, υποτίθεται, εντελώς διαφορετικό πολιτικό σύστημα από αυτό των ΗΠΑ. Η θεοκρατία και ο ολοκληρωτισμός αντιτίθενται στην κοινοβουλευτική

φιλελεύθερη δημοκρατία, όπως ο μεσαίωνας στον Διαφωτισμό και το Παλαιό Καθεστώς στους Νέους Χρόνους. Οι αντιθέσεις αυτές δεν είναι σχήματα λόγου. Αποκτούν νόημα μέσα από τις αναλύσεις του Μισέλ Φουκώ, ενός από τους σημαντικότερους πολιτικούς στοχαστές του εικοστού αιώνα. Όταν ο Foucault αναλύει την έννοια της «βιοπολιτικής» ως ουσίας της μοντέρνας εποχής, δεν παραλείπει να την αντισταθεί από την παλαιότερη νοστορία διακυβέρνησης και κυριαρχίας που η Ευρώπη είχε κληρονομήσει από τον Μεσαίωνα. Ο Γάλλος φιλόσοφος θεωρεί την έλευση της βιοπολιτικής ως ριζική αλλαγή στον τρόπο κυριαρχίας του κράτους και αντιμετώπισης των υπηκόων του. Ενώ το παραδοσιακό κράτος και οι ηγεμόνες αντλούσαν τη νομιμοποίηση της εξουσίας τους από τη συμβολική δύναμη να θανατώνουν τους εχθρούς τους, αφήνοντας τον υπόλοιπο πληθυσμό στην ησυχία του, στη νέα Ευρώπη από τον 16ο αι. και μετά, το κράτος νομιμοποιείται μόνο από τον τρόπο με τον οποίο οργανώνει και βελτιώνει τη ζωή του πληθυσμού του. Οι θεσμοί της κοινωνικής ασφάλειας και ειρήνης, της δημόσιας εκπαίδευσης, υγείας και οικονομίας αντικαθιστούν τις παλαιότερες φεουδαρχικές ολιγαρχικές δομές εξουσίας που εστίαζαν αφενός στη συμβολική θανάτωση των ανυπακούων και αφετέρου στο δικαίωμα ζωής όσων απέδιδαν φόρους στον μονάρχη.

Κατά τον Διαφωτισμό, το θέμα της θανάτωσης των επικίνδυνων για το κράτος και την κοινωνία από των τέθηκε για πρώτη φορά σε ένα γενικότερο πλαίσιο απονομής δικαιοσύνης και ποινικής καταστολής.

Η ουσία του ηθικού φιλελευθερισμού είναι ακριβώς η νομιμοποίηση του κράτους μέσω των υπηρεσιών του προς τους πολίτες του και της μέριμνας για τους πλέον αδυνάτους, ακόμη και για όσους εγκληματούν.

Η συμβολική θανάτωση των εχθρών με ιεροτελεστικό τρόπο στην κεντρική πλατεία της πόλης ή του χωριού, στη θέα όλων, ενπλίκων και παιδιών, έπαψε να αποτελεί πρόνομο του ηγεμόνα με σκοπό την επίρρωση της ισχύος του. Από την έννοια της «θανάτωσης» περάσαμε στην έννοια της θανατικής «ποινής», η οποία δεν αποσκοπούσε στην ενίσχυση του ηγεμόνα αλλά στην προστασία της κοινωνίας και των ατόμων. Ωστόσο, σε αυτό το νέο πλαίσιο η θανάτωση ως «ποινή» δεν είχε πλέον νόημα. Πρώτος το κατέδειξε με απαράμιλλο τρόπο ο Ιταλός φιλόσοφος και διαφωτιστής Τσεζάρε Μπεκαρία (1738-1794) στο έργο του «Περί εγκλημάτων και ποινών» (1764), το οποίο μεταφράστηκε στα ελληνικά το 1802 από τον Αδαμάντιο Κοράη. Ο Μπεκαρία κατέδειξε ότι

με κανέναν τρόπο δεν μπορεί να θεωρηθεί «ποινή» η θανάτωση ενός έλλογου όντος, ούτε θα μπορούσε ποτέ να ενταχθεί σε κάποιο πλαίσιο σωφρονισμού του γενικότερου πληθυσμού μέσω του παραδείγματος. Αν ο άνθρωπος μπορούσε να συνεχίσει από τα λάθη και τα πάθη των άλλων τότε δεν θα υπήρχε ανάγκη για ποινικό δίκαιο. Η θανατική ποινή και η συνακόλουθη θανάτωση ενός ανθρώπου από συνανθρώπους του εν καιρώ ειρήνης και ενώ δεν αποτελεί απειλή για κανέναν μόνο ως πράξη βαρβαρότητας εκ μέρους μιας τυραννικής εξουσίας μπορεί να εκληφθεί. Αυτό ακριβώς υποδεικνύει και η λίστα με τα κράτη στα οποία εφαρμόζεται ακόμη η θανατική ποινή. Η καταδίκη της θανατικής ποινής αποτελεί αδιαπραγμάτευτη προϋπόθεση ένταξης στην

ευρωπαϊκή οικογένεια. Ο θάνατος ως ποινή σε περίοδο ειρήνης είναι βασανιστήριο που προσβάλλει την αξιοπρέπεια του ανθρώπου, το μόνο υπερατομικό έννομο αγαθό που προστατεύεται απόλυτα.

Από τις μαζικές εκτελέσεις θανατοποινιτών σε ομοσπονδιακό επίπεδο στις ΗΠΑ του Τραμπ οι Ευρωπαίοι μπορούν να αποκομίσουν δύο πολύ χρήσιμα συμπεράσματα. Το πρώτο και σημαντικότερο συμπέρασμα είναι ότι, φτάνοντας το May flower στις βορειοαμερικανικές ακτές στα 1620 και ιδρύοντας την πρώτη αμερικανική αποικία, ο αμερικανικός κόσμος αποκόπηκε στην ουσία από τη συνέχεια του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Το αμερικανικό κομμάτι της Δύσης ενσωμάτωσε τα στοιχεία του πολιτικού και οικονομικού φιλελευθερισμού στο κοινωνικοπολιτικό

του σύστημα, στην αμερικανική δημοκρατία. Δεν ενσωμάτωσε όμως το σημαντικότερο κομμάτι της φιλελεύθερης ευρωπαϊκής διανοησης, όπως αυτή εξελίχθηκε κατά τους αιώνες του Διαφωτισμού και της βιομηχανικής επανάστασης. Το κομμάτι αυτό είναι ο ηθικός φιλελευθερισμός, ο οποίος αποτελεί το πλαίσιο εφαρμογής των άλλων δύο. Αποτέλεσμα αυτής της έλλειψης είναι το γεγονός ότι στην αμερικανική πολιτική πραγματικότητα η παλαιά μορφή εξουσίας κατά τον Φουκώ, αυτή της θανάτωσης των εχθρών ως σύμβολο ομοσπονδιακής εξουσίας, είναι ακόμη κυρίαρχη. Αυτή η εξουσία ζωής και θανάτου ουσιαστικά νομιμοποιεί το κράτος των ΗΠΑ και ότι το τι κάνει ο κρατικός μηχανισμός για τους πολίτες.

Με έναν παραδοξό τρόπο αυτό είχε τονίσει και ο αείμνηστος John Kennedy με την παροιμιώδη ρήση του: «Μη ρωτάς τι μπορεί να κάνει το κράτος σου για σένα, ρωτά τι μπορείς να κάνεις εσύ για το κράτος σου». Η ουσία του ηθικού φιλελευθερισμού είναι ακριβώς η νομιμοποίηση του κράτους μέσω των υπηρεσιών του προς τους πολίτες του και της μέριμνας για τους πλέον αδυνάτους, ακόμη και για όσους εγκληματούν. Υπάρχει όμως κι ένα δεύτερο χρήσιμο συμπέρασμα που αντλούμε από τις εκτελέσεις θανατοποινιτών: πόσο εύκολα τελικά μπορεί το απαρχαιωμένο αυτό σύστημα κυριαρχίας να μετατραπεί σε έννομο τρόπο κατά συρροή δολοφονιών.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αναπληρωτής καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Οι κορυφαιοί αδιάφθοροι

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ένα πολύ απλό πράγμα δεν έχουν καταλάβει ή δεν θέλουν να καταλάβουν οι πολιτικοί μας αρχηγοί, πως πλέον δεν πείθουν κανένα σκεπτόμενο πολίτη πως δεν έχουν όλοι τους (με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο) το χέρι βουτηγμένο μέσα στη διαπλοκή και τη διαφθορά. Κανένας άμωμος και αμόλυντος. Αυτή είναι πλέον η πεποίθηση του πολίτη και σ'αυτή την πεποίθηση έχουν συνδράμει όλοι τους, έστω κι αν μερικοί από αυτούς επιλέγουν να ποντάρουν πάνω στην «ελλατωματική» μας μνήμη προκειμένου να τη βγάλουν (νομίζουν) καθαρή. Περίτρανη απόδειξη όλων των πιο πάνω είναι η κρίση σχετικά με την ψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού. Με το ΔΗΚΟ πρωτοστάτη να ξεπερνά ακόμα και τον ίδιο τον εαυτό του σε επίπεδα πολιτικής αγυρτείας, παριστάνοντας τον κορυφαίο αδιάφθορο που για το καλό μας εκβιάζει την κυβέρνηση προκειμένου να ξεσκεπάσει το πόσο διεφθαρμένη είναι. Έχοντας το απύθμενο θράσος και συνάμα το φτωχό λεξιλόγιο να μιλά για μαγκιές, καλώντας το κυβερνών κόμμα και τους κυβερνώντες να αποδείξουν πόσο μάγκες είναι. Ποιος; Ο Νικόλας Παπαδόπουλος, που η μοναδική «μαγκιά» για την οποία μπορεί να «καυχηθεί», είναι ότι έφτασε μέχρι το σημείο να μας λέει –ξεδιάντροπα μάλιστα– ότι έχει ηχογραφημένο τον πρώην υπουργό Υγείας Γιώργο Παμπορίδη, και αυτό προκειμένου να σπείρει κακά δαιμόνια για την εφαρμογή του ΓεΣΥ. Για να μην αναφέρω κι άλλα παρελθοντικά που μόνο «μαγκιά» και «αδιάφθορη» πολιτική από το συγκεκριμένο αρχηγό (και κόμμα) αποδεικνύουν. Και αντί οι υπόλοιποι πολιτικοί αρχηγοί (και δη το ΑΚΕΛ που γνοιάζεται τόσο για τον λαό) να διαχωρίσουν τη θέση τους από αυτή την κορυφαία στιγμή πολιτικού λαϊκισμού και να οπείσουν να προστατεύσουν τον σεβασμό απέναντι σε έναν πολίτη που καθημερινά υποφέρει από τις επιπτώσεις μιας πανδημίας, ακολουθήσαν όλοι τον μόνο δρόμο που ξέρουν, αυτόν της αντιπολιτευτικής μικρότητας και στενομυαλιάς. Εις βάρος του κόσμου και της νοημοσύνης του. Όλο αυτό το τσίρκο –μόνο έτσι μπορεί να το χαρακτηρίσει ένας νοήμων άνθρωπος– περί καταψήφισής του προϋπολογισμού που εκτυλίσσεται μπροστά στα μάτια των πολιτών, οι οποίοι καλούνται να διαχειριστούν κάτι πολύ μεγαλύτερο από το μπιό των νγέτων τους (βλέπε πανδημία με όλα όσα συνεπάγεται), το μόνο που αποδεικνύει είναι πως παραμένουμε έρμια μιας επαναλαμβανόμενης πολιτικής αγυρτείας. Διότι αν όλοι αυτοί οι τύποι που παριστάνουν τώρα τους κορυφικούς αδιάφθोरους και απευθύνονται σε ανεγκέφαλους είχαν πάνω στο πετσί τους έστω και ένα υγιές κύτταρο πατριωτισμού, θα έσπευδαν να μη φορτώσουν τον κόσμο με περαιτέρω έγνοιες και ψυχολογικά και θα φρόντιζαν ώστε να αποφορτίσουν το κλίμα παρά να το δυναμιτίζουν. Το θέμα της διαφθοράς δεν έχει να κάνει με τον κρατικό προϋπολογισμό. Εκείνο το οποίο έχει να κάνει με τον κρατικό προϋπολογισμό που κατάσταση που ήδη απειλούνται σε επικίνδυνο βαθμό. Κι αν είναι πραγματικά μάγκες αυτοί οι τύποι που τολμούν να μιλούν για μαγκιές, τότε θα έπρεπε να κατανοήσουν πως εκείνο που χρειάζεται ο τόπος αυτή τη στιγμή είναι η δική τους υπέρβαση από τα μικροκομματικά τους συμφέροντα, ώστε να βρουν τρόπους να συνεργαστούν χωρίς να μας φορτώνουν με το ενδεχόμενο παράλυσης του κράτους (ας και δεν είμαστε ήδη στον αναπνευστήρα). Κι αν θέλουν να μιλήσουμε για πολιτική μαγκιά τότε ας εννοήσουν επιτέλους πως μάγκες είναι ο πολιτικός που αντιλαμβάνεται τη περνά ο κόσμος και όχι εκείνος που συνεχίζει αμέριμνος και δη σε καίρο πανδημίας να κάνει πολιτικά παιχνίδια εις βάρος του κόσμου. Διότι περί αυτού πρόκειται. Παριστάνουν τους αδιάφθोरους και οδηγούν την κρίση στα άκρα όχι για το δικό μας καλό αλλά για το δικό τους συμφέρον. Κι αυτό είναι εξίσου εγκληματικό με εκείνο που τόχα μου πολέμοι. Διότι τους καθιστά εξίσου ανεύθυνους και επικίνδυνους με τους όποιους διεφθαρμένους κυβερνώντες, από τους οποίους θέλουν δέθεν να μας σώσουν.

elenixenou11@gmail.com

Αφγανοί δημοσιογράφοι στην Τζαλαλαμπάντ του Αφγανιστάν συμμετέχουν σε καθιστική διαμαρτυρία για τη δολοφονία της συναδέλφου τους Malala Maiwand.

Το σύμπτωμα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον Μάρτιο του 2013, ενώ η πολιτική ηγεσία του τόπου είχε να συζητήσει την πρόταση του κουρέματος καταθέσεων, κανείς δεν είχε αντιληφθεί το μέγεθος του προβλήματος και κανείς δεν ήταν έτοιμος να αντιμετωπίσει τις συνέπειες για ό,τι θα επακολουθούσε. Κοίταζαν το δέντρο αντί το δάσος. Ενδεικτικό ότι οι πλείστοι αναλώνονταν σε ασημαντότητες που στοίχισαν χρόνο και χρήμα. Συζητήσεις, διαφωνίες, ενστάσεις και μουρμουρητά για το περιβόητο ταμείο αλληλεγγύης. Ένα ταμείο όπου ο καθένας θα μπορούσε να συνεισφέρει με στόχο να μην πληγούν οι Ρώσοι μεγαλοκαταθέτες. Αυτό ήταν το αναλακτικό τους σχέδιο για να αποφυγεί το κούρεμα. Μακρά ήταν η συζήτηση για το αν θα ήταν υποχρεωτική η καταβολή εισφοράς στο ταμείο αλληλεγγύης ή όχι, ποιοι θα συμμετείχαν σε αυτό, χάνοντας ωστόσο την ουσία: ότι μία τεράστια οικονομική κρίση ήταν προ των πυλών, με άγνωστες τις συνέπειες για τους Κύπριους πολίτες. Πέρασαν όμως επτά χρόνια από τότε, αλλά το έργο δυστυχώς φαίνεται να επαναλαμβάνεται, με χειρότερες αυτή τη φορά τις προεκτάσεις. Κάτω από τη σοβαρή πιθανότητα καταψήφισής του προϋπολογισμού, ο υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης έκανε από το βήμα της Βουλής έκκληση στα κοινοβουλευτικά κόμματα να τον υπερψηφίσουν, καθώς όπως προειδοποίησε εισερχόμενος σε ακατογράφητα νερά. Στα ακατογράφητα νερά, όμως, δεν θα μας οδηγήσει ο προϋπολογισμός. Όλο αυτό αποτελεί απλώς το σύμπτωμα της παρακμής. Μιας παρακμής που έχει ξεκινήσει πολύ προτού την πανδημία.

Και επειδή αποτελεί σύμπτωμα, ελπίζουμε να αντιλαμβάνονται πως κανείς δεν θα βγει νικητής, όποια κι αν είναι η κατάληξη. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος θα δεχτεί σοβαρές πιέσεις από το κατά βάση συντηρητικό του ακροατήριο και ενδεχομένως μερίδιο της ευθύνης για το τι έπεται στην οικονομία, αν καταψφιστεί ο προϋπολογισμός. Και το αντίθετο βεβαίως. Αν περάσει, δεν θα αποτελέσει πλέον το κόμμα που γέρνει την πλάστιγγα με ό,τι κι αν αυτό συνεπάγεται για το μέλλον του. Δεν είναι όμως μόνο το ΔΗΚΟ που θα λογοδοτήσει. Η κυβέρνηση και ο ΔΗΣΥ είναι άραγε έτοιμοι να ρισκάρουν να «μπει σε ακατογράφητα νερά» το κράτος παρά να δώσουν τους φακέλους των πολιτογραφήσεων στον Οδυσσέα Μιχαηλίδη; Είναι διατεθειμένοι να «αλλάξουν τα φώτα» στον

προϋπολογισμό παρά να δώσουν τους εν λόγω φακέλους; Αν ναι, γιατί; Θα αφήσουν για παράδειγμα να μετατραπεί το ΕΛΑΜ σε κόμμα ρυθμιστή παρά να περάσει η απαίτηση του ΔΗΚΟ; Και αν ναι, με τι ανταλλάγματα στο ΕΛΑΜ, τι αλλαγές στη φιλοσοφία του προϋπολογισμού και ποιο πολιτικό κόστος;

Όμως όλο αυτό αποτελεί την παρωνυχίδα του τι έπεται. Η κυβέρνηση είχε όλο τον χρόνο για να προλάβει τα χειρότερα. Ας έκανε το προφανές: να διασφαλίσει τη διαφάνεια. Αν θεωρεί πως η ερευνητική επιτροπή που διόρισε ο γενικός εισαγγελέας κάνει σωστά τη δουλειά της, ότι τα μέλη της είναι αξιόπιστα και αν δεν φοβάται τις αποκλήψεις, θα έπρεπε αυτή ακριβώς η επιτροπή να είναι ανοικτή στο κοινό και στους δημοσιογράφους. Θα έπρεπε και το πόρισμά της στο τέλος να δημοσιοποιηθεί. Ίσως να μην κέρδιζαν την ψήφο του ΔΗΚΟ, αλλά τουλάχιστον θα κέρδιζαν την εμπιστοσύνη μερίδας των πολιτών. Θα μπορούσαν να αποδεχτούν έστω τη συμβιβαστική λύση του Κώστα Κληρίδη.

Ο πανικός, όμως, με τον οποίο τοποθετούνται, η έπαρση και η απουσία λογικής εξήγησης γι' αυτή τη συσκότιση κάνουν και τον πιο καλόπιστο να πιστεύει πως κάτι έχουν να κρύψουν. Ενισχύουν ολοένα και περισσότερο την αίσθηση ότι πλέον δεν υπάρχει κράτος δικαίου.

Και αυτή η αίσθηση απουσίας κράτους δικαίου είναι η αρχή όλων των κακών. Μέχρι σήμερα η κυβέρνηση έδινε την αίσθηση πως, παρά τα αρνητικά της, ξέριε να κυβερνά. Πλέον στέλνουν το μήνυμα πως μαθαίνουν πάνω μας. Φαίνεται από την έλλειψη ομοψυχίας στη Βουλή, σε μία ιδιαίτερα δύσκολη για τον τόπο συγκυρία. Φαίνεται με το ότι χάθηκε το παιχνίδι της αντιμετώπισης της πανδημίας. Αστοχία μέτρων που δίδουν την αίσθηση εξυπρέτησης συμφερόντων. Απουσία νηφάλας εξήγησης και ενημέρωσης των συνεπειών. Όλα αυτά οδηγούν στην πλήρη πτώση.

Σε διαμαρτυρίες που προκαλούν ντροπή, στον άκρατο φανατισμό και τη θεοποίηση προσώπων όπως ο Μάριος Ματσάκης και ο μητροπολίτης Μόρφου. Πρόσωπα, που σε άλλες συνθήκες θα ήταν απλώς γραφικά. Σήμερα, όμως, καθιστανται επικίνδυνοι και για την ασφάλειά μας, αλλά και για την ίδια την κοινωνία. Η κάθε όμως μεγάλη παρακμή, έχει και τους δικούς της «ήρωες».

economidoum@kathimerini.com.cy

Η οικονομία στο απόσπασμα

Του **ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Τη στιγμή που ο υπόλοιπος κόσμος ετοιμάζεται για την επανεκκίνηση της οικονομικής δραστηριότητας, η χώρα μας κινδυνεύει να οδηγηθεί σε οικονομικό αδιέξοδο λόγω άλλης μιας εξαρσης ανευθυνότητας εκ μέρους συγκεκριμένων κομμάτων στην Βουλή των Αντιπροσώπων. Συνειδητά επιχειρούν να προκαλέσουν πολιτική και οικονομική αποσταθεροποίηση προκειμένου να κερδίσουν, όπως υπολογίζουν, πολιτικό έδαφος. Πρόκειται για την απόλυτη πολιτική κατάρτιση. Η οικονομική κατάσταση σήμερα είναι, ασφαλώς, δύσκολη καθώς τα περιοριστικά μέτρα συνεχίζονται, όχι μόνο στην Κύπρο, αλλά παντού. Η οικονομία, όμως, λειτουργεί με βάση τις προσδοκίες. Η συμπεριφορά των καταναλωτών, των επενδυτών ή των επιχειρήσεων καθορίζεται, σε ένα μεγάλο βαθμό, από τις εκτιμήσεις για το μελλοντικό εισόδημα, τις μελλοντικές πωλήσεις, τις μελλοντικές τιμές και άλλες τέτοιες παραμέτρους. Η διατήρηση των θέσεων εργασίας, ο προγραμματισμός των επενδύσεων και η κίνηση της αγοράς, εξαρτώνται από τις προβλέψεις για το αύριο. Και είναι γεγονός ότι το τελευταίο διάστημα άρχισαν να διαμορφώνονται διεθνώς ιδιαίτερα θετικές οικονομικές προσδοκίες. Σημαντικότερη εξέλιξη είναι η έναρξη των εμβολιασμών, που σηματοδοτεί την αρχή του τέλους της πανδημίας. Την ίδια ώρα, η Ε.Ε. έχει καταλήξει σε συμφωνία για τον επόμενο πολυετή προϋπολογισμό αλλά και για το Πακέτο Ανάκαμψης, ενώ τον Ιανουάριο την προεδρία των ΗΠΑ αναλαμβάνει ο Τζο Μπάιντεν, στη θέση του συγκρουσιακού και ανερμάρτιστου Ντόναλντ Τραμπ. Τα διεθνή χρηματιστήρια ήδη αντιδρούν θετικά, με αξιοσημείωτη άνοδο να καταγράφουν μάλιστα οι τομείς των αερομεταφορών και του τουρισμού. Δημιουργείται δηλαδή ένα ευνοϊκό οικονομικό περιβάλλον, το οποίο θα επέτρεπε και στη δική μας οικονομία να ανακάμψει και να καλύψει το χαμένο έδαφος. Σε αυτή, λοιπόν, την κρίσιμη συγκυρία, η χώρα μας βρίσκεται μπροστά στο φάσμα μιας άνευ προηγουμένου οικονομικής κρίσης. Για πρώτη φορά από την ίδρυση της Δημοκρατίας είναι ορατό το ενδεχόμενο καταψήφισής του προϋπολογισμού. Πρόκειται για έναν επεκτατικό προϋπολογισμό, με δαπάνες που είναι αυξημένες κατά €742 εκατ., προκειμένου να στηριχθεί η δυναμική επανεκκίνηση και της δικής μας οικονομίας. Αυτός ο προϋπολογισμός έχει μετατραπεί σε εργαλείο πολιτικής εκβίασης. Οι αναφορές στον έλεγχο και τη διαφάνεια σε σχέση με το καταργηθέν πρόγραμμα πολιτογραφησένων είναι προσχηματικές. Προσπερνούν το γεγονός ότι βρίσκεται σε εξέλιξη διερεύνηση από πολυμελή Ερευνητική Επιτροπή. Προσπερνούν ακόμη το γεγονός ότι για το θέμα των παράλληλων ερευνών έχει τοποθετηθεί ο γενικός εισαγγελέας, τον οποίο οι γνωματεύσεις, όσο και εάν δεν αποτελούν θύσφατο, δεσμεύουν την εκτελεστική εξουσία. Εάν υπάρχει διαφορετική άποψη σε ένα κράτος δικαίου τέτοια ζητήματα επιλύονται στις αίθουσες των Δικαστηρίων. Εξάλλου, ο ίδιος ο γενικός ελεγκτής ανακοίνωνε τον περασμένο μήνα ότι «σέβεται τον γενικό εισαγγελέα και τις γνωματεύσεις του και δεδομένου ότι η κυβέρνηση δεσμεύεται από αυτές τις γνωματεύσεις αναγνωρίζει και αντιλαμβάνεται ότι, εκ των πραγμάτων, παρά τη διαφωνία του, στο παρόν στάδιο δεν θα του παραδοθούν άλλοι φάκελοι». Για να προσθέσει ότι «ως έχουν τα δεδομένα δεν τίθεται θέμα προσφυγής στο Δικαστήριο». Είναι ανεπίτρεπτο κάποιος να χρησιμοποιούν αυτό το ζήτημα για να οδηγήσουν το κράτος σε παράλυση. Επειδή περί αυτού πρόκειται. Για περίοδο δύο μηνών μετά από καταψήφιση προϋπολογισμού το κράτος θα μπορεί να λειτουργήσει μερικώς, στη βάση των δωδεκατημορίων. Από το τέλος Φεβρουαρίου, επέρχεται πλήρης παράλυση. Οι δαπάνες για την υγεία και την παιδεία, για την άμυνα και τη δημόσια τάξη, τα προγράμματα κοινωνικής στήριξης, τα μικρά και μεγάλα έργα ανάπτυξης και η καταβολή μισθών και συντάξεων, αναστέλλονται στο σύνολό τους. Η οικονομία θα οδηγηθεί σε εκτροχιασμό και η κοινωνία θα πληρώσει οδυνηρό τίμημα. Θα δημιουργηθεί κίνδυνος υποβαθμίσεων από τους Οίκους Αξιολόγησης και αρνητικές αντιδράσεις από τις διεθνείς αγορές. Φαίνεται, όμως, πως αυτή ακριβώς είναι η επιδίωξη. Να δημιουργηθούν συνθήκες πολιτικής και οικονομικής αποσταθεροποίησης λίγους μόνο μήνες πριν από τις βουλευτικές εκλογές. Θέτουν την οικονομία στο απόσπασμα, αδιαφορώντας για τις συνέπειες που θα προκαλέσουν στους πολίτες και στη χώρα μας.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

Σπονδή στον μανδραγόρα

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

«**Να ανάψουμε** τα κάρβουνα και αντί για σουβλά να βάλουμε πάνω τα φυτά του καλαδρώπου, ή τις μπλοπινιόνας, ή τον μανδραγόρα και να κάνουμε σπονδές στους ταγούς, στους ημίθεους της Κύπρου. Μόνο έτσι, θα φέρουν τον νου τους, θα χαλαρώσουν και θα σταματήσουν τις λαμογιές», έλεγε χαμογελώντας παππούλης με ρίζες από την Πάφο, ο οποίος ήξερε πολύ καλά το διαβολοφυτό. Ο μανδραγόρας ήταν το φίλτρο με το οποίο η μάγισσα Κίρκη μεταμόρφωσε τους άνδρες του Οδυσσέα σε γουρούνια, αλλά και το μαγικό «ματζούνι», το οποίο πρωταγωνιστεί στο παραμύθι του Χάρι Πότερ.

Για αιώνες, κυβερνούσαν την Κύπρο οι τοκογλύφοι και οι φονιάδες. Με την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα «μολυσμένα γονίδια» συνεχίζουν να παράγουν νομιμοφανή σκάνδαλα. Κάποτε ήταν οι φθαρμένες λίρες, οι οποίες αντί να καίγονταν σε κλιβάνους, κυκλοφορούσαν στα παζάρια. Ήταν τα οικόπεδα και οι αλλαγές των πολεοδομικών

ζωνών, οι οποίες έκαναν πλούσιους σε μια νύκτα, πολλούς διευθυντάδες του Δημοσίου και λίγους πολιτικούς. Ήταν και είναι οι ψυθορηκτικοί διορισμοί και προαγωγές ανίκανων υπαλλήλων. Ήταν οι μεγάλες «μπάζες» με το ξέπλυμα βρώμικου και αιματοβαμμένου χρήματος, από τον Λίβανο, το Ιράκ, τη Γιουγκοσλαβία, τη Ρωσία και άλλους κατακαμένους λαούς. Τα τελευταία χρόνια είχαμε το «κόλπο γκρόσο» του χρηματιστηρίου και το «βλακώδες» κούρεμα των καταθέσεων. Σήμερα έχουμε τα λεγόμενα χρυσά διαβατήρια, τα οποία κατάντησαν περίγελο την Κύπρο διεθνώς.

Ο πατέρας της σύγχρονης πολιτικής επιστήμης, ο Νικολό Μακιαβέλι, έγραφε τον περίφημο «Ηγεμόνα» του, ένα εγχειρίδιο για τους ηγεμόνες του 14ου αιώνα, στις πόλεις κράτη της εποχής. Μελετώντας όλους τους αρχαίους κλασικούς συγγραφείς, ακολουθώντας τα βήματα του Θουκυδίδη και τις πρακτικές της Ρωμαϊκής και της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, όπου η εξουσία υιοθετεί τους κανόνες της άγριας ζούγκλας, κατάφερε

να επιπράσει όσο κανένας άλλος, τους μετέπειτα «επιτυχημένους» ηγέτες του κόσμου. Από νεαρή ηλικία εισήλθε στην εξουσία του Καίσαρα Βοργία, έναν από τους ηγέτες της παπικής πολιτείας, πιστεύοντας στο όνειρο της συνένωσης της Ιταλίας. Υπνέτησε στη διπλωματική υπηρεσία και γνώρισε από κοντά όλους τους ηγέτες της Ευρώπης του 14ου αιώνα. Ο Μακιαβέλι βίωσε πολύ καλά τη δομή της δημοσιοϋπαλληλικής νοστορίας, αρχικά ως θύτης και ακολούθως ως θύμα, όταν έχασε τη δουλειά και την εξουσία του. Βρέθηκε «κενό» και τότε μετέφερε στο χαρτί, όλα όσα βίωσε στα «παζάρια» των ηγεμόνων της εποχής του. Το βιβλίο γέννησε και τον όρο «μακιαβελισμός», τον οποίο υπνέτησαν όλοι οι ισχυροί του κόσμου τούτου, τότε με δημοκρατικά επικαλύμματα και πότε με δικτατορικές αγγιότητες.

Ο Μακιαβέλι σε μια παράλληλη πορεία έγραψε και τον περίφημο «Μανδραγόρα» ένα θεατρικό έργο, μια κωμωδία, η οποία, όπως λένε οι καλλιτέχνες, του χάρισε την αθανασία. Διακωμωδεί την θηκιά κατάρτιση,

τις δολοπλοκίες και τα πάθη, απογυμνώνοντας με μαεστρία, τα ανομολόγητα πάθη της ψυχής των ανθρώπων. Κάνοντας τη δική του «επανάσταση», στο αλάθητο του Πάπα, μετατρέπεται σε έναν ιδιόμορφο προτεστάντη χριστιανό, θέτοντας την επιτυχία, πάνω από το μέτρο της ηθικής. Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα και όλες τις ανομολόγητες ορέξεις των ανθρώπων. Αρκεί το αποτέλεσμα να είναι αριθμητικά θετικό, «φτάνει ο τάφος να είναι κεκονιανέμος», περιποιημένος, άσχετο το τι υπάρχει κάτω από τη γη.

Η εξουσία είναι το ισχυρότερο αφροdisιακό, πολύ πιο ισχυρό και από τον πλούτο και από το σεξ, μόνο που κρατά τόσο λίγο, όσο μια αστραπή, όπως θα έλεγε και ο Νίκος Καζαντζάκης. Αλλά και ο αιώνιος Δαυίδ ψάλλει: «άνθρωπος ωσει χόρτος οι ημέραι αυτού και ωσει άνθος του αγρού ούτως εξανθήσει...». Ο παράδεισος και η χαρά βρίσκονται κάπου αλλού. Στην ομορφιά της ψυχής και στην απόλαυση της ηρεμίας. Στις όμορφες στιγμιότητες, όταν αγγίζουν οι ψυχές και το καλό ρίχνεται στον γιόλο. Όπως θα έλεγε

και ο σπουδαίος Θανάσης Βέγγος: «Έπρεπε να γεράσω, αγόρι μου, για να μάθω τι είναι ευτυχία. Τελικά ευτυχία είναι ένα ζευγάρι χέρια, δύο χέρια... Αυτά που θα σε αγκαλιάσουν, θα σε κρατήσουν, θα σε κοιμίσουν, θα σε παιδεύουν, θα σου μαγειρέψουν, θα σε καϊδέψουν στο κατά τέλος θα σου κλείσουν τα μάτια. Τα πολλά χέρια απλά σε κατσίαζουν... Χάσιμο χρόνο. Θα το δεις κι εσύ όσο μεγαλώνεις...»

Ο αιώνιος Νίκος Παπάζογλου, τραγούδησε με περισσή μαεστρία, τους στοίχους του Γιώργου Ζήκα: «Λεν απ' τα χρόνια τα παλιά / πως φυλαχτό αν έχεις / ρίζα από τούτο το φυτό / στον έρωτα αντέχεις. / Συμβούλη του Πυθαγόρα / προσοχή στον Μανδραγόρα / προσοχή στον Μανδραγόρα / κρύβει μυστικά και δώρα...». Και ο σπουδαίος Βασίλης Παπακωνσταντίνου: «Χαιρέτισματά λοιπόν στην εξουσία, εγώ κρατάω την ουσία κι ονειρεύομαι... εγώ δεν θέλω να με κάνουνε σπαράκι, ούτε συνένοχο σε κόλπα ομαδικά».

kaparispan@yahoo.gr

Το σημαντικό είναι να μας καταλάβουν

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Εμείς οι Έλληνες έχουμε ένα ελάττωμα. Πιστεύουμε ότι επειδή έχουμε δικίο οφείλουν αυτό να το ξέρουν και οι άλλοι. Ε, λοιπόν, δεν είναι έτσι. Ο πλανήτης είναι τεράστιος. Οι περιοχές με διενέξεις και προβλήματα δεκάδες. Το τι ακριβώς συμβαίνει στο Αιγαίο ή στην Ανατολική Μεσόγειο είναι εξαιρετικά σημαντικό για εμάς. Μην νομίζετε όμως ότι απασχολεί πολύ κόσμο πέρα από μια ομάδα πολιτικών, διπλωματών και ειδικών που ασχολούνται με την περιοχή μας. Ακόμη και γι' αυτούς όμως, είναι ένα σύνθετο, αν όχι περίπλοκο θέμα.

Θυμάμαι ακόμη έναν ξένο αξιωματούχο στον οποίο προσπαθούσα, μαζί με έναν Έλληνα διπλωμάτη, να εξηγήσω το πρόβλημα με την ονομασία των Σκοπίων. Μπήκαμε στη συζήτηση πιστεύοντας ότι είναι πλήρως ενήμερος για το θέμα και τις λεπτές διπλωματικές διαστάσεις του. Κάποια στιγμή γύρισε και μας είπε: «Συγγνώμη, δεν καταλαβαίνω τίποτα. Μπορείτε να μου εξηγήσετε το πρόβλημα από την αρχή;». «Από πού, δηλαδή;», τον ρωτήσαμε. «Ίσως από τον Μέγα Αλέξανδρο», μας απάντησε.

Οση Ιστορία και να έχουμε πίσω μας, όση γεωπολιτική αξία και αν έχει το «οικόπεδο» μας, τα προβλήματά μας είναι μια κουκκίδα σε έναν μεγάλο χάρτη για τους έξω. Εχουμε όμως και ακόμη μία κακή συνήθεια. Όταν ο ξένος συνομιλητής μας δεν καταλαβαίνει ή δεν συμφωνεί με τη θέση μας, του αρχίζουμε τα... γαλλικά. Το παρατηρεί κανείς τελευταία και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Δεν βγάζει πουθενά αυτή η τακτική. Ο πανηγυρτζίδικος ψευτοπατριωτισμός, για μία ψήφο, ένα φύλλο, ένα κλικ παραπάνω, προφανώς πουλάει στο εσωτερικό. Ποιο είναι όμως το στρατηγικό όφελος για την Ελλάδα από αυτή τη συμπεριφορά; Πώς ακριβώς κερδίζουμε φίλους και υποστηρικτές βρίζοντας συλληβδην κράτη και λαούς;

Χρειαζόμαστε λοιπόν έναν εξωστρεφή πατριωτισμό. Ναι, γιατί όχι, μια τεράστια προσπάθεια εθνικού μάρκετινγκ που θα έχει στόχο τους «πελάτες» που μετράνε μέσα σε έναν πολυάσχολο κόσμο.

Εμείς εδώ στην «Κ» νιώσαμε ότι έχουμε μια σχετική υποχρέωση. Αποφασίσαμε να προχωρήσουμε σε δύο εκδόσεις, στα αγγλικά για τώρα, και αργότερα ίσως και σε άλλες γλώσσες. Η μία έχει τίτλο «Greece is Kastellorizo» («Η Ελλάδα είναι το Καστελλόριζο») και είναι αφιερωμένη στην ιστορία, στον πολιτισμό, στους ανθρώπους του ακριτικού νησιού. Η άλλη είναι μία μικρή «εγκυκλοπαιδεία» των ελληνοτουρκικών σχέσεων, με χάρτες, τις ελληνικές θέσεις και τα νομικά επιχειρήματα. Την έχουν γράψει ο καθηγητής Αγγελος Συρίγος και ο σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας Θάνος Ντόκος. Στόχος, να «μεταφράσουν» στο ξένο κοινό –είτε είναι άνθρωποι που λαμβάνουν αποφάσεις είτε άνθρωποι που ενδιαφέρονται να ενημερωθούν– τι είναι αυτό που διακυβεύεται, ποια είναι τα πραγματικά δεδομένα, τι προβλέπει το διεθνές δίκαιο. Γιατί, είπαμε, το σημαντικό είναι να μας καταλάβουν. Όχι να νιώθουμε εμείς καλά φωνάζοντας «αχ, τα άκουσαν και ξαλάφρωσα»....

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να μην έλαβε δραστικά μέτρα εναντίον της Τουρκίας, αλλά τα συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής δεν αποκλείουν κάτι πιο ουσιαστικό, καθώς δηλώνουν την πρόθεση της Ε.Ε. «να συντονιστεί με τις ΗΠΑ σε θέματα που σχετίζονται με την Τουρκία και την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο». Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης βρήκε ότι «η καταδική της προκλητικότητας της Τουρκίας... υπήρξε απολύτως σαφής». Αυτό που κατέστη εξίσου σαφές είναι ότι η στήριξη των εταίρων μας φθάνει μόνο έως ένα σημείο: για να μπορέσει η Ελλάδα να σταθεί εναντίον της Τουρκίας θα πρέπει να βασιστεί και στις ΗΠΑ, και στις δικές της δυνάμεις, και να δώσει μάχες να επιπρεάσει τη διεθνή κοινή γνώμη.

Το παιχνίδι της Αγκυρας είναι γνωστό. Δοκιμάζει συνεχώς τα όρια των αντιπάλων της. Όταν αυτοί δεν αντιδρούν δυναμικά, αυτή θεωρεί δεδομένο ό,τι έχει πετύχει και προχωρεί από εκεί στο επόμενο βήμα. Επειδή ουδείς θέλει ρήξη με την Τουρκία για μικρές προκλήσεις,

Ζώντας με πονηρό γείτονα

Του **ΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ**

αυτή συνεχίζει ανεμπόδιστη, κατοχυρώνοντας ως δικά της τα δικαιώματα ή τα εδάφη άλλων. Λειτουργεί σαν τον πονηρό χωριάτη που μεταφέρει το συρματοπλέγμα μέσα στο χωράφι του γείτονά του, λίγο λίγο, έως ότου δηλώσει όλο το χωράφι δικό του: όποιος βλέπει μόνο μία από τις πολλές μικρές κινήσεις δεν τη θεωρεί σπουδαία, δεν κατανοεί ότι το πρόβλημα δεν είναι το μέγεθος αλλά η παράβαση η ίδια. Έτσι φθάσαμε στο σημείο η Τουρκία να κάνει ό,τι θέλει και να θεωρεί ότι βρίσκεται στο απυρόβλητο. Μόνο οι ΗΠΑ μπορούν να την επαναφέρουν στην τάξη, εάν εφαρμόσουν σκληρές κυρώσεις εναντίον της για την αγορά των ρωσικών πυραύλων S-400. Νόμος που επικυρώθηκε και από τα δύο κόμματα στο Κογκρέσο την Παρασκευή απαιτεί κυρώσεις, το μόνο που μένει είναι να δούμε ποιες θα είναι αυτές. (Λόγω μεγάλης πλειοψηφίας υπέρ του νόμου, ο πρόεδρος Τραμπ δεν μπορεί να ασκήσει βέτο.) Συνδυασμός ουσιαστικών αμερικανικών και ευρωπαϊκών κυρώσεων θα ανάγκαζε τον Ερντογάν να αλλάξει συμπεριφορά. Ομως, τέτοια μέτρα θα έβλαπταν σοβαρά την τουρκική οικονομία, κάτι που

ούτε οι Αμερικανοί ούτε οι Ευρωπαίοι θα ήθελαν – ενώ αυτό θα βόλευε τον Ερντογάν που αναζητεί δικαιολογία για τη δική του κακοδιαχείριση. Κρατώντας όμπρο την οικονομία του, επιχειρεί να απαλλαγεί από τις συνέπειες της παραβατικότητάς του. Γι' αυτό αναμένεται οι αμερικανικές κυρώσεις να είναι ήπιες, και οι ευρωπαϊκές ηπιότερες.

Έτσι, αντί η Τουρκία να προκαλεί τις ευρωπαϊκές χώρες να συσπειρωθούν εναντίον της και να προσδώσουν αξιοπιστία στην κοινή εξωτερική και αμυντική πολιτική τους, οι ήπιες αντιδράσεις τους ενισχύουν τον Ερντογάν στη γεωπολιτική σκακιέρα και στα μάτια των οπαδών του. Ο,τι δεν τον σταματάει τον κάνει πιο δυνατό εντός και εκτός συνόρων.

Η επιτυχής επιχείρηση της Ελλάδας εναντίον της τουρκικής προσπάθειας να παραβιάσει τα σύνορά της στον Εβρο στις αρχές του χρόνου, και οι κινήσεις των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων το καλοκαίρι, έδειξαν ότι η χώρα μας είναι και αποφασισμένη και έτοιμη να αντισταθεί στην Τουρκία. Με αυτό κέρδισε την εκτίμηση εταίρων και συμμάχων. Ευθύνη όλων, τώρα, εί-

ναι να υπάρξει εθνική συνεννόηση ώστε να ενισχυθεί η χώρα σε όλα τα επίπεδα. Είναι αδιανόητο η πολιτική ανυπαράθεση να αναλώνεται σε δευτερεύοντα θέματα, να μην επικεντρώνεται στη θωράκιση της οικονομίας, στην ανάπτυξη νέων τομέων παραγωγής, στην αναστήλωση της αμυντικής βιομηχανίας, στην ενίσχυση του εκπαιδευτικού συστήματος, στη νίκη εναντίον της πανδημίας. Η εξέλιξη των σχέσεων της Τουρκίας με τις ΗΠΑ και με την Ε.Ε. θα επιπρεάσουν σε μεγάλο βαθμό και τις δικές μας σχέσεις με τον δύσκολο γείτονα. Εμείς, όμως, ζούμε δίπλα στην Τουρκία, εμείς κινδυνεύουμε από την επιθετικότητά της, εμείς κερδίζουμε όταν αυτή είναι συνεργάσιμη. Πρέπει να βρούμε και δικές μας λύσεις. Πέρα από τις παλιές συμμαχίες μας και τις νέες που αναπτύσσουμε, σημαντικό είναι να στείλουμε σαφές μήνυμα στη διεθνή κοινή γνώμη, και ιδιαιτέρως στην τουρκική. Να μην περνάει μόνο το δηλητηριώδες αφήγημα του Ερντογάν ότι η Ελλάδα προκαλεί, ότι η Ελλάδα επιβουλεύεται τουρκικά δικαιώματα. Όταν αισθάνεσαι ικανός να υπερβασπείς τον εαυτό σου, μπορείς να προτείνεις λύσεις.

Οι Λωτοφάγοι

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Στον χώρο των αναριθμητών επετείων στις οποίες τιμάται το ελεύθερο πνεύμα των Ελλήνων, υπάρχει μία επέτειος που έχει απωθηθεί στην περιοχή της λήθης – το κίνημα του βασιλέως Κωνσταντίνου, στις 13 Δεκεμβρίου 1967. Λωτοφάγοι πολιτικοί ηγούνται της Ελλάδος, με μόνον στόχο την αναρρίχσή τους στην εξουσία, οικειοποιούμενοι τους πρώην υβριστές των παρατάξεών τους, στο παρελθόν αλλά και σήμερα.

Μία δράκα αξιωματικών –της κατωτάτης υποστάθμης– ανέτρεψε τη δεξιά κυβέρνηση της ΕΡΕ, υπό τον Παναγιώτη Κανελλόπου-

απέτυχε. Οντως ο Κωνσταντίνος δεν ήταν συνωμότης για να απευθυνθεί σε τυχοδιώκτες αδίστακτους αξιωματικούς. Ήταν την εποχή εκείνη βασιλιάς και στρατολόγησε για το εγχείρημά του την ανωτάτη ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων. Αλλά αυτοί που έφεραν τις κλάρες και πλάκα τα παράσημα ήσαν ανίκανοι να ελέγξουν τους αξιωματικούς που διοικούσαν. Η πλέμπα εξουδετέρωσε τους επιτελείς, το σύστημα κατέρρευσε. Απέτυχαν, ωστόσο, και όλα τα αντιδικτατορικά κινήματα, που σήμερα ορθώς τιμώνται.

Και έγινε ό,τι έγινε και διεξήχθησαν δύο δημοψηφίσματα, καθ'ον τρόπο διεξήχθησαν –ένα επί δικτατορίας και ένα δεύτερο μετά την κατάρρευση της χούντας–, και απηλλάγη η χώρα «από το καρκίνωμα της βασιλείας» κατά πως απεφάνθη ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, που ο βασιλεύς Παύλος τον ανέδειξε –παρά την αντίθετη άποψη της Κοινοβουλευτικής Ομάδας– διάδοχο του αποθανόντος Αλεξάνδρου Παπάγου. Επρόκειτο για μία ιδιότυπη έκφραση ευγνωμοσύνης, προφανώς.

Και ακολούθησε επί ΠΑΣΟΚ το αίσχιστο – η αφαίρεση του ελληνικού διαβατηρίου από τον Κωνσταντίνο και τα μέλη της οικογενείας του, διότι δεν είχαν επίθετο. Αλλά επίθετο δεν είχαν και όλοι οι βασιλείς της δεύτερης δυναστείας, που επί των ετών τους υπερδιπλασιάστην η Ελλάδα. Είναι αλήθεια ότι ο βασιλεύς του Ηνωμένου Βασιλείου Γεώργιος Ε΄ του Οίκου Σαξονίας-Κόμπουργκ και Γκότα έλαβε το επίθετο Ουίνδσορ το 1917, όταν η χώρα του πολέμουσε εναντίον της Γερμανίας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ομως εξ'όσων μπορεί να γνωρίζει ο συντάκτης αυτού του κειμένου, ουδέποτε υπήρξε πόλεμος μεταξύ Ελλάδος και Δανίας που να επιβάλλει υποθέτηση επιθέτου. Αυτά σε μια χώρα που κυβερνούν Λωτοφάγοι με επίθετο ελληνικό και οι οποίοι σταδιακάς οδηγήσαν την Ελλάδα στην πλέον ταπεινωτική και οδυνηρή χρεοκοπία.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Μοναρχική δημοκρατία

Αφού η ερχόμενη σε λίγες μέρες χρονιά, το 2021, είναι επετειακή – διακόσια χρόνια από την Επανάσταση των τότε Ελλήνων και την αποτίναξη του ζυγού δουλείας στους Τούρκους – as θυμηθούμε συνωδά και μία ακόμα συντυχία: Ο Κυριάκος Μητσοτάκης είναι ο 99ος πρωθυπουργός στο συμβατικό ελληνώνυμο κρατίδιο, αυτό που προέκυψε από τα κόκαλα τα ιερά των Ελλήνων, μυριάδων, θυσιασμένων στο όραμα της ελευθερίας.

Ενενήντα εννέα πρωθυπουργοί σε διακόσια χρόνια: περίπου ένας πρωθυπουργός κάθε δύο χρόνια. Επειδή κάποιοι πρωθυπουργέυσαν περισσότερες από μία φορές, as χαλαρώσουμε την ασφυκτική στενότητα της διαδοχής που παραμένει, ωστόσο, εντυπωσιακή. Οπως ζωτικό και πολύ γονιμότερο παραμένει το ερώτημα: Αυτή η πληθώρα των πρωθυπουργών, οι άνθρωποι που έφτασαν στο ανώτατο αξίωμα, τι άφησαν πίσω τους; Γιατί τόσο η αποτυχία στις χώρες και τόσο η καχεξία; Γιατί οι ανήκεστες βλάβες; Γιατί σε δυναμικό πλεονασμό η παנוργία, η ψευτιά, η ανμηπρία στο κρατίδιο;

Η θέση που παίρνει στην Ιστορία ένας ηγέτης, όπως και κάθε δημιουργός, δεν κρίνεται από εφήμερα τεχνάσματα συγκυριακής καπνοσύνης, αλλά από τη δημιουργία θεσμών - δομών - προϋποθέσεων κοινωνικής ευρωπίας και πρόοδου. Δεν είναι η οικονομία που χειραγωγεί την Ιστορία, είναι κυρίως η προτεραιότητα καλλιέργειας των ανθρώπων, η ανάγκη για ποιότητα

της ζωής. Ο Τζον Ντ. Ροκφέλερ έμεινε στην Ιστορία σαν εκπληκτική περίπτωση αμύθητου πλούτου – σήμερα τον ξεπερνάνε πολλοί. Ενώ ο άσημος, όσο ζούσε, αεροπόρος Αντουάν ντε Σαιντ Εξυπερύ θα σημάδευε την ευαισθησία και την ποιότητα ζωής των ανθρώπων, σε ολόκληρο τον πλανήτη, για γενεές γενεών. Εικόνα ο αντιθετικός παραλληλισμός, απλή ένδειξη.

Πάντως, η πόλη γεννιέται αυθόρμητα: Οι ζώντες πρώην πρωθυπουργοί μας, Σημίτης, Κώστας Καραμανλής, Γιωργάκης Παπανδρέου, Παπαδόπουλος, Πικραμμένος, Σαμαράς, Τσίπρας, Θάνου και ο επί σκηνής Κυριάκος Μητσοτάκης, πώς σκέπτονται την καταχώρισή τους στις δέλτους της Ιστορίας; Συνέκριναν ποτέ την περίπτωση τους με το προηγούμενο τον Αλέξανδρου Ζαΐμη (πέντε φορές πρωθυπουργού), του Δημητρίου Ράλλη (έξι φορές), του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου (δέκα φορές!), ολότελα ξεχαρμένους όλους; Άκουσαν ποτέ τα ονόματα, έστω, του Κωνσταντίνου Δεμερτζή, Νικόλαου Καλογερόπουλου, Κυριακούλη Μαυρομυιάδη, Σωτηρίου Σωτηρόπουλου, επίσης πρωθυπουργών κάποτε;

Να φτάσεις στο αξίωμα του πρωθυπουργού και να απομείνεις ανυπαρκτος στις συνελεύσεις, πρέπει να συνιστά εφιάλτη. Σίγουρα, κάθε μετρίτητα επαγγελματία πολιτευτή, βολεμένος κομματιανθρώπου, δεν «γράφει Ιστορία». Ακόμα και άνθρωποι ταλαντούχοι φτάνουν σε ανώτατα αξιώματα με νοοτροπία υπαλληλικής προαγωγής – υποκλι-

νονται μπροστά σε ευτελείς κοιμημάρχες. Για να «γράψεις Ιστορία», σε μια παρακματική κοινωνία, πρέπει «να σπάσεις αβγά»: να διακινδυνεύσεις ανατροπές, να τολμήσεις τομές, να μη φοβάσαι την αλήθεια. Όχι από «νταίλικι» ή για τον κομπασμό του σπουδαίου και ξεχωριστού, αλλά μόνο για το όραμα της αξιοπρέπειας αυτού του λαού, για μια ανάσα παρηγορίας να τσαλαπατηγμένων από την αναιδεια της κομματοκρατίας πολιτών.

Για να επιλεγεί ένας διακεκριμένος πολίτης στην εφήμερη θητεία υπηρεσιακού πρωθυπουργού, τα κόμματα τον έχουν «τεστάρει», έχουν βεβαιωθεί ότι είναι εγγυημένα ακίνδυνος. Δεν μπορεί να νομοθετήσει (η Βουλή προεκλογικά διαλύεται), αλλά θα μπορούσε να μιλήσει. Και τις ενδεχόμενες καταγγελίες ενός πρωθυπουργού, την εύτολμη δημοσιοποίηση (π.χ. με πυκνά διαγγέλματα) της κακοργίας των κομμάτων, θα την εμπόδιζαν οι κομματιανθρώποι, ακόμα και με πρακτικές υποκόσμου. Αν η επίκριση είχε προλάβει να κατατεθεί, θα σημάδευε ανεξίτηλα τους ενόχους.

Τα κόμματα είναι η απόλυτη, ανεξέλεγκτη, ολοκληρωτικού χαρακτήρα εξουσία. Γι' αυτό και δεν διασώθηκε ποτέ υπηρεσιακός πρωθυπουργός την παραμικρή, υπηρετική της κοινωνίας πρωτοβουλία, αντιτασσόμενος στα κόμματα: Να δημοσιοποιήσει αριθμούς διορισμένων χωρίς ΑΣΕΠ στο Δημόσιο. Να ξεγυμνώσει αδιαφανείς συναλλαγές των Τραπεζών με τα κόμματα. Να εγκαλέσει κόμματα για αδιαφανή

χρηματοδότησή τους από εργολήπτες δημοσίων έργων. Ή όποια (πολλά) εφιαλτικά ανάλογα.

Η κοινωφελής λογική μιας οργανωμένης συλλογικότητας προϋποθέτει (και κατοχυρώνει με το Σύνταγμα) τη διάκριση των εξουσιών, την ανεξαρτησία κάποιων κοινωνικών λειτουργιών. Αυτός που κυβερνάει δεν μπορεί και να νομοθετεί τους όρους διακυβέρνησης. Στη μετα-πασόκ Ελλάδα (με την ανοχή όλων των κομμάτων, αλλά και των Δικαστών, των ΜΜΕ, των Ενόπλων Δυνάμεων, των «Πνευματικών Ιδρυμάτων») το πολίτευμα είναι η απόλυτη πρωθυπουργική μοναρχία. Ο πρωθυπουργός διορίζει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Πρόεδρο της Βουλής, τους Προέδρους των Ανώτατων Δικαστηρίων, την Ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων. Δύσκολο να υπάρξει προκλητικότερη διακομώδηση της Δημοκρατίας.

Εχουν δεχθεί ως τώρα αδιαμαρτύρητα τη διακομώδηση, τριαντατέσσερα ολόκληρα χρόνια, τέσσερις Πρόεδροι της Δημοκρατίας και δέκα πρωθυπουργοί. Το κρίσιμο ερώτημα είναι: Η ανοχή αυτή μπορεί να ερμηνευθεί ως πρόβλημα πολιτικής ανωριμότητας του ηγετικού δυναμικού της χώρας, σύμπτωμα μειωμένης δημοκρατικής ευαισθησίας; Ή να διαγνώσουμε στο σύμπτωμα μια δραματική χρεοκοπία θεσμών, όπως το σχολείο, το πανεπιστήμιο, ο συνδικαλισμός, η δημοσιογραφία, οι Ενοπλες Δυνάμεις; Και για μια τέτοια χρεοκοπία, τι μπορούμε να κάνουμε οι πολίτες; Τα «στραβά μάτια»;

Καλλιέργεια κουλτούρας έρευνας και καινοτομίας

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΛΟΥΚΑΪΔΗ**

Την ώρα που η πανδημία του CO-VID-19 εξακολουθεί να μονοπωλεί το ενδιαφέρον της ανθρωπότητας, αφού επηρεάζει την καθημερινότητα όλων μας, κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει πως οι νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν μας ώθησαν στο να αναζητήσουμε καινοτόμες λύσεις, να ενώσουμε δυνάμεις και να ξεπεράσουμε τα όριά μας, ώστε να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τις προκλήσεις της εποχής. Προκλήσεις οι οποίες, παράλληλα, συνέβαλαν σημαντικά στην ανάδειξη του κairiou ρόλου που διαδραματίζουν η έρευνα, η καινοτομία και η τεχνολογία προς την εξεύρεση πρακτικών λύσεων καθώς και στην βιωσιμότητα της ευρύτερης οικονομικής δραστηριότητας.

Κυρίως, όμως, η περίοδος που διανύουμε ανέδειξε την ανάγκη για υιοθέτηση ενός διαφορετικού τρόπου σκέψης. Μιας νέας κουλτούρας που θα ενθαρρύνει την ανάπτυξη καινοτόμων ιδεών, οι οποίες θα καθιστούν την επόμενη μέρα καλύτερη. Με την ανάπτυξη και καλλιέργεια ερευνητικής και καινοτομικής κουλτούρας να αποτελεί έναν εκ των στρατηγικών στόχων του Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας (ΙΔΕΚ) και με σκοπό να ενθαρρύνει και να εμπνεύσει τη νέα γενιά να δει την έρευνα και την καινοτομία ως επιλογή επαγγελματικής σταδιοδρομίας, το Ίδρυμα ένωσε δυνάμεις με τους κυριότερους φορείς του εγχώριου οικοσυστήματος και διοργάνωσε για 14η χρονιά στην Κύπρο το European Researchers' Night. Κεντρικό θέμα της φετινής εκδήλωσης, η οποία διεξήχθη σε ψηφιακή μορφή για πρώτη φορά στην ιστορία του θεσμού και τελούσε υπό την αιγίδα του υφυπουργού Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής, κ. Κυριάκος Κόκκινος, ήταν οι «Έξυπνες και Πράσινες Πόλεις». Σε αυτή την μεγάλη πανευρωπαϊκή γιορτή της έρευνας, της καινοτομίας και της επιστήμης, το ΙΔΕΚ παρουσίασε το σπουδαίο έργο που υλοποιείται από την ερευνητική και επιχειρηματική κοινότητα της Κύπρου, δίνοντας παράλληλα, στο κοινό μία γεύση από τον πραγματικά φορέα στην ιστορία που έχουν η έρευνα και η καινοτομία στην οικονομία και την κοινωνία του τόπου μας.

Οι επισκέπτες κατά τη διάρκεια του European Researchers' Night είχαν την ευκαιρία να περιηγηθούν σε έναν εντυπωσιακό ψηφιακό εκθεσιακό χώρο, που περιλάμβανε πέραν των 70 περιπτέρων, στελεχωμένων με περισσότερους από 300 ερευνητές και ερευνήτριες από την ερευνητική, ακαδημαϊκή και επιχειρηματική κοινότητα της Κύπρου. Μέσα από τις δράσεις της εκδήλωσης, το πλούσιο πρόγραμμα και τη συνεργασία όλων, το στοίχημα κερδήθηκε. Οι επισκέψεις (booth visits) σημείωσαν αριθμό –

ρεκόρ, ξεπερνώντας τις 18.000. Ιδιαίτερα, δυναμικό ήταν το «παρών» που έδωσε η νέα γενιά, καθώς εκατοντάδες μαθητές και μαθήτριες από 24 διαφορετικά σχολεία Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης συμμετείχαν σε διαδραστικά παιχνίδια, έλαβαν εκπαιδευτικό υλικό και αντάλλαξαν απόψεις με τις ερευνητικές ομάδες.

Σε μία περίοδο που η ευαισθητοποίηση για τα θέματα τεχνολογίας, έρευνας και καινοτομίας σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, της βιομηχανίας, του κράτους και της κοινωνίας κρίνεται ως επιτακτική ανάγκη, τα πιο πάνω αποτελέσματα μας δίνουν το δικαίωμα να είμαστε αισιόδοχοι για το μέλλον. Το έδαφος που υπάρχει για την καλλιέργεια μιας κουλτούρας δημιουργικότητας που θα εξάπτει την περιέργεια και θα δίνει χώρο σε καινοτόμες ιδέες και πρωτοβουλίες να ανθίσουν, διαφαίνεται ξεκάθαρα. Ειδικότερα, στις νεότερες γενιές που αποτελούν και το μέλλον του τόπου. Σε κάθε περίπτωση, η πρωτόγνωρη αυτή περίοδος μάς έδωσε πολύτιμα μαθήματα. Είναι πλέον προφανές πως η διαμόρφωση ενός νέου μοντέλου για την Κύπρο που θα διευρύνει την παραγωγική βάση της οικονομίας μας, θα ρακίζοντάς την από μέλλοντικές προκλήσεις καθίσταται επιβεβλημένη. Ενός μοντέλου που θα μετουσιώνει την έρευνα που παράγεται από τα διεθνώς επιπέδου ακαδημαϊκά και ερευνητικά κέντρα της χώρας μας σε απτά αποτελέσματα, ενισχύοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα της σε διεθνές επίπεδο και επιφέροντας πολλαπλά οφέλη για την οικονομία και κατ' επέκταση την κοινωνία.

Προς αυτή την κατεύθυνση, παραμένουμε προσσηλωμένοι στην παροχή συνεχούς στήριξης προς το εγχώριο οικοσύστημα. Το ΙΔΕΚ, αφενός κραζόμενο τις ανησυχίες των φορέων του οικοσυστήματος σε σχέση με τις επιπτώσεις της πανδημίας, προχώρησε από την πρώτη στιγμή στην έμπρακτη ενίσχυσή τους, ανακοινώντας ειδικές προσκλήσεις για χρηματοδοτήσεις ύψους πέραν του 1 εκατομμυρίου ευρώ. Ωστόσο, δεν εφιστάμε την ανάγκη να μην έχουμε πλέον αποδείξει πως αποτελούν το μέσο εκείνο που μπορεί να προσφέρει άμεσες λύσεις σε σύγχρονα προβλήματα, δημιουργώντας ταυτόχρονα, ευκαιρίες και προοπτικές. Το μέλλον διαγράφεται λαμπρό, όμως, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να αγκαλιάσουμε αυτό το όραμα συλλογικά. Να επενδύσουμε σε νέες τεχνολογίες, στο ερευνητικό έργο που παράγεται στον τόπο μας και ιδίως στη νέα γενιά. Άλλωστε το μέλλον της ανήκει.

Ο κ. Θεόδωρος Λουκαΐδης είναι γενικός διευθυντής του Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας.

Κλόουν στη Γουαδαλαχάρα του Μεξικού λαμβάνουν μέρος στην παρέλαση για να τιμήσουν την Εθνική Ημέρα των Κλόουν, που εορτάζεται στις 10 Δεκεμβρίου.

Γιατί παίζουμε και χάνουμε;

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Πάει και αυτό το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Παροξυσμός για κυρώσεις, «κατακυρώσεις» για εσωτερική κατανάλωση, αναφορές για «κάτι», αργότερα. Δύο χρόνια γίνεται αυτή η ιστορία. Κάθε τρεις μήνες ακούμε τα ίδια: κυρώσεις στην επόμενη Σύνοδο, παραπομπή στην επόμενη χρονιά κ.λπ. Έτσι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στις 11/12, «επανάληψε στα συμπεράσματά του της 1-2 Οκτωβρίου», ενώ «καλεί τον Ύπατο Εκπρόσωπο Ζ. Μπορέλ και την Επιτροπή να δώσουν επιλογές για τα επόμενα βήματα, ώστε να εξεταστούν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μαρτίου 2021». Ζήτησε «τη γρήγορη επανάληψη και ομαλή συνέχιση των άμεσων διερρευνητικών συνομιλιών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας» και τη «γρήγορη επανέναρχη των συνομιλιών υπό την αιγίδα του γ.γ. του ΟΗΕ με απεσταλμένο της Ε.Ε. στην αποστολή καλών υπηρεσιών του ΟΗΕ». Καινούργιο στοιχείο συνιστά η αναφορά πως «η Ε.Ε. θα επιδιώξει να συντονιστεί τα θέματα που άπτονται της Τουρκίας και της Ανατολικής Μεσογείου με τις ΗΠΑ».

Οι εξελίξεις σε μια σειρά από θέματα δείχνουν ότι «θέλουμε αλλά δεν μπορούμε». Καλλιεργούμε ψευδοιστορίες και σπρώχνουμε τα θέματα στο άγνωστο. Γιατί, όμως, κατά κανόνα, παίζουμε και χάνουμε;

Πρώτο, αποτυγχάνουμε γιατί αγνοούμε το δάσος (λύσεις) και παίζουμε συνοικιακά παίγνια για το δέντρο (κυρώσεις). Και αν ακόμα η Λευκωσία κερδίζει κάτι από κυρώσεις, πάλι θα ήταν υποχρεωμένη να κάνει συνομιλίες για να διανύσει το τελευταίο μίλι στο Κυπριακό, εφόσον βέβαια την ενδιαφέρει να το διανύσει. Παίζοντας με το «δέν-

τρο», ουδείς θα εκφράσει κανονική αλληλεγγύη στο πρόσκαιρο, αυτό που δεν παράγει πρόοδο. Ενδιαφέρονται, όμως, όλοι για μόνιμες λύσεις που να συμφέρουν σε όλους τους παίκτες και να κάνουν την Ε.Ε. παράγοντα ειρήνης και με δυνατότητα να μεγαλώσει την επιρροή της στην περιοχή;

Δεύτερο, αποτυγχάνουμε γιατί αγνοούμε τα συμφέροντα των άλλων και ζητούμε η εξωτερική πολιτική των κρατών-μελών να γίνει ουραγός μιας πολιτικής που πλήττει ευθέως το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον. Αν ζητάς κυρώσεις για το «Φατίχ», σε μια άλλη πιο ποιητική Επιτροπή (που υπήρξε), ένας Φερνάντο θα μπορούσε να θέσει προς συζήτηση στην Επιτροπή τη συμπεριφορά ενός κράτους-μέλους, το οποίο στη σύνοδο για το Κυπριακό στο Κραν Μοντάνα κατέστρεψε ένα κοινό, Ε.Ε.-ΟΗΕ, project ειρήνης. Ή και να θέσει ερωτήματα πώς τα γραπτά μνύματα της αντιπροέδρου της Επιτροπής Φ.Μογκερίνι (στην ίδια Σύνοδο) πηγαινοέρχονταν από κανιπτό σε κανιπτό...

Τρίτο, αποτυγχάνουμε γιατί αγνοούμε τις ικανότητες των άλλων να χρησιμοποιούν τα δικά τους μέσα, η επικερδία να ακούσει για τη δική τους θέση. Έτσι, ο εσχάτως, εμφανώς πιο «προσεκτικός» στις δηλώσεις του ύπατος εκπρόσωπος Ζ. Μπορέλ, στην τελευταία επίσκεψή του στην Αγκυρα πιθανόν να είχε την ευκαιρία να ακούσει τη συνομιλία Αναστασιάδη – Τσαβούσογλου στην οποία ο πρώτος κάνει λόγο για «δύο κράτη» στο νησί. Ο ΥΠΕΞ της Τουρκίας στις 19/9/2020 δήλωσε πως «αυτά υπάρχουν καταγεγραμμένα».

Τέταρτο, αποτυγχάνουμε γιατί

δεν αξιοποιούμε τις γνώσεις εκείνων που πέτυχαν μεγάλες επιτυχίες με την πλήρη ένταξη της νήσου στην Ε.Ε. Αξιοποίηση που να εξελιχθεί σε πρωτοβουλίες για μια μεγάλη γεωπολιτική αλλαγή, ώστε οι Βρυξέλλες να έχουν πρώτο ρόλο στη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού, ασφάλεια, μηχανισμός εφαρμογής, πρόγραμμα σταθεροποίησης της οικονομίας, ανασυγκρότηση των υποδομών. Πέμπτο, αποτυγχάνουμε γιατί ζητάμε ρυθμίσεις που αφήνουν αδιάφορους τους υπόλοιπους, αλλά θα ήταν με ανοικτά αφτιά να ακούσουν τον Κύπριο πρόεδρο να λέει: «Αξιοποιώ το Πλαίσιο του γ.γ. Α. Γκουτιέρρες, γιατί ικανοποιεί τις εύλογες ανησυχίες των δύο πλευρών. Εφόσον οριστικοποιηθεί συμφωνία πάνω στο Πλαίσιο Γκουτιέρρες, σημείο 1 (κατάργηση επιμεταβλητικών δικαιωμάτων) και σημείο 2 (αποχώρηση τουρκικών στρατευμάτων), είμαι έτοιμος να αποδεχθώ στην ολότητά του το σημείο 6 του Πλαισίου του γ.γ. για την πολιτική ισότητα, και, να άρω το βέτο που έχουν ασκήσει προκάτοχοι μου σε σχέση με 14 ενταξιακά κεφάλαια της Τουρκίας».

Έκτο, αποτυγχάνουμε γιατί δεν αναγνωρίζουμε πως καμία λύση δεν θα προκύψει στο Κυπριακό με διαλυμένη ή αποδιοργανωμένη την ευρωτουρκική σχέση. Η αναζωογόνηση της σχέσης αυτής έχει πρώτο ωφελημένο την Κύπρο, εφόσον και η ίδια η Λευκωσία ενεργήσει με διορατικότητα και ευρηματικότητα σε αυτή την κατεύθυνση. Είναι σημαντικό για την περιοχή μας να σταθεροποιηθεί αυτή η πορεία. Η Τουρκία έχει να διανύσει δρόμο σε σχέση με την εφαρμογή κανόνων του κράτους δικαίου.

Ωστόσο, η ειλικρινής στήριξη της δυτικής της πορείας με τις προϋποθέσεις που καταγράφουν οι ετήσιες «Εκθέσεις Προόδου» της Επιτροπής, είναι το άλλο μισό της πορείας που οικοδομεί win-win πολιτικές, αυτές που οδηγούν σε βιώσιμες λύσεις.

Έβδομο, αποτυγχάνουμε, γιατί με μεγάλη ευκολία χαρακτηρίζουμε αρνητικά τον ένα ή τον άλλο ευρωπαίο γνήτη, επειδή δεν προσέχει τη ρητορική μας. Κλείνουμε τα μάτια, γιατί αρνούμαστε να δεχθούμε ότι μπορεί κάποιο κράτος-μέλος ή μια προσωπικότητα, να διαφωνεί μαζί μας, να κρίνει διαφορετικά τα δεδομένα ή να θεωρεί ότι έχουμε λάθος προσέγγιση. Μερικές φορές προσποιούμαστε ότι οι άλλοι δεν γνωρίζουν τι έγινε στο Κραν Μοντάνα ή ποιος πρόεδρος μετέτρεψε το ζήτημα της χορήγησης ευρωπαϊκής ιθαγένειας σε παγκόσμιο φεστιβάλ δυσφάμισης τόσο της χώρας του, όσο και της έννοιας της συμμετοχής σε κοινές αξίες. Υπενθυμίζω ότι ο Επίτροπος Δικαιοσύνης Ν. Ρέντερς στις 21/10 σημείωσε ότι «το πρόγραμμα είναι ικανό να υπονομεύσει την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών-μελών, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την ουσιαστική ιθαγένεια της Ε.Ε.». Παρά τις προειδοποιήσεις της Επιτροπής να τερματιστεί το πρόγραμμα, το κράτος-μέλος σφύριζε αδιάφορα (επίσημα έδωσε 6.774 διαβητήρια). Ανακοίνωσε τον τερματισμό του στις 13/10 και το ολοκλήρωσε στις 31/10 αφού έλαβε μέσα σε 17 ημέρες 800 νέες αιτήσεις. Με αξιοπιστία στο ναδίρ, θα λάβει αλληλεγγύη στο ναδίρ.

www.larkoslarkou.org.cy

Η Μάχη του Λαντιείου*

Του **ΠΕΤΡΟΥ Θ. ΠΑΝΤΕΛΙΔΗ**

Η «Μάχη του Λαντιείου» είναι μία από τις σημαντικότερες συμμετοχές της μαθητικής νεολαίας στον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-59 και πραγματοποιήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 1955. Στον Δεκέμβριο του 1955 φοιτούσα στην Α΄ τάξη. Οι αίθουσες διδασκαλίας της Α΄ ήταν στο ισόγειο της δυτικής πτέρυγας του κεντρικού κτιρίου. Την ημέρα εκείνη, 14 Δεκεμβρίου, υπήρχε μια ανήσυχη ηρεμία. Όλοι καταλαβαίναμε ότι εκείνη τη μέρα «μύριζε μπαρούτι». Καταλαβαίναμε ή μάθαμε ότι θα οργανωνόταν παρέλαση – διαδήλωση. Εμείς οι μικροί μαθητές 12 ετών ήμασταν στις τάξεις μας και ήμασταν πιο υπάκουοι. Όπως θυμάμαι οι μαθητές των μεγάλων τάξεων (σημερινό Λύκειο) είχαν από το πρωί έντονη δραστηριότητα και παρέμειναν έξω από τις τάξεις τους. Συγκεντρώθηκαν στον χώρο μπροστά από τη πτέρυγα του Γυμνασίου Θηλέων. Η πτέρυγα αυτή είναι η μονώροφη, που βρίσκεται στα νότια του κεντρικού κτιρίου και ενώνεται με αυτό με στεγασμένους διαδρόμους. Η στέγη αυτή της πτέρυγας υπήρξε το κεντρικό σημείο του μετώπου της «μάχης» εναντίον των Βρετανών

στρατιωτών. Εμείς παρακολουθούσαμε από τα παράθυρα των τάξεών μας. Στη μνήμη μου έχω μια θαμνή, φευγαλέα εικόνα και μια ξεθωριασμένη ανάμνηση εκείνης της ώρας. Θυμάμαι αμυδρά μια ομάδα μεγάλων μαθητών με μια ελληνική σημαία, που συγκρότησαν παρέλαση και ξεκίνησαν ακολουθώντας τον δρόμο προς την ανατολική είσοδο στη λεωφόρο. Σε λίγα λεπτά οι διαδηλωτές υποχώρησαν αλαφιασμένοι. Διακρίναμε Άγγλους στρατιώτες να τους κυνηγούν και να τους κτυπούν. Οι μαθητές συγκεντρώθηκαν στην είσοδο της πτέρυγας Θηλέων και μετά ανέβηκαν στη τσιμεντένια στέγη της πτέρυγας Θηλέων. Οι μαθητές των μεγάλων τάξεων, που στεγάστηκαν στον όροφο του κεντρικού κτιρίου χρησιμοποιούσαν τη στέγη των διαδρόμων και βρέθηκαν κι αυτοί στη στέγη της πτέρυγας Θηλέων. Άγγλοι στρατιώτες άρχισαν να μαζεύονται στην αυλή του Λαντιείου, που τότε ήταν χωράφι και άρχισαν να περικυκλώνουν το κτίριο. Οι μαθητές των μεγάλων τάξεων από τη ταράτσα της πτέρυγας Θηλέων άρχισαν ένα σφοδρό πετροβόλημα των στρατιωτών.

Οι μαθητές όλων των τάξεων του

σχολείου βγήκαν από τις αίθουσες. Πολλοί μαθητές, όταν αντελήφθηκαν την κυκλωτική κίνηση των στρατιωτών, διέφυγαν από τη βορειοδυτική πλευρά της αυλής, πριν προλάβουν οι Άγγλοι να περικυκλώσουν το κτίριο. Οι μαθητές των μικρών τάξεων, που παρευρίσκοντο στο σχολείο, μαζευθήκαμε στους χώρους της αυλής μεταξύ του κεντρικού κτιρίου και της πτέρυγας Θηλέων. Οι μεγάλοι μαθητές, που ήταν στην ταράτσα του Θηλέων ζήτησαν να τους εφοδιάσουμε με πέτρες. Το έδαφος εκεί ήταν ανώμαλο και γεμάτο πέτρες και «τσιτακιές». Φαίνεται ότι ήταν απομεινάρια των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν για το κτίσιμο του σχολείου. Εμείς διαλέγαμε τις μεγαλύτερες πέτρες και τις ρίχναμε με δύναμη στη στέγη των διαδρόμων από το κεντρικό κτίριο προς την πτέρυγα Θηλέων. Οι μεγάλοι μαθητές τις μάζευαν και τις προωθούσαν στην στέγη της πτέρυγας Θηλέων, όπου ήταν ταμπουραμένοι και πετροβολούσαν τους στρατιώτες. Δεν θυμάμαι πόση ώρα διάρκεσε ο πετροπόλεμος. Φαίνεται ότι οι Άγγλοι έφερναν ενισχύσεις με στόχο να περικυκλώσουν το σχολείο για να μη φύγει κανένας.

Δεν θυμάμαι λεπτομέρειες από όσα ακολούθησαν. Η ατμόσφαιρα ήταν πολύ φορτισμένη και το περιβάλλον ήταν επικίνδυνο. Δεν θυμάμαι τι ακολούθησε, αλλά θυμάμαι πως βρεθήκαμε ξανά στις τάξεις. Φαίνεται ότι οι καθηγητές μας φρόντισαν να βάλουν στις αίθουσες τους μικρούς μαθητές για να μας προστατεύσουν από τους Άγγλους. Θυμάμαι εκείνες τις ώρες που κυκλοφόρησε η πληροφορία ότι οι Άγγλοι στρατιώτες κυνηγούσαν τους μαθητές μέχρι τις εισόδους των πτερυγών του Θηλέων και του κεντρικού κτιρίου και τους κτυπούσαν. Κτυπούσαν επίσης καθηγητές που προσπαθούσαν να προστατεύσουν τους μαθητές. Θυμώμαι ότι ακούσαμε τότε ότι οι Άγγλοι, ανάμεσα σε άλλους, κτύπησαν στο κεφάλι και τον καθηγητή μας κ. Παναγιωτόπουλο. Στο μεταξύ συνεχίζονταν ο πετροπόλεμος. Εμείς παρακολουθούσαμε από τα παράθυρα των τάξεών μας στο ισόγειο του κεντρικού κτιρίου. Βλέπαμε τους Άγγλους και στρατιωτικά land rovers που πηγαινόερχονταν μπροστά από την πτέρυγα Θηλέων με ταχύτητα. Σε μια στιγμή που περνούσε ένα στρατιωτικό αυτοκίνητο, ακούσαμε ένα ισχυρό κρό-

το, μια έκρηξη και νομίζω πως είδαμε χώματα να σπκνώνονται στο δρόμο κοντά στο αυτοκίνητο. Τότε καταλάβαμε, πως κάποιος από τους μεγάλους μαθητές έριξε χειροβομβίδα εναντίον του στρατιωτικού οχήματος. Αργότερα ακούσαμε πως υπήρχαν τραυματίες Άγγλοι στρατιώτες και πιθανόν ένας νεκρός.

Δεν έχω στη μνήμη έντονες εικόνες και παραστάσεις, ούτε και λεπτομέρειες θυμώσης. Πρέπει όμως σε κάποια ώρα κατά το μεσημέρι οι Άγγλοι να πέτυχαν να περικυκλώσουν το Λαντιείο και να οργανωθούν. Οι μαθητές υποχώρησαν στις τάξεις τους. Θυμάμαι ότι μείναμε αρκετά ώρα στις αίθουσες διδασκαλίας με τους καθηγητές μας. Υπήρχε μια ανήσυχη ηρεμία και δεν ξέραμε τι είχε γίνει. Δεν ξέραμε αν είχαν συλλεφθεί μαθητές, ούτε πού βρίσκονταν οι Άγγλοι ή αν είχαν μπει στο σχολείο. Φαίνεται όμως ότι παρέμειναν στην αυλή και είχαν πια τον έλεγχο της περιοχής του σχολείου.

Κάποια στιγμή ειδοποιήσαν τους καθηγητές μας, ότι οι Άγγλοι θα μας επέτρεπαν να αποχωρήσουμε από το σχολείο, παίρνοντας μόνο τις βαλίτσες μας. Τα ποδήλατα θα παρέμειναν στο σχολείο. Οι καθηγητές

μας οργάνωσαν σε ομάδες και θυμάμαι μόνο, ότι σε κάποια στιγμή βρεθήκαμε να προχωρούμε σε τριάδες στον δρόμο από το κτίριο Θηλέων να κατευθυνόμαστε προς την ανατολική έξοδο στη λεωφόρο. Δεξιά και αριστερά του δρόμου, σε μικρή απόσταση ο ένας από τον άλλον, ήταν παραταγμένοι Άγγλοι στρατιώτες. Εμείς προχωρούσαμε κατά τριάδες, διατηρώντας αρκετή απόσταση της μιας τριάδας από την άλλη. Κάποτε σταματούσαμε, όταν σταματούσε η προπορευόμενη τριάδα. Τέλος φτάναμε στο μπλόκο των στρατιωτών, που σταματούσαν την κάθε τριάδα. Μας ερευνούσαν, εμάς και τις τσάντες μας και μας ζητούσαν να απλώσουμε μπροστά τα χέρια και παρατηρούσαν προσεκτικά τις παλάμες μας. Η δική μου τριάδα δεν παρουσίασε κανένα πρόβλημα και μας άφησαν να προχωρήσουμε προς την έξοδο και σε λίγο βρεθήκαμε ελεύθεροι στη λεωφόρο, όπου πολλοί συγκεντρωμένοι παρακολουθούσαν και ανέμεναν δικούς.

*Απόσπασμα μαρτυρίας του Πέτρου Παντελίδη από το βιβλίο του Μίμη Σφορκλέου, «Η Μάχη του Λαντιείου στη Λεμεσό».

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ

Σε συνέχεια της πρόσφατης εξαγγελίας των επιπρόσθετων μέτρων προστασίας κατά της πανδημίας, θα θέλαμε να εκφράσουμε την απογοήτευση αλλά και τον έντονο προβληματισμό μας, για την απόφαση αναστολής της λειτουργίας των πέντε (5) εμπορικών κέντρων της Κύπρου.

Θεωρούμε ότι η απόφαση αυτή στοχοποιεί, αδίκως, τα εμπορικά κέντρα και εξωθεί στην εξαθλίωση 600 επιχειρήσεις και περισσότερους από 12.000 εργαζόμενους, ενώ παράλληλα επιβαρύνει ουσιαστικά την τρέχουσα υγειονομική εικόνα της Κύπρου.

Από υγειονομικής πλευράς, η αναστολή της λειτουργίας όλων των εμπορικών κέντρων ωθεί τους καταναλωτές να ψωνίσουν μόνο από συγκεκριμένα καταστήματα και πολυκαταστήματα εκτός των εμπορικών κέντρων, γεγονός που αναμένεται να δημιουργήσει τεράστιες ουρές και γενικότερα συνωστισμό στους χώρους αυτούς. Αντίθετα, η προσφορά περισσότερων εναλλακτικών επιλογών για αγορές θα αποσυμφορήσει τις συναθροίσεις, συμβάλλοντας, έτσι, στην προστασία των καταναλωτών.

Πρέπει να τονιστεί ότι, υπό τις υφιστάμενες συνθήκες, τα εμπορικά κέντρα, τηρούν ήδη αυστηρά τα πρωτόκολλα με φρούρηση στις εισόδους για καταμέτρηση των αριθμών επισκεπτών, θερμομέτρηση, διασφάλιση της χρήσης μάσκας και υπενθύμιση για τήρηση των αποστάσεων. Η πλειονότητα των καταστημάτων δε, έχει ορίσει υπεύθυνα άτομα στις εισόδους τους για τήρηση της τάξης, των αποστάσεων και όλων των πρωτοκόλλων.

Παράλληλα, το συγκεκριμένο μέτρο θα έχει τεράστιες αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία, αφού αναμένεται να οδηγηθούν, ακόμα και σε πτώχευση, εκατοντάδες επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου, που στεγάζονται στα εμπορικά κέντρα. Επιπρόσθετα, πέραν των 12.000 εργαζόμενων θα πρέπει να γιορτάσουν τα Χριστούγεννα με το 60% των συνολικών απολαβών τους, κάτι που θα επηρεάσει άμεσα, τόσο τις οικογένειές τους όσο και την ευρύτερη οικονομία του κράτους. Με βάση τα πιο πάνω δεδομένα, ζητούμε όπως αναθεωρηθεί η απόφαση αναστολής της λειτουργίας των εμπορικών κέντρων, επιτρέποντας έτσι στις επιχειρήσεις που φιλοξενούνται εκεί να λειτουργήσουν κανονικά.

Θέτοντας πάντα ως προτεραιότητα την υγεία και ασφάλεια των πολιτών, προτείνουμε μια σειρά μέτρων που στοχεύουν, τόσο στην προστασία των πολιτών, όσο και στη στήριξη των προσπάθειών της πολιτείας για αναχαίτιση της πανδημίας:

1. Κάλυψη των εξόδων για συνεχόμενη αλλά και ενισχυμένη επιτήρηση των χώρων των εμπορικών κέντρων από την αστυνομική δύναμη, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική και αυστηρή τήρηση των μέτρων.
2. Ενίσχυση του προσωπικού ασφάλειας των εμπορικών κέντρων που ελέγχουν τη ροή της επισκεψιμότητας, αλλά και την τήρηση των υγειονομικών μέτρων (χρήση μάσκας, αντισηπτικών και τήρηση αποστάσεων).
3. Διασφάλιση της αυστηρής τήρησης των πρωτοκόλλων από τους καταστηματάρχες που αφορούν στον επιτρεπόμενο αριθμό επισκεπτών σε κάθε κατάσταση.
4. Αυστηρότερη καταμέτρηση των επισκεπτών στα εμπορικά κέντρα με τη χρήση συστήματος καταμέτρησης σε πραγματικό χρόνο.
5. Προώθηση χρήσης ηλεκτρονικών μετρητών από καταστηματάρχες για περαιτέρω έλεγχο του αριθμού των παρευρισκόμενων σε κάθε κατάσταση.
6. Άμεση στήριξη της πολιτείας για προώθηση υψηλότερων προστίμων σε καταστήματα που δεν τηρούν τα πρωτόκολλα.

Προσβλέπουμε στην άμεση αναθεώρηση των πρόσφατων αποφάσεων που επηρεάζουν χιλιάδες υπαλλήλους, εκατοντάδες επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου που φιλοξενούνται στα εμπορικά κέντρα καθώς και το αγαπητό κοινό της Κύπρου, που τις Χριστουγεννιάτικες αυτές μέρες χαράς και προσφοράς, δεν θα μπορέσει να έχει μια σειρά επιλογών για άνετα ψώνια.

**The Mall
of Engomi**

Εσωστρέφεια και πάλι στην Ιερά Σύνοδο

Παλιές εποχές συγκρούσεων και κρίσης στους κόλπους της Εκκλησίας θυμίζει το κλίμα εντός της κυπριακής ιεραρχίας

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα ηρεμίας στους κόλπους της Ιεραρχίας, μια σειρά γεγονότων το τελευταίο διάστημα βγάζουν στην επιφάνεια σχεδόν ξεχασμένες συγκρουσιακές καταστάσεις του παρελθόντος, που δίχασαν και πλήγωσαν την Εκκλησία της Κύπρου. Οι άσυχες μέρες εντός της Ιεράς Συνόδου, μετά και την εκλογή του νυν αρχιεπισκόπου στον θρόνο της Εκκλησίας του Αποστόλου Βαρνάβα, φαίνεται πως οδεύουν προς το τέλος

Πίσω από τις εντάσεις που έχουν προκληθεί, φαίνεται να υποβόσκουν οι προσωπικές φιλοδοξίες συνοδικών, οι οποίοι με τη στάση τους προλείνουν το έδαφος της ανάδειξής τους, εάν προκύψει ζήτημα διαδοχής του νυν αρχιεπισκόπου.

τους. Αυτό προκύπτει από τις συχνές το τελευταίο διάστημα συγκρούσεις εντός της Συνόδου, σε σημείο μάλιστα να διατυπώνεται η άποψη πως κάποιοι συνοδικοί με τη στάση τους βγάζουν από τη ναφθαλίνη την εσωστρέφεια που ταλάνισε την ιεραρχία τις δεκαετίες 1990 – 2000 και κόπασε με την εκλογή του νυν αρχιεπισκόπου το 2006.

Σε εκκλησιαστικό επίπεδο το κλίμα που επικρατεί το τελευταίο διάστημα, ενισχύει τις απόψεις που καταγράφονται πως κάποιοι συνοδικοί, εκμεταλλευόμενοι την κατάσταση της υγείας του αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου, προλείνουν το έδαφος προκειμένου να βγουν μπροστά, εάν και εφόσον οι συνθήκες οδηγήσουν σε μια νέα εκλογική αναμέτρηση στην κορυφή της Εκκλησίας. Οι παρασκηνιακές διεργασίες δε φαίνεται να είναι σε νηπιακό στάδιο, κάτι που οδήγησε τον αρχιεπίσκοπο, στην τελευταία του συνέντευξη στην «Κ», να πει ανοιχτά

Η έκτακτη Σύνοδος της ερχόμενης Τρίτης για τα περιοριστικά μέτρα στον εκκλησιασμό την περίοδο των Χριστουγέννων, θεωρείται σημαντική για τους συσχετισμούς που θα καταγραφούν και εν πολλοίς θα ξεκαθαρίσουν εάν το αρχιεπισκοπικό μέτωπο εντός της Συνόδου είναι αρραγές.

πως κάποιοι ιεράρχες (δεν τους κατονόμασε) απευθύνθηκαν στους ιατρούς του, εκφράζοντας μια ύποπτη, κατά τον ίδιο, αγωνία για τις βιολογικές του αντοχές. Στο παιχνίδι αποστασιοποίησης από τη νηνεμιακή εικόνα που επικρατούσε μέχρι πρότινος, λαμβάνουν μέρος και ιεράρχες, οι οποίοι παραδοσιακά διατηρούσαν χαμηλό προφίλ προς τα έξω, συγκερτώντας το ιερατικό σχήμα τους με το κοσμικό στοιχείο.

Η Μόσχα

Αν κάποιος επιχειρήσει να προσδιορίσει χρονικά την αρχή των παρασκηνιακών διεργασιών αλλά και την εξωτερικευσή τους, θα οδηγηθεί με μαθηματική ακρίβεια στο ζήτημα που έχει προκύψει με το Πατριαρχείο Μόσχας για το Ουκρανικό αυτοκέφαλο. Ένα ζήτημα με ευρύτερες διαστάσεις στην Ορθοδοξία που όσο και αν ακούγεται οξύμωρο, έχει να κάνει με τις «επεκτατικές», όπως χαρακτηρίζονται, διαθέσεις της Μό-

σχας απέναντι σε κάποιες άλλες Ορθόδοξες Εκκλησίες.

Στο παιχνίδι διεκδίκησης των πρωτείων στην Ανατολική Εκκλησία, η Κυπριακή δεν κατάφερε να μείνει αμέτοχη παρά την αρχική προσπάθεια να μείνει μακριά από τον «πόλεμο» Μόσχας και Φαναρίου. Οι λεπτές ισορροπίες εντός της Ιεραρχίας διαταράχθηκαν από την εμφανή, σε κάποια χρονική στιγμή, «επιθετική» παρουσία του ρωσικού εκκλησιαστικού παράγοντα εντός της Εκκλησίας της Κύπρου. Η δράση και παρουσία Ρώσων που διαμένουν στην Κύπρο σε κάποιες μητροπολιτικές περιφέρειες, εκλήφθηκε ως υπόγεια προσπάθεια της Μόσχας να μαθηματική ακρίβεια στο ζήτημα που κλόνισε τις στενές, μέχρι τότε, προσωπικές σχέσεις του αρχιεπισκόπου Χρυσόστομου με τη Μόσχα. Αποκορύφωμα του νέου κλίματος στις σχέσεις με τη Μόσχα ήταν η κίνηση του προκαθήμενου της κυ-

πριακής Εκκλησίας να μνημονεύσει, αρχικά, τον μητροπολίτη Κιέβου Επιφάνιο και στη συνέχεια να θέσει επίσημα την Εκκλησία της Κύπρου στο πλευρό του Οικουμενικού Πατριαρχείου, με την κατά πλειοψηφία απόφαση της Ιεράς Συνόδου στο ουκρανικό ζήτημα.

Οι «αντάρτες»

Ως «ρωσοτραφέντες» της Ιεράς Συνόδου παρουσιάζονται οι μητροπολίτες Λεμεσού και Ταμασού και συμπορευόμενοι με αυτούς ο μητροπολίτης Κύκκου και ο επίσκοπος Αμαθούντος, που κινείται στη σφαίρα επιρροής του Λεμεσού Αθανάσιου. Πέρα από το θεολογικό υπόβαθρο επιχειρημάτων που αντέταξαν στο θέμα του Ουκρανικού, οι τέσσερις θεωρούνται ως ο πυρήνας που θα θεθεί απέναντι στην αρχιεπισκοπική πτέρυγα της Ιεράς Συνόδου, εκτίμηση που ενισχύθηκε από την τροπή που έχει πάρει και το θέμα με τα περιοριστικά μέτρα στον εκ-

κλησιασμό πιστών κατά την περίοδο των Χριστουγέννων. Ο μητροπολίτης Ταμασού και Ορεινής, Ησαΐας κρίνεται εντόνως για τα περιθώρια που έδωσε σε Ρώσους εντός της μητροπολιτικής του περιφέρειας, σε σημείο μάλιστα να γίνεται λόγος εντός εκκλησιαστικών κύκλων, για σοβαρά αλλοιώση του χαρακτήρα και της εκκλησιαστικής παράδοσης της Κύπρου με την εικόνα που παρουσιάζει η έδρα της μητροπολιτικής του περιφέρειας. Κάτι που χρησιμοποιείται από τους αντιπάλους του Ησαΐα, ως επιχείρημα για κάθοδο των Ρώσων στην Κύπρο. Πίσω από τη στάση του Λεμεσού Αθανάσιου εντοπίζονται οι ισχυροί δεσμοί με τη Μονή Βατοπεδίου, η οποία στους εκκλησιαστικούς κύκλους θεωρείται φίλα προσκείμενο στο Πατριαρχείο Μόσχας.

Ο αρχιεπίσκοπος

Η μετατροπή της Ιεράς Συνόδου σε κανονική με την αύξηση των με-

λών από 8 σε 17, πέρα από τα λειτουργικά προβλήματα που επέλυσε, ανακάτεψε και την τράπουλα του ισοζυγίου δυνάμεων. Με την παρούσα εικόνα, ο αρχιεπίσκοπος παραμένει απόλυτος κυρίαρχος των συσχετισμών που έχουν διαμορφωθεί εντός της Συνόδου, κάτι που φάνηκε και στο ουκρανικό ζήτημα όπου 10 από τα 17 μέλη τάχθηκαν με τη θέση του αρχιεπισκόπου. Κάτι ανάλογο αναμένεται να επαναληφθεί και την ερχόμενη Τρίτη, όταν οι Συνοδικοί θα κληθούν να τοποθετηθούν επί των μέτρων για τον

Όταν οι Συνοδικοί θα κληθούν να τοποθετηθούν επί των μέτρων για τον εκκλησιασμό την περίοδο των Χριστουγέννων θα έχουν να επιλέξουν μεταξύ των «σκληρών» της Συνόδου και στη μετριοπαθή στάση του αρχιεπισκόπου.

εκκλησιασμό την περίοδο των Χριστουγέννων. Και σε αυτή την περίπτωση οι ιεράρχες θα έπαιναν να επιλέξουν μεταξύ των «σκληρών» της Συνόδου, που ουσιαστικά έχουν καλέσει τους πιστούς να μην περπατήσουν και στη μετριοπαθή, κατά γενική ομολογία, υπεύθυνη στάση του αρχιεπισκόπου πως αυτό που προέχει είναι η προστασία της δημόσιας υγείας του λαού. Αν οι συσχετισμοί παραμείνουν ως έχουν, ουσιαστικά θα επισημοποιηθεί η συμπίεση του μητροπολίτη Μόρφου με την ομάδα των τεσσάρων. Ένα άλλο στοιχείο με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τον Μόρφου είναι πως η στάση του το τελευταίο διάστημα και σε σημαντικά κοινωνικά ζητήματα ενισχύει τις απόψεις όσων υποστηρίζουν πως ο Μόρφου Νεόφυτος με τον τρόπο του, φαίνεται να διεκδικεί μια θέση στην κούρσα που οδηγεί στην κορυφή της Εκκλησίας, εάν και εφόσον δοθεί κάποια στιγμή η εκκίνηση.

Η πανδημία μάς καλεί σε υπευθυνότητα...

Του δρος ΒΑΣΙΛΗ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ο **εχθρός** που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε σε αυτή την πανδημία, όντως δοκιμάζει, όχι μόνο τις αντοχές του συστήματος υγείας, αλλά και τις αντοχές του καθένος από εμάς. Αυτό που δεν βλέπουμε μπορεί να είναι παντού και πουθενά. Αυτή η απροσδιοριστία διεγείρει τις βαθύτερες μας ανασφάλειες. Σε τέτοιες περιπτώσεις όπου η ίδια η ύπαρξη απειλείται, ενεργοποιούνται οι μηχανισμοί επιβίωσης και λίγο πολύ το πάντα χέρι, ως προς το πώς αποθανόνμαστε και πώς αντιδρούμε αναλαμβάνουν τα βαθύτερα στρώματα του εγκεφάλου, όπως ο θλαστικός εγκέφαλος.

Ο θλαστικός εγκέφαλος είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση των συναισθημάτων, της μνήμης και παίζει καθοριστικό ρόλο στην επικοινωνία και τη συνεργασία με τους άλλους. Εδώ, στα βάθη του εγκεφάλου προέχει η επιβίωση, η ευχαρίστηση, η αγάπη και η αποδοχή. Ο νεοφλοιός, ο λογικός, όπως απλά θα λέγαμε εγκέφαλος, που μας δίνει την αίσθηση της αυτο-συνειδήσης και μας χαρίζει τις πιο σύνθετες λογικές και πνευματικές σκέψεις και μας βοηθά να λύνουμε σύνθετα προβλήματα με προγραμματισμό και φαντασία, δεν έχει τον πρώτο λόγο. Οι πρώτες ενδοοικογενειακές σχέσεις σμιλεύουν τον εγκέφαλο και καθορίζουν εν πολλοίς και τους τρόπους με τους οποίους αντιδρούμε στην αίσθηση κινδύνου στην πορεία της ζωής μας. Η ευαισθητότητα και αυτό που οι Αγγλοσάξωνες ονομάζουν resilience, όρο που μεταφράζω σαν ευέλικτη ανάκαμψη, ψηλαφιέται, λοιπόν, στις πρώτες μας σχέσεις. Οι μέχρι χθες σταθερές είναι στον αέρα. Ο κίνδυνος υπαρκτός μεν αλλά μεγιστοποιείται από την υπερπληροφόρηση και δη την παραπληροφόρηση. Καλούμαστε να προσαρμοστούμε με αλλαγές στην καθημερινότητα μας, στον χώρο εργασίας, στις κοινωνικές συναναστροφές, ακόμα και στο ίδιο μας το σπίτι. Περιορίζουμε το θεραπευτικό άγγιγμα, την ευερεγτική αγκαλιά και χάνουμε την επαφή πρόσωπο με πρόσωπο. Αγγίζουμε από απόσταση με τα μάτια. Δεν

Οι πρώτες ενδοοικογενειακές σχέσεις σμιλεύουν τον εγκέφαλο και καθορίζουν εν πολλοίς και τους τρόπους με τους οποίους αντιδρούμε στην αίσθηση κινδύνου στην πορεία της ζωής μας.

βλέπουμε χαμόγελα στον δρόμο, για να μην αναφέρω ότι αρχίσαμε να μην αναγνωρίζουμε ο ένας τον άλλο. Η επιμόλυνση μπορεί να μας έρθει από τα πιο αγαπημένα μας πρόσωπα ή εμείς να μολύνουμε αυτούς για τους οποίους νοιαζόμαστε περισσότερο. Η οικονομική κατάσταση πολλών, ίσως των περισσότερων, επιδεινώνεται με σοβαρές επιπτώσεις στην ψυχολογική τους κατάσταση. Δεν είναι όλοι που εν καιρώ εγκλεισμού βρήκαν την ευκαιρία να ξαναδούν τις προτεραιότητές τους και να χαρούν τη ζωή τους σε... αργή κίνηση. Δεν είναι τυχαία που τα βίαια επεισόδια έχουν αυξηθεί σε πολλές οικογένειες, με θύματα, κυρίως, γυναίκες και παιδιά. Η ανθρωπότητα γνώρισε και άλλες πανδημίες. Η σημερινή έχει και κάποιες επιμέρους ιδιαιτερότητες. Η ηλεκτρονική, η τεχνολογική και βιοϊατρική εξέλιξη δημιούργησαν μια αίσθηση, αν όχι υπεράνθρωπο, κάτι που σχεδόν, πλησιάζει το άτρωτο. Με τον COVID-19 πολλές βεβαιότητες έχουν απομυθοποιηθεί. Επίσης, η πολλαπλότητα των μέσων επικοινωνίας, όπως το Facebook, διευκολύνουν τη διάδοση ψευδών ειδήσεων που ενισχύουν τον πανικό ή καλλιεργούν μια ψευδοασφάλεια μέσω άρνησης. Ο ίδιος είναι «κατασκευασμα» για να ελέγξουν την ελευθερία μας και το... τάχα εμβόλιο είναι το τοπίακι, για άλλους του Αντίχριστου και για άλλους του Bill Gates, που βάλθηκε να κυριαρχήσει και να ελέγξει την ανθρωπότητα μέσω τεχνολογίας. Όσο μεγαλώνει η ανασφάλεια τόσο μεγαλώνει και η

ψυχική ευαισθητότητα. Η πιο αποτελεσματική θωράκιση είναι η αλληλεγγύη, η αίσθηση κοινωνίας και η κοινή πίστη στο στόχο. Η προστασία είναι συλλογική υπόθεση. Εδώ υπεισέρχεται η εμπιστοσύνη στο κράτος και στους ηγέτες της Πολιτείας, πολιτικούς, θρησκευτικούς, επιστήμονες και ότι και να έμεινε, στην εποχή μας, από αυτούς που ονομάζουμε πνευματικούς ανθρώπους. Εάν είχαμε κράτος ευνομούμενο, με έντιμους και αξιόπιστους πολιτικούς ηγέτες, αυτό θα ήταν αρκετό για να διεγερθούν τα κοινωνικά αντανακλαστικά και να καθοδηγηθεί αποτελεσματικά ο πολίτης. Φευ, δεν είμαστε Νέα Ζηλανδία, Ιαπωνία, Φινλανδία, Νορβηγία, Δανία, Αυστραλία για να μνημονεύσω κάποιες χώρες που μπόρεσαν, με τη σχέση εμπιστοσύνης που έχουν πολίτες-κράτος να δημιουργήσουν προστατευτικό ιστό έναντι του ιού. Εδώ ο καθένας από εμάς πρέπει να τα βρει, λίγο πολύ μόνος με τη συνείδησή του και να κάνει ένα βήμα πίσω, να σκεφτεί και να αξιολογήσει τους κινδύνους που ελλοχεύουν, εάν αφεθεί στις σειρήνες της άρνησης και της συνωμοσιολογίας. Δυστυχώς, το μέτρο της λογικής χάθηκε και από μεμονωμένους ιεράρχες, που αντί να καθοδηγήσουν, ως καλοί ποιμένες τους πιστούς, αντιδρούν, εκ του ασφαλούς, ως να πρόκειται περί χριστιανικού διωγμού, αντί περί πανδημίας. Να θυμίσω ότι νόσπησε και ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών αλλά και δεσποτάδες έχουν πεθάνει λόγω του ιού. Γι' αυτό θεωρώ πράξη ανευθυνότητας κηρύγματα «αντίστασης», λες και το διακύβευμα είναι η πίστη μας και όχι η υγεία των πιστών. Μέχρι σήμερα, δεν έχω ακούσει κανένα ιεράρχη να καλεί τους πιστούς, όταν προσκυνούν να μη κατεβάζουν τη μάσκα γιατί, ότι άλλες «προφυλάξεις» και να παίρνουν είναι δώρον άδωρον. Τι να σου κάνει η μάσκα κατά τη θεία λειτουργία και τα αντισηπτικά στο παγκράτι, όταν όλοι προσκυνούν στο ίδιο σημείο χωρίς προστασία.

Ο δρ Βασίλης Χριστοδούλου είναι κλινικός ψυχολόγος, σωματικός ψυχοθεραπευτής.

Λαχταρώντας το... τσίμπημα

Της ΓΙΟΥΛΗΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Ε **ίναι ένα εμβόλιο** διά πάσαν νόσον. Κάτι σαν το θαύμα των Χριστουγέννων. Θα προστατεύσει από τον κορωνοϊό. Θα σώσει το λιανικό εμπόριο, τον τουρισμό, την οικονομία εν γένει. Θα κρατήσει όρθια την κυβέρνηση, θα βοηθήσει πολιτικούς να επιβιώσουν και άλλους να ψαρέψουν νέους ψηφοφόρους. Ηδη, σύμφωνα με πρόσφατη δημοσκόπηση, ο Κυριάκος Βελόπουλος έχει κερδίσει μία μονάδα συντονιζόμενος με το κύμα των αντιεμβολιαστών, που δεν γνωρίζει κόμμα και ιδεολογίες. Αντιθέτως, το κυβερνητικό επιτελείο με αναστοχασμένα τα μανίκια λαχταράει το τσίμπημα της βελόνας, που θα το απεγκλωβίσει από τη ζοφερή καθημερινότητα με τους 80, 90, 100 νεκρούς, τους εκατοντάδες διασωληνωμένους και το σύστημα υγείας κρεμάμενο σε μια κλωστή. Ίσως γι' αυτό κάθε μέρα μαθαίνουμε πολύ περισσότερα για τη στρατηγική του εμβολιασμού, τον αριθμό των ειδικών ψυγείων που παρελήφθησαν και των εμβολιαστικών κέντρων τα οποία θα στηθούν στην επικράτεια, παρά για το πώς αντιμετωπίζεται το δεύτερο και πολύ πιο φονικό κύμα της πανδημίας, που θερίζει ζωές και βυθίζει οικογένειες στον πόνο και στη θλίψη. Και ο χειμώνας είναι μπροστά μας, ο δρόμος προς την έξοδο από την πανδημία παραμένει μακρύς και δύσκολος, γεμάτος κινδύνους. Τιποτα δεν έχει τελειώσει.

Τρέχουμε όμως προς το μέλλον, μήπως και ξεφύγουμε από το παρόν. Αλλά πώς φτάσαμε ως εδώ; Δεν πρέπει να μάθουμε τι πήγε τόσο στραβά στη Βόρεια Ελλάδα; Δεν πρέπει να απαντηθεί το γιατί η Θεσσαλονίκη των μονοψήφινων κρουσμάτων έφτασε σε τριψήφιο αριθμό μέσα σε λίγες εβδομάδες και γιατί η Λάρισα ξέφυγε σε

τόσο μεγάλο βαθμό; Δεν πρέπει όσοι έχασαν τους δικούς τους να λάβουν έστω μία εξήγηση; Γιατί, ενώ οι νεκροί έχουν ονοματεπώνυμο, τις ευθύνες δεν τις αναζητά κανείς; Κάναμε ένα τεράστιο άλμα μέχρι τον εμβολιασμό και τη σωτηρία χωρίς να έχει γίνει μια γενναία, μια ειλικρινής αυτοκριτική. Τι πήγε τόσο λάθος; Και κυρίως, τι έχει γίνει σε επίπεδο οργάνωσης για να αποφευχθούν νέα λάθη μέχρι να φτάσουμε στο ξέφωτο;

Υπάρχουν πολλά ερωτήματα και αμφιβολίες και την ίδια στιγμή εξελίσσονται συζητήσεις που γεννούν ακόμη μεγαλύτερη ανασφάλεια. Πώς γίνεται να συζητάμε για άνοιγμα των εκκλησιών έστω υπό όρους, με εκατόν

τοντάδες νεκρούς, με κλειστά σχολεία και καταστήματα; Διπλά μηνύματα, μισόλογα και αντιφάσεις κλονίζουν την εμπιστοσύνη των πολιτών.

Τους επόμενους μήνες θα δοθεί μια κρίσιμη μάχη. Ενα ποσοστό 30% είτε αρνείται να κάνει το εμβόλιο είτε δυσπιστεί και προβληματίζεται για την αποτελεσματικότητά και την ασφάλειά του. Η κυβέρνηση έχει μια κρίσιμη αποστολή, αλλά θα δυσκολευθεί πολύ να την εκπληρώσει όσο το τοπίο παραμένει θολό και πολλά ερωτήματα μένουν αναπάντητα. Μας λείπουν κρίσιμα τμήματα της εικόνας. Το εμβόλιο, ναι, θα σώσει ζωές, αλλά δεν θα φέρει πίσω αυτές που έφυγαν.

Θα ξεπεράσουμε κατά πολύ το 3,6%

Μαρίνος Μουσιούττας: Θα υπάρξει συντονισμός με την ΔΗΠΙΑ μετά τις εκλογές αλλά θα παραμείνουμε πολιτική πλατφόρμα

Συνέντευξη στη

MARINA OIKONOMIDIOY

Θέλουμε κόμμα με σωστό περιεχόμενο, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο βουλευτής της Συνεργασίας Δημοκρατικών Δυνάμεων Μαρίνος Μουσιούττας. Στην πρώτη συνέντευξη μετά και την εξαγγελία κοινού ψηφοδελτίου με τη ΔΗΠΙΑ, θεωρεί δεδομένη την είσοδο στη Βουλή, με την εν λόγω συνεργασία να ξεπερνά κατά πολύ το εκλογικό όριο του 3,6%. Εξηγεί τους λόγους που αποχώρησε από το ΔΗΚΟ, για ποιο λόγο άλλαξαν οι στενές σχέσεις με τον Νικόλα Παπαδόπουλο και αν τα βρήκε τελικά με τον Μάριο Καρογιάν. Δεν αποκλείει, μάλιστα, το ενδεχόμενο διεκδίκησης της δημαρχίας Λευκωσίας στο μέλλον.

–Για ποιο λόγο αποφασίσατε να συνεργαστείτε με τη ΔΗΠΙΑ;

–Με τη ΔΗΠΙΑ φιλοδοξούμε να δώσουμε διέξοδο στους πολίτες που πιστεύουν στη μετριοπάθεια, στη σύνεση, αλλά και στον δυναμισμό και τη δημιουργικότητα, στοιχεία απαραίτητα ώστε να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση μεταξύ του πολιτικού κόσμου συμβάλλοντας έτσι στην πολιτική σταθερότητα στον τόπο μας. Ταυτόχρονα, δημιουργούμε μια νέα δυναμική στον κεντρικό δημοκρατικό χώρο που ιδιαίτερα σήμερα χρειάζεται περισσότερο από κάθε άλλη φορά.

–Γιατί δεν ενταχθήκατε εξ αρχής στη ΔΗΠΙΑ, δεδομένου ότι ήδη ανακοινώσατε κοινή πορεία στις επικείμενες εκλογές;

–Οι συνεργασίες μεταξύ πολιτικών κομμάτων, κινήσεων, κινήματων και πολιτικών ομάδων είναι κάτι θεμιτό αλλά και επιτρεπτό. Αποτελεί υγιές φαινόμενο για τα δημοκρατικά μας θέσμιμα. Άλλο όμως η ένταξη και

άλλο η συνεργασία σε επίπεδο εκλογών. Εάν όποιος συνεργαζόμενος με κάποιον άλλο εντασσόταν αυτόματα και στον κομματικό του σχηματισμό τότε θα είχαν εξαφανιστεί τα μισά κόμματα. Ενδεικτικά να θυμίσω τη συνεργασία ΔΗΚΟ- Αλληλεγγύης, ΕΔΕΚ- Οικολόγων, ΕΔΕΚ- Συμμαχίας, ΑΚΕΛ-ΕΔΗ και πολλά άλλα παραδείγματα.

–Η συμπόρευση σας στις εκλογές, σημαίνει και συγχώνευση Συνεργασίας Δημοκρατικών και ΔΗΠΙΑ στην πορεία;

–Δεν υπάρχει τέτοια απόφαση. Η Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων θα παραμείνει πολιτική πλατφόρμα και μετά τις εκλογές. Σίγουρα εάν όλα πάνε κατ' ευχή θα υπάρχει συνεργασία και συντονισμός σε κοινοβουλευτικό επίπεδο. Όμως, άλλο

Εύχομαι ειλικρινά το σημερινό ΔΗΚΟ να ξαναβρεί το δρόμο του έστω και αν εμείς είμαστε εκτός.

το ένα και άλλο το άλλο.

–Ήσασταν ένα από τα στελέχη που βρισκόσασταν σε ρήξη με τον Μάριο Καρογιάν. Αποτελούν παρελθόν τα όσα σας χώριζαν ή εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές;

–Διαφορετική οπτική θεώρηση και προσέγγιση σε κάποια θέματα πολιτικής, υπήρξε κατά καιρούς, όχι όμως ρήξη. Με τον Μάριο Καρογιάν, από νεαρής ηλικίας, υπήρξαμε συνοδοιπόροι και συναγωνιστές. Για δεκαετίες ολόκληρες συνεργαστήκαμε στο Δημοκρατικό Κόμμα. Υπάρχουν εμφανώς περισσότερα πράγματα που μας ενώνουν παρά αυτά που θα μπορούσαν να μας απο-

Η αποχώρησή μου από το ΔΗΚΟ, δεν οφειλόταν στο ότι δεν είμαι ή δεν νιώθω ΔΗΚΟϊκός. Νιώθαμε όμως ξένοι στο ίδιο μας το σπίτι, λέει ο Μαρίνος Μουσιούττας στη συνέντευξή του στην «Κ».

μακρύνουν. Η πολιτική δεν κτίζεται πάνω σε προσωπικές συμπάθειες ή αντιπάθειες, αλλά πάνω σε κοινά οράματα και ιδεολογικές συγκλίσεις. **–Για ποιο λόγο αποχωρήσατε τελικά από το ΔΗΚΟ; Πολλοί σημειώνουν ότι φοβηθήκατε την υποψηφιότητα άλλων στελεχών στην επαρχία Λευκωσίας.**

–Οι λόγοι ήταν καθαρά πολιτικοί, καθώς και δημοκρατικής λειτουργίας του κόμματος. Δεν ξυπνά κάποιος ένα πρωί και έτσι απλά αποφασίζει να αποχωρήσει από το κόμμα, στο οποίο είχε αναλάβει όλα τα χρόνια της πολιτικής του δράσης. Προσωπικά, δεν με φοβίζει τίποτα στη πολιτική. Ο καθένας έχει το αναφαίρετο

δικαίωμα να διεκδικήσει όποια θέση θέλει. Μοναδικός κριτής όλων μας ο κόσμος και κανείς άλλος. Να παραφράσω κάτι που λέγαμε και λέμε συχνά πυκνά για το κυπριακό μας πρόβλημα. Θέλουμε λύση με το σωστό περιεχόμενο. Άρα θέλουμε και κόμμα με το σωστό πολιτικό και δημοκρατικό περιεχόμενο.

Δήμος Λευκωσίας

–Το όνομά σας ακούγεται εντόνως για τη δημαρχία Λευκωσίας. Είναι κάτι που σας ενδιαφέρει;

–Με ενδιέφερε και με ενδιαφέρει η πόλη και ο Δήμος μου. Γέννημα θρέμμα και υπερήφανος Καϊμακλιώτης. Υπηρέτησα τον δημότιο Λευκωσίας από τη θέση του δημοτικού γραμματέα για 10 χρόνια. Από οποιαδήποτε πολιτική έπαλξη και εάν βρίσκομαι η Λευκωσία και ο Δήμος μου θα βρίσκονται στις προτεραιότητές μου, όμως οι δημοτικές εκλογές έπονται των βουλευτικών. Όλοι εμείς οι ψηφοφόροι του Δήμου Λευκωσίας θα έχουμε τον αναγκαίο χρόνο για να πάρουμε εκείνες τις αποφάσεις που θα σπρώξουν τον Δήμο και την πόλη μας μπροστά.

–Από το στρατόπεδο του ΔΗΚΟ λέγεται συχνά πως είστε υποκινούμενοι από την κυβέρνηση. Είστε πράγματι σε επαφή με το κυβερνών κόμμα και με το Προεδρικό;

–Η μέχρι τώρα πορεία μας δεν επιβεβαιώνει καμιά από τις Κασσάνδρες αυτές. Η πορεία όλων όσοι συμμετέχουν στη Συνεργασία Δημοκρατικών Δυνάμεων, δεν έχει δείξει καμία εξάρτηση και υποκίνηση από καμιά κυβέρνηση. Δεν είμαστε ούτε συμπολίτευση μα ούτε αντιπολίτευση. Στηρίζουμε ότι μπορεί να κάνει καλύτερη την ποιότητα ζωής του κάθε πολίτη. Χωρίς εξαρτήσεις και δεσμεύσεις. Ενδεχομένως να μας

έχουν συγχύσει με κάποιους άλλους που από ό,τι φαίνεται, εδώ και χρόνια βρίσκονταν συχνά επαφή με Προεδρικό και Πινδάρου.

–Τι ποσοστό αναμένετε πως θα λάβετε;

–Αυτή η συνεργασία με βεβαιότητα θα βρίσκεται στα έδρανα της επόμενης βουλής. Για να μπει στο κοινοβούλιο χρειάζεται ένα ποσοστό της τάξεως 3,6% παγκύπρια. Αυτό το ποσοστό σίγουρα θα το ξεπεράσουμε με άνεση. Το μέχρι πού θα πάμε, θα εξαρτηθεί από τις θέσεις μας και από σε ποιο βαθμό αυτές θα πείσουν τον ψηφοφόρο.

–Το όνομά σας συνδέεται άρρηκτα με το ΔΗΚΟ. Πόσο εύκολο είναι να διεκδικείτε κάτω από άλλη ομπρέλα;

–Το όνομα της οικογένειάς μου συνδέεται άρρηκτα με την ιστορία του ΔΗΚΟ. Τόσο οπατέρας μου όσο και ο θεός μου ήταν από τους ιδρυτές του ΔΗΚΟ και εγώ στο μέτρο των δυνάμεών μου δυνατοτήτων συνέχισα όσο μπορούσα αυτή την πορεία. Η αποχώρησή μου από το ΔΗΚΟ δεν οφειλόταν στο ότι δεν είμαι ή δεν νιώθω ΔΗΚΟϊκός. Νιώθαμε όμως ξένοι στο ίδιο μας το σπίτι. Έχει αλλάξει τόσο η φιλοσοφία όσο και ο τρόπος σκέψης οργάνωσης του ΔΗΚΟ που δεν θυμίζει καθόλου τα παλιά χρόνια της ίδρυσης και της μετέπειτα πορείας του κόμματος. Αυταρχισμός, κονκλάβια, μη επαρκής σύγκληση συλλογικών οργάνων είναι κάποια από τα στοιχεία που δυστυχώς επικράτησαν τα τελευταία χρόνια. Ενώ ήταν το κόμμα που ιδρύθηκε και λειτούργησε ως ο ρυθμιστής των πολιτικών πραγμάτων και η ισορροπία δύναμη μεταξύ των απόψεων της Δεξιάς και της Αριστεράς, κατάντησε να είναι ένα κόμμα που κατά καιρούς εκφράζει πιο δεξιές απόψεις από τη Δεξιά και πιο αριστερές απόψεις από

την Αριστερά, κατά το δοκούν.

–Προκαλεί αίσθηση, πάντως, γιατί είχατε στενή σχέση με τον Νικόλα. Σας είχε στηρίξει μάλιστα εντόνως για τη θέση του γ.γ. του κόμματος.

–Πριν να ενεργοποιηθεί στο ΔΗΚΟ ο Νικόλας Παπαδόπουλος ήμουν ήδη ενεργός και δραστήριος στο ΔΗΚΟ. Όταν ήταν υποψήφιος τον υποστήριξα και υπέγραφα τη δήλωση της υποψηφιότητάς του. Τον στήριξα σε πάρα πολλές πολιτικές και κοινοτικές διεκδικήσεις του. Παρόλα αυτά επειδή δεν είμαι «yesman», συχνά του εξέφραζα διαφωνία σε κατ' ιδίαν συναντήσεις για αποφάσεις που πίστευα πως αυτές θα έβλαπταν το ΔΗΚΟ. Στην τελευταία μας συνάντηση τον περασμένο Ιούλιο του είχα επαναλάβει όλα αυτά για τα οποία διαφωνούσα. Όταν η απάντηση ήταν εγώ δεν βλέπω να υπάρχει πρόβλημα, φεύγοντας από το γραφείο του, είπα στον εαυτό μου ότι έχω δύο επιλογές. Η πρώτη ήταν να μείνω εκεί που μεγάλωσα και έμαθα, να ακολουθήσω δηλαδή το ρεύμα, να μη διαφωνώ και να ακολουθώ την πεπατημένη. Η άλλη επιλογή που είχα ήταν, εφόσον δεν αντέχω αυτή την κατάσταση και αδυνατώ να αποτρέψω αυτή την πολιτική διολίσθηση, να φύγω με το οποίο πολιτικό και προσωπικό κόστος. Επέλεξα τον δεύτερο δρόμο. Δεν είναι εύκολο, αλλά νιώθω πως έφυγα κάποια πολιτικά βαρίδια από πάνω μου. Και αυτό το λέω εν πλήρει συνειδήσει και εύχομαι ειλικρινά το σημερινό ΔΗΚΟ να ξαναβρεί τον δρόμο του έστω και αν εμείς είμαστε εκτός.

–Αν βρει τον δρόμο του θα γυρίσετε πίσω;

–Μακάρι να τον βρει και ως είμαστε εκτός. Εμείς πάντως έχουμε βάλει ρότα και έχουμε βρει τον δικό μας δρόμο.

Νιώσε κοντά με RED GIGA XMAS

Φέτος τις γιορτές όσο πιο πολλά μοιραζόμαστε, τόσο περισσότερο θα νιώθουμε κοντά, τόσο περισσότερο θα είμαστε μαζί.

Για όλο τον Δεκέμβριο και Ιανουάριο μοιράσου ακόμη περισσότερα με το RED GIGA XMAS.

Ενεργοποίησέ το τις πρώτες 20 μέρες κάθε μήνα, στέλνοντας XMAS στο 7000.

Πρόγραμμα	Επιπρόσθετα Πακέτα Mobile Internet
RED plus, RED Youth & RED Family	20GB με €5/μήνα
RED 1 & RED 2	5GB με €5/μήνα

Μέχρι
20GB
με μόνο
€5

Το μέλλον συναρπάζει.
Ready?

ΑΦΙΕΡΩΜΑ - 60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Αν δεν έχανε ο Ταλάτ το 2010 μπορούσαμε να πετύχουμε λύση

Δεν είχαμε προβλέψει το μέγεθος του αμοραλισμού της Δεξιάς κατά τη διακυβέρνηση Χριστόφια

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

«**Η κυβέρνηση** Χριστόφια δέχτηκε όσο καμιά κυβέρνηση έναν πρωτόγνωρο πόλεμο» λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Στέφανος Στεφάνου, μιλώντας για την πενταετία διακυβέρνησης Δημήτρη Χριστόφια, στο πλαίσιο του αφιερώματος για τα 60χρονα της Κυπριακής Δημοκρατίας. «Όταν αποφασίζαμε να διεκδικήσουμε την προεδρία του κράτους με τον ηγέτη του ΑΚΕΛ γνωρίζαμε ότι τα διάφορα κατεστημένα και η Δεξιά, μετά τον μήνα του μέλιτος, θα αντιδρούσαν» λέει χαρακτηριστικά, προσθέτοντας ότι δεν μπορούσαν να προβλέψουν ωστόσο, «το μέγεθος του αμοραλισμού της Δεξιάς, η οποία θυσιάσε το γενικό καλό για τους σκοπούς της εξυπρέτησης μικροπολιτικών και παραταξιακών σκοπιμοτήτων».

–**Ο Δημήτρης Χριστόφιας εκλέχθηκε με το σύνθημα «Δίκαιη Λύση, Δίκαιη Κοινωνία». Θεωρείτε πως κάτι τέτοιο επιτεύχθηκε κατά την πενταετία εκείνη;**

–Έγιναν βήματα και προς τις δύο κατευθύνσεις. Αρχίζοντας από το «Δίκαιη κοινωνία» – και εννοώντας φυσικά στο πλαίσιο του παρόντος συστήματος– ξεκινήσαμε δυναμικά με συγκεκριμένες αποφάσεις, αλλά στη συνέχεια λόγω της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που ξέσπασε, αναγκαστήκαμε να κάνουμε προσαρμογές στην ατζέντα διακυβέρνησης. Από αυτή την άποψη η διακυβέρνηση Χριστόφια στάθηκε πολύ άτυχη.

–**Η ατυχία είναι αυτό που χαρακτηρίζει τη διακυβέρνηση Χριστόφια;**

–Όχι μόνο, αλλά σίγουρα υπήρξε μεγάλη ατυχία αν ληφθεί υπόψη ότι ο Χριστόφιας βρέθηκε στο πηδάλιο του κράτους την ώρα που ξεσπούσε η μεγαλύτερη συστημική, οικονομική και τραπεζική κρίση που γνώρισε ο καπιταλισμός από το 1929. Από την άλλη, η κυβέρνηση Χριστόφια δέχτηκε όσο καμιά κυβέρνηση έναν πρωτόγνωρο πόλεμο. Βεβαίως, όταν αποφασίζαμε να διεκδικήσουμε την προεδρία του κράτους με τον ηγέτη του ΑΚΕΛ γνωρίζαμε ότι τα διάφορα κατεστημένα και η Δεξιά, μετά τον μήνα του μέλιτος, θα αντιδρούσαν. Ομολογουμένως, όμως, δεν είχαμε προβλέψει το μέγεθος του αμοραλισμού της Δεξιάς, η οποία θυσιάσε το γενικό καλό για τους σκοπούς της εξυπρέτησης μικροπολιτικών και παραταξιακών σκοπιμοτήτων.

–**Δηλαδή, τι θυσιάσε;**

–Θυσίασε και το Κυπριακό και την οικονομία και την κοινωνία. Όταν εμείς διαπραγματευόμασταν με την Τρόικα και προσπαθούσαμε να υπερασπιστούμε στρατηγικές σημασίες για την Κύπρο ζητήματα, ο ΔΗΣΥ και το κατεστημένο λειτουργούσαν περισσότερο σαν εντολοδόχοι της Τρόικας και υπέσκαπταν την προσπάθειά μας. Στο θέμα των ιδιωτικοποιήσεων, για παράδειγμα, οι εκπρόσωποι της Τρόικας μάς έλεγαν ότι μόνο η κυβέρνηση είναι εναντίον και όλοι οι υπόλοιποι είναι υπέρ. Ποιους τα έλεγε αυτά; Αυτοί που ήταν –και είναι– οπαδοί του νεοφιλελευθερισμού. Είναι αυτοί που υποστήριζαν –και υποστηρίζουν ακόμα– πως ήταν θετικό, γιατί η Τρόικα ήρθε στην Κύπρο και –τάχα– μας διόρθωσε. Αποδείχθηκε στην πράξη ότι οι νεοφιλελεύθερες συνταγές είναι ζημιόγones για τη μεγάλη πλειοψηφία της κοινωνίας. Είναι ως αποτέλεσμα αυτών των πολιτικών που μειώθηκαν τα εισοδήματα των εργαζομένων ενώ τα κέρδη αυξήθηκαν.

–**Στο Κυπριακό;**

–Ενώ αρχικά ο ΔΗΣΥ ήταν υποστηρι-

Λάθη έγιναν στην επικοινωνιακή διαχείριση του Μαρι και στη διαχείριση του φορτίου, όμως υπήρξε κανιβαλισμός σε βάρος του Χριστόφια, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο τότε κυβερνητικός εκπρόσωπος της διακυβέρνησης Χριστόφια Στέφανος Στεφάνου.

κτικός, στη συνέχεια άλλαξε στάση. Η στροφή του ΔΗΣΥ στο Κυπριακό άρχισε από το δεύτερο εξάμηνο του 2009. Προφανώς, ήταν τότε που άρχισε να παίζει στο μυαλό του κ. Αναστασιάδης η προοπτική της προεδρίας του κράτους και γι' αυτό αναζητήσε συμμάχους και τελικά συμπορεύτηκε με όλους αυτούς που αντιστρατεύονταν την πολιτική του Χριστόφια στο Κυπριακό.

–**Κατηγορηθήκατε ότι λόγω αγκυλώσεων δεν προλάβατε καταστάσεις στην οικονομία, φτάνοντας στο σημείο που φτάσαμε.**

–Ναι, λέγεται και αυτό. Για να θεραπεύσεις κάτι, χρειάζεται πρώτα απ' όλα σωστή διάγνωση του προβλήματος. Ποιο, λοιπόν, ήταν το πρόβλημα της κυπριακής οικονομίας; Δεν θα απαντήσω εγώ στο ερώτημα, θα αφήσω την Κομισιόν να το απαντήσει. Ο Ολι Ρέν, που ήταν τότε Επίτροπος Οικονομικών, μιλώντας τον Απρίλιο του 2013 ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ανέφερε ότι τα προβλήματα της Κύπρου οφείλονταν στο τραπεζικό σύστημα της χώρας και στην ανεπαρκή εποπτεία του. Η αναφορά για την ανεπαρκή εποπτεία αφορούσε τον τότε διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας, Αθανάσιο Ορφανίδη, που ήταν το αγαπημένο παιδί του Αβέρωφ Νεοφύτου. Κι ο Όλι Ρέν καταλήγει επί λέξει: «Ήταν τα προβλήματα στις δύο μεγάλες τράπεζες που προκάλεσαν τα προβλήματα στα δημόσια οικονομικά

και την οικονομική ύφεση στην Κύπρο και όχι το αντίθετο». Τι έλεγαν όμως ο ΔΗΣΥ και η «ορχήστρα» που είχε δημιουργήσει ο Αβέρωφ Νεοφύτου; Ότι είναι οι πολιτικές του Χριστόφια που ευθύνονταν για τα προβλήματα, τα τσεκκούθκια του Χριστόφια, που –ειρήσθω εν παρόδω– πήγαιναν στους χαμηλοσυνταξιούχους. Κατηγορήθηκε η κυβέρνηση Χριστόφια ότι δεν πήρε μέτρα. Ούτε και σ' αυτόν τον ισχυρισμό θα απαντήσω εγώ. Θα αφήσω την Ευρωπαϊκή Ένωση να απαντήσει. Στη φθινοπωρινή Έκθεση της Κομισιόν το 2009 υπάρχει η διαπίστωση ότι «ως αντίδραση στην κρίση, η κυπριακή κυβέρνηση έδρασε έγκαιρα, υιοθετώντας μέτρα τόνωσης της οικονομίας και διαρθρωτικά μέτρα». Το Συμβούλιο Υπουργών Οικονομικών (Ecofin), τον Γενάρη του 2012, διαπίστωνε ότι «η Κύπρος έλαβε αποτελεσματικά μέτρα για τη διόρθωση του ελλείμματος εντός των χρονικών ορίων που είχαν τεθεί». Αυτό το παραμύθι, λοιπόν, ότι η κυβέρνηση Χριστόφια άργησε να λάβει ή δεν έλαβε μέτρα πρέπει να σταματήσει.

–**Το μήνυμα όμως δεν πέρασε...**

–Πώς θα περνούσε όταν υπήρχε μια γενική ομορφονία κατά της κυβέρνησης; Από όλα τα κόμματα, δυστυχώς και από το ΔΗΚΟ και όταν ακόμα βρισκόταν στην κυβέρνηση, καθώς και από την καταπληκτική πλειοψηφία των ΜΜΕ που συντόνιζαν τις παρεμβάσεις τους με τη ρητορική της τότε αντιπολίτευσης.

–**Ίσως το ΑΚΕΛ να μην ήταν έτοιμο να κυβερνήσει; Το κλίμα να μην ήταν το κατάλληλο να δεχτεί μια αριστερή κυβέρνηση;**

–Νομίζω ότι η περίοδος ήταν ώριμη για να κυβερνήσει το ΑΚΕΛ εξού και η θετική αποδοχή της υποψηφιότητας Χριστόφια. Και η κυβέρνηση Χριστόφια είχε ένα πολύ φιλόδοξο πρόγραμμα να υλοποιήσει. Η προσοχή μας, βέβαια, ήταν πρωτίστως προσανατολισμένη στη διαρρηξη του αδιεξόδου που υπήρχε στο Κυπριακό. Εκτιμούσαμε ότι η παρουσία Ταλάτ στο πηδάλιο της τ/κ κοινότητας έδινε τη δυνατότητα να προχωρήσουμε αποφασιστικά και να φτάσουμε στη λύση του Κυπριακού, παρά τον καθοριστικό ρόλο που διαδραματίζει η Τουρκία. Για εμάς δεν ήταν ήσσονος σημασίας η κοινωνικο-οικονομική πολιτική έστω κι αν γνωρίζαμε τους περιορισμούς του συστήματος και του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος, αλλά και τις τρικλοποδιές του κατεστημένου. Δεν είναι τυχαίο ότι μια από τις πρώτες αποφάσεις της κυβέρνησης ήταν η ενίσχυση

“

Όταν εμείς διαπραγματευόμασταν με την Τρόικα και προσπαθούσαμε να υπερασπιστούμε στρατηγικής σημασίας για την Κύπρο ζητήματα, ο ΔΗΣΥ και το κατεστημένο λειτουργούσαν περισσότερο σαν εντολοδόχοι της Τρόικας.

των χαμηλών συντάξεων. Επίσης, αρχίσαμε να καταργούμε στρεβλώσεις, όπως για παράδειγμα κάναμε με την πρακτική που υπήρχε οι δημόσιοι υπάλληλοι να λαμβάνουν ανεργιακό επίδομα έξι μήνες μετά τη συνταξιοδότησή τους. Αρχίσαμε επίσης να ξοφλούμε το χρέος που είχε το κράτος προς το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Αυτά και πολλά άλλα πετάχτηκαν στον κάλαθο των αχρήστων από μια επίθεση εφ' όλης της ύλης που δεχθήκαμε από την αντιπολίτευση.

–**Είχε λάθη η κυβέρνηση Χριστόφια;**

–Λάθη δεν κάνει όποιος δεν κάνει τίποτε. Πολλά από τα προβλήματα όμως δεν προέκυψαν από λάθη της κυβέρνησης αλλά από τρικλοποδιές που έθεταν τα διάφορα κατεστημένα και η αντιπολίτευση στην κυβέρνηση. Πέραν των αντικειμενικών προβλημάτων που προκάλεσε η παγκόσμια κρίση. Η έγνοια της κυβέρνησης της Αριστεράς, όταν ξέσπασε η παγκόσμια κρίση, ήταν πρωτίστως πώς θα προστατεύσουμε την κοινωνία, τις ευπαθείς ομάδες, τους εργαζόμενους, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας μας. Η πενταετία στην εξουσία, με τα θετικά και τα λάθη της, με τις επιτυχίες και τα προβλήματά της, απέδωσε μια χρήσιμη εμπειρία για το μέλλον και ειδικά, για την επίτευξη προοδευτικών αλλαγών στον τόπο. Αρχής γενομένης από τις επερχόμενες προεδρικές εκλογές. Πρέπει να τελειώνουμε με την κυβέρνηση της Δεξιάς, η οποία παίρνει πίσω την Κύπρο αντί μπροστά. Πρέπει – και προσπαθούμε – να δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις για μια προοδευτική αλλαγή. Γι' αυτό χρειάζονται συμμάχους, συνεργασίες, συνασπίσεις.

–**Γιατί δεν λύσατε το Κυπριακό επί διακυβέρνησης Χριστόφια δεδομένου ότι είχατε απέναντί τον Ταλάτ; Τι πήγε λάθος;**

–Αν δεν έχανε την ηγεσία της τουρκοκυπριακής κοινότητας ο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ τον Απρίλιο του 2010, μπορεί να πετυχαίναμε τον στόχο της λύσης. Μίας λύσης, η οποία θα στηριζόταν στη δικαιοσύνη, διζωνική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, όπως την περιγράφουν τα Ηνωμένα Έθνη. Και λέω «μπορεί», γιατί κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει ποια θα ήταν η στάση της Τουρκίας στα κρίσιμα ζητήματα στα οποία αυτή αποφασίζει. Θέλω να υπενθυμίσω ότι στη διετία Χριστόφια – Ταλάτ επιτεύχθηκαν πρωτόγνωρες και πολύ σημαντικές συγκλίσεις σε δύσκολα ζητήματα, όπως είναι τα θέματα της διακυβέρνησης και των αρμοδιοτήτων, των ελευθεριών, των υπηκοοτήτων, του φυσικού αερίου, της κατανομής εσόδων κ.λπ. Δεν θα ήταν υπερβολή αν έλεγα ότι το 80% με 90% των συγκλίσεων είναι στην υπό αναφορά περίοδο που συμφωνήθηκαν.

Μαρι και προσφυγή στον μηχανισμό στήριξης οι πιο δύσκολες στιγμές

–**Βλέποντας τα πράγματα με ψυχραιμία και μετά από χρόνια, έγιναν λάθος χειρισμοί στο Μαρι;**

–Στο επίθετο της διπλωματικής διαχείρισης ενός δύσκολου θέματος έγιναν όσα έπρεπε να γίνουν. Ό,τι κάναμε το κάναμε σε στενή συνεργασία με το Συμβούλιο Ασφαλείας, το οποίο μας απέδωσε τα εύσημα, γιατί ακολουθήσαμε κατά γράμμα τις πρόνοιες των σχετικών ψηφισμάτων. Για τη διαχείριση του φορτίου προφανώς και έγιναν λάθη. Η διαχείριση, όμως, του φορτίου δεν ήταν θέμα του προέδρου. Και το λέω τούτο, γιατί στον παροξυσμό που προκάλεσαν μετά την έκρηξη η αντιπολίτευση και η μεγάλη πλειοψηφία των ΜΜΕ προσπάθησαν να πείσουν την κοινωνία ότι ο Χριστόφιας αποφάσισε τάχα για τον χώρο φύλαξης και ήταν στρατιωτικός, αποφάσισε για τον τρόπο φύλαξης και ήταν αποθηκάριος και ότι έπρεπε να ξέρει γιατί... ο πρόεδρος πρέπει να ξέρει. Η αλήθεια είναι ότι για τον χώρο φύλαξης αποφάσισε η στρατιωτική ηγεσία, όπως επίσης και για τον τρόπο φύλαξης του φορτίου. Λέχθηκαν πολλά, μα πάρα πολλά ψέματα για την έκρηξη στο Μαρι, υπήρξε κανιβαλισμός σε βάρος του Χριστόφια. Λάθη έγιναν επίσης στην επικοινωνιακή διαχείριση του θέματος κάτω από το βάρος της ολομέτωπης επίθεσης που ανέπτυξε σύσσωμη η αντιπολίτευση μαζί με τη μεγάλη πλειοψηφία των ΜΜΕ.

–**Ποια ήταν η δυσκολότερη στιγμή της διακυβέρνησης Χριστόφια και η κρίσιμότερη απόφαση που κληθήκατε να λάβετε;**

–Πέραν του Μαρι, δυσκολότερη στιγμή αλλά και δυσκολότερη απόφαση ήταν η προσφυγή στον λεγόμενο μηχανισμό στήριξης. Λεγόμενος, γιατί κάθε άλλο παρά στήριξη δίνει. Προσπαθήσαμε να αποφύγουμε τον μηχανισμό, γνωρίζοντας ότι μνημόνιο και Τρόικα σημαίνει απόλυτα αρμοδιότητες και επέμβαση στα εσωτερικά μας, σημαίνει επιβολή σκληρών και αντικοινωνικών μέτρων. Σύμφωνα με τον πρώην πρόεδρο των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα, η Τρόικα εκπροσωπούσε γερμανικά και γαλλικά τραπεζικά και βιομηχανικά συμφέροντα και δεν είχε έγνοια να σώσει την οικονομία των μικρών οικονομιών της Ε.Ε. Προσπαθήσαμε να διαχειριστούμε από αλλού. Αυτή ήταν και η παραίνεση του τότε Έλληνα υπουργού Οικονομικών και σημερινού διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Ελλάδας, Γιάννη Στουρνάρα, που δήλωνε ότι «αν βρει η χώρα σας από άλλα κράτη χρηματοδότηση να την προτιμήσει για να μην υπαχθεί η Κύπρος στο μνημόνιο». Δυστυχώς, δεν τα καταφέραμε, γιατί πέρα από τις δυσκολίες που είχαμε εξαιτίας της κακής κατάστασης των δύο συστημικών τραπεζών, οι οποίες τραβούσαν την οικονομία προς τα κάτω, είχαμε να αντιμετωπίσουμε την εσωτερική υπόσκαψη. Κυβερνητικά νομοσχέδια για ενίσχυση της οικονομίας καταψηφίζονταν, έσοδα του κράτους περιοριζόνταν με προτάσεις νόμου της αντιπολίτευσης, μέχρι και τα κρατικά μολόγα δυσφημιζόνταν από τον τότε κεντρικό τραπεζίτη κ. Ορφανίδη.

–**Ποια τα κύρια επιτεύγματα της διακυβέρνησης;**

–Στο Κυπριακό, η κυβέρνηση παρέλαβε πλήρη στασιμότητα και παρέδωσε τις συγκλίσεις Χριστόφια – Ταλάτ, που τότε λοιδορήθηκαν, αλλά σήμερα συνιστούν το βασικό κομμάτι της επιδιωκόμενης λύσης. Η κυβέρνηση Χριστόφια άνοιξε νέους ορίζοντες για τη χώρα στο ενεργειακό και στο θέμα του φυσικού αερίου. Το κοιτάσμα «Αφροδίτη», το οποίο εντοπίστηκε επί διακυβέρνησης Χριστόφια, είναι το μοναδικό επιβεβαιωμένο κοιτάσμα που διαθέτει η Κυπριακή Δημοκρατία. Προωθήθηκε αποφασιστικά η οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας με γεγονικά κράτη. Τομές και μεταρρυθμίσεις έγιναν στις εργασιακές σχέσεις και στην παιδεία. Τομές έγιναν στην κοινωνική πολιτική, στο υδατικό, ενισχύθηκαν σημαντικά οι υποδομές του κράτους, ρυθμίστηκε το θέμα των αγροτικών χρεών που εκκρεμούσε για δεκαετίες κ.λπ. Θα υπενθυμίσω, επίσης, ότι η κυβέρνηση Χριστόφια ανέλαβε και έφερε σε πέρας με μεγάλη επιτυχία την πρώτη κυπριακή προεδρία στην Ε.Ε.

60 ΧΡΟΝΙΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ - 60 ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Πώς το κούρεμα κατέστη η μόνη διέξοδος

Ο Μιχάλης Σαρρής αποκαλύπτει το παρασκήνιο του Γιούρογκρουπ, τι έγινε στη Ρωσία και τους λόγους παραίτησής του

Συνέντευξη στη

MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Αν ήταν στο Γιούρογκρουπ οι αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων και έβλεπαν τι γινόταν, ενδεχομένως να αντιμετώπιζαν διαφορετικά την κατάσταση από το να λάβουν την απόφαση για εκείνο το «ηρωικό όχι» λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο Μιχάλης Σαρρής, αποκαλύπτοντας όλο το παρασκήνιο της δύσκολης περιόδου του κουρέματος. Ο ίδιος ξεκαθαρίζει πως θα μπορούσαμε να προσφύγουμε στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης για βοήθεια με ένα πιο ήπιο πρόγραμμα χωρίς κούρεμα καταθέσεων, αν ζητούσαμε βοήθεια τον Μάιο του 2011. Εξηγεί τι έκανε στη Ρωσία κατά τις κρίσιμες εκείνες περιόδους, μιλάει για την επίσκεψή της κυβέρνησης στον ηγούμενο Εφραίμ και τους λόγους που οδήγησαν στην παραίτησή του.

—Στο Γιούρογκρουπ εκείνου του Μάρτη, είχαμε πάει προετοιμασμένοι για το σενάριο του κουρέματος; Είχαμε σχετικό πλάνο αντιπρότασης;

—Στα τέλη του 2012 και στις αρχές του 2013, υπήρχαν σχετικές φήμες, ανεπίσημες τοποθετήσεις και δημοσιεύματα για πιθανό κούρεμα καταθέσεων. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τόνισε από νωρίς ότι οι δύο μεγάλες τράπεζες είχαν άμεση ανάγκη κεφαλαίων για να καταστούν βιώσιμες και ότι ο κρατικός δανεισμός για αυτά τα κεφάλαια θα σήμαινε ότι το δημόσιο χρέος που ήταν ήδη πολύ ψηλό δεν θα ήταν πλέον βιώσιμο. Αρκεί να σας πω ότι το χρέος μας το 2008 —όταν δηλαδή έφυγα από υπουργός Οικονομικών— ήταν 42%. Μέχρι την ώρα της κρίσης έφτασε στο 85%. Στο μεταξύ οι τράπεζες δημιούργησαν ακόμη μεγαλύτερο πρόβλημα. Αν όμως το χρέος μας παρέμενε στο ποσοστό του 2008, ίσως να μπορούσαμε να αντιμετωπίσουμε την κρίση διαφορετικά.

—Η κυβέρνηση ευθύνεται; Δεν ήταν κρίση του τραπεζικού συστήματος;

—Είχαμε μπει σε έναν φαύλο κύκλο όπου οι τράπεζες έκαναν αλόγιστα δάνεια και χρειάζονταν βοήθεια από το κράτος. Το κράτος από την άλλη έχασε τη δυνατότητα να τις βοηθήσει γιατί άφησε το χρέος του να εξυψωθεί. Αναφερόμενος στο προηγούμενο σας ερώτημα για το ζήτημα της βιωσιμότητας του χρέους και των δικών μας σχεδιασμών, γνωρίζοντας τις τοποθετήσεις περί κουρέματος, ετοιμάσαμε ένα εναλλακτικό πρόγραμμα που βασισ-

Ήξερα πως ο διορισμός μου είχε συγκεκριμένο σκοπό με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.

ζόταν στην εφαρμογή δύσκολων δημοσιονομικών μέτρων με περικοπές καταναλωτικών κυρίως δαπανών, προσαρμογές στο κρατικό μισθολόγιο, και αυξήσεις φόρων, καθώς και δρομολόγησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων κατά τα πρότυπα του μνημονίου της Ελλάδας, Ιρλανδίας και Πορτογαλίας. Η θέση μας ήταν ότι με το πρόγραμμα αυτό, το χρέος θα ήταν βιώσιμο και το κούρεμα καταθέσεων ακρέιαστο. Ετοιμάσαμε δηλαδή ένα φιλόδοξο αλλά εφικτό πρόγραμμα προσαρμογής και ξεκαθαρίσαμε ότι είμαστε έτοιμοι να κάνουμε θυσιές.

Το βράδυ του Γιούρογκρουπ —Τι έγινε εκείνη την περιβόητη νύχτα του Γιούρογκρουπ;

—Στα αρχικά στάδια της συνάντησης στο Γιούρογκρουπ, μπήκε για πρώτη φορά στο τραπέζι επίσημα η πρόταση για κούρεμα καταθέσεων. Ακολούθησε συζήτηση γύρω από τις δύο προτάσεις που βρίσκονταν ενώπιον του Γιούρογκρουπ. Κατά τη μία προσέγγιση, το Διεθνές Νο-

μισματικό Ταμείο —με τη στήριξη ισχυρών χωρών της Ευρωζώνης— επέμενε ότι ο μόνος τρόπος για να παραμείνει το χρέος μας βιώσιμο ήταν η εξυγίανση των δύο συστημικών τραπεζών με ίδια μέσα, δηλαδή με επιβάρυνση των μετόχων, δανειστών και καταθετών. Ξεκαθάρizαν πως δεν θα αποδέχονταν οποιαδήποτε άλλη πρόταση. Η δεύτερη προσέγγιση αφορούσε την πρόταση που καταθέσαμε εμείς και σας περιέγραφα προηγουμένως. Αυτή την πρόταση στήριζε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά τις μαραθώνιες και έντονες συζητήσεις. Η Κύπρος ήταν απομονωμένη χωρίς ουσιαστική στήριξη από άλλες χώρες. Κατά τις πρωινές ώρες ο πρόεδρος του Γιούρογκρουπ υποστήριξε πως θα πρέπει να βρεθεί μία συμβιβαστική πρόταση. Είναι τότε που Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την επιβάρυνση ενός ποσοστού όλων των καταθέσεων σε όλες τις κυπριακές τράπεζες. Να φορολογηθούν δηλαδή όλοι οι καταθέτες, αλλά να επιβιώσουν όλες οι τράπεζες και να παραμείνει το

δημόσιο χρέος βιώσιμο.

—Ήταν σωστή κίνηση να παρευρεθεί τελικά ο Νίκος Αναστασιάδης στη συζήτηση;

—Στις διαβουλεύσεις βρισκόμουν εγώ στη μεγάλη αίθουσα του τρίτου ορόφου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ο πρόεδρος με στενούς συνεργάτες του στον ένατο όροφο. Κατά διαστήματα αποκωρυσά ούτως ώστε να διαβουλευθώ μαζί του. Η παρουσία του διαδραμάτισε θετικό ρόλο στην αποφυγή ολικής καταστροφής. Ίσως η παρουσία και αρχηγών κομμάτων να βοηθούσε να εκτιμήσουν καλύτερα τις επιπτώσεις της απόρριψης της πρότασης αυτής. Αν ήταν εκεί οι αρχηγοί των πολιτικών κομμάτων και έβλεπαν τι γινόταν, ενδεχομένως να αντιμετώπιζαν διαφορετικά την κατάσταση από το να λάβουν την απόφαση για εκείνο το «ηρωικό όχι».

—Αληθεύουν οι πληροφορίες ότι

‘Όταν δεν έχεις καθόλου χαρτί και οι άλλοι το ξέρουν, δεν μπλοφάρεις. Το να μπορούμε έγκαιρα στον μηχανισμό στήριξης ήταν ένα ενδεχόμενο που συζητείτο. Δυστυχώς, όμως, τότε το θεωρούσαμε σίγμμα.

καλοβλέπαμε το κούρεμα του 10% σε όλες τις καταθέσεις και όχι το κούρεμα των μεγαλοκαταθετών;

—Πρώτιστο μέλημά μας ήταν να αποφύγουμε την άτακτη χρεοκοπία του κράτους και των τραπεζών. Κάποιου είδους κούρεμα καταθέσεων ήταν υπό τις πρωτόγνωρες και δύσκολες καταστάσεις αναπόφευκτο και αναγκαστήκαμε έτσι να συναινέσουμε σε μια πολύ σκληρή λύση, την επιβολή ενός εφάπαξ τέλους 6,75% για καταθέσεις μέχρι 100.000 και 9,9% για μεγαλύτερες καταθέσεις σε όλες τις τράπεζες. Ήταν, λοιπόν, μεγαλύτερη η επιβάρυνση στους μεγαλοκαταθέτες. Όσο σκληρή και άδικη και αν ήταν αυτή η λύση αποτελούσε υπό τις περιστάσεις τη μόνη διέξοδο σε σύγκριση με την εναλλακτική λύση που ήταν η χρεοκοπία τουλάχιστον της μιας από τις δύο μεγάλες τράπεζες. Θα επιπλέον μεν το σύνολο των καταθετών, αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό από ό,τι τελικά έγινε για τους καταθέτες των δύο μεγάλων τραπεζών.

Η Κύπρος έχασε την αξιοπιστία της και τους φίλους της

—Τι σας έμεινε αξέχαστο από εκείνη τη νύχτα; Αποτέλεσε την κρίσιμότερη στιγμή στην πολιτική σας πορεία;

—Δύο ήταν τα κρίσιμότερα και αντικρουόμενα συναισθήματα εκείνης της νύχτας. Πρώτα ήταν η μεγάλη πικρία και απογοήτευση που η χώρα μας είχε χάσει προφανώς το μεγαλύτερο μέρος της αξιοπιστίας της, της διαπραγματευτικής της δύναμης και σίγουρα το ότι έχασε τους φίλους της. Ήταν και η σκέψη πως θα μπορούσαμε να προσφύγουμε στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης για βοήθεια, με ένα πιο ήπιο πρόγραμμα χωρίς κούρεμα καταθέσεων αν ζητούσαμε βοήθεια δύο χρόνια προ-

ηγούμενως. Αν δηλαδή τον Μάιο του 2011, όταν χάσαμε την πρόσβαση στις αγορές ομολόγων, προσφύγαμε στον μηχανισμό. Το δεύτερο συναισθήμα ήταν μία σχετική ανακούφιση. Όσο επαχθής και αν ήταν για μας η τελική απόφαση του Γιούρογκρουπ, τουλάχιστον ξέραμε πως αποφύγαμε πολύ χειρότερα, τα οποία δυστυχώς ακολούθησαν με την απόρριψη της πρότασης από τη Βουλή. Δεν ήταν τυχαία και η τοποθέτηση του Ματζέζου υπουργού Οικονομικών που όταν επέστρεψε στη ώρα του είπε «προσέξτε τι ακριβώς κάνουμε, γιατί δεν θέλω ποτέ να βρεθώ στη θέση του Κύπριου υπουργού Οικονομικών».

Φάνηκε από το 2012 ότι δεν αποτελούσαμε συστημικό κίνδυνο

—Αν γύριζε ο χρόνος πίσω, θα αλλάζατε κάτι σε ό,τι αφορά τη διαπραγμάτευση τότε;

—Δυστυχώς, όσο αργείς να πάρεις έστω και δύσκολες αποφάσεις, τόσο λιγότερες είναι οι επιλογές που έχεις μπροστά σου για διαπραγμάτευση.

Προς το τέλος του 2012 φαίνεται ότι είχε ήδη αποφασιστεί πως η Κύπρος δεν αποτελούσε συστημικό κίνδυνο για την Ευρώπη και πως το τυχόν κούρεμα των καταθέσεων δεν διασάλευε τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος σε άλλες χώρες της ευρωζώνης. Για αυτό οι επιλογές μας ήταν μεταξύ επαχθούς λύσης και καταστροφής. Εκείνο που παρά τις προσπάθειες μας δεν καταφέραμε να κάνουμε ήταν να πείσουμε τους βουλευτές μας να αποδεχθούν τις δύσκολες και επώδυνες αλλά υπό τις συνθήκες αναπόφευκτες αποφάσεις του Γιούρογκρουπ.

—Καθυστερήσαμε να λάβουμε αποφάσεις επειδή θεωρούσαμε πως θα είχε συστημικό κίνδυνο η Κύπρος; Μπήκαμε σε μια διαδικασία μπλόφας;

—Ακριβώς. Όταν δεν έχεις καθόλου χαρτί και οι άλλοι το ξέρουν, δεν μπλοφάρεις. Το να μπορούμε έγκαιρα στον μηχανισμό στήριξης, ήταν ένα ενδεχόμενο που συζητείτο. Δυστυχώς όμως τότε, το θεωρούσαμε σίγμμα. Θα μπορούσε

η πολιτική ηγεσία να υποστηρίξει πως εξαιτίας μίας σειράς εξωτερικών παραγόντων, όπως για παράδειγμα το κούρεμα των Ελλανικών ομολόγων, αναγκαστήκαμε να μπούμε στον μηχανισμό στήριξης. Δυστυχώς δεν το κάναμε. **—Ισχύει πως τη σκληρότερη θέση την είχε η Λαγκάρντ; Ότι δηλαδή υποστήριζε πως δεν θα δώσει χρήματα για να σωθούν οι Ρώσοι καταθέτες;**

—Αυτή η εντύπωση είχε καλλιεργηθεί γενικά. Ενώ δηλαδή στις άλλες περιπτώσεις οι κυβερνήσεις μιλούσαν για φτωχούς Έλληνες και Πορτογάλους, εμάς μας καταλόγιζαν ότι σημαντικό μέρος των καταθέσεων ήταν ρωσικές που, όπως έλεγαν στις Βρυξέλλες, δεν ήταν καθαρές.

—Αυτό συνέβαλε στην τελική απόφαση;

—Συνέβαλε πολύ. Εκείνη τη βδομάδα έτοιμα βγει και μία μελέτη που ανέφερε ότι πάνω από το 80% των Κυπρίων έχουν ιδιόκτητο σπίτι, την ίδια στιγμή που οι Γερμανοί ιδιοκτήτες σπιτιού ανήκονταν στο 30%.

Σε αυτό το πλαίσιο του εχθρικού προς εμάς περιβάλλοντος κάποιος είχαν διερωτηθεί φωναχτά πώς γίνεται κάτι τέτοιο, δεδομένου έλεγαν ότι η Κύπρος δεν παράγει τίποτα, ούτε επεκεντρώνεται στη γεωργία, αλλά ούτε έχει βιομηχανία.

Το ταξίδι στη Ρωσία και η συνάντηση με τον ηγούμενο Εφραίμ

—Γιατί πήγατε στη Ρωσία; Ποιοι ήταν οι όροι εντολής σας; Υπήρχαν βάσιμες πιθανότητες ότι ενδεχομένως να συνέβαινε κάτι θετικό ή ήταν επικοινωνιακό πυροτέχνημα;

—Κατά το Σαββατοκύριακο μετά το πρώτο Γιούρογκρουπ, η στάση όλων των πολιτικών κομμάτων οδηγούσε στο σίγουρο συμπέρασμα ότι η Βουλή δεν θα ψήφιζε το σχετικό νομοσχέδιο. Γνωρίζοντας τι μας περιμένει στις Βρυξέλλες, θελήσαμε να κάνουμε μια τελευταία προσπάθεια εξεύρεσης βοήθειας έστω και με περιορισμένες πιθανότητες επιτυχίας. Μαζί με τον τότε υπουργό Ενέργειας Γιώργο Λακκοτρίπη προσπαθήσαμε να πείσουμε ότι υπήρχαν σημαντικά οικονομικά οφέλη από μια πιθανή βοήθεια προς την Κύπρο. Δεν καρποφόρησαν οι προσπάθειές μας. Αλλά αν δεν προσπαθούσαμε τότε δεν θα ξέραμε την απάντηση και ίσως τότε να ήταν άλλη η κριτική που θα δεχόμασταν. Έστω κι αν ήταν λίγες οι πιθανότητες είπαμε να προσπαθήσουμε. Ήταν προφανές ότι υπήρξαν παρήκως από δυνατότητα να έπαισαν τη Ρωσία να μην ανακατευτεί. Υπενθύμισαν στους Ρώσους πως ήδη μας είχαν δώσει 2,5 δισ. που συνέβαλαν, όπως πίστευαν,

‘Όταν κέρδισε τις εκλογές ο Νίκος Αναστασιάδης, η αρχική σκέψη ήταν να τοποθετηθεί ο Χάρης Γεωργιάδης εξ αρχής υπουργός Οικονομικών.

στο να σταματήσει το όποιο εγχείρημα να προσαρμοστούμε.

—Στο βιβλίο που εκδίδει ο Μακάριος Δρουσιώτης αναφέρεται πως σε ταξίδι που είχαμε με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην Αθήνα επισκεφθήκατε τον ηγούμενο Εφραίμ για να μεσολαβήσει στον πρόεδρο Πούτιν για δάνειο. Ισχύει;

—Μετά το πέρας της επίσκεψής μας στον Έλληνα πρωθυπουργό και το οικονομικό του επιτελείο στην Αθήνα, καθ' οδόν προς το αεροδρόμιο, ανταποκρινόμενοι σε πρόσκλησή του, σταματήσαμε για μια σύντομη συνάντηση με τον Κύπριο ηγούμενο Εφραίμ. Όπως είναι γνωστό ο Κύπριος ηγούμενος έχει καλή σχέση με τις ρωσικές αρχές, περιλαμβανομένου και του προέδρου Πούτιν. Οι πιθανότητες να καρποφορήσει μεσολάβηση ήταν περιορισμένες.

—Για ποιο λόγο επιλέξατε να παραιτηθείτε;

—Και τις δύο φορές που υπηρέτησα ως υπουργός Οικονομικών κλήθηκα ως τεχνοκράτης χωρίς κομματικό πολιτικό παρελθόν και χωρίς πολιτικές φιλοδοξίες. Την πρώτη φορά, το 2005-2008, κλήθηκα για να βοηθήσω στην προετοιμασία για την ένταξή μας στην Ευρωζώνη και τη δεύτερη φορά, τον Μάρτιο του 2013 δηλαδή, κλήθηκα να συντονίσω τις προσπάθειες για να παραμείνουμε στην Ευρωζώνη. Μετά το τέλος Μαρτίου, η συμφωνία με την Τρόικα είχε ήδη ολοκληρωθεί

και για μένα ήταν έντονη η απογοήτευση για την απόρριψη της απόφασης του πρώτου Γιούρογκρουπ που οδήγησε στο κλείσιμο της Λαϊκής Τράπεζας και το δραματικό κούρεμα των καταθετών της Τράπεζας Κύπρου. Εφόσον, μάλιστα, θα άρχιζε έρευνα για τα γεγονότα αυτής της περιόδου υπήρχε γενική συμφωνία για αλλαγή στο Υπουργείο Οικονομικών. Όταν κέρδισε τις εκλογές ο Νίκος Αναστασιάδης, η αρχική σκέψη ήταν να τοποθετηθεί ο Χάρης Γεωργιάδης εξ αρχής υπουργός Οικονομικών. Όμως συνεργάτες του προέδρου τον είχαν παροτρύνει

να διορίσει υπουργό Οικονομικών κάποιον με εμπειρία στον τρόπο που λειτουργεί η Ε.Ε. Συνεπώς ξέραμε πως ο διορισμός μου είχε συγκεκριμένο σκοπό με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα.

—Επτά χρόνια αργότερα μάθαμε από τα λάθη της τότε εποχής; Έχουν ληφθεί τα αναγκαία μέτρα ή οδηγούμαστε σε παρόμοια δόσβατα μονοπάτια;

—Υλοποιήσαμε με επιτυχία τα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής που συμφωνήθηκαν στο Μνημόνιο και ακολούθησε πειθαρχία κρατικών δαπανών με αποτέλεσμα να είμαστε έτοιμοι για αντιμετώπιση κρίσεων όπως αυτής της πανδημίας. Χάσαμε, όμως, την ευκαιρία να εφαρμόσουμε σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, όπως στη δημόσια υπηρεσία και στην απονομή δικαιοσύνης, και ακολουθήσαμε τις εύκολες λύσεις για ανάκαμψη της οικονομίας, όπως η υπέρμετρη έμφαση στον κατασκευαστικό τομέα με τα διαβατήρια. Ως αποτέλεσμα, οι προοπτικές για διατηρήσιμους ρυθμούς ανάπτυξης, αύξησης της παραγωγικότητας και δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας είναι περιορισμένες. Οι τράπεζές μας είναι σήμερα σε καλύτερη κατάσταση από πλευράς κεφαλαίων και

δανειακής συμπεριφοράς, όμως, παραμένει χωρίς δραστικές λύσεις το σοβαρό πρόβλημα των ΜΕΔ, ενώ παράλληλα χρειάζονται επιπρόσθετα βήματα για την ολοκλήρωση της εξυγίανσης της εταιρικής τους διακυβέρνησης, της υιοθέτησης της σύγχρονης τεχνολογίας και βελτίωσης της παραγωγικότητας μέσω ενός συστήματος αξιολόγησης και επιβράβευσης αποτελεσματικής εργασίας. Γενικά, φαίνεται ακόμα ότι δεν έχουμε δημιουργήσει την κουλτούρα της συλλογικής λήψης αποφάσεων πριν ακόμα οι επιλογές μας περιοριστούν στο ελάχιστο. Ό,τι χρειαστεί να γίνει σε θέμα διαρθρωτικών αλλαγών τα οργανωμένα συμφέροντα υψώνουν τείχος, και όλα είναι στον αέρα.

—Τότε είχαμε τις καταθέσεις των Ρώσων, σήμερα τις πολιτογραφούμενους. Όλο αυτό μας προκαλεί πρόβλημα;

—Σοβαρότατο πρόβλημα. Το οικονομικό μας μοντέλο έμεινε στο παρελθόν. Στον παραδοσιακό τουρισμό, στην υπέρμετρη εξάρτηση από τις κατασκευές και στις υπηρεσίες όχι εκείνων που ενδιαφέρονται να επενδύσουν στην Κύπρο, αλλά εκείνων που ενδιαφέρονται να περάσουν τα λεφτά τους από την Κύπρο και να τα πάρουν αλλού.

Απρόβλεπτη η επόμενη ημέρα με Αγκυρα

Τα σενάρια που εξετάζει η Αθήνα μετά την αναποφασιστικότητα της Ε.Ε. να βάλει φρένο μετά τις τουρκικές προκλήσεις

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΩΣ**

ΜΕ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 10ης Δεκεμβρίου να αποτελεί πλέον ένα ορόσημο ενδεικτικό μόνο της αναποφασιστικότητας της Ε.Ε. να βάλει οριστικό φρένο στην τουρκική προκλητικότητα στην Ανατολική Μεσόγειο, η Αθήνα στρέφει τώρα το βλέμμα στις επόμενες εβδομάδες και μήνες. Αν και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης εμφανίστηκε ικανοποιημένος με την αναφορά σε μια σειρά από πιθανές κυρώσεις (όπως η σαφής υπόνοια περί τελωνειακής ένωσης, με τον όρο «trade»), αλλά και τη ρητή εντολή προς τον ύπατο εκπρόσωπο της Ε.Ε. Ζοζέπ Μπορέλ έως τη Σύνοδο του Μαρτίου, είναι απολύτως σαφές ότι οι Ευρωπαίοι προτίμησαν να δουν πώς πρόκειται να αντιμετωπίσουν την Τουρκία οι ΗΠΑ, από τις 20 Ιανουαρίου 2021 και έπειτα, όταν ο Τζο Μπάιντεν ορκιστεί ως ο νέος, 46ος πρόεδρος της μεγάλης χώρας. Αν και είναι ακόμη πολύ νωρίς για να εξαχθούν συμπεράσματα, η ταχεία κύρωση του νομοσχεδίου για τον αμυντικό προϋπολογισμό από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τη Γερουσία, που προβλέπει κυρώσεις κατά της Τουρκίας για την προμήθεια των S-400, προετοιμάζει για ένα χρονικό διάστημα αναταράξεων στις σχέσεις Αγκυρας - Ουάσινγκτον.

Για την Αθήνα όλα αρχίζουν και τελειώνουν με τη στάση που θα τηρήσει τελικά ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Αν, δηλαδή, ο πρόεδρος της Τουρκίας τηρήσει μια επικοινωνιακή στάση, αποφεύγοντας τις έρευνες στην Ανατολική Μεσόγειο, ή αν προχωρήσει σε επανάληψη των τεχνασμάτων του Οκτωβρίου με επιστροφή στο ερευνητικό πρόγραμμα της ΤΡΑΟ. Πρόκειται, δηλαδή, κατά κύριο λόγο για ζήτημα αξιοπιστίας της Τουρκίας. Έως αυτή τη στιγμή ο κ. Ερντογάν κάνει μια επίθεση γοντείας προς την Ουάσινγκτον και τους Ευρωπαίους, ωστόσο τίποτε δεν υποδηλώνει, με βάση την πρόσφατη εμπειρία, ότι συνδέει την εξομάλυνση των σχέσεων με τις ΗΠΑ ή την Ε.Ε. με τη βελτίωση των ελληνοτουρκικών.

REUTERS / MIRALIS SEZER

Ουδείς αποκλείει την πιθανότητα οι προκλήσεις να κλιμακωθούν όχι πια με έρευνες, αλλά με απόπειρα γεώτρησης εντός ελληνικής υφαλοκρηπίδας.

Θα τηρήσει πιο επικοινωνιακή στάση στα ελληνοτουρκικά ο Ερντογάν ή θα επανέλθει στα τεχνάσματα του Οκτωβρίου;

Βάσει αυτών των δεδομένων και παραδοχών, τα κύρια σενάρια που αντιμετωπίζει η Αθήνα αυτήν τη στιγμή είναι τα εξής:

- Το πρώτο και πλέον θετικό σενάριο είναι η Τουρκία να αποσχει μέχρι τα τέλη Ιανουαρίου από τις έρευνες, ώστε να υπάρχει αρκετός χρόνος που θα επιτρέψει την επανάληψη των διερευνητικών επαφών. Για την Αθήνα είναι προφανές η προσπάθεια, αφενός, να έχει περάσει επαρκής χρόνος από την αποχώρηση του «Ορούτς Ρέις» (29 Νοεμβρίου), αφετέρου προκειμένου στις ΗΠΑ να έχει εγκατασταθεί νέα κυβέρνηση, με καθαρό ορίζοντα, δίχως τα απρόβλεπτα

Η εκστρατεία για το εμπόργκο όπλων

Η Αθήνα πρόκειται επίσης να επιμείνει στην αργή αλλά επίμονη και εκτεταμένη εκστρατεία που έχει αρχίσει, προκειμένου να ενημερώσει τους Ευρωπαίους (κόμματα και κοινή γνώμη) για την ανάγκη επιβολής εμπόργκο στην εξαγωγή επιθετικών όπλων προς την Τουρκία. Ο κ. Μητσοτάκης, γνωρίζοντας εκ προοιμίου ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν μπορεί να λάβει τέτοιες αποφάσεις, έθιξε ως ζήτημα αρχών την επιβολή εμπόργκο σε επιθετικά όπλα, τα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθούν εναντίον ενός κράτους-μέλους της Ε.Ε., έχοντας, βέβαια, κατά νου, κυρίως τα γερμανικής τεχνολογίας υποβρύχια τύπου T-214 και το ισπανικής σχεδίασης ελικόπτεροφόρο «Αναντολού». Στην περίπτωση του Βερολίνου, έπειτα και την περιοδεία εκεί του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Δένδια, φαίνεται ότι σταδιακά υπάρχει κατανόηση του προβλήματος, μάλιστα με προμετωπίδα τους «Πράσινους», οι οποίοι κατά πάσα πιθανότητα θα είναι το φθινόπωρο του 2021 εκ των κυβερνητικών εταίρων του CDU/CSU, στο παραδοσιακά συνεργατικό γερμανικό σύστημα.

επεισόδια της μεταβατικής περιόδου. Υπενθυμίζεται ότι στην πρώτη μεσοαβατική απόπειρα του Βερολίνου, τον περασμένο Ιούλιο, το μορατόριουμ ερευνών είχε συμφωνηθεί επί της αρχής από Αθήνα και Αγκυρα, έως ότου ο κ. Ερντογάν το παραβιάσει με πρόσχημα

τη συμφωνία Ελλάδας - Αιγύπτου.

- Το δεύτερο σενάριο αφορά την πιθανότητα επιστροφής του «Ορούτς Ρέις» στην περιοχή ανάμεσα στη Ρόδο και στο Καστελλόριζο (γενικά, ανατολικά του 28ου μεσημβρινού) για επανάληψη ερευνών. Με βάση τον τουρκικό

σχεδιασμό και τις ανακοινώσεις, ενημερώσεις (κλειστές και ανοιχτές) που έχουν γίνει στην Αγκυρα και είναι, βέβαια, εις γνώσιν και των Αθηνών, στο μεγαλύτερο μέρος της περιοχής όπου δραστηριοποιήθηκε σε δύο φάσεις το «Ορούτς Ρέις» από τον περασμένο Αύγουστο έως και τις 29 Νοεμβρίου (συνολικά 82 ημέρες) πραγματοποιήθηκαν έρευνες δύο (2D) αλλά και τριών διαστάσεων (3D). Κατά την Αθήνα, έρευνες δεν έχουν γίνει, ωστόσο οι αρμόδιοι παρακολουθούν τους τουρκικούς ισχυρισμούς προκειμένου να αντιληφθούν ποια μπορεί να είναι η επόμενη κίνηση της Αγκυρας. Με βάση, λοιπόν, αυτούς τους ισχυρισμούς, το «Ορούτς Ρέις» μπορεί να επιστρέψει σε κάποια από τις περιοχές όπου έχει πραγματοποιήσει μόνο δύο διαστάσεων, προκειμένου να προχωρήσει στο επόμενο βήμα, τις τρισδιάστατες.

- Το τρίτο και πλέον σοβαρό σενάριο είναι η πιθανότητα αποστολής πλωτού γεωτρήπανου σε κάποια από τις περιοχές που ήδη

έχουν σαρωθεί από τα ερευνητικά πλοία της ΤΡΑΟ. Όπως έχει αποκαλύψει η «Κ» από τις 22 Οκτωβρίου, οι αρμόδιοι στην Αθήνα εκτιμούν πως η περιοχή που συγκεντρώνει αρκετές πιθανότητες για μια τέτοια κίνηση είναι η περιοχή στο τριεθνές, που περιλαμβάνει υφαλοκρηπίδα Ελλάδας, Τουρκίας και Κυπριακής Δημοκρατίας. Υπενθυμίζεται πως εκεί είχαν γίνει έρευνες τριών διαστάσεων από το «Μπαρμπαρός» (Οκτώβριος 2018 - Φεβρουάριος 2019), σε μια περιοχή που περιλάμβανε και 600 τετραγωνικά χιλιόμετρα ελληνικής υφαλοκρηπίδας. Με βάση, βέβαια, τον τουρκικό ισχυρισμό περί τρισδιάστατων ερευνών ακόμη και στις περιοχές όπου κινήθηκε το «Ορούτς Ρέις» μεταξύ Αυγούστου και Νοεμβρίου 2020, ουδείς αποκλείει μία ακόμη πιο προκλητική απόφαση εκ μέρους της Αγκυρας για γεωτρήσεις κάπου στα νότια του συμπλέγματος του Καστελλόριζου. Το πλωτό γεωτρήπανο «Γιαβούζ» είναι αγκυροβολημένο στο λιμάνι της Τασουσού, απέναντι από την κατεχόμενη Καρπασία, ενώ οι πρόσφατες δηλώσεις του υπουργού Εθνικής Αμυνας της Τουρκίας Χουλούσι Ακάρ, περί συνέχισης του τουρκικού ερευνητικού προγράμματος, κρατούν την Αθήνα σε ετοιμότητα.

Η πίεση στην Κύπρο

Δυστυχώς, η πίεση αναμένεται να παραμείνει αμείωτη προς την Κυπριακή Δημοκρατία, κάτι που κατέστησε σαφές στο πρόσφατο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και ο πρόεδρος της χώρας, Νίκος Αναστασιάδης. Ο κ. Ερντογάν, με την επίσκεψή του στα Κατεχόμενα, την απόφαση για αξιοποίηση του παραλιακού μετώπου των Βαρωσίων προς όφελος του κατοχικού καθεστώτος, αλλά και τη σταθερή συνέχιση των ερευνών που πραγματοποιούνται εντός της κυπριακής υφαλοκρηπίδας, εκπέμπει ένα σήμα απόλυτης αδιαλλαξίας, πρακτικά ακυρώνοντας οποιαδήποτε ελπίδα για επανέναρχη των διαπραγματεύσεων υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.

ΑΠΟΨΗ

Ανακαλύπτοντας (;) πώς λειτουργεί η Ε.Ε.

Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΥΡΙΓΟΥ***

Για να αντιληφθούμε τι έγινε στην τελευταία σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου θα πρέπει να γνωρίζουμε μερικά πράγματα. Τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια είναι ο κατεξοχήν χώρος όπου γίνονται συμφωνίες και συναλλαγές μεταξύ των κρατών-μελών. Εν αντιθέσει προς τις δικές μας προτεραιότητες, οι σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης - Τουρκίας αποτελούσαν μόλις το τέταρτο από πλευράς σπουδαιότητας θέμα του Συμβουλίου. Προηγείτο ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός 2021-2027 και το απειλούμενο βέτο Πολωνίας και Ουγγαρίας. Ακολουθούσε το σχέδιο για την ανάκαμψη στη μετὰ κορωνοϊό εποχή. Τρίτο θέμα ήταν ο νέος στόχος για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στην Ε.Ε. μέχρι το 2030. Επομένως, η ασκούσα την προεδρία Γερμανία είχε τη δυνατότητα να χειρισθεί το θέμα Ε.Ε. - Τουρκίας δημιουργώντας συμμαχίες με κράτη-μέλη σε άλλους τομείς και επιτυγχάνοντας τη συναίνεσή τους στο πεδίο των ευρωτουρκικών σχέσεων που την ενδιέφερε.

Η Γερμανία ήταν εξ αρχής αντίθετη στην υιοθέτηση δύο μέτρων που θα ενδοχούσαν πραγματικά την Τουρκία. Το ένα είναι το εμπόργκο όπλων. Έθιγε άμεσα δικά της οικονομικά συμφέροντα, όπως και της Ισπανίας και Ιταλίας. Το δεύτερο ήταν τομαεακές κυρώσεις ανάλογες με αυτές που επιβλήθηκαν στη Ρωσία μετά την παράνομη προσαρτήση της Κριμαίας. Είναι κυ-

Είναι θετικό ότι η Ανατολική Μεσόγειος αντιμετωπίζεται πλέον ενιαία από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως πεδίο επιβολής κυρώσεων εις βάρος της Τουρκίας.

ρώσεις στους τομείς της οικονομίας, της ενέργειας, της άμυνας καθώς και των εξαγωγών αγαθών και τεχνολογιών διπλής χρήσης. Το γερμανικό επιχείρημα ήταν να μην «ρωσοποιήσουμε» τις σχέσεις Ε.Ε. - Τουρκίας.

Πίσω από τη γερμανική στάση δεν κρύβονται μόνον οικονομικά συμφέροντα, όπως ακούγεται ευρέως. Αυτή τη χρονική στιγμή οι Ηνωμένες Πολιτείες ετοιμάζονται να επιβάλουν κυρώσεις στην Αγκυρα. Η Γαλλία βλέπει εχθρικά την Τουρκία. Η Βρετανία ασχολείται με τις πληγές του Brexit. Το Βερολίνο διέκρινε μια μοναδική ευκαιρία να καταστεί προνομιακός διαμεσολαβητής της Τουρκίας προς τη Δύση. Φαίνεται ότι πήρε ολιγόμηνη παράταση για την επιβολή αυστηρότερων μέτρων προκειμένου να εδραιώσει την επηροή του στην Τουρκία. Στην εικόνα πρέπει να προστεθεί και η γερμανική αντίληψη για τις ελληνοτουρκικές διμερές. Οι Γερμανοί θεωρούν ότι είναι αμιγώς διμερές θέμα και όχι ευρωπαϊκό.

Μέσα σε αυτό το δυσμενές για τα συμφέροντά μας πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση καταδίκασε απερίφραστα τις τουρκικές ενέργειες. Επιπλέον είχαμε και τις ακόλουθες θετικές εξελίξεις. Εκλήθη ο αρμόδιος επιτρόπος να ετοιμάσει για τον Μάρτιο έκθεση για την κατάσταση πραγμάτων μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας. Αυτό σημαίνει ότι η Ε.Ε. ζητάει να δει συνολικά την κατεύθυνση που έχουν πάρει οι ευρωτουρκικές σχέσεις. Διηνητικά απειλεί το προενταξιακό καθεστώς που απολαμβάνει η Τουρκία και της αποδίδει πολλά προνόμια. Το δεύτερο θετικό σημείο είναι ότι ο ίδιος επιτρόπος πήρε εντολή να καταθέσει προτάσεις για διεύρυνση του καθεστώτος των κυρώσεων. Σε αυτό το πλαίσιο μπορούμε να δούμε και τομαεακές κυρώσεις. Ένα τρίτο σημείο είναι ότι αποφασίσθηκε να περιληφθούν και άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα στο καθεστώς κυρώσεων λόγω των παραβιάσεων της κυπριακής ΑΟΖ από τουρκικά γεωτρητικά πλοία. Μένει να δούμε εάν θα γίνει δεκτή η κυπριακή πρόταση να περιλαμβάνονται και τουρκικές εταιρείες. Ένα ακόμη θετικό σημείο είναι ότι η Ανατολική Μεσόγειος αντιμετωπίζεται πλέον ενιαία από την Ε.Ε. ως πεδίο επιβολής κυρώσεων εις βάρος της Τουρκίας.

Στα συμπεράσματα δεν υπάρχει καμία αναφορά σε κράτος δικαίου, ανθρώπινα δικαιώματα ή στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ. Αντιθέτως, η Γερμανία διατήρησε κάποια κίνηση, εάν η Τουρκία επιλέξει να συνεργασθεί. Το πιο σημαντικό εί-

να ένα ποσόν 5 δισεκατομμυρίων ευρώ για τους πρόσφυγες μέχρι το 2027. Προϋπόθεση είναι η υπεύθυνη στάση της Τουρκίας στο μεταναστευτικό. Στο σημείο 35 των συμπερασμάτων υπάρχει και μία σαφής ομολογία της ευρωπαϊκής αμχανίας έναντι της Τουρκίας. Εκεί αναφέρεται ότι η Ε.Ε. θα επιδιώξει να συντονισθεί με τις ΗΠΑ για τα θέματα που αφορούν την Τουρκία. Εν αντιθέσει όμως με την Ευρώπη, οι ΗΠΑ δεν συνορεύουν με την Τουρκία, ούτε απειλείται η αμερικανική εδαφική ακεραιότητα.

Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου υπολείπονται των όσων αποφασίσθηκαν στο αντίστοιχο Συμβούλιο του Οκτωβρίου. Είναι όμως γεγονός ότι έτσι λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση. Με μικρά βήματα που απαιτούν εξοντωτικές διαπραγματεύσεις μέχρι να αλλάξει κατεύθυνση το ευρωπαϊκό καράβι. Ακούγεται η άποψη ότι έπρεπε να θέσουμε βέτο. Το βέτο, όμως, θα μετέτρεπε αυτομάτως το πρόβλημα από ευρωτουρκικό σε ελληνογερμανικό. Οι κυρώσεις δεν είναι αυτοσκοπός για να έχουμε την πολυτέλεια να το ξοδεύουμε ενώ βρισκόμαστε σε φάση πρωτοφανούς ρευστότητας λόγω της πανδημίας αλλά και της συνεχιζόμενης τουρκικής απειλής. Η γερμανική προεδρία έχει ακόμη τρεις εβδομάδες να δει πώς θα εισπράξει ο Ερντογάν το έλλειμμα ευρωπαϊκής στρατηγικής.

* Ο κ. Αγγελος Συρίγος είναι καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής, βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας στην Α΄ Αθηνών.

Ατлас ελληνοτουρκικών σχέσεων στην αγγλική γλώσσα

Την επόμενη Κυριακή η «Κ», στην ελληνική και την αγγλόφωνη έκδοσή της, θα συμπεριλάβει ένα έργο σημαντικής αξίας, με σκοπό την ενημέρωση του διεθνούς κοινού για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και λεπτομέρειες οι οποίες θα ήταν χρήσιμες να είναι γνωστές στους τρίτους, καλόπιστους και μη παρατηρητές. Ο «Ατλας των ελληνοτουρκικών σχέσεων» του Αγγελου Συρίγου και του Θάνου Ντόκου, με την πολύτιμη картоγράφηση από τον Δημήτρη Δαγρέ, επίτιμο διοικητή της Υδρογραφικής Υπηρεσίας του Πολεμικού Ναυτικού, υπό τον τίτλο «Atlas of Greek-Turkish relations. With 63 maps, a comprehensive glossary and the latest key developments», αποτελεί μια έκδοση ανανεωμένης της παλαιότερης ελληνικής (τελευταία φορά είχε διανεμηθεί από την «Κ» το καλοκαίρι που πέρασε), η οποία περιέχει ακόμα και τις τελευταίες εξελίξεις, μέχρι και τις 2 Νοεμβρίου 2020. Η έκδοση θα σταλεί σε όποιους το επιθυμούν, εντός και εκτός Ελλάδας, εκτός βέβαια από τους συνδρομητές της «Κ», οι οποίοι θα τη λάβουν όλοι.

Πρόκειται, στην πραγματικότητα, για μια προσπάθεια της «Κ» να βάλει ένα πετραδάκι στην υποτιμημένη αλλά πολύ σημαντική παράμετρο της δημόσιας διπλωματίας.

Του τρόπου, δηλαδή, με τον οποίο η Ελλάδα εληγεί σε τρίτους, εταίρους, συμμάχους και, γενικότερα, έξω από τη χώρα, τη συμβαίνει στην περιοχή και για ποίους λόγους «θολές» στους πε-

Ένα εξαιρετικό έργο του Αγγελου Συρίγου και του Θάνου Ντόκου την επόμενη Κυριακή με την «Κ».

ρισσότερους έννοιες, όπως «υφαλοκρηπίδα», «ΑΟΖ», «εναέριος χώρος», δεν είναι αφηρημένα μεγέθη αλλά στοιχεία που συνθέτουν την κυριαρχία κάθε κράτους, εν προκειμένω της Ελλάδας. Οι Συρίγος και Ντόκος έχουν κάνει μια επιλογή λημάτων που έχουν νόημα για ένα ξένο ακροατήριο και προχώρησαν και σε κάποιες μικρές αλλαγές στον τρόπο έκφρασης, ώστε τα συνοπτικά κείμενά τους να μπορούν να αναγνωστούν άνετα ακόμα και από άτομα με μικρή έως ελάχιστη επαφή με τα συγκεκριμένα θέματα.

Βασικό στοιχείο αυτού του αγγλόφωνου Ατλαντα των ελληνοτουρκικών σχέσεων, είναι η παρουσίαση των δεδομένων, χωρίς κανέναν συναισθηματισμό και με βάση τα γεγονότα, τις διεθνείς συνθήκες και την Ιστορία.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΕΔΩΣ

ΚάλλοςΚαμβάςΚαλοζωίαΚουλτούρα
ΚαινοτομίαΚοινωνίαΚόσμοςΚαλλι-
έχνης**Καθημερινή**ΚαφέςΚρασίΚινη-
ματογράφοςΚοκτέιλΚύπροςΚουζίνα
ΚέντροΚατάκτησηΚέρματαΚορυφή
ΚαιρόςΚαλόγουστοΚάποτε**Κυριακή**
ΚαλλιέργειαΚαλωσόρισμαΚάλπηΚι-
νημαΚέρδοςΚατάρτισηΚλωστήΚαλ-
ωπισμός**Κάππα**ΚίνησηΚαραντίνα
ΚαλημέραΚαλλινοραφίαΚανόναςΚαλ-
οπξοοστηΚα

Κ

Το περιοδικό της Καθημερινής
της Κυριακής

Την Κυριακή 20 Δεκεμβρίου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αγιες μέρες με λίγους και τα φιλιὰ από μακριά...

Οι συμβουλές - εκκλήσεις των ειδικών

Της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Αυστηρή λίστα με «μετρημένους στα δάκτυλα» στενούς συγγενείς ή φίλους, με τους οποίους θα επιλέξουμε να περάσουμε τις γιορτές μαζί, ευχές εξ αποστάσεως και ετεροχρονισμένη ανταλλαγή δώρων, περιορισμός των μετακινήσεων για αγορές μειωμένες στις απολύτως απαραίτητες, και επ' ουδενί αγκαλιές και φιλιὰ, επιβάλλουν αυτά τα πολύ διαφορετικά, λόγω κορωνοϊού, Χριστούγεννα και η Πρωτοχρονιά. Η παράταση του lockdown, με τις ελάχιστες εξαιρέσεις που ανακοίνωσε η κυβέρνηση, δίνουν ακριβώς το στίγμα των φετινών εορτών.

Ο μεγάλος φόβος να δούμε και στη χώρα μας εικόνες συνωστισμού έξω από καταστήματα, σε συνδυασμό με τη μεγάλη πίεση που συνεχίζουν να δέχονται οι μονάδες εντατικής θεραπείας, οδήγησε σε δύσκολα αλλά αναγκαίες για την προστασία του πληθυσμού αποφάσεις.

Την τελευταία εβδομάδα υπήρξαν ελπιδοφόρα σημάδια ελέγχου του δεύτερου κύματος της πανδημίας. Καταγράφηκε μείωση κατά 20% έως 30% στα ημερήσια κρούσματα, ταύτιση της καμπύλης των εισαγωγών στα νοσοκομεία με την αντίστοιχη των εξιτηρίων, ενώ ακόμα και τα νοσοκομεία της Βόρειας Ελλάδας έχουν πλέον κενές απλές κλίνες COVID-19.

«Όμως υπάρχει ακόμη σοβαρό πρόβλημα στις μονάδες εντατικής θεραπείας. Στην Θεσσαλονίκη η πληρότητα είναι ακόμα στο 92%, ενώ υπάρχουν σοβαρά περιστατικά που ενδεχομένως να χρειαστούν νοσηλεία σε ΜΕΘ. Επίσης το ΕΣΥ έχει φτάσει στα όριά του και είναι εξαιρετικά δύσκολο πλέον να ανοίξουν νέες κλίνες Εντατι-

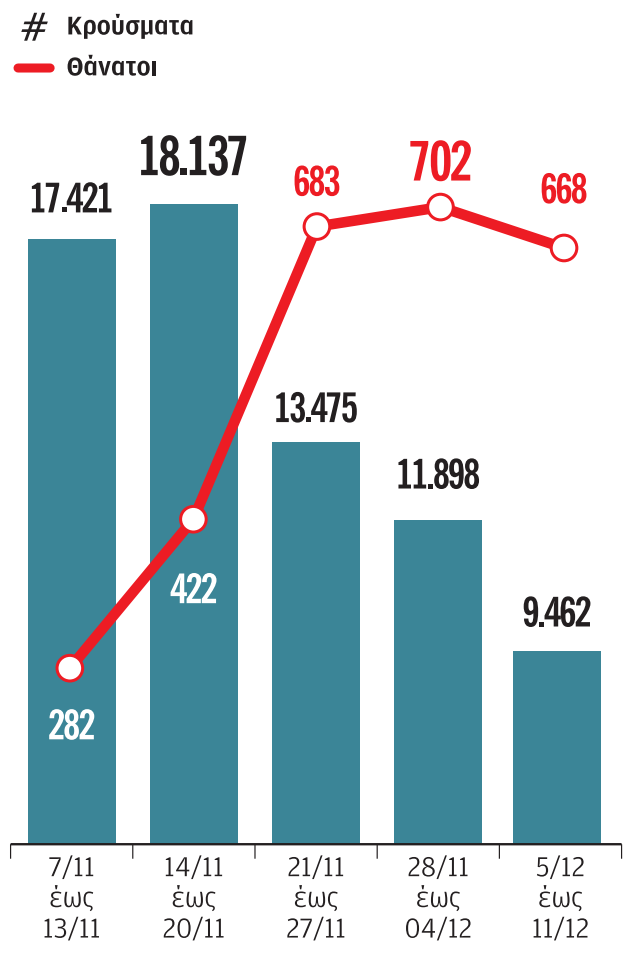
κής. Και η αποκλιμάκωση της πίεσης στις μονάδες δεν αναμένεται πριν από τις γιορτές», σημειώνει στην «Κ» ο παθολόγος - λοιμωξιολόγος, καθηγητής Παθολογίας και μέλος της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων του υπουργείου Υγείας για τον νέο κορωνοϊό, Χαράλαμπος Γώγος. Σύμφωνα μάλιστα με τον ίδιο, για να ξεκινήσει η συζήτηση για τη σταδιακή άρση των περιοριστικών μέτρων θα πρέπει η πληρότητα στις ΜΕΘ να μειωθεί τουλάχιστον στο 60%.

«Ο στόχος μας λοιπόν είναι να κρατήσουμε την κινητικότητα του πληθυσμού και άρα το ενδεχόμενο νέας έντονης διασποράς του ιού τουλάχιστον στα επίπεδα που βλέπουμε τώρα. Σίγουρα δεν θέλουμε να δούμε εικόνες συνωστισμού όπως σε άλλες χώρες. Αυτό θα είναι "θανάσιμο αμάρτημα" σε αυτή τη φάση», τονίζει.

«Η εορταστική περίοδος είναι συνδεδεμένη στο μυαλό όλων με βόλτες, ψώνια και επισκέψεις σε στίπια φίλων. Έτσι τα Χριστούγεννα είναι μια περίοδος υψηλής κατανάλωσης και μεγάλης κινητικότητας», επισημαίνει στην «Κ» ο καθηγητής Μικροβιολογίας, στο Τμήμα Πολιτικών Δημόσιας Υγείας του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, μέλος της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων, Αλκιβιάδης Βατόπουλος. Σύμφωνα με τον ίδιο, σε αυτή την περίοδο ήπρεπε να επιβληθούν αυστηρά μέτρα περιορισμού της κινητικότητας με πολύ καλή επιτήρηση της εφαρμογής τους και κυρίως να υπάρξει συνεχής και έντονη υπενθύμιση στον πληθυσμό για τον κίνδυνο που εγκυμονεί η οποιαδήποτε χαλάρωση των μέτρων.

Αναφερόμενος στο τι θα πρέπει να κάνουν οι πολίτες για να περάσουν όσο το δυνατόν πιο ασφα-

Εβδομαδιαίος αριθμός κρουσμάτων COVID-19 και θανάτων κατά τη διάρκεια του 2ου lockdown

«Ένας να είναι θετικός, μπορεί να μεταδώσει τον ιό κατά τη διάρκεια μιας συγκέντρωσης σε 10 ή και 20 άλλα άτομα».

λεις γιορτές, σημειώνει: «Μάσκα και αποστάσεις παντού, να αποφεύγουν να ψωνίσουν ώρες που υπάρχει μεγάλη κίνηση. Γενικά σε ό,τι κάνουν να προσμετρήσουν την πιθανότητα συνωστισμού. Να μην οργανώσουν συγκεντρώσεις με φίλους με τους οποίους δεν έχουν στενή επαφή και δεν γνωρίζουν σε ποιο βαθμό είναι εκτεθειμένοι στον ιό».

Η «κοινωνική φούσκα»

Η πνευμονολόγος και συντονίστρια διευθύντρια της 7ης Πνευμονολογικής Κλινικής του νοσοκομείου «Σωτηρία», Μίνα Γκάγκα, τονίζει στην «Κ»: «Θα πρέπει να αποφύγουμε να κάνουμε γιορτές με πολλούς διαφορετικούς ανθρώπους. Ένας να είναι θετικός, μπορεί να μεταδώσει τον ιό κατά τη διάρκεια μιας συγκέντρωσης σε 10 ή και 20 άλλα άτομα. Αυτό που μπο-

ρούμε να κάνουμε είναι να διαλέξουμε μια οικογένεια στενών συγγενών ή φίλων, για να περάσουμε μόνο με αυτούς τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά. Να φτιάξουμε αυτό που οι Βρετανοί λένε "κοινωνική φούσκα". Με τους υπόλοιπους φίλους μπορούμε να μιλήσουμε στο τηλέφωνο, πιθανόν να τους δούμε σε έναν εξωτερικό χώρο, αλλά πάντα με τήρηση των αποστάσεων και με χρήση μάσκας προσώπου».

Σε πιο αυστηρή γραμμή αναφορικά με τους φετινούς εορτασμούς είναι ο κ. Γώγος, που τονίζει ότι για το φετινό τραπέζι των Χριστουγέννων ισχύει η φράση «όσο λιγότεροι, τόσο το καλύτερο», προσθέτοντας ότι θα πρέπει να καθίσει σε αυτό μόνο η οικογένεια.

«Σε αυτό το δεύτερο κύμα υπήρξε σημαντική διείσδυση του ιού μέσα στις "κοινωνικές φούσκες", και είδαμε πάρα πολλές ενδοοικογενειακές διασπορές. Οπότε σε περιορίσουμε τις επαφές μας σε πολύ στενά μέλη της οικογένειας που να γνωρίζουμε τι μέτρα προστασίας από τον κορωνοϊό λαμβάνουν», επισημαίνει.

Και συνεχίζει: «Καλύτερα να ανταλλάξουμε ευχές μέσα από το τηλέφωνο, με ηλεκτρονικό ταχυ-

δρομείο ή μέσω Skype. Υπάρχουν πολλές επιλογές. Και τα δώρα, δεν επείγει να τα ανταλλάξουμε τώρα. Καλύτερα να το αφήσουμε για αργότερα. Ας μη γεγλιόμαστε, κανείς δεν είναι χαρούμενος που θα είναι έτσι οι γιορτές, αλλά πρέπει να προστατευθεί η δημόσια υγεία».

Οδηγίες για πιο ασφαλείς εορτές έχει εκδώσει και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ECDC), με το σύνθημα «Φέρσου έξυπνα. Μείνε ασφαλής. Νοιάσου για τους άλλους». Το ECDC προτείνει σε αυτές τις γιορτές οι συναντήσεις και οι επισκέψεις να γίνονται μόνο μεταξύ ατόμων που ανήκουν στην ίδια «κοινωνική φούσκα».

Στις συναντήσεις, οι οποίες δεν θα πρέπει να διαρκούν πολλές ώρες, θα πρέπει να τηρούνται οι αποστάσεις και να εφαρμόζονται τα μέτρα αναπνευστικής υγιεινής ακόμα και με χρήση μάσκας και υγιεινής των χεριών.

Εφόσον κάποιος πρέπει αναγκαστικά να επισκεφθεί άτομα εκτός της «κοινωνικής φούσκας», τότε καλό είναι να απομονωθεί λίγες ημέρες πριν από την επίσκεψη ώστε να ελαχιστοποιήσει τον κίνδυνο να κολλήσει τον ιό και να μολύνει τους άλλους.

Η ΕΠΙΔΗΜΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 11/12/2020

12.500 ενεργά κρούσματα

3.300 νοσηλευόμενοι ασθενείς

583 διασωληνωμένοι

ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΣΤΙΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΕΝΤΑΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ COVID

82%

Επικράτεια

77%

Αττική

91%

Θεσσαλονίκη

ΣΥΝΟΛΟ

122.648 επιβεβαιωμένα εργαστηριακά κρούσματα

3.472 θάνατοι ασθενών με COVID-19

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο «βουβός θάνατος» από βαριά αιματολογική ανωμαλία

Του ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ

Ο Γρηγόρης Γεροτζιάφας, ένας Θεσσαλονικιός γιατρός, είναι καθηγητής Αιματολογίας του Πανεπιστημίου της Σορβόνης, διευθυντής του Κέντρου Θρόμβωσης του Νοσοκομείου Τερον και του ερευνητικού τμήματος Inserm U938, και μιλάει συχνά για τους «ασθενείς με COVID-19 που δεν προλαβαίνουν να διασωληνωθούν».

Όταν τον βρίσκουμε το βράδυ στη λήξη της βάρδιας στο γραφείο του, ξαναπίνει το νήμα της αφήγησης που είχε ξετυλίξει το μεσημέρι της ίδιας ημέρας, σε ένα συνέδριο για τα οικονομικά της Υγείας, για τον «βουβό θάνατο» από τον κορωνοϊό. «Υπάρχει ένα σύνδρομο που λέγεται αντιρροπούμενη διάχυτη καρδιαγγειακή πήξη, η οποία είναι βαριά αιματολογική ανωμαλία. Στην καριέρα μου είναι ζήτημα να είχα δει μέχρι να ξεκινήσει η COVID-19 διάχυτη καρδιαγγειακή πήξη, σε δέκα ανθρώπους, το αίμα των οποίων πήζει παντού και στα μικρότερα αγγεία. Από την αρχή της πανδημίας, την πρώτη μέρα που ήρθαν οι ασθενείς στο νοσοκομείο, εμφανιζόταν επαναλαμβανόμενα, σε βαθμό που νομίζαμε ότι είχαμε κάνει λάθος στο εργαστήριο. Οι άνθρωποι έρχονταν στα επείγοντα, έμπαιναν στη μονάδα εντατικής θεραπείας και πέθαιναν».

Αυτό που περιγράφει ο Γρηγόρης Γεροτζιάφας μοιάζει πάρα πολύ με όσα κατέγραψαν Έλληνες συνάδελφοι του στα «νομαρχιακά» νοσοκομεία της Βόρειας και Κεντρικής Ελλάδας αλλά και σε

μεγάλα νοσοκομεία του λεκανοπεδίου, όπου κατά τη διάρκεια των εφημεριών ίσα ίσα προλάβαιναν να διασωληνώσουν ορισμένους ασθενείς, οι οποίοι έφταναν πολύ αργά στο νοσοκομείο. «Ένα 10% των ανθρώπων που έφταναν τον πρώτο μήνα του πρώτου κύματος στα επείγοντα ερχόταν με αυτή την εικόνα της διάχυτης καρδιαγγειακής πήξης».

Η συχνότητα φλεβικής θρόμβωσης στους ασθενείς που νοσηλεύ-

Ο καθηγητής Αιματολογίας του Πανεπιστημίου της Σορβόνης και διευθυντής του Κέντρου Θρόμβωσης του Νοσοκομείου Τερον, Γρηγόρης Γεροτζιάφας, μιλάει στην «Κ».

ονται με COVID-19 είναι 17% (7% στους ασθενείς που νοσηλεύονται στους συμβατικούς θαλάμους και 27% σε όσους νοσηλεύονται στη ΜΕΘ). Στους ασθενείς με COVID-19 που παθαίνουν φλεβική θρόμβωση, η θνητότητα είναι της τάξης του 23%, ενώ σε εκείνους που δεν έχουν φλεβική θρόμβωση η θνητότητα είναι 13%.

Αυτά τα στοιχεία προκύπτουν από δύο πρόσφατες διεθνείς μεταanalύσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν δεδομένα από 18.000 ασθενείς που νοσηλεύθηκαν κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος της

«Υπάρχει ένα σύνδρομο που λέγεται αντιρροπούμενη διάχυτη καρδιαγγειακή πήξη», λέει ο κ. Γεροτζιάφας. Ασθενείς με κορωνοϊό, που το παρουσιάζουν, πολλές φορές φθάνουν στο νοσοκομείο όταν είναι πια αργά.

πανδημίας. Τέλος, νεκροτομικές μελέτες τεκμηριώνουν ότι 38% των ασθενών που πέθαναν στο σπίτι είχαν νεκροτομικά τεκμηριωμένη φλεβική θρόμβωση.

Τέτοιοι ασθενείς πέθαναν και στην Ελλάδα. Στην Κατερίνη, στην Καστοριά, στον Βόλο, ενώ στα Τρίκαλα διακομίσθηκε ασθενής με COVID-19 με 56% κορεσμό. Ο ασθενής αυτός αργότερα κατέληξε στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο της Λάρισας. Αφού πέρασε το πρώτο 15νθήμερο του lockdown, το 10% έπεσε στο 6% και μετά στο 2%.

Αυτό γιατί έγινε; Επειδή ίσως ο κόσμος είχε μάθει να ερμηνεύει καλύτερα τα σημάδια;

«Αφενός είχε μάθει να ερμηνεύει καλύτερα τις ενδείξεις. Πήγαινε πιο νωρίς στους γιατρούς, οι οποίοι έκαναν κάποια πράγματα που δεν τα έκαναν στην αρχή. Εφθάναν στο νοσοκομείο σε λιγότερο βαριά κατάσταση. Και σιγά σιγά άρχισε να βελτιώνεται και η πορεία τους μέσα στο νοσοκομείο», απαντά ο κ. Γεροτζιάφας.

Έλληνες που ασθένεισαν λένε ότι είχαν υποζαίμια και δεν το αντιλαμβάνονταν. Παιζει αυτό ρόλο;

Ο κ. Γεροτζιάφας εξηγεί ότι η ομάδα του κάνει μια εξέταση αίματος –μία γενική αίματος– «και μπορείς να δεις με σχετικά απλά μέσα αφού βάλεις τα αποτελέσματά σε έναν αλγόριθμο». Έτσι διαπιστώνεις τον βαθμό της διαταραχής πριν ακόμα επιδεινωθεί η κλινική κατάσταση, που αναστρέφεται πιο δύσκολα, π.χ. με θρόμβωση στα πνευμόνια και πτώση του κορεσμού. «Με την εμπειρία και τη γνώση που αποκτήσαμε, το φαινόμενο», σημειώνει ο κ. Γεροτζιάφας, «ονομαζέται σήμερα "πνευμονική ενδαγγειακή πήξη"».

Τα αντιπηκτικά

Η συνέχεια για τους γιατρούς στο Παρίσι, αλλά πλέον στο δεύτερο κύμα, σε μεγάλη έκταση και στα μεγάλα τριτοβάθμια νοσοκομεία της χώρας, είναι να απαντήσουν με ευρεία χρήση αντιπηκτικών. «Όταν αρχίζουμε αυτή τη χρήση ανακόπτουμε τη διαδικασία και πάει καλύτερα ο άρρωστος. Η ιστορία αυτή είναι ακριβώς ότι πηζει το αίμα μέσα στους πνεύμονες. Αυτό εμφανίζεται κυρίως στα μικρά αγγεία. Και οι πνευμονικές εμβολές που έχουμε σε αυτούς τους ασθενείς είναι μικρές πνευμονικές εμβολές. Αυτό εξηγεί γιατί έχουν αυτή την εικόνα οι άνθρωποι που, ενώ πέφτει ο κορεσμός, λειτουργούν καλά. Η ανταλλαγή των αερίων μέσα στους πνεύμονες γίνεται, αλλά το αίμα δεν μπορεί να κυκλοφορήσει διότι το κανάλι είναι βουλωμένο πιο κάτω. Οι άρρωστοι αυτοί αναπνέουν αλλά το οξυγόνο δεν μπορεί να πάει παρακάτω, μπλοκάρεται. Επίσης, ο ιός είναι τοξικός στο ενδοθώλιο, στα κύτταρα των αγγείων. Μπαίνει μέσα στα κύτταρα των αγγείων και προκαλεί μυοκαρδίτιδα». Ο κ. Γεροτζιάφας, που δουλεύει σε ένα μεγάλο συγκρότημα νοσοκομείων στο ανατολικό Παρίσι, λέει ότι στο δεύτερο κύμα τα πράγματα έχουν αλλάξει: «Η Γαλλία έχει μεγάλο αριθμό κρουσμάτων, αλλά η πίεση που έχουμε στο νοσοκομείο είναι μικρότερη και οι ασθενείς που έρχονται είναι σε καλύτερη κατάσταση, διότι έρχονται νωρίτερα και τους έχουν αντιμετωπίσει ήδη οι γιατροί στην πρωτοβάθμια περίθαλψη».

Οι κίνδυνοι από τα κάλαντα

Διαδικτυακά κάλαντα, και χωρίς «κεράσματα», προτείνουν οι ειδικοί επιστήμονες για τις φετινές γιορτές των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, αφού ο παραδοσιακός τρόπος με επισκέψεις από σπίτι σε σπίτι για να πουν τα παιδιά τα κάλαντα εγκυμονεί τον κίνδυνο διασποράς του κορωνοϊού. «Ας αποφύγουμε εφέτος τα κάλαντα», σημειώνει στην «Κ» ο παθολόγος - λοιμωξιολόγος, καθηγητής Παθολογίας και μέλος της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων του υπουργείου Υγείας για τον κορωνοϊό, Χαράλαμπος Γώγος, που προτείνει «εάν θέλουν τα παιδιά να πουν τα κάλαντα σε συγγενείς και φίλους, ας τα πουν διαδικτυακά». Αλλωστε, τα κάλαντα είναι μία δραστηριότητα που δημιουργεί συνθήκες εύκολης διασποράς του κορωνοϊού και μάλιστα για αρκετούς λόγους. Πρώτον, σαφώς συνδέεται με αυξημένη κινητικότητα των παιδιών και των συνοδών τους και επαφές με πολλά διαφορετικά άτομα. Επιπλέον, τα παιδιά σε μεγάλο ποσοστό είναι ασυμπτωματικά, μπορεί να έχουν μολυνθεί από τον ιό αλλά να μην το γνωρίζουν και έτσι να τον μεταδώσουν σε άλλους. Τα δε κάλαντα λέγονται τραγουδιστά που σημαίνει απελευθέρωση σταγονιδίων του ιού μέσω αερολύματος σε μεγαλύτερη απόσταση από αυτή που γίνεται κατά την απλή ομιλία. Τέλος, το γεγονός ότι μεταξύ όσων θα ακούσουν τα κάλαντα είναι ηλικιωμένα άτομα, τα οποία μάλιστα είναι πιο σύνθετες να βρίσκονται στο σπίτι τους τις πρωινές ώρες κατά τις οποίες εξορμούν τα παιδιά παραμονές Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς, κάνει αυτό το όμορφο έθιμο ακόμα πιο επικίνδυνο.

Ημέρες οργής, η τελευταία πράξη της θητείας του Τραμπ

Η στάση του θυμίζει περισσότερο θεατρικό του Σαίξπηρ παρά σύγχρονη προεδρία

Του **PETER BAKER**
THE NEW YORK TIMES

Την τελευταία εβδομάδα, ο πρόεδρος Τραμπ δημοσίευσε ή προώθησε 145 μηνύματα στο Twitter καταδικάζοντας το αποτέλεσμα των εκλογών, τις οποίες έχασε. Ανέφερε μάλιστα τέσσερις φορές την πανδημία του κορωνοϊού, για να πει ότι είχε δίκιο από την αρχή και ότι οι ειδικοί ήταν αυτοί που έσφαλαν. Σπάνια εμφανίζεται πια στο γραφείο του στον Λευκό Οίκο, αγνοώντας την υγειονομική και οικονομική κρίση, ενώ, σύμφωνα με συνεργάτες του, είναι θλιμμένος και ενίοτε σε κατάθλιψη. Τα μόνα που τον ενδιαφέρουν είναι η ανταμοιβή φίλων, η εκκαθάριση όσων τον «πρόδωσαν» και η τιμωρία όσων βρίσκονται στον μακρύ κατάλογο εχθρών, που περιλαμβάνει πλέον Ρεπουμπλικανούς κυβερνήτες, τον ίδιο του τον υπουργό Δικαιοσύνης και το δίκτυο Fox News.

Οι τελευταίες ημέρες της προεδρίας Τραμπ θυμίζουν περισσότερο λογοτεχνικό δράμα, παρά θητεία σύγχρονου αρχηγού κράτους. Η οργή και η αποκομμένη από την πραγματικότητα εμμονή του Τραμπ να αποδεχθεί την ήττα του παραπέμπουν σε σαίξπηρικά δράματα, όπου ο παρών μονάρχης επιβάλλει τη δική του εκδοχή της πραγματικότητας στους τρομοκρατημένους αυλικούς. Παρότι εγκαταλείπει την προεδρία σε 40 ημέρες, οι τελευταίες εβδομάδες προμηνύουν τη μελλοντική τακτική

Τα μόνα που τον ενδιαφέρουν είναι η ανταμοιβή φίλων, η εκκαθάριση «προδοτών» και η τιμωρία των εχθρών.

του, που θα αφορά επίμονη προσπάθεια αμφισβήτησης της εγκυρότητας της εκλογής Μπάιντεν, αδιαφορώντας για το πλήγμα που καταφέρει στο κόμμα του με τον τρόπο αυτό. Τα ξεσπάσματα του Τραμπ μοιάζουν κατευθειάν βγαλμένα από έργα του Σαίξπηρ, συνδυάζοντας την τραγωδία με τη φάρσα. Είναι άραγε ένας σύγχρονος σαίξπηρικός Ιούλιος Καίσαρας, τον οποίο εγκαταλείπουν οι τελευταίοι πιστοί του (Κι εσύ, Ουίλιαμ Μπαρ), ή μήπως πρόκειται για έναν Ριχάρδο Γ', που πολέμη για τους ευγενείς μέχρις ότου ανατραπεί από τον Ερρίκο Ζ'; Μήπως πάλι είναι ένας βασιλιάς Λιρ, οργισμένος με όσους δεν τον αγάπησαν αρκετά;

«Η συμπεριφορά του είναι αυτή του πρωταγωνιστή στην πέμπτη πράξη. Ο τύραννος έχει κλειστεί στο κάστρο του, αισθάνεται ολοένα και μεγαλύτερο φόβο, αρχίζει να μιλάει αδιάκοπα για τη νόμιμη εξουσία του και κατηγορεί την αντιπολίτευση για προδοσία», λέει ο Τζέφρεϊ Ουίλσον, ειδικός του Σαίξπηρ στο Πανεπιστή-

Ο απερχόμενος πρόεδρος βράβευσε με το Μετάλλιο της Ελευθερίας τον παλαίμαχο παλαιστή και ολυμπιονίκη Νταν Γκέιμπλ, την περασμένη Δευτέρα. Μια σχετικά ευχάριστη στιγμή στο βαρύ, μετά τις εκλογές, κλίμα του Λευκού Οίκου.

Επιλογές και μηνύματα Μπάιντεν

Παρά τη διόλου εποικοδομητική στάση του προέδρου Τραμπ σε ό,τι αφορά τη μετάβαση εξουσίας, ο Τζο Μπάιντεν συνεχίζει μεθοδικά την αναζήτηση κατάλληλων στελεχών για τις σημαντικότερες ομοσπονδιακές υπηρεσίες. Σύμφωνα με δηλώσεις του στην αρχή της εβδομάδας, ο Μπάιντεν δεν σκεδιάζει να αντικαταστήσει τον σημερινό διοικητή του FBI, Κρίστοφερ Ρέι, τον οποίο είχε διορίσει ο απερχόμενος πρόεδρος Τραμπ. «Ο Μπάιντεν δεν σκοπεύει να απομακρύνει τον Ρέι, εφόσον ο Τραμπ δεν τον απολύσει πρώτα», ανέφερε στέλεχος της ομάδας Μπάιντεν, υπογραμμίζοντας ότι με τον τρόπο αυτό ο Δημοκρατικός εν αναμονή πρόεδρος επιθυμεί να στείλει σαφές μήνυμα στις ομοσπονδιακές υπηρεσίες ότι η εποχή των αλλοπρόσας παρεμβάσεων από τον Λευκό Οίκο έχει παρέλθει. Ανάλογη τακτική αναμένεται να ακολουθηθεί ο Μπάιντεν και σε ό,τι αφορά την ηγεσία της CIA, με τον υποδιευθυντή της υπηρεσίας, Ντέιβιντ Κόεν, να θεωρείται φαβορί για τη θέση.

THE NEW YORK TIMES

αρνούμενη να υψώσει το ανάστημά της απέναντι στον πρόεδρο, παρότι πολλά μέλη της εύχονται κρυφά να μην τον ξαναδούν στα μάτια τους. Την ίδια ώρα, τα μηνύματα του Τραμπ στο Twitter μπορούν να συγκριθούν με πυροσβεστική μάνικα άρνησης της πραγματικότητας. «Δεν γίνεται να χάσαμε αυτές τις εκλογές», έγραψε πριν από λίγες ημέρες. «Νικήσαμε στο Μισιγκαν με μεγάλη διαφορά», ανέφερε για πολιτεία την οποία έχασε με διαφορά 154.000 ψήφων. Η προεδρική οργή στρέφεται πλέον κυρίως εναντίον του υπουργού Δικαιοσύνης Μπιλ Μπαρ, η θέση του οποίου θεωρείται επισφαλής μετά τη δήλωσή του ότι οι ομοσπονδιακές υπηρεσίες δεν εντόπισαν κρούσματα νοθείας στην εκλογική διαδικασία. Η απομάκρυνση κάθε φωνής αμφισβήτησης από τον Λευκό Οίκο έχει συντελέσει στην αποστασιοποίηση του Τραμπ από την πραγματικότητα, με τον πρόεδρο να συνομιλεί πλέον μόνο με συγγενείς εξ αίματος, επ' αμοιβή δικηγόρους και κόλακες.

Στις πέντε εβδομάδες που απέμειναν στη θητεία του, ο Τραμπ θα παραμείνει επικίνδυνος και απρόβλεπτος. Ίσως απολύσει τον Μπαρ, μπορεί επίσης να χορηγήσει προεδρική χάρη σε όσους είναι ικανοί να τον προστατεύσουν από το επερχόμενο δικαστικό κύμα ή να πυροδοτήσουν αντιπαράθεση στο εξωτερικό. Όπως ο βασιλιάς Λιρ, ο Τραμπ ίσως εκτονώσει την οργή του με κραυγές και σιμογές, εντοπίζοντας νέους στόχους για να διοχετεύσει τον θυμό του. «Αν υπάρχουν αναλογίες μεταξύ κλασικής λογοτεχνίας και σύγχρονων κοινωνιών, αυτό θα πρέπει να μας ανησυχήσει ιδιαίτερα. As μην ξεχνάμε ότι οι μεγάλες καταστροφές γίνονται πάντα στο τέλος του έργου», λέει ο Ουίλσον.

Ντομινίκ Στρος-Καν: «Ηρθε επιτέλους η ώρα να μιλήσω»

Προανήγγειλε ντοκιμαντέρ το 2021

Την άνοιξη συμπληρώνονται δέκα χρόνια από το επεισόδιο που έβαλε τέλος στη σταδιοδρομία του Ντομινίκ Στρος-Καν, του Γάλλου σοσιαλιστή που ηγείτο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και ετοιμαζόταν να διεκδικήσει με αξιώσεις την προεδρία της χώρας του. «Τέλος», όμως, είναι μια μεγάλη κουβέντα, που ίσως δεν αντιστοιχεί σε όσα επιφυλάσσει το 2021.

Με μια ανάρτησή του στο Twitter, ο 71χρονος Στρος-Καν ανακοίνωσε ότι έχει έρθει η ώρα να σπάσει τη σιωπή του. «Για πρώτη φορά, συμφώνησα να κάνω ένα ντοκιμαντέρ, στο οποίο ανατρέχω σε ολόκληρη την προσωπική και πολιτική μου διαδρομή από τη γαλλική πολιτική έως τη διεθνή σκηνή», έγραψε ο πρώην υπουργός Οικονομικών.

«Πότε δεν έδωσα τη δική μου εκδοχή για τα συμβάντα που οδήγησαν στην απόσυρσή μου από την πολιτική ζωή. Το έκαναν άλλοι αντί για μένα, μέσα από δελτία τύπου, συνεντεύξεις και παράθεση πραγματικών ή υποθετικών γεγονότων. Ηρθε η ώρα να μιλήσω», προσθέτει και καταλήγει με τη φράση-κλειδί: «Πέρα από τα διάφορα επεισόδια που αφορούν την προσωπική μου ζωή, την πολιτική μου σταδιοδρομία και τα μέσα ενημέρωσης, θα μοιραστώ σε αυτή την ταινία τις προτάσεις μου για το δύσκολο μέλλον που μας περιμένει».

Το ντοκιμαντέρ θα κυκλοφορήσει το φθινόπωρο, καθώς η Γαλλία θα περιδινίζεται στον κυκλώνα μιας ακόμη προεκλογικής μάχης ανάμεσα στον Εμανουέλ Μακρόν και στη Μαρίν Λεπέν. Ετοιμάζεται άραγε να επανέλθει ο DSK στην πολιτική ζωή; Και αν ναι, με ποια ιδιότητα; Ο θαυμασμός που εξέφρασε ο Στρος-Καν για τον Εμανουέλ Μακρόν το 2017 θα οδηγήσει άραγε σε κάποιου είδους συμμαχία; Υπάρ-

χει ζωή μετά την πιο σαρωτική δολοφονία χαρακτήρα της πρόσφατης Ιστορίας;

Το 2011, ο Στρος-Καν πέρασε δύομισι μήνες σε φυλακή της Νέας Υόρκης με την υποψία βιασμού που δεν επιβεβαιώθηκε, το 2012 κατηγορήθηκε για μαστροπεία στη Γαλλία σε μια δίκη που επί τρία χρόνια τροφοδοτούσε τον Τύπο με περιγραφές σεξουαλικών οργίων και, τέλος, αυτοεξορίστηκε στο Μαρόκο, όπου παντρεύτηκε για τέταρτη φορά και εξασφάλισε για τον εαυτό του ένα διόλου ευκαταφρόνητο εισόδημα ως οικονομικός σύμβουλος διαφόρων αφρικανικών κυβερνήσεων.

Ουδέποτε καταδικάστηκε για κάποιο αδίκημα στη Γαλλία ή σε κάποια άλλη χώρα, αλλά και ουδέποτε σχολίασε τις εκτιμήσεις των υποστηρικτών του ότι τα συμβάντα στο Sofitel της Νέ-

Ετοιμάζεται άραγε να επιστρέψει στην πολιτική σκηνή και, αν ναι, με ποια ιδιότητα;

ας Υόρκης τον Μάιο του 2011 ήταν μια παγίδα που είχε στόχο την παραίτησή του από τη διοίκηση του ΔΝΤ, καθώς μαινόταν στην Ευρώπη η χρηματοπιστωτική κρίση.

Την εβδομάδα που πέρασε, σειρά που πραγματεύεται την ιστορία του DSK (τίτλος: «Δωμάτιο 2806») έκανε πρεμιέρα στην πλατφόρμα Netflix. Όπως φαίνεται, δεν πρόκειται παρά για ένα «ζέσταμα» για τις αποκαλύψεις που ο ίδιος ο πρώην υπουργός Οικονομικών της Γαλλίας σκοπεύει να κάνει με το δικό του ντοκιμαντέρ, σε λίγους μήνες.

EL PAIS, FRANCE 24

Ο Στρος-Καν ουδέποτε σχολίασε τις εκτιμήσεις των υποστηρικτών του ότι τα συμβάντα στο Sofitel της Νέας Υόρκης τον Μάιο του 2011 ήταν μια παγίδα που είχε στόχο την παραίτησή του από τη διοίκηση του ΔΝΤ.

Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ συνομιλεί με τη Γερμανίδα καγκελάριο Αγκελα Μέρκελ και την πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, στο πλαίσιο της Συνόδου Κορυφής.

Συμφώνησαν οι ηγέτες των «27» για το κλίμα

Φιλόδοξους στόχους για την επρχόμενη δεκαετία έθεσε η Σύνοδος Κορυφής

Επειτα από σκληρές, ολονύκτιες διαπραγματεύσεις, οι ηγέτες των 27 χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέληξαν σε μια σημαντική συμφωνία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής στα χαράματα της Παρασκευής, δευτέρας και τελευταίας ημέρας της Συνόδου Κορυφής στις Βρυξέλλες.

«Η Ευρώπη βρίσκεται στην πρωτοπορία του αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής», έγραψε στο Twitter ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ. «Αποφασίσαμε να μειώσουμε τις εκπομπές ρύπων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου κατά 55% μέχρι το 2030», ανακοίνωσε. «Αξίζει τον κόπο να περάσουμε ύπνοι αυτή τη νύχτα», σχολίασε η Γερμανίδα καγκελά-

«Η πιθανότητα να μην υπάρξει συμφωνία για το Brexit είναι η μεγαλύτερη», εκτίμησε η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν.

ριος Αγκελα Μέρκελ.

Πολωνία, Τσεχία, Ουγγαρία και άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που στηρίζονται στη βιομηχανία του άνθρακα πρόβαλαν ισχυρή αντίσταση, ζητώντας ειδικές ρυθμίσεις και αντισταθμιστικά μέτρα. Ο συμβιβασμός που επετεύχθη απάλλαξε την Ε.Ε. από τον κίνδυνο που διέτρεχε να βρεθεί εκτεθειμένη στη σημερινή διε-

θνή τηλεδιάσκεψη που οργανώθηκε υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, της Γαλλίας και της Βρετανίας, με αφορμή τη συμπλήρωση πέντε χρόνων από τη Συμφωνία του Παρισιού για την Κλιματική Αλλαγή. Σημειώνεται ότι η Βρετανία του Μπόρις Τζόνσον έχει θέσει στόχο να μειώσει τους ρύπους κατά 68% μέχρι το 2030, κάτι πιο φιλόδοξο από την απόφαση των «27».

Στο μεταξύ, η υπουργός Δικαιοσύνης της Ουγγαρίας Τζούντιτ Βάργκα προανήγγειλε ότι η κυβέρνηση της θα προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εναντίον της απόφασης της Συνόδου να συνδέσει τη διάθεση ευρωπαϊκών κονδυλίων σε κάθε χώρα με τον σεβασμό του κράτους δικαίου σε

αυτήν. Ουγγαρία και Πολωνία απέσυραν την απειλή να ασκήσουν βέτο στον κοινοτικό προϋπολογισμό, αλλά οι κυβερνήσεις τους αντιμετώπιζουν σοβαρές εσωτερικές αντιδράσεις στην υποχώρησή τους. Στη διάρκεια της Συνόδου, η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν ενημέρωσε τους Ευρωπαίους ηγέτες για τις άκαρες, μέχρι στιγμής, διαπραγματεύσεις γύρω από το Brexit και εκτίμησε ότι «η πιθανότητα να μην υπάρξει συμφωνία είναι η μεγαλύτερη». Τέλος, μεταξύ των αποφάσεων της Συνόδου ήταν και η παράταση για ακόμη έξι μήνες των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί στη Ρωσία για την παρέμβασή της στην Ουκρανία.

REUTERS, A.P.

Πάολο Ρόσι: Ο θρυλικός και παρεξηγημένος ήρωας

Υπήρξε ένας από τους κορυφαίους επιθετικούς που ανέδειξε ποτέ το ιταλικό ποδόσφαιρο

Μια από τις μεγαλύτερες μορφές του Ιταλικού και Παγκόσμιου ποδοσφαίρου, ο θρυλικός Πάολο Ρόσι, άφησε την τελευταία του πνοή σε ηλικία 64 ετών, την Πέμπτη 10 Δεκεμβρίου του πρωί. Το παγκόσμιο ποδόσφαιρο δεν σταματά μέσα στο 2020 να θρηνεί τον θάνατο παικτών που άφησαν εποχή και που ανάγκασαν εκατομμύρια φιλάθλων ν' αγαπήσουν ακόμη περισσότερο τον «βασιλιά των Σπορ». Ο θάνατός του Ρόσι, μετά από εκείνους των Ντιέγκο Μαραντόνα και Αλεχάντρο Σαμπιέγια (σπουδαίος προπονητής), «βύθισε» στο πένθος ολόκληρο τον ποδοσφαιρικό πλανήτη και κυρίως τους φιλάθλους της Ιταλίας.

Ο Πάολο Ρόσι υπήρξε ένας από τους κορυφαίους επιθετικούς που ανέδειξε ποτέ το ιταλικό και το παγκόσμιο ποδόσφαιρο. Ήταν εκείνος που με την εκτελεστική του δεινότητα είχε οδηγήσει την «σκουάντρα ατζούρα» στην κατάκτηση του Μουντιάλ του 1982. Ένας παίκτης θρύλος για το Ιταλικό ποδόσφαιρο και όχι μόνο - πλέον θα γειμίζει πλέον με γκολ τα δίκτυα εκεί ψηλά, όπου πήγε για να έχει... συμπαίκτη τον Ντιέγκο Μαραντόνα, αν και στο χορτάρι ήταν αντίπαλοι τα χρόνια που υπήρξε η μεγάλη κόντρα μεταξύ Βορρά και Νότου στο ποδόσφαιρο της Ιταλίας.

Η καριέρα του

Ο «Παμπλίτο» ήταν ένας ποδοσφαιριστής που έκανε φοβερά πράγματα στο Παγκόσμιο Κύπελλο της Ισπανίας, οδηγώντας την «σκουάντρα ατζούρα» στην κατάκτηση του τροπαίου. Όσον αφορά τους συλλόγους, αγωνίστηκε στη Γιουβέντους, από την οποία και ξεκίνησε την επαγγελματική του καριέρα και πραγματοποίησε τις σημαντικότερες εμφανίσεις του σε συλλογικό επίπεδο, έπαιξε στην Κόμο, τη Βιτόρ-τσα, την Περούτζια, μετακόμισε στη Μίλαν και έκανε μια τελευταία σεζόν με την Ελλάς Βερόνα, για να αποσυρθεί το 1987 από την αγωνιστική δράση.

«Κανόνι» για Μουντιάλ

Ο Πάολο Ρόσι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ο «Ολιβιέ Ζιρού» του παρελθόντος, καθώς να μεν είχε αρκετά καλές εμφανίσεις σε συλλογικό επίπεδο, ωστόσο τα σπουδαία πράγματα τα έκανε με τη φανέλα της εθνικής του ομάδας και ειδικά στα Μουντιάλ. Τόσο στο Παγκόσμιο Κύπελλο της Αργεντινής το 1978 όσο - και κυρίως - στα γήπεδα της Ισπανίας το 1982, θα έδειχνε σε όλη την οικουμένη τα... φωνικά ένστικτά του στο σκοράρισμα, για να καθιερωθεί ως ένας από τους σπουδαιότερους στράικερ

Με την Ιταλία, ο Ρόσι σκόραρε 20 τέρματα σε 48 ματς, ενώ σε συλλογικό επίπεδο 134 τέρματα σε όλες τις διοργανώσεις σε 340 παιχνίδια.

της υψηλίου. Αφού «έχτισε» τη φήμη του ταλαντούχου σκόρερ στο Παγκόσμιο του 1978 -στο οποίο η Ιταλία κατέκτησε την 4η θέση- πετυχαίνοντας 3 γκολ και μοιράζοντας 4 ασίστ, αφού ταλαιπωρήθηκε με το διαβόητο σκάνδαλο με το υποτιθέμενο σπιμένο ματς που λίγο έλειψε να του στερήσει την καριέρα, αφού αποκλείστηκε άδικα από κάθε διοργάνωση για δύο χρόνια, αφού τον «έκλεψε» την τελευταία στιγμή η Γιουβέντους για να τον εντάξει

πάλι στο δυναμικό της, επέστρεψε στα γήπεδα λίγες μόνο εβδομάδες πριν από το Μουντιάλ της Ισπανίας.

Ο Μπεαρζότι τον πίστεψε

Παρά το γεγονός ότι όλοι τον θεωρούσαν ξεφληγμένο, ο θρυλικός προπονητής των «ατζούρι», Έντσο Μπεαρζότι, τον περιέβαλε με εμπιστοσύνη και τον ενέταξε στις τάξεις της Εθνικής. Η διοργάνωση ξεκίνησε φτωχά σε έναν όμιλο με Περού, Πολωνία και Καμερούν. Παρόλα αυτά, με τον δικό τους μοναδικό τρόπο, οι Ιταλοί σημείωσαν μόλις δύο γκολ, αλλά πέρασαν απλώς επειδή σκόραραν περισσότερο από το Καμερούν. Και βέβαια κανείς δεν περίμενε ότι αυτή η ομάδα θα έκανε κάτι καλό, όταν η μοίρα την έριξε στο ίδιο γκρουπ με Βραζιλία και την υπερασπίστρια του τίτλου Αργεντινή.

Χατ - τρικ με την Βραζιλία

Κι όμως, το 2-1 κατά της «αλμπι-σελέστε» έδειξε ότι κάτι καλό μπορεί να γίνει. Ο Ρόσι δεν είχε βρει δίκτυα, αλλά δεν ποτήθηκε. Ξεκίνησε βασικός στο ματς με τη «σελεσάο» και εκείνος ξεγλήρωσε την εμπιστοσύνη του προπονητή του με χατ-τρικ, για να χαρίσει στο αντιπροσωπευτικό συγκρότημα της χώρας του τη νίκη με 3-2 σε ένα συγκλονιστικό παιχνίδι. Ο Ρόσι συνέχισε να εντυπωσιάζει με την απόδοσή

του τόσο στα ημιτελικά με την Πολωνία, όπου ούτε αυτήν τη φορά της χάριστηκε και σκόραρε και τα δύο τέρματα των «ατζούρι» στη νίκη με 2-0, αλλά και στον τελικό με τη Δυτική Γερμανία, όπου σημείωσε το πρώτο από τα τρία γκολ του 3-1 που έφερε για την Ιταλία την κούπα. Παράλληλα, ο «Παμπλίτο» αναδείχθηκε και πρώτος σκόρερ της διοργάνωσης, παρόλο που άργησε αρκετά να... συνδεθεί με τα αντιπαλά δίκτυα.

Ρόσι και Μάριο Κέμπες!

Αφού κατέκτησε και το Χρυσό Παπούτσι την επόμενη χρονιά, το 1986 ήταν ώρα για άλλο ένα Μουντιάλ, αυτό του Μεξικού. Ωστόσο, στο συγκεκριμένο Μουντιάλ δεν θα έπαιζε καθόλου, αφήνοντας όλο τον κόσμο να τον θυμάται για το θρυλικό Παγκόσμιο του 1982, εκεί που έγινε ο ένας από τους δύο παίκτες της ποδοσφαιρικής ιστορίας, μαζί με τον Μάριο Κέμπες, που κατέκτησε τα πάντα στη συγκεκριμένη διοργάνωση: κορυφαίος σκόρερ, πολυτιμότερος παίκτης και παγκόσμιος πρωταθλητής.

Με την Ιταλία, ο Ρόσι σκόραρε 20 τέρματα σε 48 ματς, ενώ σε συλλογικό επίπεδο 134 τέρματα σε όλες τις διοργανώσεις σε 340 παιχνίδια. Από το ποδόσφαιρο ουσιαστικά δεν έφυγε ποτέ. Εργαζόταν ως σχολιαστής στο ιταλικό τηλεοπτικό κανάλι RAI Sport.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Συνωμοσιολογίες... και στο ποδόσφαιρο

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΝΟΥ

Είναι τέτοιο το σκηνικό που ωθεί και διευκολύνει την επινόηση και ακολούθως την διάδοση διάφορων συνωμοσιολογιών, που σχετίζονται με την πανδημία και την επιδίωξη μιας μυστικιστικής τάξης ανθρώπων - ερπετών - εξωγήινων (ανάλογα με το γούστο του καθενός) να εξουσιάσουν την ανθρωπότητα και να θέσουν το μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού υπό τον έλεγχό τους. Για λόγους μάλλον ψυχολογικούς - κοινωνικούς καμιά φορά και πολιτικούς, μεγάλη μερίδα του κόσμου εν καιρώ κρίσης καταφεύγει σε τέτοιου είδους απαντήσεις, προκειμένου έτσι να καλύψει τις αδυναμίες που παρατηρούνται από τις κυβερνήσεις και τα «επίσημα» κέντρα εξουσίας. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα από τη Γερμανία στις αρχές του περασμένου αιώνα, δύσκολα κανείς μπορεί να εντοπίσει, αφού ακριβώς οι συνωμοσίες που οι Ναζί διέδιδαν περί των Εβραίων και την προσπάθειά τους να διαβάλουν το γερμανικό έθνος, λειτούργησε ως σπίνη για ν' ανάψει φωτιά η Γερμανία και ακολούθως ολόκληρος ο κόσμος. Όταν δηλαδή οι Κυβερνήσεις αδυνατούν να δώσουν λύσεις και να ενημερώσουν τους πολίτες ούτως ώστε να καταπολεμηθεί η άγνοια, τότε οι συνωμοσιολογίες αναπτύσσονται και γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης για να ελεγχθεί ένα μέρος του κοινού. Για παράδειγμα ο Μπτροπολίτης Μόρφου, καταγγέλλει μεν τα κέντρα εξουσίας που θέλουν να ελέγξουν την μάζα, ταυτόχρονα όμως ελέγχει το δικό του ποίμνιο, συσπειρώνοντας το απέναντι στον Αστερίξ, τους ομοφυλοφίλους, τους «νεοταξίτες» και κάθε λογής εχθρό που δημιουργεί το μυαλό του. Είναι τακτικές που πολλάκις έχουν εμφανιστεί στην ανθρωπότητα και πηγάζουν μέσα από τον ρατσιστικό- φασιστικό πυρήνα σκέψης που διαθέτουν άτομα δίχως στερεό υπόβαθρο σκέψης. Δημιουργούν δηλαδή εχθρούς, τρέφοντας το φόβο τους... συσπειρωμένοι ταυτόχρονα γύρω από μια μορφή εξουσίας.

Και το ποδόσφαιρο παραδοσιακά δεν πολύ απέχει, από τέτοιου είδους προσεγγίσεις. Πιο αθώα μεν, η προκατάληψη και η πίστη ότι πάντοτε μια σκοτεινή δύναμη βρίσκεται πίσω από την ήττα της ομάδας, αποτελεί ζωτικό στοιχείο για τον κύριο οπαδό. Τώρα όμως με το στοιχείο του κορωνοϊού να υφίσταται και να εισχωρεί και στο ποδόσφαιρο, πολλοί είναι αυτοί που πα θεωρούν ότι γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης από κάποιους ώστε να προωθήσουν συμφέροντα ή να πλύνουν αντιπάλους. Όπως όμως και στο ευρύτερο σκηνικό, έτσι και στον ποδοσφαιρικό χώρο, παρατηρείται μια έντονη ομοιότητα που τρέφει τέτοιου είδους αντιλήψεις.

Και έχει να κάνει με την αδυναμία της εξουσίας να εποπτεύει, να ενημερώνει και εν κατακλείδι να ελέγχει χωρίς ν' αφήνει περιθώρια σε κανένα Μόρφου να υπάρχει στις ζωές μας.

Όταν ένας κύκλος κλείνει

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Μαθηματικά ή με το νόμο των πιθανοτήτων, το πρωτάθλημα για την ομάδα του ΑΠΟΕΛ δεν έχει χαθεί. Στην ουσία, η υλοποίηση ενός τέτοιου στόχου είναι ξεκάθαρα ανέφικτη. Ο κύκλος λοιπόν του μόνιμου πρωταθλητή των τελευταίων χρόνων και της πιο πετυχημένης ομάδας της τελευταίας δεκαετίας κλείνει, στην ουσία έκλεισε. Μετά από επτά συνεχόμενα πρωταθλήματα το να παραδώσει μια ομάδα τα σκήπτρα, φυσιολογικό μπορεί να κριθεί. Και η αλήθεια είναι πως η κυριαρχία μπορούσε να τελειώσει ή ο κύκλος αυτός να κλείσει νωρίτερα, γιατί τα σημάδια είχαν φανεί τουλάχιστον τα δύο τελευταία χρόνια. Απλά, στηριζόμενοι στην εμπειρία και στη νοοτροπία του νικητή, η οποία φάνηκε στα δύσκολα και καθοριστικά παιχνίδια η ομάδα του ΑΠΟΕΛ πέτυχε να διευρύνει το σερί της. Οι επιτυχίες των δύο τελευταίων τουλάχιστον χρόνων, στηρίχθηκαν επίσης και στην ατομική ποιότητα κάποιων παικτών, ικανών να κάνουν τη διαφορά και ειδικά στα δύσκολα. Τέτοιοι υπήρχαν πολλοί τα τελευταία χρόνια στο ρόστερ των γαλαζοκίτρινων, χρόνο με χρόνο ο αριθμός μειωνόταν, για να φθάσουμε στο φετινό ρόστερ, μέσα στο οποίο δεν υπάρχει κανείς που να συγκαταλέγεται σε αυτή την κατηγορία! Φυσιολογικά, λοιπόν, για ομάδα που κυριάρχησε κατά τη τελευταία δεκαετία, το τέλος αυτής της κυριαρχίας μπορεί να χαρακτηριστεί και ως αναμενόμενο. Φυσιολογική δεν είναι όμως, η... απότομη πτώση από την κορυφή στη θέση που βρίσκεται τώρα, με αβέβαιη την παρουσία της στην πρώτη ετάδα της δεκαετίας φάσης! Και φυσιολογική δεν είναι η αδυναμία - ανικανότητα των τελευταίων δύο χρόνων, να ανακοπεί αυτή η απότομη πτώση.

Ο κύκλος έκλεισε και αν στον «Αρχάγγελο» αρνούνται να το αποδεχθούν, ελαχιστοποιούν τις πιθανότητες τους να βρουν τον τρόπο να επανέλθουν πιο δυνατοί. Μέρες λύσεις δεν βοηθούν, ούτε τα λόγια, οι δεσμεύσεις και τα... θα. Ο κύκλος έκλεισε και πέρα από τις αγωνιστικές συνέπειες προκύπτουν και άλλες, πολύ πιο σημαντικές, οι οποίες μειώνουν τις πιθανότητες της οποίας προσπάθειας επανόδου.

Αν οι εντός του «Αρχαγγέλου» εξακολουθήσουν να αποφεύγουν την παραδοχή και την αντιμετώπιση του πραγματικού μεγέθους του προβλήματος και όσο οι... απ' έξω απλώς ασκούν κριτική χωρίς πραγματική διάθεση ανάληψης πρωτοβουλίας, άλλο τόσο, ο νέος κύκλος που έχει ανοίξει, αυτός που θέτει το ΑΠΟΕΛ εκτός των πρωταγωνιστών, θα μεγαλώνει. Και αν ανάλογη της φετινής θα είναι η συνέχεια, σημασία δεν θα έχει ποιος θα ευθύνεται περισσότερο ή λιγότερο...

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Χένιγκ Μπεργκ

πολλοί απ' όσους το καλοκαιρί... απαιτούν συμβόλαιο διαρκείας στον Χένιγκ Μπεργκ, ζητούσαν την απομάκρυνσή του πριν από λίγες μέρες και μετά τις μαζεμένες απώλειες βαθμών στο πρωτάθλημα. Είναι οι ίδιοι, που αποθέωσαν ξανά το Νορβηγό τεχνικό μετά τη νίκη επί του ΠΑΟΚ και πολύ περισσότερο την επιβλητική επικράτηση επί του «αιώνιου» αντιπάλου, μετά από οκτώ σχεδόν χρόνια. Για το μετ' βλεπούμε... Γιατί απλά, μια ζωή οι ίδιοι ξερόλες, προπονητές της κερκίδας θα είμαστε. Γιατί άλλο κριτική και άλλο μηδενισμός...

* * * * *

Ομόνοια - απολογισμός

Σεφώς και ο απολογισμός της φετινής ευρωπαϊκής πορείας της Ομόνοιας έχει πρόσμο θετικό. Επιτεύχθηκε ο στόχος της πρόκρισης σε φάση ομίλων, σε όλα τα παιχνίδια ήταν ανταγωνιστική, ενώ το ταμείο γέμισε από εκατομμύρια ευρώ! Είναι και κάτι ακόμη, εξί-

σου σημαντικό. Ολοκληρώνοντας την προσπάθειά της στην Ευρώπη και παρά τις μαζεμένες απώλειες των προηγούμενων αγωνιστικών, η διαφορά της Ομόνοιας από την κορυφή είναι μεν σημαντική, όχι όμως σε απαγορευτικά επίπεδα, ως προς τη δυνατότητα ανατροπής των δεδομένων. Και όχι μεγάλη στο βαθμό που θα μπορούσε να ήταν, από τις γκέλες των παικτών και του προπονητή, ειδικά στο ΓΣΠ...

* * * * *

Σενάριο αναστολής

Όλα τα σωματεία όλων των κατηγοριών θέλουν οικονομική ενίσχυση είτε από την ΚΟΠ είτε από το κράτος για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα που προέρχεται από τα μηδενικά έσοδα λόγω της πανδημίας. Όλα, μηδενός εξαιρουμένου. Βέβαια το αίτημα είναι διαρκές. Πάντα θέλουν λεφτά είτε με πανδημία, είτε όχι. Είναι σαφές ότι η ΚΟΠ δεν μπορεί να βοηθήσει στο βαθμό που το επιθυμούν τα σωματεία. Ούτε και το κράτος. Πάντως, σωματεία

των μικρότερων κατηγοριών βρίσκονται σε δεινή θέση. Με το σενάριο αναστολής δραστηριοτήτων εκ μέρους τους να είναι πιθανό.

* * * * *

Έχουν πλάκα

Πλάκα έχουν οι απαντήσεις εκπροσώπων Τύπου των σωματείων, παραγόντων και προπονητών όταν ρωτηθούν για μετεγγραφές. Λένε ότι δεν είδαν τέτοιο θέμα, ότι δεν τους απασχολούν τώρα γιατί υπάρχουν ματς και τέτοια. Για αφελείς, προφανώς, λέγονται αυτά. Μα είναι δυνατό να υπάρχει ομάδα, κυρίως από αυτές που έχουν υψηλούς στόχους, να περιμένει να δει θέμα μετεγγραφών τον Ιανουάριο;

* * * * *

Καλώς ήλθε το VAR

Μπήκε στη ζωή μας η τεχνολογία στο ποδόσφαιρο στον αγώνα με τον οποίο βαθμό που το επιθυμούν τα σωματεία, μεταξύ της Δόξας και του Απόλ-

λωνα στο Μακάρειο. Έγινε η αρχή με το VAR. Η εφαρμογή του, παρά τις διαμαρτυρίες που πάντα θα υπάρχουν, έχει λειτουργήσει θετικά για το ποδόσφαιρο. Επί πλέον το VAR καθιερώνεται σταδιακά, ως αναγκαίο κομμάτι ενός ποδοσφαιρικού αγώνα.

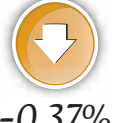
* * * * *

Κατάταξη UEFA

Εξακολουθεί να είναι εφικτό να έχουμε δυο ομάδες στο Τσάμπιονς Λιγκ το 2022-23. Μετά την ήττα της Ομόνοιας στην Ολλανδία από την Αϊντχόφεν, η Κύπρος έχασε οριστικά την 14η θέση στην κατάταξη της UEFA, όμως συνεχίζει να κρατάει γερά την 15η θέση, η οποία είναι εξίσου σημαντική καθώς στέλνει κι αυτή δυο ομάδες στο Τσάμπιονς Λιγκ της σεζόν 2022-23. Η μεγαλύτερη μας απειλή για την 15η θέση είναι η Σερβία, έχοντας μια ομάδα, τον Ερυθρό Αστέρα να συνεχίζει στην επόμενη φάση του Γιουρόπα.

* * * * *

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
2,94%X.A.
-0,75%Dow Jones
-0,64%Nasdaq
-0,96%Nikkei
-0,37%Dax
0,32%FTSE 100
1,69%ΗΠΑ
Ομαδικά πυρά
κατά Facebook
εξαπέλυσαν
46 πολιτείες
Σελ. 10Πετρέλαιο
1,17%€/€
0,32%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΑΔΑ

Δύο ενέσεις ρευστότητας
για υπέρβαση της κρίσης

Η συμφωνία για το Ταμείο Ανάκαμψης και η απόφαση της ΕΚΤ να αυξήσει το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων αποτελούν ισχυρές ενέσεις ρευστότητας για την ελληνική οικονομία, απαραίτητες για υπέρβαση της κρίσης. Ποσό 13 δισ. ευρώ θα χρησιμοποιηθεί για δανειοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων. Σελ. 7

ΘΥΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Προσγειώθηκε ανώμαλα
η ελληνική κτηματαγορά

Έτος ανώμαλης προσγειώσεως ήταν το 2020 για την ελληνική κτηματαγορά. Η χρονιά χαρακτηρίζεται από τη μείωση των αγοραπωλησιών, εξέλιξη που δημιούργησε πίεση στις τιμές, με την αγορά να επηρεάζεται από τα προβλήματα που προκάλεσε η πανδημία στην οικονομική δραστηριότητα. Σελ. 12

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,15%	-0,04%
Γερμανία	-0,61%	-0,05%
Γαλλία	-0,38%	-0,08%
Ιταλία	0,56%	-0,04%
Ισπανία	0,02%	-0,05%
Ιρλανδία	-0,32%	-0,06%
Ελλάδα	0,60%	-0,02%
Ην. Βασίλειο	0,20%	-0,12%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moodys	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Στον κάδο 50 εκατ. ευρώ το μήνα

Το νέα μέτρα αναμένεται να αυξήσουν την ύφεση κατά 0,5% - Αισιοδοξία για μείωση το 2021

Τα νέα μέτρα που έχουν επιβληθεί για αναχαίτιση του δεύτερου κύματος της πανδημίας, με το κλείσιμο αρκετών τομέων της οικονομίας, αναμένεται να επιδεινώσουν την ύφεση του 2020 κατά 0,5%.

Την ίδια ώρα, η επιπτώση που έχει μνηνιώς το κλείσιμο όλων των τομέων που έχουν εξαγγελθεί σε παγκύπρια βάση, θα κοστίζει 50 εκατομμύρια ευρώ στο σύνολο της οικονομίας (gross value added –

ακαθάριστη αξία). Και δεν αναφερόμαστε σε όρους του πόσο θα στοιχίσει στο κράτος η οικονομική στήριξη των τομέων σε επίπεδο εργασίας μέσω των προγραμμάτων του Υπουργείου Εργασίας. Η ύφεση

που θα καταγραφόταν για το 2020 εάν δεν είχε έρθει το δεύτερο κύμα της πανδημίας, θα ήταν στο 4,9% - 5%. Όμως, ο παράγοντας ιός άλλαξε πάλι τα δεδομένα -προς το χειρότερο φυσικά- και αναμένεται

το έτος να κλείσει με ύφεση 5,5 – 5,6%. Όπως διαρρέει από οικονομικούς κύκλους, η οικονομική ανάπτυξη δεν αναμένεται να επηρεαστεί κατά το 2021, θα πάει στο + 4,5 – 5%. Σελ. 3

Το Κουβέιτ αδυνατεί να πληρώσει μισθούς δημοσίων υπαλλήλων

Το Κουβέιτ, η τέταρτη πλουσιότερη χώρα στον κόσμο με κριτήριο το κατά κεφαλήν εισόδημα και με ένα κρατικό επενδυτικό ταμείο που συγκεντρώνει ιλιγγιώδη ποσά, αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας ώστε δεν μπορεί να πληρώσει τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων. Προφανής αιτία είναι η δραματική πτώση των τιμών του πετρελαίου, καθώς καμία άλλη χώρα δεν έχει τόσο μεγάλη εξάρτηση από το πετρέλαιο όσο το Κουβέιτ. Σελ. 9

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Παγκόσμιο χρέος – σημερινή αναγκαιότητα, αυριανή απειλή;

Η χρηματοοικονομική κρίση η οποία εξελίχθηκε το 2008 θεωρείται άρρηκτα συνδεδεμένη με τα υψηλά επίπεδα ιδιωτικού χρέους τα οποία συνέβαλαν στα προβλήματα του τραπεζικού τομέα. Την περίοδο εκείνη, ακόμη και οικονομίες με σχετικά χαμηλό δημόσιο χρέος, όπως η Ιρλανδία και η Ισπανία, αντιμετώπισαν προβλήματα βιωσιμότητας. Επι-κεντρώνοντας την προσοχή μας στον κρατικό δανεισμό, δύο μαθήματα που αποκόμισαν οι κυβερνήσεις αφορούν τη σημασία της ορθής διαχρονικής διαχείρισης δημοσίων οικονομικών και την ορθολογιστική χρήση των εργαλείων δανεισμού, ως τους κύριους παράγοντες καθορισμού της ικανότητας άντλησης κεφαλαίων από τις διεθνείς αγορές ομολόγων. Χώρες οι οποίες δεν έπραξαν ανάλογα τιμωρήθηκαν με υψηλά δανειστικά επιτόκια, γεγονός που επηρέασε την οικονομική τους ανάπτυξη λόγω περιορισμένης δυνατότητας εφαρμογής επεκτατικής δημοσιονο-

μικής πολιτικής σε περιόδους ύφεσης.

Σήμερα, οι επικρατούσες συνθήκες είναι πολύ διαφορετικές λόγω δύο βασικών και αλληλοσυνδεδεμένων δεδομένων. Το πρώτο αφορά την παγκόσμια πανδημία κορωνοϊού, η οποία συνέβαλε σε μια άνευ προηγουμένου δραστηριοποίηση τόσο των κυβερνήσεων όσο και των κεντρικών τραπεζών και οδήγησε σε αύξηση δαπανών προς στήριξη των νομικών και εκτεταμένο δανεισμό. Το δεύτερο δεδομένο αφορά την παρατεταμένη περίοδο χαμηλών επιτοκίων, αλλά και την περιορισμένη πιθανότητα έξαρσης πληθωριστικών πιέσεων στο προβλεπτό μέλλον, οι οποίες μαζί δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για περαιτέρω δανεισμό. Σε πρακτικό επίπεδο, μόλις πριν λίγες βδομάδες, η Κίνα κατάφερε για πρώτη φορά στην ιστορία της να δανειστεί με αρνητικό επιτόκιο για πενταετή ομόλογα €4 δισ. Παράλληλα, στην Ευρώπη, αριθμός χωρών με προεξάρχουσα τη Γερ-

μανία, δανείζονται εδώ και καιρό με αρνητικό πρόσημο ενώ οι αποδόσεις δημόσιου χρέους ακολουθούν καθοδική πορεία.

Οι πλείστοι αναλυτές συμφωνούν με τη δημοσιονομική προσέγγιση που ακολουθήθηκε, εφόσον το μέγεθος της κρίσης δικαιολογεί απόλυτα τα πρωτοφανή μέτρα, ιδιαίτερα όσον αφορά τη στήριξη ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού οι οποίες επηρεάστηκαν δυσμενέστερα. Παρόλα αυτά, τα πρώτα σημάδια υψηλού δανεισμού έχουν αρχίσει να κάνουν αισθητή την εμφάνισή τους. Πρόσφατα, το Διεθνές Χρηματοπιστωτικό Ινστιτούτο έχει προειδοποιήσει ότι το παγκόσμιο χρέος θα φτάσει τα \$277 τρις μέσα στο έτος ή το δυσθεώρητο 365% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Ήδη, ένας μικρός αριθμός αναπτυσσόμενων χωρών έχει προχωρήσει σε στάση πληρωμών, αν και στην περίπτωση χωρών, όπως η Ζάμπια, η αθέτηση αποπληρωμής οφείλεται σε διαχρονικές και εγγενείς προκλήσεις.

Στην Ευρώπη τα επίπεδα χρέ-

ους δεν προκαλούν μακροπρόθεσμη αισιοδοξία για αριθμό χωρών, με την Κύπρο, της οποίας το κυβερνητικό χρέος ξεπερνά το 110% του ΑΕΠ, να μην αποτελεί εξαίρεση. Πριν από λίγες μέρες, ο Ιταλός αντιπρόεδρος υποστήριξε ότι η ΕΚΤ έχει τη δυνατότητα ακύρωσης κρατικών ομολόγων που αγόρασε στη δευτερογενή αγορά κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Αν και η κατηγορηματική απόρριψη δεν άργησε από τη Γενική Διευθύντρια του ΔΝΤ, η Ιταλία, με ιστορικά υψηλό κρατικό χρέος ύψους 135% έναντι του ΑΕΠ, τολμήσε να βάλει ανεπίσημα στο τραπέζι μια παράμετρο που θα εξυπηρετούσε πολλές χώρες.

Καταλήγοντας, είναι προφανές ότι η παρούσα κρίση δεν επιτρέπει περιθώριο αμφιταλάντευσης και ότι, χωρίς τις άμεσες και ισχυρές κινήσεις που έχουν γίνει, οι συνθήκες θα ήταν πολύ χειρότερες. Επιπλέον, μεσοπρόθεσμο του δεύτερου κύματος της πανδημίας, θα ήταν ιδιαίτερα αρνητική εξέλιξη να γίνουν σκέψεις προς πρόωπη ανα-

στολή των δημοσιονομικών και νομισματικών μέτρων. Παράλληλα όμως, είναι επίσης πρόδηλο ότι, εάν η συνεχής συσσώρευση χρέους δεν ανατραπεί, αναπόφευκτα θα δημιουργήσει οικονομικούς κλυδωνισμούς σε μεσο- και μακροπρόθεσμο χρονικό πλαίσιο. Χωρίς αμφιβολία θα απαιτηθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για να μειωθεί το υφιστάμενο επίπεδο δανεισμού χωρίς ουσιαστικές παρενέργειες στην οικονομική δραστηριότητα. Γι' αυτό το λόγο, η κάθε χώρα, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου, οφείλει να δημιουργήσει ένα στρατηγικό πλάνο που να λαμβάνει υπόψη τις σημερινές δυσμενείς πραγματικότητες αλλά ταυτόχρονα να στοχεύει στους μελλοντικούς πυλώνες οικονομικής ανάπτυξης.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι διευθυντής σύμβουλος της Pricewaterhouse Coopers Investment Services.

pwc

Σας ευχόμαστε καλές γιορτές
& ευτυχισμένο το νέο έτος!

#μένουμεασφαλείς

www.pwc.com.cy

ΑΝΑΛΥΣΗ Της SWAHA PATTANAİK / REUTERS BREAKINGVIEWS

«Οξυγόνο» για την οικονομία της Ευρωζώνης

Η Κριστίν Λαγκάρντ αφήνει τα πυροτεχνήματα στους πολιτικούς. Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) δήλωσε χθες πως θα εφαρμόσει τα μέτρα εκτάκτου ανάγκης για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, προσδοκώντας να βοηθήσει την οικονομία της Ευρωζώνης να ανακάμψει από την πανδημία. Ωστόσο, δεν προχώρησε σε κάτι καινοτομικό. Αλλωστε, έχει έρθει η σειρά των κυβερνήσεων να κάνουν περισσότερα στο συγκεκριμένο πεδίο. Κύριο μέλημα της Κριστίν Λαγκάρντ είναι να

της για ανάπτυξη στην Ευρωζώνη το 2021 στο 3,9% από το 5% αρχικώς, ενώ ο πληθωρισμός θεωρεί πως δεν πρόκειται να αυξηθεί, ώστε να τείνει προς τον στόχο του, δηλαδή σε επίπεδα κάτω του 2% εντός του ορίζοντα των εκτιμήσεων της έως το 2023. Ισως, όμως, η κινητοποίηση αυτή να μην επαρκεί.

Χθες, οι ευρωπαϊκές τράπεζες δανείστηκαν από την ΕΚΤ 50,4 δισ. ευρώ για τρία χρόνια, σε μία δημοπρασία με το ίδιο μειωμένο επιτόκιο που προσφέρεται για ένα επιπλέον έτος. Αυτό απείχε πολύ από το ρεκόρ του Ιουνίου, όταν τα πιστωτικά ιδρύματα δανείστηκαν 1,3 τρισ. ευρώ, γεγονός που δηλώνει ότι οι δανειστές δεν επιδιώκουν να επεκτείνουν τις νέες πιστώσεις ή πως δεν εκδηλώνεται σχετική ζήτηση. Εν τω μεταξύ, το κόστος δανεισμού των κυβερνήσεων όλων των κρατών-μελών της Ευρωζώνης είναι ήδη χαμηλό, παρά το ότι οι πολιτικοί ξοδεύουν τεράστια ποσά για να προστατεύσουν τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους από τη χειρότερη ύφεση. Σ'τη σκυταλοδρομία για την αναζωογόνηση των οικονομιών μετά την πανδημία, η σκυτάλη τώρα πλέον βρίσκεται στα χέρια των κυβερνώντων.

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες τείνουν προς μία συμφωνία για τον προ-υπολογισμό, ο οποίος περιλαμβάνει κοινό δανεισμό της Ε.Ε. ύψους 750 δισ. ευρώ. Ωστόσο, ο κίνδυνος υπάρχει και έχει να κάνει με ότι οι κυβερνήσεις ίσως να μην αξιοποιήσουν σοφά τα κονδύλια ή να σπεύσουν πρόωρα να αποσύρουν τα δημοσιονομικά μέτρα. Πάντως, θα ήταν καλύτερα, οι δαπάνες για την τόνωση της ευρωπαϊκής οικονομίας να μπορούσαν να συσχετίζονται με το είδος των μεταρρυθμίσεων υπέρ της παραγωγικότητας, που υποστηρίζει η Κριστίν Λαγκάρντ.

Οι ανωτέρω παρατάσεις κρίνονται απαραίτητες. Η ΕΚΤ υποβάθμισε χθες τις προβλέψεις

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Σε ρυθμούς ψήφισής του προϋπολογισμού η οικονομία με την πολιτική αντιπαράθεση να χτυπά κόκκινο θολώνοντας τις προοπτικές για το 2021.

Άρση βέτο

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες συμφώνησαν στη Σύνοδο της περασμένης Πέμπτης να ενεργοποιηθεί εντός του 2021 το ταμείο ανάκαμψης, ξεπερνώντας τις αντιρρήσεις της Ουγγαρίας και της Πολωνίας. Το συνολικό πακέτο ανέρχεται σε €1,8 τρις και συνιστά ιστορική συμφωνία για την αντιμετώπιση της πρωτόγνωρης κατάστασης. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, στο πρώτο του σχόλιο μετά την έγκριση σημείωσε ότι τώρα είναι η ώρα για να «ξαναχτίσουμε» την ευρωπαϊκή οικονομία και μέσω του ταμείου να προωθήσουμε τους στόχους της πράσινης και ψηφιακής στρίτζας. Η συμφωνία είναι το αποτέλεσμα συμβιβασμού με την Πολωνία και την Ουγγαρία, που πέτυχε η Γερμανική προεδρία.

• • • •

Επέκταση μέτρων

Η ΕΚΤ σε συνάντηση που πραγματοποιήσε την προηγούμενη Πέμπτη αξιολόγησε την πορεία της οικονομίας υπό το πρίσμα της πανδημίας και αποφάσισε μικρές προσαρμογές στις ισχύουσες πολιτικές της, ενώ διατήρησε αμετάβλητα τα ευρωπαϊκά επιτόκια στα παρόντα χαμηλά επίπεδα. Όσον αφορά στη στήριξη που παρέχει από την αρχή της πανδημίας, η νομισματική αρχή αποφάσισε τις ακόλουθες δύο σημαντικές προσαρμογές: 1) την αύξηση κατά €500 δις του έκτακτου προγράμματος αγοράς ενεργητικού και επέκταση της περιόδου μέχρι το Μάρτιο του 2022 και 2) την επέκταση των ευνοϊκών όρων χρηματοδότησης των τραπεζών κατά 12 μήνες με κατάληξη τον Ιούνιο του 2022.

• • • •

Βασιλεία III

Η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών δημοσίευσε την Πέμπτη τις επιπτώσεις που θα έχει στα κεφάλαια

των τραπεζών η πλήρης εφαρμογή των προνοιών της Βασιλείας III. Σύμφωνα με την άσκηση που διενεργήθηκε σε όλες τις τράπεζες, η επιπρόσθετη ανάγκη σε πρωτοβάθμια κεφάλαια (TIER1) για πλήρη συμμόρφωση με την οδηγία θα ανέλθει στα €9,4δς (αύξηση 15,2%). Η πλήρης υιοθέτηση αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2028 οπότε και οι μεγάλες τράπεζες με διεθνείς δραστηριότητες θα δουν τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις να αυξάνονται κατά 16,2% από τα υφιστάμενα επίπεδα ενώ, οι μικρότερες τράπεζες θα έχουν αύξηση ίση με 11,1%.

• • • •

No deal Brexit

Άκαρπη παρέμεινε η προσπάθεια του Βρετανού πρωθυπουργού να γεφυρώσει το χάσμα με την

Πρόεδρο της Κομισιόν όσον αφορά στη συμφωνία που θα ισχύσει στη μετά Brexit εποχή. Εξερχόμενος του δεινίου ο Μπόρις Τζόνσον δήλωσε ότι η προοπτική μιας μη συμφωνίας είναι πλέον ορατή, αλλά θα αξιολογήσει τις τρεις εβδομάδες που απομένουν για να αποφευχθεί ένα «ταραχώδες διαζύγιο», όπως το χαρακτήρισε. Οι δυο πλευρές συμφώνησαν να εντείνουν τις προσπάθειες και μέχρι τα μεσάνυχτα απόψε να επιχειρήσουν να επιτύχουν μια συμφωνία όσον αφορά στην εμπορική σχέση των δυο πλευρών. Σε συνάντηση με πρωτοκλασάτους υπουργούς της κυβέρνησης ο Βρετανός πρωθυπουργός εξέφρασε την εκτίμησή ότι η προτεινόμενη συμφωνία δεν εξυπηρετεί τη χώρα και ότι αυτό που στο τέλος θα μείνει θα μοιάζει περισσότερο με αυτό που έχει η Αυστραλία με την ΕΕ, δηλαδή, εμπορικούς δασμούς.

• • • •

Ονειρικό ξεκίνημα

Η πολυαναμενόμενη έναρξη διαπραγμάτευσης της πλατφόρμας Airbnb πραγματοποιήθηκε την προηγούμενη εβδομάδα προφέροντας ημερήσια κέρδη ύψους 112% σε όσους την εμπιστεύτηκαν και απόκτησαν μετοχές στην προεγγραφή (\$68 ανά μετοχή). Η συγκυρία είναι πολύ σημαντική αφού η έναρξη διαπραγμάτευσης πραγματοποιείται σε μια περίοδο όπου ο κλάδος της φιλοξενίας έχει συντριπτικά πληγεί από την πανδημία λόγω του περιορισμού που επιβάλλεται στις μετακινήσεις. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η αξία πλέον της Airbnb μετά την πρώτη μέρα διαπραγμάτευσης ξεπερνά οριακά την εταιρεία ταξιδιού booking.com ενώ είναι συντριπτικά μεγαλύτερη από τις παγκόσμιες ξενοδοχειακές αλυσίδες Marriott και Hilton. Η Airbnb αποτελεί πλέον μια από τις πιο επιτυχημένες εισαγωγές μετοχών στον Nasdaq κατά την φετινή χρονιά.

• • • •

Ρεκόρ αποψίλωσης στο τροπικό δάσος του Αμαζονίου επί προεδρίας Μπολσονάρο

ΜΠΡΑΖΙΛΙΑ. Τεράστια έκταση του τροπικού δάσους του Αμαζονίου, επτά φορές μεγαλύτερη από την ευρύτερη περιοχή του Λονδίνου αποψιλώθηκε πέρυσι, καθώς η καταστροφή του τροπικού δάσους έφθασε στα χειρότερα επίπεδα των τελευταίων 12 ετών. Τα στοιχεία είναι «ντροπισιαστικά και εξοργιστικά», υποστήριξε ο Βραζιλιάνος περιβαλλοντολόγος του γερμανικού Ινστιτούτου Προηγμένων Σπουδών για τη Βιωσιμότητα, Κάρλος Ρτλ, υπογραμμίζοντας ότι πρόκειται για το ξεκάθαρο αποτύπωμα της πολιτικής του ακροδεξιού προέδρου Ζαΐρ Μπολσονάρο. «Πρόκειται για μια έκταση ίση με το ένα τρίτο του Βελγίου, που χάνεται μόνο και μόνο επειδή αυτοί που καταστρέφουν το δάσος, επί Μπολσονάρο, δεν έχουν τον φόβο της τιμωρίας», προσέθεσε.

Εκταση επτά φορές μεγαλύτερη από την ευρύτερη περιοχή του Λονδίνου καταστράφηκε πέρυσι.

Σύμφωνα με τον Βραζιλιάνο ερευνητή, υπό τον Μπολσονάρο η Βραζιλία έχει γίνει ένας από τους μεγαλύτερους εχθρούς του περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα δορυφορικά στοιχεία της βραζιλιάνικης διαστημικής υπηρεσίας Inpe, την περίοδο Αυγούστου 2019 - Ιουλίου 2020, αποψιλώθηκαν τουλάχιστον 11.088 τετραγωνικά χιλιόμετρα τροπικού δάσους. Πρόκειται για αύξηση 9,5% σε σχέση με την επιφάνεια που είχε αποψιλωθεί πέρυσι. Επισκεπτόμενος τα γραφεία της Inpe, ο

Σύμφωνα με τα στοιχεία της διαστημικής υπηρεσίας Inpe, την περίοδο Αυγούστου 2019 - Ιουλίου 2020 αποψιλώθηκαν τουλάχιστον 11.088 τ. χλμ. τροπικού δάσους.

αντιπρόεδρος της Βραζιλίας, Χάμιλτον Μουράο, υποστήριξε ότι τα στοιχεία αυτά είναι θετικά, γιατί θα περίμενε κανείς να αποψιλωθεί να αυξηθεί με ακόμη ταχύτερους ρυθμούς, της τάξεως του 20%. «Τα στοιχεία δεν μας λένε τίποτα θετικό για την κυβέρνηση Μπολσονάρο. Αντιθέτως, δείχνουν ότι παρά τον κορωνοϊό και την καραντίνα, τα περιβαλλοντικά εγκλήματα αυξήθηκαν», σημείωσε ο Ρτλ, παρομοιάζοντας τα σχόλια του Μουράο για τη μικρότερη άνοδο από το αναμενόμενο, με

τον αρχηγό κράτους που θα έλεγε «ευτυχώς είχαμε 200.000 νεκρούς από κορωνοϊό, γιατί θα μπορούσαμε να είχαμε και 300.000». Ο Βραζιλιάνος πρόεδρος έχει αποδυναμώσει τους μηχανισμούς επιτήρησης. «Τα στοιχεία δείχνουν ότι το σχέδιο του Μπολσονάρο να εξαλείψει τη δυνατότητα του κράτους να αντιμετωπίσει τους εγκληματίες στον Αμαζόνιο πέτυχε», σημείωσε η οργάνωση Παρατηρητήριο του Κλίματος.

Το 2004 χάθηκε έκταση ρεκόρ 27.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων, ενώ σταδιακά,

τα μέτρα για την προστασία του «πνεύμονα του πλανήτη» άρχισαν να αποδίδουν, με αποτέλεσμα η αποψίλωση να κυμαίνεται ανάμεσα στις 4.500-7.500 τετραγωνικά χιλιόμετρα κατ' έτος την περίοδο 2014-2018. Ο στόχος που είχε θέσει η χώρα την προηγούμενη δεκαετία ήταν ως το 2020 να έχει μειωθεί στις 3.900 τετραγωνικά χλμ. ετησίως, επιφάνεια σχεδόν τρεις φορές μικρότερη από αυτή που τελικά αποψιλώθηκε φέτος.

GUARDIAN

Κατά σχεδόν ένα μέτρο (86 εκατοστά) «ψηλώσε» το Εβερεστ, καθώς Νεπάλ και Κίνα συμφώνησαν ότι το ύψος της ψηλότερης κορυφής των Ιμαλαΐων ανέρχεται σε 8,848.86 μέτρα.

Το Εβερεστ «ψηλώσε»

Το ψηλότερο βουνό του κόσμου, το όρος Εβερεστ, είναι ψηλότερο κατά 0,86 μ., συγκριτικά με παλαιότερες μετρήσεις του. Το ύψος του ανέρχεται σε 8,848.86 μέτρα. Αυτό αναφέρει κοινό ανακοινώθηκε Κίνας και Νεπάλ.

Μέχρι πρόσφατα οι δύο χώρες δεν μπορούσαν να συμφωνήσουν κατά πόσον θα συνυπολόγιζαν στο συνολικό ύψος του όρους και αυτό του χιονιού που καλύπτει την κορυφή και έτσι οι μετρήσεις τους παρουσίαζαν αποκλίσεις. Η Κίνα καθόριζε το ύψος του σε 8,844.43 μέτρα, τέσσερα μέτρα λιγότερο από αυτό του Νεπάλ.

Πολλοί γεωλόγοι εκτιμούν ότι ένας ισχυρός σεισμός το 2015 επηρέασε το ύψος του όρους, επειδή συρρικνώθηκε η καλυμμένη με χιόνι κορυφή του.

Χάνονται 50 εκατ. μηνιαίως από τα νέα μέτρα

Αύξηση της ύφεσης κατά 0,5% με τα ημίμετρα τα οποία έχουν επιβληθεί και είναι άγνωστο αν θα φέρουν αποτελέσματα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι αποφάσεις για κλείσιμο αρκετών τομέων της οικονομίας για αναχαίτιση του δευτέρου κύματος της πανδημίας που έχει αποδειχθεί πιο επιθετικό, αναμένεται να επιδεινώσει την ύφεση του 2020 κατά 0,5%. Την ίδια ώρα, η επίπτωση που έχει μηνιαίως το κλείσιμο όλων των τομέων που έχουν εξαγγελθεί σε παγκύπρια βάση, θα κοστίσει 50 εκατομμύρια ευρώ στο σύνολο της οικονομίας (gross value added – ακαθάριστη αξία). Και δεν

Η ύφεση που θα καταγραφόταν εάν δεν είχε έρθει το δεύτερο κύμα της πανδημίας, θα ήταν στο 4,9% - 5%. Ο παράγοντας ιός άλλαξε τα δεδομένα και αναμένεται το έτος να κλείσει με ύφεση 5,5 - 5,6%.

μιλούμε σε όρους του πόσο θα στοικίσει στο κράτος η οικονομική στήριξη των τομέων σε επίπεδο εργασίας μέσω των προγραμμάτων του Υπουργείου Εργασίας. Και όλα τα παραπάνω εν μέσω του κλεισίματος αρκετών τομέων της οικονομικής δραστηριότητας, από τα –ομολογουμένως- ημίμετρα τα οποία ανακοινώθηκαν και εφαρμόζονται, με αναστολή εργασιών mall και εστίασης. Η αλήθεια είναι πως ακόμα και το «πλήρες lockdown» σε οικονομικούς όρους δεν έφερε ποτέ μηδενική οικονομική

Η Κυβέρνηση έχει μπει σε ένα φαύλο κύκλο (και έτσι επιτάσσουν οι καταστάσεις) να στηρίζει την οικονομία με τον ίδιο σχεδόν ρυθμό που τη στήριξε στις αρχές, για να μην χαθούν και τα χρήματα που έδωσε για οικονομική αντιμετώπιση του πρώτου κύματος.

δραστηριότητα. Τον Απρίλιο, που ήταν πράγματι ένα καθολικό lockdown στους πλείστους τομείς δραστηριότητας, δούλευε η κρατική μηχανή, οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες, το Σύστημα Υγείας, σουπερμάρκετ, η μεταποίηση, ο τομέας των φαρμακευτικών προϊόντων, οι εφοδιαστικές αλυσίδες και άλλοι τομείς που δεν είναι εφίπνη. Την ίδια ώρα, το δεύτερο κύμα της πανδημίας, αναμένεται να επηρεάσει την ύφεση που θα καταγραφεί για το 2020. Αναλυ-

τικότερα, η ύφεση που θα καταγραφόταν για το 2020 εάν δεν είχε έρθει το δεύτερο κύμα της πανδημίας, θα ήταν στο 4,9% - 5%. Όμως, ο παράγοντας ιός άλλαξε πάλι τα δεδομένα -προς το χειρότερο φυσικά- και αναμένεται το έτος να κλείσει με ύφεση 5,5 - 5,6%. Όπως διαρρέει από οικονομικούς κύκλους, η οικονομική ανάπτυξη δεν αναμένεται να επηρεαστεί κατά το 2021, θα πάει στο +4,5 - 5%. Τα μέτρα τα οποία έχουν εξαγγελθεί από το Υπουργείο Οικονομικών και το Υπουργείο

Εργασίας, όπως ανακοινώθηκαν τις προηγούμενες εβδομάδες, αναμένεται να είναι στα 150 - 180 εκατ. ευρώ. Μετά και τους περιορισμούς σε mall και εστίαση, το κόστος αναμένεται να πάει στα 200 εκατ. ευρώ. Το κόστος των μέτρων αυτών ωστόσο λειτουργεί υποστηρικτικά στην οικονομία. Το κόστος ευκαιρίας των προηγούμενων αρκετών χρημάτων που δόθηκαν από την Κυβέρνηση από το Μάρτη του 2020 (ως ποσό, αν ήταν δίκαιη η μοιρασιά και τα ποσά τους στους επαγγελματικούς

κλάδους είναι αποφάσεις πολιτικές και δεν κρίνουμε αυτό τώρα), δηλαδή τις παρεμβάσεις δημοσιονομικού περιεχομένου ύψους 1,5 δισ. ευρώ (το καλοκαίρι ήταν στα 1,2 δισ. πριν από την έλευση του δεύτερου κύματος), πέτυχε σε πολύ μεγάλο βαθμό να συγκρατήσει την απασχόληση. Αρκετή κριτική ασκείται για τα περιοριστικά μέτρα που έχουν ανακοινωθεί, αλλά και για την οικονομική στήριξη που τα συνοδεύουν. Αν οι πολιτικές αποφάσεις και οι αποφάσεις των επιδημιολόγων αποδειχτούν λανθασμένες ως ένα βαθμό, είναι ένα σκέλος του προβλήματος. Ωστόσο, ότι λανθασμένες αποφάσεις και να έχουν γίνει (που σίγουρα έχουν γίνει, διότι τα κρούσματα αυτό δείχνουν, δεν έχουν περιοριστεί), η Κυβέρνηση δεν πρέπει να σταματήσει να δίνει χρήματα και να στηρίζει την απασχόληση. Αν για το δεύτερο κύμα λοιπόν, δεν συνοδεύεται η επιδημιολογική κρίση με οικονομική στήριξη, τότε αναμένεται να επηρεαστεί και η στήριξη που δόθηκε στους προηγούμενους μήνες από την αρχή του lockdown. Η Κυβέρνηση έχει μπει σε ένα φαύλο κύκλο (και έτσι επιτάσσουν οι καταστάσεις) να στηρίζει την οικονομία με τον ίδιο σχεδόν ρυθμό που τη στήριξε στις αρχές, για να μην χαθούν και τα χρήματα που έδωσε για οικονομική αντιμετώπιση του πρώτου κύματος. Στοίχημα να μην ανέβει η ανεργία και οι επιχειρήσεις να δουν με θετικό βλέμμα τον Ιανουάριο του 2021. Τα χρήματα που έχουν δοθεί μέχρι στιγμής είναι για να υπάρξει οικονομική δραστηριότητα στο μέλλον, η οποία θα φέρει έσοδα και κίνηση του χρήματος.

Το στοίχημα του Δεκεμβρίου

Το στοίχημα του Δεκεμβρίου δυστυχώς χάθηκε. Και είναι μία αλήθεια ότι τα μέτρα που αποφασίστηκαν, αποφασίστηκαν αργά και μη στοχευμένα. Το λιανικό εμπόριο θα επηρεαστεί, αλλά λιγότερο από όσο φαίνεται με την πρώτη ματιά. Ο αγοραστής που θα επέλεγε το mall θα προχωρήσει στις αγορές του από τα καταστήματα λιανικού εμπορίου που είναι εκτός εμπορικών κέντρων. Η εστίαση όμως είναι ένα μεγάλο πλήγμα για την αγορά και πρέπει να γίνει μια μεγάλη δημοσιονομική στήριξη σε αυτό τον τομέα που θα είναι ως μια επένδυση για το μέλλον. Τα μέτρα που ήδη πάρθηκαν, σχολιάζει από οικονομολόγους και όχι από επιδημιολόγους, ότι δεν έχουν συνοχή. Και για τα πρόσφατα και για τα μέτρα Νοεμβρίου. Οι ίδιοι οικονομολόγοι αναφέρουν στην «Κ» πως τα χρήματα αυτά που δίνει το κράτος για στήριξη της απασχόλησης θα ανεβάσουν το δημόσιο χρέος και θα υπάρξει μια παρατεταμένη περίοδος υψηλού χρέους, που όμως δεν θα είναι επαναλαμβανόμενη. Το δημόσιο χρέος θα φτάσει στο 115% - 117% για το 2020 και απόρροια αυτού θα είναι το ότι δεν λήφθηκαν ίσως και τα ορθότερα μέτρα εγκαίρως για να ανακόψουν το δεύτερο κύμα και να είναι ανοιχτή η αγορά τα Χριστούγεννα. Η «παραγωγή» που θα ήταν ανοιχτά όλων των ειδών τα μαγαζιά, εάν βεβαίως είχε περιοριστεί ο ιός από τον Νοέμβριο με τα ορθά μέτρα και όχι με τα ημίμετρα που πάρθηκαν, θα ήταν πολύ καλή για τον πιο σημαντικό μήνα της χρονιάς.

Cyta Fiber για τις επιχειρήσεις με ταχύτητες μέχρι και 1 Gbps!

Αξιοποιήστε την τεχνολογία του μέλλοντος στην επιχείρησή σας σήμερα και επιλέξτε ανάμεσα από πέντε πακέτα Internet Business για να απολαμβάνετε:

- Εξαιρετικά γρήγορες ταχύτητες σε απίστευτες τιμές,
- Άμεση, γρήγορη και ασφαλή μεταφορά μεγάλου όγκου δεδομένων,
- Αξιόπιστη και απρόσκοπτη σύνδεση,
- Τεχνική υποστήριξη 24/7.

Μάθετε το όφελος που μπορείτε να απολαμβάνετε μέχρι να έρθει στη δική σας επιχείρηση:
<https://www.cyta.com.cy/cyta-fiber-business>

Αξιοποιούμε προσωπικό και τεχνολογία

Σοφία Κάντα: Προτεραιότητα η ψυχολογική ενδυνάμωση των ανθρώπων μας στην Coca-Cola Κύπρου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Πρωτόγνωρη ήταν η κατάσταση που κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Coca-ColaHBC Κύπρου αναφορικά με τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού της εταιρείας στο πλαίσιο της πανδημίας. Σε συνέντευξή της, η Διευθύντρια Ανθρώπινου Δυναμικού Ελλάδας & Κύπρου Coca-Cola HBC, Σοφία Κάντα, τονίζει πως, αν και δεν υπήρχε αντίστοιχη εμπειρία και γνώση, χρειάστηκε στην εταιρεία να επιδείξουν την απαραίτητη ευελιξία και να ληφθούν γρήγορα αποφάσεις ώστε να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα.

Στην εταιρεία, όπως περιγράφει η Διευθύντρια Ανθρώπινου Δυναμικού Ελλάδας & Κύπρου, αξιοποιούν στο μέγιστο τη χρήση της τηλεργασίας, παροτρύνοντας όλους τους συναδέλφους των γραφείων να εργάζονται από το σπίτι εκτός εάν η φυσική τους παρουσία είναι απαραίτητη, όπως στις ομάδες πωλήσεων και παραγωγής, ενώ, όπως τονίζει, έχουν μεταφέρει όλες τις μεταξύ τους συναντήσεις αλλά και με τους συνεργάτες, διαδικτυακά.

Τέλος, σημειώνει ότι ο Όμιλος, έχοντας ως βασική προτεραιότητα την ψυχολογική ενδυνάμωση των ανθρώπων τους, μέσα από webinars από ειδικούς των κλάδων υγείας και ψυχικής υγείας, δράσεις coaching για γονείς, τόνωση ευεξίας με trainers και διατροφολόγους, έδωσαν ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στην ενίσχυσή της.

- Πώς η πανδημία έχει επηρεάσει μια πολυεθνική εταιρεία όπως η δική σας και πώς διαχειριστήκατε το ανθρώπινο δυναμικό σας ώστε να αντεπεξέλθει στις προκλήσεις που αντιμετωπίσατε;

- Πρωταρχικός μας στόχος - σε επίπεδο Ομίλου αλλά και τοπικό - ήταν η διασφάλιση της υγείας των ανθρώπων μας, των συνεργατών και πελατών μας. Η κατάσταση που κληθήκαμε όλοι να αντιμετωπίσουμε ήταν πρωτόγνωρη και δεν υπήρχε αντίστοιχη εμπειρία και γνώση. Χρειάστηκε να επιδείξουμε την απαραίτητη ευελιξία και να λάβουμε γρήγορα αποφάσεις ώστε να προσαρμοστούμε στα νέα δεδομένα. Από τη πρώτη στιγμή λοιπόν ορίσαμε αυστηρά μέτρα πρόληψης και προφύλαξης σε κάθε βήμα της εφοδιαστικής αλυσίδας, ακολουθώντας πιστά όλα τα πρωτόκολλα της Κυπριακής κυβερνή-

Σε επίπεδο Ομίλου προχωρήσαμε επίσης στην υλοποίηση του πρωτοπόρου Προγράμματος Ψυχολογικής Υποστήριξης (EAP), αναφέρει η κ. Κάντα.

σης, ώστε να στηρίξουμε απρόσκοπτα τις ανάγκες της αγοράς και εξελίξαμε τις εργασίες γραφείου και τις συναντήσεις μας ώστε να πραγματοποιούνται διαδικτυακά αξιοποιώντας τις νέες τεχνολογίες. Μέσα από αυτή την κρίση, λοιπόν, αναδείχθηκε ακόμα περισσότερο η μεγάλη σημασία της ευελιξίας και της προσαρμοστικότητας για κάθε εταιρεία/οργανισμό αλλά και το να υπάρχει ένα δυνατό σύστημα αξιών που να καθοδηγεί και να εμπνέει, όπως επίσης και η διατήρηση της εμπιστοσύνης προς τους ανθρώπους μας, έτσι ώστε να προκύπτουν λύσεις μέσω ομαδικών διεργασιών.

- Ας σταθούμε στην τηλεργασία. Σε ποιο βαθμό την αξιοποιείτε;

- Αξιοποιούμε στο μέγιστο τη

Η εταιρεία στηρίξε οικονομικά το Γενικό Σύστημα Υγείας ενισχύοντας το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας με τρεις κλινικές στην Μονάδα Εντατικής Θεραπείας και ενός συστήματος ανύψωσης ασθενών.

χρήση της τηλεργασίας, παροτρύνοντας όλους τους συναδέλφους των γραφείων να εργάζονται από το σπίτι εκτός εάν η φυσική τους παρουσία είναι απαραίτητη, όπως στις ομάδες πωλήσεων και παρα-

γωγής, ενώ έχουμε μεταφέρει όλες τις συναντήσεις μεταξύ μας αλλά και με τους συνεργάτες μας διαδικτυακά. Βέβαια, δημιουργούμε τις συνθήκες ώστε η αίσθηση της κοινότητας να μεταφερθεί εκεί όπου βρίσκονται οι άνθρωποί μας, κάτι που έπαιξε σημαντικό ρόλο στο να διατηρηθεί και η όλη μας φιλοσοφία ενεργή. Για να σας δώσω ορισμένα παραδείγματα: από την πρώτη περίοδο της κρίσης η Διοικητική μας ομάδα συνδέεται διαδικτυακά με τους εργαζόμενους με σκοπό την ενημέρωση για τις εξελίξεις και τις πρωτοβουλίες, χτίζοντας ένα κλίμα ασφάλειας, εμπιστοσύνης και ανοιχτής επικοινωνίας. Επίσης, πραγματοποιούμε διαδικτυακά σεμινάρια ανάπτυξης δεξιοτήτων, ανοιχτά sessions είναι απαραίτητη, όπως στις ομάδες πωλήσεων και παρα-

Στήριξη στο ΓΕΣΥ

«Ένας από τους πυλώνες του Προγράμματος «Μένουμε Ενωμένοι», όπως αναφέρατε προηγουμένως, είναι η στήριξη της κοινωνίας. Ποια βήματα κάνατε προς αυτή την κατεύθυνση;

- Από την πρώτη στιγμή στηρίζαμε οικονομικά το Γενικό Σύστημα Υγείας ενισχύοντας το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας με τρεις κλινικές στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας και ενός συστήματος ανύψωσης ασθενών. Επιπλέον, η εταιρεία μας στηρίξε με όλες τις δυνάμεις της τις ευπαθείς ομάδες και τους επαγγελματίες της πρώτης γραμμής. Εστιαστήκαμε στην υλοποίηση των προϊόντων μας δωρεάν για να καλύψουμε τις ανάγκες των επαγγελματιών υγείας και των ασθενών σε όλα τα νοσοκομεία της χώρας, ενώ ενισχύσαμε τον Κυπριακό Ερυθρό Σταυρό, το πρόγραμμα του Επιτρόπου Εθελοντισμού καθώς και τα προγράμματα των δήμων για βοήθεια στο σπίτι. Με τις παραπάνω δράσεις θέλαμε να πούμε το δικό μας ευχαριστώ στους επαγγελματίες υγείας που συνθήκες ώστε η αίσθηση της κοινότητας να μεταφερθεί εκεί όπου βρίσκονται οι άνθρωποί μας, κάτι που έπαιξε σημαντικό ρόλο στο να διατηρηθεί και η όλη μας φιλοσοφία ενεργή. Για να σας δώσω ορισμένα παραδείγματα: από την πρώτη περίοδο της κρίσης η Διοικητική μας ομάδα συνδέεται διαδικτυακά με τους εργαζόμενους με σκοπό την ενημέρωση για τις εξελίξεις και τις πρωτοβουλίες, χτίζοντας ένα κλίμα ασφάλειας, εμπιστοσύνης και ανοιχτής επικοινωνίας. Επίσης, πραγματοποιούμε διαδικτυακά σεμινάρια ανάπτυξης δεξιοτήτων, ανοιχτά sessions είναι απαραίτητη, όπως στις ομάδες πωλήσεων και παρα-

δικούς στους τομείς της σωματικής και ψυχικής υγείας.

Μένουμε ενωμένοι

- Δεχθήκατε ιδιαίτερα θετικά σχόλια για το πρόγραμμα «Μένουμε Ενωμένοι». Μιλήστε μας γι' αυτό.

- Σε τέτοιες δύσκολες και πρωτόγνωρες στιγμές, η διασφάλιση της καλής ψυχολογίας των ανθρώπων μας αποτελεί βασική προτεραιότητα. Με γνώμονα αυτό, δημιουργήσαμε το πρόγραμμα «Μένουμε Ενωμένοι» και εστιαστήκαμε σε 4 βασικούς πυλώνες: Στη διασφάλιση της υγείας και την ενίσχυση της ασφάλειας που νοιώθουν οι άνθρωποι μας, στην ψυχολογική υποστήριξη και την τόνωση της ευεξίας τους, στην υιοθέτηση νέων τρόπων εργασίας, όπως είναι η εξ-

αποστάσεως εργασία, καθώς και στην κοινωνική προσφορά της εταιρείας και των ανθρώπων μας σε όσους μας έχουν ανάγκη.

- Η ψυχολογική υποστήριξη του ανθρώπινου δυναμικού είναι αναγκαίοτητα σήμερα. Με ποιο τρόπο αντιμετωπίζει η εταιρεία σας το θέμα;

- Ο Όμιλός μας και κατ' επέκταση η εταιρεία μας έχουν ως βασική προτεραιότητα την ψυχολογική ενδυνάμωση των ανθρώπων μας. Μέσα από webinars από ειδικούς των κλάδων υγείας και ψυχικής υγείας, δράσεις coaching για γονείς, τόνωση ευεξίας με trainers και διατροφολόγους δώσαμε ακόμα μεγαλύτερη έμφαση στην ενίσχυσή της. Σε επίπεδο Ομίλου προχωρήσαμε επίσης στην υλοποίηση του πρωτοπόρου Προγράμματος Ψυχολογικής Υποστήριξης (EAP). Στόχος είναι η δωρεάν υποστήριξη και συμβουλευτική για προσωπικά, οικογενειακά και εργασιακά θέματα, διαθέσιμο 24 ώρες το 24ωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα, τόσο για τους ανθρόπους της Coca – Cola HBC Κύπρου όσο και για τα μέλη των οικογενειών τους. Το πρόγραμμα είναι επίσης σχεδιασμένο ώστε να προσφέρει την υποστήριξη και συμβουλευτική σε όσους διαχειρίζονται ομάδες σχετικά με την αντιμετώπιση θεμάτων που προκύπτουν και απασχολούν τις ομάδες τους. Όλες οι συζητήσεις πραγματοποιούνται σε συνεργασία με εξωτερικό εξειδικευμένο ανεξάρτητο συνεργάτη διασφαλίζοντας την απόλυτη εμπιστευτικότητα των συζητήσεων.

- Με ποιο τρόπο οι άνθρωποί σας έχουν πληροφορήσει και για πρακτικά ζητήματα που προκύπτουν από τα μέτρα αντιμετώπισης του COVID-19;

- Έχουμε υιοθετήσει ένα ολιστικό πλάνο επικοινωνίας με σκοπό οι άνθρωποί μας να είναι πλήρως ενημερωμένοι από όλα τα διαφορετικά κανάλια της εταιρείας μας. Φροντίζουμε για συχνές ενημερώσεις από την ηγετική ομάδα αναφορικά με το πώς διαχειριζόμαστε την κατάσταση σήμερα αλλά και ποια τα πλάνα μας για το επόμενο διάστημα. Στη διάθεσή των ανθρώπων μας βρίσκονται εξειδικευμένοι οδηγοί ασφάλειας που αφορούν στην κάθε διεύθυνση, τεχνικές εκπαιδεύσεις και ψηφιακά εργαλεία για την υιοθέτηση νέων τρόπων εργασίας και ενίσχυσης των δεξιοτήτων μας.

Δίνουμε ευκαιρίες στους ανθρώπους χωρίς όρια και στεγανά

- Πώς μπορεί το ανθρώπινο δυναμικό ενός μεγάλου οργανισμού να δημιουργήσει το κατάλληλο περιβάλλον ώστε οι εργαζόμενοι να αγαπούν αυτό που κάνουν καθώς οι συνθήκες μεταβάλλονται;

- Η κάθε εταιρεία είναι ένας ζωντανός οργανισμός. Αποτελείται από τους ανθρώπους της. Σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον είναι απαραίτητο να επενδύουμε στην ανάπτυξη τους και παρέχουμε ένα χώρο όπου ο καθένας μπορεί να είναι ο εαυτός του και απολαμβάνει

πραγματικά αυτό που κάνει. Για να το πετύχουμε χρειάζεται καθημερινά να επενδύουμε χρόνο στην καλύτερη και καλύτερη εμπιστοσύνης, καινοτομίας και ανοιχτού διαλόγου.

Οραματιζόμαστε να δίνουμε ευκαιρίες στους ανθρώπους χωρίς όρια και στεγανά. Για εμάς η νοοτροπία της ανάπτυξης έχει μετεξελιχθεί, προχωρώντας πέρα από την κλασσική έννοια του αναπτύσσους ανθρώπους μέσα στη διεύθυνση όπου ανήκουν και το παραδοσιακό πλαίσιο ρόλων και αρμοδιο-

τήτων. Θέλουμε να αξιοποιούμε το εύρος των εμπειριών τους, τη δυναμική και τα talents τους και η καριέρα τους να εξελίσσεται και εκτός χώρας τροφοδοτώντας τις χώρες του Ομίλου με μετακινήσεις ταλέντων. Στην κατεύθυνση αυτή, αξιοποιούμε σύγχρονα εργαλεία όπως, μεταξύ άλλων, το πρόγραμμα ανοιχτής «προσφοράς-ζήτησης» Opportunity Marketplace (στη λογική του Gig Economy) όπου οι εργαζόμενοι έχουν τη δυνατότητα να εκπληρώσουν το ενδιαφέρον τους να συμμετάσχουν σε projects πίσω

από τις στρατηγικές προτεραιότητες τόσο του οργανισμού αλλά και του Ομίλου μας.

Στόχος μας είναι να συνεχίσουμε να δημιουργούμε ένα περιβάλλον εργασίας όπου οι άνθρωποι μπορούν να αναπτύσουν τις δεξιότητες και τα talents τους καθημερινά. Ένα περιβάλλον το οποίο τους ενθαρρύνει να λαμβάνουν πρωτοβουλίες και χτίζει την αυτο-παρακίνηση για συνεχή εξέλιξη. Σε αυτό, καθοριστικό ρόλο θα παίξει και η κατάλληλη επένδυση στην ενίσχυση των ηγετικών δεξιοτήτων. Ο νέος ρόλος

ηγετών συμβάλλει στην ανάπτυξη της κουλτούρας αυτής και στην ενδυνάμωση των ανθρώπων τους να αναπτύσσονται με βάση τις τάσεις της νέας εποχής και να μεγιστοποιούν τη δυναμική των ταλέντων τους.

- Πώς η ομάδα HR της εταιρίας συνέβαλε σε όλες τις παραπάνω δράσεις;

- Από την πρώτη στιγμή ως ομάδα HR σταθήκαμε δίπλα στους ανθρώπους μας, στηρίζοντας σε όλα τα επίπεδα την λειτουργία μας και υλοποιώντας μαζί με όλες τις διευθύνσεις αλλαγές στον τρόπο εργασίας

μας όπου ήταν απαραίτητο για να μην υπάρξει κενό στην αγορά και τη στήριξη των πελατών μας. Ο ρόλος μας, ως διεύθυνση ανθρώπινου δυναμικού, έχει γίνει πιο στρατηγικός και πολυδιάστατος από ποτέ συμβάλλοντας ουσιαστικά στα αποτελέσματα και στο performance της εταιρείας μας μέσα από το σχεδιασμό του κατάλληλου οργανισμού, στην εξέλιξη των ανθρώπων μας και ανάπτυξη των ηγετών μας, με ταυτόχρονη ενίσχυση της ενότητας των ομάδων, της ψυχολογικής υποστήριξης και του wellbeing τους.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του HOLGER SCHMIEDING*

Το 2021 μπορεί να είναι καλύτερο από ό,τι αναμένεται για την Ευρώπη

Το δεύτερο κύμα της πανδημίας δείχνει σταδιακά να υποχωρεί σε διάφορες μεγάλες χώρες της Ευρώπης, με το Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ολλανδία και την Ισπανία να βλέπουν μείωση των κρουσμάτων. Κάτι αντίστοιχο παρατηρείται και σε Ιταλία και Βρετανία όπου ο αριθμός των επιβεβαιωμένων κρουσμάτων έχει αρχίσει να υποχωρεί. Ωστόσο, παρά την πρόοδο, οι νέες μολύνσεις που καταγράφονται σε ημερήσια βάση παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, ξεπερνώντας σε αριθμό εκείνες που καταγράφονταν κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος, όταν η ασθένεια ήταν σε

έξαρση. Ωστόσο, αντίθετα με τις χώρες της Ευρώπης, στις ΗΠΑ η πανδημία επιδεινώνεται. Ενώ δηλαδή ο αριθμός των ημερήσιων επιβεβαιωμένων κρουσμάτων δεν αυξάνεται εκθετικά, παραμένει υψηλότερος σε σύγκριση με τον κατά κεφαλήν αριθμό των κρουσμάτων που σημειώθηκε στην Ευρώπη, όταν ο κορωνοϊός βρισκόταν σε έξαρση στις αρχές Νοεμβρίου.

Ωστόσο, και στο μέτωπο της οικονομίας, μετά έναν βαρύ και σκοτεινό χειμώνα, θα έρθει μία λαμπρή άνοιξη. Έτσι, οι εκτιμήσεις μας σχετικά με την πορεία του ευρωπαϊκού ΑΕΠ το τέταρτο τρίμηνο

Νίκη Μπρίντεν, ολοκλήρωση του Brexit, εμβόλια για τον κορωνοϊό διαμορφώνουν θετικές προοπτικές.

βασίζονται στην υπόθεση ότι ο Δεκέμβριος μπορεί να είναι ελάχιστα καλύτερος από τον Νοέμβριο. Ανεξάρτητα από το τι συμβαίνει κάθε μήνα, η απότομη ανάκαμψη του ΑΕΠ κατά το τρίτο τρίμηνο σε σύγκριση με την πτώση που παρατη-

ρήθηκε το τρίμηνο που προηγείτο, υποδηλώνει ότι η οικονομική δραστηριότητα μπορεί και θα ανακάμψει απότομα από τα εμπόδια που θα εμφανιστούν κατά το τέταρτο τρίμηνο, όταν αρθούν οι περιορισμοί, στις αρχές του 2021, ή το αργότερο έως την άνοιξη. Εμείς αναμένουμε ότι η αμερικανική οικονομία θα επιστρέψει στα επίπεδα προ κορωνοϊού κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2021, ενώ το ΑΕΠ της Γερμανίας και της Γαλλίας θα επιστρέψει στα επίπεδα προ κορωνοϊού το πρώτο τρίμηνο του 2022. Ενδεχομένως, η Βρετανία και η Ιταλία να χρειαστεί να αναμένουν

περισσότερο, καθώς το ΑΕΠ τους μπορεί να ανακάμψει στις αρχές του 2023.

Μετά μία χρονιά εμπορικών εντάσεων, όπως ήταν το 2019 αλλά και μία χρονιά εξάπλωσης της πανδημίας, όπως το 2020, το 2021 μπορεί να αποδειχθεί ένα ασυνήθιστα καλό έτος για την Ευρώπη. Υπάρχουν τέσσερις παράγοντες που συνηγορούν σε ένα τέτοιο θετικό σενάριο. Η πιο ήπια πολιτική που μπορεί να ακολουθηθεί ο Τζο Μπάιντεν όσον αφορά τις εμπορικές σχέσεις της χώρας, η πρόοδος της ιατρικής-επιστημονικής κοινότητας για την ανάπτυξη εμβολίων

για τον κορωνοϊό, το τέλος της αβεβαιότητας που έχει δημιουργήσει το Brexit αλλά και η γενικότερη προοπτική περαιτέρω ανάκαμψης στο παγκόσμιο εμπόριο. Το 2020, η Ευρώπη βρέθηκε δύο φορές στο επίκεντρο της πανδημικής κρίσης. Η Ευρώπη είχε έρθει αντιμέτωπη με μία πολύ βαθιά ύφεση τον Μάρτιο και τον Απρίλιο, ενώ πολύ πιο σοβαρά εμπόδια αντιμετωπίζει σε σύγκριση με άλλες χώρες του προηγμένου κόσμου τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο.

* Ο κ. Holger Schmieding είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Χείρα βοηθείας σε επιχειρήσεις με ευρωπαϊκή οδηγία

Πίστωση χρόνου σε εταιρείες που βρίσκονται υπό πτώχευση αλλά έχουν βιώσιμο επιχειρηματικό πλάνο

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Χείρα βοηθείας ενόψει των δυσκολιών που θα έρθουν ή ήδη έχουν έρθει για μερίδα επιχειρήσεων από τη δίνη του κορωνοϊού θα είναι η ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής οδηγίας, η οποία αποσκοπεί στην περαιτέρω ενίσχυση της Υπηρεσίας Αφερεγγυότητας. Η μεταφορά της εναρμονιστικής οδηγίας αφορά την παροχή δεύτερης ευκαιρίας σε επιχειρήσεις προτού οδηγηθούν σε πτώχευση και εκκαθάριση, προνοώντας νομοθετικές τροποποιήσεις σε τέσσερις νομοθεσίες. Ένα από τα μέτρα που εμπεριέχει η οδηγία, είναι το πάγωμα των χρεών 12 μηνών μίας επιχείρησης και έτσι της δίδεται χρόνος για να ανακάμψει εάν και εφόσον αποδειχθεί πως έχει βιώσιμο μοντέλο και η δύσκολη κατάσταση για παράδειγμα ήρθε μόνο από τα ολικά και μερικά lockdown. Είναι γνωστό πλέον, από Ευρώπη και από εγχώριους επόπτες πως αναμένονται τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια να αυξηθούν μετά την παύση του μέτρου της αναστολής των δόσεων δανείων που ισχύει μέχρι και το Μάρτιο του 2021 ανά περιπτώσεις. Γι' αυτό αναμένεται κιόλας η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντιμετώπιση του ζητήματος των μη

εξυπηρετούμενων δανείων των τραπεζών στην Ευρώπη, η οποία ενδεχομένως να έχει την δημιουργία μιας κακής τράπεζας (bad bank). Όπως σημείωσε στην ελληνική έκδοση της «Κ» αξιωματούχος της Κομισιόν, η στρατηγική επικεντρώνεται σε έναν συνδυασμό συμπληρωματικών δράσεων πολιτικής, στους εξής κυρίως τομείς: 1) στο

Οπως τόνισε ο Μιχάλης Σοφοκλέους θα είναι ένα πολύ καλό εργαλείο για να μην κλείσουν επιχειρήσεις οι οποίες πριν από την πανδημία ήταν βιώσιμη κατάσταση.

πλαίσιο αναδιάρθρωσης, αφερεγγυότητας και ανάκτησης χρεών (πέραν της εξωδικαστικής ανάκτησης των εγγυήσεων) και 2) στην ανάπτυξη των δευτερογενών αγορών για τα ΜΕΔ. Γυρνώντας πάλι στα της Κύπρου, από το 2015 που ψηφίστηκε το πλαίσιο αφερεγγυότητας στην Κύπρο, βαρύτητα δόθηκε στα διατάγματα απαλλαγής οφειλών για φυσικά πρόσωπα και

δεν αξιοποιήθηκε το πλαίσιο για παραχώρηση δεύτερης ευκαιρίας σε επιχειρήσεις που είναι βιώσιμες και μπορούν να αποφύγουν την πτώχευση – εκκαθάριση. Όταν ψηφίστηκε ο νόμος για την αφερεγγυότητα στην Κύπρο, υπάρχει εντός του νόμου, ο θεσμός του εξεταστή (examinership). Αυτή η πυκνή της οδηγίας παραμένει ανεργή στην Κύπρο. Μέρος του νόμου αυτού δεν έχει ενεργοποιηθεί ούτε μία φορά και υπάρχουν πολλές πιθανές αιτίες. Σε οικονομικούς κύκλους λέγεται ότι δεν έχει ενεργοποιηθεί διότι το κράτος δεν έχει τις κατάλληλες δομές, οι τράπεζες προτιμούν να χρησιμοποιούν τα εργαλεία των εκκαθαριστών και διαχειριστών και ίσως και οι εταιρείες να μην γνώριζαν την δυνατότητα εφαρμογής αυτού του εργαλείου. Την ίδια ώρα, οι σύμβουλοι αφερεγγυότητας και το τμήμα αφερεγγυότητας ασχολούνται μόνο με θέματα ιδιωτών φυσικών προσώπων δανειοληπτών και όχι νομικών. Η Ευρωπαϊκή οδηγία δίνει δυνατότητα μέχρι τις 17 Ιουλίου του 2021 για εναρμόνιση, ενώ μέχρι τις 17 Ιανουαρίου μπορεί η κάθε χώρα να ζητήσει παράταση για να μην την εφαρμόσει και να μετατεθεί η εφαρμογή της τον Ιούλιο του 2022. Η Κύπρος όμως αναμένεται να έχει σοβαρά οφέλη από

Η Ευρωπαϊκή οδηγία δίνει δυνατότητα μέχρι τις 17 Ιουλίου του 2021 για εναρμόνιση, ενώ μέχρι τις 17 Ιανουαρίου μπορεί η κάθε χώρα να ζητήσει παράταση για να μην την εφαρμόσει και να μετατεθεί η εφαρμογή της τον Ιούλιο του 2022.

Στη Νομική Υπηρεσία για έλεγχο

Όπως ενημερώνει το Υπουργείο Εμπορίου σχετικά, με επιστολή του ημερομηνίας 13 Οκτωβρίου 2020, έχει υποβάλει στη Νομική Υπηρεσία για τον ενδεδειγμένο νομοτεχνικό έλεγχο, προσχέδια τροποποιήσεων του περί εταιρειών νόμου (διορισμός εξεταστή - examinership), του περί πτωχεύσεως νόμου και των περί συμβούλων αφερεγγυότητας κανονισμών. Δεδομένου ότι πριν από το

Μάιο του 2021 η Βουλή θα διαλυθεί ενόψει βουλευτικών εκλογών, το Υπουργείο έχει απευθύνει σχετικό ερώτημα προς τη Νομική Υπηρεσία με το οποίο ζητά να ενημερώσει για τον χρονικό ορίζοντα ολοκλήρωσης του νομοτεχνικού ελέγχου των απαιτούμενων τροποποιήσεων για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας με την ευρωπαϊκή οδηγία 2019/1023.

την εναρμόνιση αυτής της οδηγίας όσο πιο γρήγορα γίνεται και να μην προχωρήσει σε κάποια παράταση.

Να μην δοθεί παράταση

Μιλώντας στην «Κ» ο εισηγητής της πρότασης και βουλευτής του ΔΗΣΥ, Μιχάλης Σοφοκλέους, τόνισε

πως κατά τη γνώμη του δεν πρέπει να δοθεί παράταση και θα είναι ένα πολύ καλό εργαλείο για να μην κλείσουν επιχειρήσεις οι οποίες πριν την πανδημία ήταν βιώσιμη κατάσταση. Ταυτόχρονα, τόνισε ότι δεν πρέπει να γίνει ό,τι έγινε μετά το κούρεμα, όπου πολλές επιχειρήσεις έκλεισαν και με αυτό τον

τρόπο ενδεχομένως και να μπορούσαν να σωθούν. Όπως εξήγησε, δεν υπάρχει διακριτή γραμμή μεταξύ μίας επιχείρησης που πτωχεύει για άλλους λόγους, ή επειδή έπρεπε για παράδειγμα να ανασταλούν οι εργασίες της λόγω των περιοριστικών μέτρων της πανδημικής κρίσης. Με την εναρμόνιση όμως, όπως είπε, ο επιχειρηματίας θα μπορεί να ζητήσει την προστασία του δικαστηρίου μέχρι και ένα χρόνο, θα παγιωθείται κάθε νομική κίνηση εναντίον του, αλλά συγχρόνως θα έχει την υποχρέωση μέσω του εξεταστή (examinership) να παρακολουθείται η πορεία της επιχείρησης. «Ο εξεταστής θα παρακολουθεί το ήδη εγκεκριμένο από το δικαστήριο επιχειρηματικό πλάνο για την εφαρμογή του και θα πρέπει να το κάνει ο επιχειρηματίας, διότι η παγοποίηση συνοδεύεται από πολλές υποχρεώσεις», κατέληξε.

25 ΧΡΟΝΙΑ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

**Βάζουμε πλώρη για
νέες επιτυχίες**

Για εμάς, την Κύπρο και
τους ανθρώπους της

RCB Bank

Καθίζηση επιβατικής κίνησης και τον Νοέμβριο στο «Ελ. Βενιζέλος»

Μειώθηκε κατά 84,2% σε σχέση με πέρυσι – Κρατική αποζημίωση ζητεί ο ΔΑΑ

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Συνεπείς με την... παράδοση των τελευταίων μηνών είναι, λόγω πανδημικής κρίσης, οι επιδόσεις της επιβατικής κίνησης του αεροδρομίου «Ελευθέριος Βενιζέλος» για τον Νοέμβριο, που αποτελεί τον ένατο κατά σειρά μήνα κατά τον οποίο ο αριθμός των επιβατών καταγράφει υψηλή διψήφια υποχώρηση. Στις επιδόσεις του προτελευταίου μήνα του έτους, όμως, αποτυπώνεται η επίδραση των νέων περιοριστικών μέτρων που επιβλήθηκαν στην κυκλοφορία και στις μετακινήσεις από τις 7 Νοεμβρίου και εξής.

Ως εκ τούτου, η επιβατική κίνηση του αεροδρομίου μειώθηκε κατά 84,2%, σε περίπου 263.000 άτομα, σε σχέση με τα αντίστοιχα επίπεδα του 2019. Οι επιβάτες τόσο των πτήσεων εσωτερικού όσο και των διεθνών πτήσεων υποχώρησαν σε ποσοστό 80% και 86%, αντίστοιχα.

Συνολικά κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου, η κίνηση του αεροδρομίου διαμορφώθηκε σε 7,8 εκατ. επιβάτες, σημειώνοντας πτώση της τάξεως του 67,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας κατά την περίοδο Μαρτίου - Νοεμβρίου. Η διεθνής κίνηση μειώθηκε κατά 70,5%, ενώ οι επιβάτες εσωτερικού παρουσίασαν πτώση της τάξεως του 59,9%.

Εκτός από την επιβατική κίνηση, ένα ακόμη μέγεθος φανερώνει το πλήγμα της πανδημίας στις αερομεταφορές. Ο λόγος για τον δείκτη κύκλου εργασιών στις αεροπορικές μεταφορές του τρίτου τριμήνου 2020 της ΕΛΣΤΑΤ, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο δείκτη του τρίτου τριμήνου 2019, που παρουσίασε μείωση 69%, έναντι αύξησης 1,7% που σημειώθηκε κατά τη σύγκριση

Συνολικά την περίοδο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου, η κίνηση του αεροδρομίου διαμορφώθηκε σε 7,8 εκατ. επιβάτες, σημειώνοντας πτώση 67,2% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, λόγω των επιπτώσεων της πανδημίας.

Ο κύκλος εργασιών στις αερομεταφορές υποχώρησε κατά 69% το τρίτο τρίμηνο.

της αντίστοιχης περιόδου του έτους 2019 με το 2018.

Η υποχώρηση της επιβατικής κίνησης λόγω της πανδημίας, που συνεπάγεται δραματική μείωση των εσόδων, αποτελεί την αιτία για την οποία ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών θεωρεί αναγκαία τη λήψη κρατικής αποζημίωσης. Το αίτημα της εταιρείας για λήψη αποζημίωσης βασίζεται στο άρθρο 31 περί ανωτέρας βίας της κυρωθείσας, το 1995, από τη Βουλή σύμβασης παραχώρησης. Οι δια-

τάξεις του εν λόγω άρθρου περιλαμβάνουν την επιδημία και τον λοιμό στις περιπτώσεις ανωτέρας βίας. Εκτιμάται ότι η στήριξη που θα μπορούσε να παρασχεθεί στον ΔΑΑ θα περιλαμβάνει τη μείωση του ετήσιου ανταλλάγματος που καταβάλλει στο Δημόσιο για την παραχώρηση του «Ελευθέριος Βενιζέλος».

Σε αυτή την περίπτωση διασφαλίζεται αφενός η ισχυρή στήριξη της εταιρείας και αφετέρου η επαύξηση της αξίας του ποσοστού του Δημοσίου, που διαμορφώνεται συνολικά σε 55%. Σημειώνεται ότι σε εξέλιξη είναι ο διαγωνισμός για την πώληση από το ΤΑΙΠΕΔ ποσοστού 30% της ΔΑΑ, γεγονός που σημαίνει ότι μετά το πέρας της διαδικασίας το Δημόσιο θα διακρατεί

το 25% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Το ζητούμενο, όμως, είναι να ανακάμψει ο κλάδος των αερομεταφορών. Όπως αναφέρει πρόσφατη μελέτη για τη δημιουργία ενιαίων υγειονομικών πρωτοκόλλων στις πτήσεις, τα εντοπισμένα κρούσματα κορωνοϊού μεταξύ των επιβατών είναι υποπολλαπλάσια σε σχέση με αυτά που ανιχνεύονται στον γενικό πληθυσμό.

Ως εκ τούτου, οι επιβάτες δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως ομάδα υψηλού κινδύνου, εκτός κι αν έχουν διαπιστωμένα έρθει σε επαφή με κρούσματα COVID-19. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ασφάλειας της Αεροπορίας (EASA) προτείνει οι επιβάτες να υπόκεινται στους κανόνες που ισχύουν για τον τοπικό πληθυσμό.

Ποια μεγάλα έργα προωθούνται και σε ποιες περιοχές

Ένα νέο έργο, την επέκταση της γραμμής 2 του μετρό προς Ανθούπολη και Ιλίου, ανακοίνωσε ο υπουργός Υποδομών Κώστας Καραμανλής. Όπως ανέφερε, το έργο, προϋπολογισμού 350 εκατ., βρίσκεται σε προχωρημένο μελετητικό στάδιο και θα προκηρυχθεί μέσα στο 2021. Ανάμεσα σε άλλα νέα έργα που το υπουργείο επεξεργάζεται αυτή την περίοδο είναι οι επεκτάσεις της Αττικής Οδού, νέα έργα αντιπλημμυρικής θωράκισης (ύψους 1,2 δισ.) και νέα σιδηροδρομικά έργα (ύψους 3,3 δισ.).

Όσον αφορά τα έργα που πρότεινε το υπουργείο για ένταξη στο Ταμείο Ανάκαμψης, ο κ. Καραμαν-

λής ανέφερε ως πιο emblematicά τον Βόρειο Οδικό Αξονα Κρήτης (ΒΟΑΚ), το βόρειο τμήμα του Ε65 (επισημαίνοντας ότι συνδέεται με το κυβερνητικό σχέδιο για την απολιγνιτοποίηση της Δ. Μακεδονίας) και τη γραμμή 4 του μετρό της Αθήνας. Ειδικά για τον ΒΟΑΚ, υποστήριξε ότι μέσα στους επόμενους μήνες θα ολοκληρωθούν όλες οι μελέτες, ώστε να καταθεί η μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο υπουργείο Περιβάλλοντος.

Ο υπουργός Περιβάλλοντος Κωστής Χατζηδάκης παρέθεσε τους 11 βασικούς τομείς δράσεων που έχει υποβάλει προς χρηματοδότηση στο Ταμείο Ανάκαμψης. Ως

προς τον τομέα της ενέργειας, ο υπουργός ανέφερε το σχέδιο απολιγνιτοποίησης της χώρας (υπενθυμίζοντας ότι έχουν προβλεφθεί 300 εκατ. για αποκαταστάσεις εδαφών μέσω του Ταμείου), τη διασύνδεση Κρήτης και Κυκλάδων (4η φάση) με 600 εκατ., την ηλεκτροκίνηση (400 εκατ.), την επέκταση του «Εξοικονομώ» (3 δισ.). «Στο πλαίσιο του Ταμείου έχουμε δεχθεί προτάσεις για περισσότερα από 10 δισ. σε δάνεια και ένα μεγάλο ποσοστό αφορά έργα ΑΠΕ», σημειώσε.

Αστικές αναπλάσεις

Όσον αφορά το χαρτοφυλάκιο του περιβάλλοντος, το ΥΠΕΝ έχει

αιτηθεί 350 εκατ. για το πρόγραμμα εκπόνησης τοπικών και ειδικών πολεοδομικών σχεδίων, 360 εκατ. για ένα πρόγραμμα αστικών αναπλάσεων (πιθανότατα σε αυτό θα περιληφθεί και η Διπλή Ανάπλαση) που θα αφορά και την ενίσχυση των διατηρητέων κτιρίων (πρόγραμμα «Διατηρώ»), περίπου 600 εκατ. για έργα διαχείρισης αποβλήτων, 160 εκατ. για υποδομές και δράσεις σε περιοχές Natura και 310 εκατ. για ένα εθνικό σχέδιο αναδασώσεων. Όπως επισήμανε ο υπουργός, τα δύο τελευταία είναι εκείνα με τα οποία ο ίδιος νιώθει συνδεδεμένος συναισθηματικά.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΑΛΙΟΣ

Ισχυρή ανάκαμψη το 2021 «βλέπουν» ξένοι αναλυτές

Της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Στους πρωταγωνιστές της ανάκαμψης του 2021 τοποθετούν οι διεθνείς οίκοι την Ελλάδα, καθώς το εμπόλιο φέρνει το ριμπάουντ του τουρισμού νωρίτερα από ό,τι αρχικά αναμενόταν και έτσι το μειονέκτημα του 2020 θα μετατραπεί στο μεγάλο πλεονέκτημα του νέου έτους.

Παράλληλα, η ισχυρή απάντηση που έχουν δώσει η Ε.Ε. και η ΕΚΤ στην πανδημία, σε συνδυασμό με τα ειδικά «όπλα» που διαθέτει η Ελλάδα, όπως τα υψηλά ταμειακά διαθέσιμα, τοποθετούν τη χώρα στους νικητές της «αλλαγής του παιχνιδιού» που θα συμβεί το επόμενο διάστημα.

Έτσι, ο οίκος αξιολόγησης Scope Ratings και η Capital Economics τοποθετούν την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας στο 4,5% το 2021, ενώ η Jefferies συνεχίζει να εκτιμά πως η Ελλάδα έχει τα υψηλότερα περιθώρια ανοδικής αντίδρασης σε ένα επιτυχημένο εμπόλιο και στο άνοιγμα εκ νέου των ευρωπαϊκών οικονομιών.

Scope

Όπως σημειώνει η Scope, τα μέτρα που ελήφθησαν από τις ελληνικές αρχές για τον περιορισμό της πανδημίας, τα δημοσιονομικά μέτρα στήριξης της κυβέρνησης, καθώς και η ευρωπαϊκή απάντηση στην κρίση (από Ε.Ε. και ΕΚΤ) θέτουν τις βάσεις για την ισχυρή ανάκαμψη του 2021. Ο οίκος προβλέπει πως φέτος η ύφεση θα κινηθεί κοντά στο 10%, μια πρόβλεψη η οποία λαμβάνει υπόψη το νέο lockdown.

Παρά τις σημαντικές προκλήσεις από την πανδημία, η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο σε σημαντικούς τομείς μεταρρυθμίσεων, προσθέτει η Scope, στηρίζοντας τις θετικές προοπτικές στην αξιολόγηση ΒΒ.

Παράλληλα, η οριστικοποίηση του νέου πτωχευτικού πλαισίου θα υποστηρίξει τη μείωση των NPLs των ελληνικών τραπεζών, ενώ οι κίνδυνοι αναχρηματοδότησης της χώρας είναι μηδενικοί λόγω και της συμμετοχής της στο πρόγραμμα PEPP της ΕΚΤ, το οποίο καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες έκδοσης χρέους για το 2021, ενώ το σημαντικό ταμειακό «μαξιλάρι» που διαθέτει η κυβέρνηση θα μπορούσε από μόνο του να καλύψει τις ανάγκες χρηματοδότησης της κυβέρνησης έως το τέλος του 2022.

Capital Economics

Από την πλευρά της, η Capital Economics σημειώνει πως το δεύτερο lockdown σημαίνει ότι η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας θα αντιστραφεί στο τέταρτο τρίμηνο, οδηγώντας σε ύφεση 1,5% σε τριμηνιαία βάση, που μεταφράζεται σε συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 9,7% το 2020, ενώ το ξεκίνημα του

H Jefferies συνεχίζει να δηλώνει αισιόδοξη τόσο για την οικονομία όσο και για τις ελληνικές μετοχές.

Η ανάπτυξη θα φθάσει στο 4,5%, καθώς, λόγω εμβολίου, ο τουρισμός θα έχει καλύτερες επιδόσεις.

2021 πιθανολογείται ότι θα είναι αδύναμο.

Ωστόσο, τα θετικά νέα στο μέτωπο του εμβολίου σημαίνουν ότι θα είναι δυνατή η άρση των περισσότερων περιορισμών κατά τη διάρκεια του έτους '21, τριμήνου του 2021 σε ολόκληρη την Ευρώπη και αυτό θα αποτελέσει game changer για τον τουρισμό, με την Ελλάδα να έχει μεγαλύτερο όφελος από ό,τι άλλες χώρες λόγω του σημαντικού «βάρους» του κλάδου στο ΑΕΠ.

Συνεπώς, η Capital Economics προχωράει σε αύξηση των προβλέψεων της για το ΑΕΠ του 2021 κατά 1% και στο +4,5%, χωρίς να λαμβάνει υπόψη την «ώθηση» από την ενεργοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης, και πλέον αναμένει ότι η ελληνική οικονομία θα αντιστρέψει τις απώλειες του 2020 έως το πρώτο τρίμηνο του 2022.

Jefferies

Οι χαμένοι του 2020 θα αποτελέσουν τους νικητές του 2021 λόγω των εξελίξεων με τα εμβόλια, εκτιμά η Jefferies και τοποθετεί την Ελλάδα στην κορυφή του... βάθρου. Για αυτόν τον λόγο συνεχίζει να δηλώνει αισιόδοξη (bullish) τόσο για την οικονομία όσο και για τις ελληνικές μετοχές. Το μακροοικονομικό τοπίο έχει αναπόφευκτα επιδεινωθεί κατά το παρελθόν έτος, ωστόσο τα προγράμματα της ΕΚΤ (PEPP, TLTRO) έχουν περιορίσει τους όποιους κινδύνους σημαντικής αναταραχής στα ελληνικά assets, όπως τονίζει. Στα πολύ θετικά νέα τοποθετεί τις εντυπωσιακές επιδόσεις των ελληνικών ομολόγων, τα υψηλά ταμειακά διαθέσιμα καθώς και την αύξηση των καταθέσεων στις ελληνικές τράπεζες.

Αντέχει η αγορά γραφείων, που καταγράφονται οι περισσότερες νέες μισθώσεις

Του ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Αντοχές καταγράφει η αγορά γραφείων εν μέσω πανδημίας, καθώς κατά τη διάρκεια του φετινού τρίτου τριμήνου υπογράφηκαν 15 συμφωνίες για νέες μισθώσεις επαγγελματικών χώρων επιφάνειας 19.000 τ.μ. Σύμφωνα με τα σχετικά στοιχεία της εταιρείας παροχής υπηρεσιών Proptius, πρόκειται για μέγεθος που συμβαδίζει με τον μέσο όρο της αντίστοιχης περιόδου τόσο του 2019 όσο και του 2018.

Η κυρίαρχη τάση εξακολουθεί να είναι η μισθωση σχετικά μικρών ή μεσαίων επιφανειών (μέχρι 5.000 τ.μ.) σε κτίρια σύγχρονων προδιαγραφών. Κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου, οι περιοχές εντός και πέριξ του κέντρου της Αθήνας συγκεντρώσαν το μεγαλύτερο μισθωτικό ενδιαφέρον, καθώς καταγράφηκαν νέες μισθώσεις γραφείων συνολικής επιφάνειας 9.000 τ.μ., που αποτελούν το 48% του συνόλου των νέων συμβολαίων

Το τρίτο τρίμηνο υπογράφηκαν 15 συμφωνίες για ενοικίαση επαγγελματικών χώρων επιφάνειας 19.000 τ.μ.

τη συγκεκριμένη περίοδο. Μεταξύ άλλων, εταιρεία συμβούλων μίσθωσε 7.000 τ.μ. σε κτίριο κοντά στο κέντρο της Αθήνας, ενώ μια φαρμακευτική εταιρεία μίσθωσε 1.370 τ.μ. σε κτίριο επί του άξονα της Αθηνών - Λαμίας, στο ύψος των βωρείων προαστίων.

Μία ακόμα εταιρεία από τον κλάδο της υγείας και του φαρμάκου μίσθωσε 760 τ.μ. σε κτίριο επί της Λ. Κηφισίας, επίσης στα βόρεια τμήματα αυτής.

Όπως σημειώνει πάντως η Proptius στην ανάλυσή της, οι επιχειρήσεις έχουν αρχίσει να καθυ-

Οι περιοχές εντός και πέριξ του κέντρου της Αθήνας συγκεντρώσαν το μεγαλύτερο μισθωτικό ενδιαφέρον, καθώς καταγράφηκαν νέες μισθώσεις γραφείων συνολικής επιφάνειας 9.000 τ.μ.

στερούν τη λήψη αποφάσεων για τη μισθωση νέων γραφείων. Αυτό συμβαίνει διότι απαιτείται χρόνος για να γίνουν αντιληπτές οι νέες ανάγκες που έχουν προκύψει, τόσο σε σχέση με τον αριθμό των εργαζομένων όσο και με το μέγεθος

των γραφείων που χρειάζονται. Παράλληλα, οι υφιστάμενοι χρήστες ζητούν περισσότερα οικονομικά κίνητρα λόγω της σημαντικής επιδείνωσης του οικονομικού κλίματος. Υπενθυμίζεται ότι κατά τη διάρκεια των επόμενων τριών ετών

προβλέπεται να κατασκευαστούν νέα κτίρια γραφείων επιφάνειας 83.000 τ.μ., με το μεγαλύτερο εξ αυτών, επιφάνειας 15.000 τ.μ., να αναπτύσσεται αυτή την περίοδο στη συμβολή της οδού Λαγονιτζί με τη Λ. Συγγρού. Πρόκειται για επένδυση ενός σχήματος που έχει συσταθεί από την Prodea Investments και την Dimand Real Estate, με τα έργα να εκτιμάται ότι θα έχουν ολοκληρωθεί σε περίπου ένα χρόνο από σήμερα. Μάλιστα, ήδη το 50% των νέων επιφανειών έχει αποκτηθεί από τον ασφαλιστικό όμιλο της Generali, ενώ θα εξαχγονται συζητήσεις και για το υπόλοιπο 50%, δείγμα της ζήτησης που εξακολουθεί να υπάρχει στην αγορά για κτίρια σύγχρονων προδιαγραφών.

Αυτός είναι και ο κύριος λόγος για τον οποίο οι αναλυτές της Proptius προβλέπουν ότι οι τιμές των ενοικίων θα παραμείνουν σταθερές κατά τη διάρκεια των επόμενων μηνών. Συγκεκριμένα, σύμ-

φωνα με την εταιρεία, τα προσεχή τρίμηνα δεν θα πρέπει να αναμένονται σημαντικές διαφοροποιήσεις στις τιμές των ενοικίων, αν και δεν αποκλείεται κάποια από τα λιγότερο προνομιούχα ακίνητα να υποστούν κάποιες πιέσεις. Υπενθυμίζεται ότι η μέση τιμή ενοικίασης για ένα σύγχρονο κτίριο, σε σημείο υψηλής προβολής και με καλές προσβάσεις, διαμορφώνεται σήμερα σε 22 ευρώ/τ.μ. σε μηνιαία βάση.

Στον αντίποδα, είναι πιθανή η αύξηση της προσφοράς παλαιότερων κτιρίων γραφείων, τάση που είχε παρατηρηθεί και κατά την προηγούμενη οικονομική κρίση. Επίσης, πιθανή είναι η μείωση των ζητούμενων τιμών πώλησης στα εν λόγω ακίνητα, με αποτέλεσμα να αναμένεται μια περαιτέρω διέγερση του «κάσματος» ανάμεσα στα πιο σύγχρονα και στα λιγότερο ποιοτικά κτίρια, διαμορφώνοντας ουσιαστικά μια αγορά δύο ταχυτήτων.

Η Ελλάδα εξασφάλισε δύο πηγές ρευστότητας

Αυξάνει τις αγορές ομολόγων η ΕΚΤ – Ξεμπλοκάρει το Ταμείο Ανάκαμψης

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Δύο σημαντικές πηγές ρευστότητας, ώστε να μπορέσει η οικονομία να ανακάμψει τον επόμενο χρόνο, εξασφάλισε η Ελλάδα από αντίστοιχες αποφάσεις σε επίπεδο Ευρώπης: την επέκταση του έκτακτου, λόγω πανδημίας, προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (PEPP) από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), καθώς και τον συμβιβασμό με την Πολωνία και την Ουγγαρία για να ξεμπλοκάρει το Ταμείο Ανάκαμψης.

Συνεχίζοντας να στηρίζει αφειδώς την ευρωπαϊκή οικονομία, η ΕΚΤ επεξέτεινε κατά 500 δισ. ευρώ, σε 1,850 τρισ. ευρώ, το έκτακτο πρόγραμμα της αγοράς στοιχείων ενεργητικού, ενώ παράλληλα παρέτεινε κατά εννέα μήνες, ως το τέλος Μαρτίου 2022, τον χρονικό του ορίζοντα για καθαρές αγορές. Επιπλέον, οι επανεπενδύσεις θα συνεχιστούν τουλάχιστον μέχρι το τέλος του 2023. Ακόμη, παρατάθηκαν ως τον Ιούνιο του 2022 και οι ευνοϊκοί όροι (αρνητικό επιτόκιο) για τις πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης των τραπεζών (TLTRO III).

Για την Ελλάδα τα μέτρα χαλάρωσης που εφαρμόζονται από τον περασμένο Απρίλιο, επιτρέποντας στα ομόλογά της να γίνονται αποδεκτά ως εγγυήσεις, παρότι δεν

βρίσκονται σε επενδυτική βαθμίδα, θα παραταθούν επίσης ως τον Ιούνιο του 2022. Η Κριστίν Λαγκάρντ, ωστόσο, που ρωτήθηκε τι θα γίνει με τα ελληνικά ομόλογα όταν λήξει το πρόγραμμα, περιορίστηκε να απαντήσει ότι το θέμα δεν συζητήθηκε στο Συμβούλιο της Τράπεζας.

Σύμφωνα με υψηλόβαθμο οικονομικό παράγοντα, με τις αποφάσεις αυτές «εξασφαλίζεται μια σίγουρη πηγή ζήτησης για ό,τι εκδώσουμε την επόμενη χρονιά». Πράγματι, η αγορά ομολόγων από την ΕΚΤ είχε φτάσει στο τέλος Νοεμβρίου στα 16,3 δισ. ευρώ, υπερκαλύπτοντας τις φετινές εκδόσεις ελληνικών ομολόγων, που ήταν 12 δισ. ευρώ και συμβάλλοντας καθοριστικά στις χαμηλές τους αποδόσεις.

Αλλά τόσο περίπου αναμένεται να εκδοθούν από τον ΟΔΔΧΗ το 2021. Συνολικά, οι δυνητικές αγορές ελληνικών ομολόγων από την ΕΚΤ αυξάνονται με τη χθεσινή απόφαση από περίπου 27 δισ. σε περίπου 37 δισ. ευρώ.

Για τις τράπεζες η κ. Λαγκάρντ τόνισε ότι ο δανεισμός με αρνητικό επιτόκιο χορηγείται μόνο εφόσον αυτές αυξάνουν τον δικό τους δανεισμό προς τις επιχειρήσεις. Στην Ελλάδα, πάντως, από τη διευκόλυνση αυτή επωφελείται κυρίως ένας περιορισμένος αριθμός υγιών επιχειρήσεων, των οποίων βελτιώ-

Συνολικά, οι δυνητικές αγορές ελληνικών ομολόγων από την ΕΚΤ αυξάνονται με τη χθεσινή απόφαση από περίπου 27 δισ. σε περίπου 37 δισ. ευρώ.

Κεφάλαια 13 δισ. ευρώ του Ταμείου θα χρησιμοποιηθούν για δανειοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων.

Πέρα από τη Φρανκφούρτη, όμως, τα καλά νέα για την Ελλάδα ήρθαν χθες και από τις Βρυξέλλες, καθώς η Σύνοδος Κορυφής επιβεβαίωσε την άρση του αδιεξόδου που είχε δημιουργηθεί με το βέτο της Πολωνίας και της Ουγγαρίας στον επταετή κοινοτικό προϋπο-

λογισμό και άνοιξε τον δρόμο για να ξεκινήσει η χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης.

Η λήξη της αβεβαιότητας, σημειώνει τραπεζική πηγή, μας οδηγεί στο βασικό σενάριο της κυβέρνησης, για έναρξη των εισροών το δεύτερο εξάμηνο του επόμενου χρόνου. Το μόνο ζήτημα που μένει προς διευκρίνιση, προσέθετε, είναι τι θα γίνει με τα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης.

Πράγματι, η πρόταση της κυβέρνησης για χρησιμοποίηση των δανείων 13 δισ. ευρώ περίπου του Ταμείου Ανάκαμψης για δανειοδότηση ιδιωτικών επενδύσεων, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν εξασφαλίσει το 50% τουλάχιστον από τραπεζικό δανεισμό και ιδιωτικά κεφάλαια δεν έχει ακόμη «κλείσει» στις διαπραγματεύσεις. Πρόκειται για μια καινοτομία και για την ίδια την Κομισιόν, αναφέρουν οι πηγές, προσθέτοντας ότι

χρειάζεται επεξεργασία, καθώς το ελληνικό παράδειγμα μπορεί να ακολουθήσουν και άλλες χώρες, που δηλώνουν προς το παρόν αρνητικές στον δανεισμό. Το βασικό σημείο για την κυβέρνηση είναι να μη συνυπολογισθεί το δάνειο στο χρέος, αφού θα επιστραφεί από τις επιχειρήσεις.

Πάντως, οι ελληνικές προτάσεις έγιναν δεκτές με ικανοποίηση από τις Βρυξέλλες, όπως προέκυψε από τις δηλώσεις κοινοτικών αξιωματούχων στο συνέδριο του Economist και συγκεκριμένα του αναπληρωτή γενικού διευθυντή Οικονομικών Υποθέσεων Ντέκλαν Κουστόλο και της γενικής διευθύντριας SG Recover Σελίν Γκάουερ.

Οι προτάσεις συζητούνται σε τηλεδιασκέψεις σε επίπεδο επικεφαλής (υπουργών) και τεχνικών κλιμακίων δύο φορές την εβδομάδα. «Διατρέχουμε όλο το πρόγραμμα, κάθε υπουργός παρουσιάζει το

πρόγραμμά του και στα πιο πολλά η Κομισιόν είναι θετική», σημειώνει πηγή που παρακολουθεί τις διαπραγματεύσεις. Ενα ερώτημα που έχει τεθεί αρκετές φορές είναι κατά πόσον μια μεταρρύθμιση πρέπει να ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης, ή στο πλαίσιο της ενισχυμένης εποπτείας.

Επίσης, δεδομένου ότι υπάρχει υπερκάλυψη της τάξεως του 60%, είναι προφανές ότι κάποια έργα θα κοπούν.

Τα επόμενα βήματα είναι να καθοριστούν ο προϋπολογισμός (θα προσληφθεί ειδικός σύμβουλος για αυτό), το χρονοδιάγραμμα, τα ορόσημα και οι στόχοι.

Το οριστικό πρόγραμμα πρέπει να υποβληθεί ως τις 30 Απριλίου. Ηδη, ωστόσο, κάποια έργα και προγράμματα όπως το Εξοικονομώ - Αυτονομώ και το 5G, θεωρείται δεδομένο ότι θα ενταχθούν και έχουν ξεκινήσει.

«Καμπανάκι» για τις δαπάνες υγείας

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Σημαντικές αποκλίσεις σε σύγκριση με τις χώρες της Ε.Ε. αλλά και τις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου παρουσιάζει η Ελλάδα όσον αφορά τη χρηματοδότηση του συστήματος υγείας, με τη συνολική κατά κεφαλήν δαπάνη υγείας να υπολείπεται κατά 1.059 ευρώ από τον μέσο όρο των χωρών του Νότου.

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε ο πρόεδρος του ΣΦΕΕ (Σύνδεσμος Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος) Ολύμπιος Παπαδημητρίου, κατά τη συζήτηση με θέμα «Η βιωσιμότητα της φαρμακευτικής βιομηχανίας: Η ανάπτυξη και οι μεταρρυθμίσεις» στο συνέδριο της Ελληνικής Επιστημονικής Εταιρείας Οικονομίας και Πολιτικής της Υγείας, στην Ελλάδα, το 2018, η συνολική κατά κεφαλήν δαπάνη υγείας ανήλθε στα 1.327 ευρώ έναντι 2.027 ευρώ το 2009, με τη δημόσια κατά κεφαλήν δαπάνη να έχει συρρικνωθεί κατά 43,9% στο διάστημα αυτό, αγγίζοντας τα 779 ευρώ το 2018, από 1.389 ευρώ το 2009.

Αντίθετα, η αντίστοιχη δαπάνη στις χώρες της Ε.Ε. αυξήθηκε κατά 27,2%, ενώ μικρή αύξηση της τάξεως του 2% σημειώνει η δημόσια κατά κεφαλήν δαπάνη στις χώρες του Νότου κατά το διάστημα 2009-2018. Η υποχρηματοδότηση του συστήματος υγείας αλλά και η συνεχής υπέρβαση του ορίου του προϋπολογισμού της δημόσιας φαρμακευτικής δαπάνης έχει επιβαρύνει τόσο τους ίδιους τους ασθενείς όσο και τις φαρμακευτικές εταιρείες, αφού αμφότε-

Επανεξέταση των μηχανισμών συνταγογράφησης και εξορθολογισμό στην κατανάλωση φαρμάκων ζητεί ο Σύνδεσμος Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων.

Σε 10 χρόνια μειώθηκε κατά 43,9% η κατά κεφαλήν δαπάνη υγείας.

ροι συνεισφέρουν στην κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών. Όπως ανέφερε κατά την τοποθέτησή του ο κ. Παπαδημητρίου, υπολογίζεται ότι για το 2020 οι

εταιρείες θα κληθούν να αποδώσουν στο κράτος πάνω από 2 δισ. ευρώ σε clawback και rebate, όταν το 2019 το ποσό αυτό ανήλθε στο 1,8 δισ.

Σύμφωνα με μελέτη της Deloitte, που παρουσιάστηκε στο πλαίσιο της πρώτης ημέρας του συνεδρίου, εάν δεν ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα για τον εξορθολογισμό της φαρμακευτικής δαπάνης, η συνολική δαπάνη αναμένεται να ανέλθει στα 6

δισ. ευρώ έως το 2023.

Από αυτά η πολιτεία θα καλύπτει –εάν δεν υπάρξει αναπροσδιορισμός των όρων του προϋπολογισμού– περίπου 2,5 δισ. ευρώ, ενώ 2,1 δισ. ευρώ θα καλυφθούν από τις φαρμακευτικές εταιρείες μέσω του clawback. Περί τα 700 εκατ. υπολογίζεται το rebate, ενώ περίπου 600 εκατ. ευρώ είναι η ιδιωτική συμμετοχή των ασθενών.

Για το 2020 η συνολική φαρμακευτική δαπάνη θα αγγίξει, σύμφωνα με την ίδια μελέτη, τα 5,3 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 1,5 δισ. ευρώ είναι το clawback, σε 600 εκατ. ευρώ υπολογίζεται το rebate, 600 εκατ. η συμμετοχή των ασθενών και 2,5 δισ. η δημόσια δαπάνη (νοσοκομειακή και εξωνοσοκομειακή).

Όπως προκύπτει από τη μελέτη, η ενίσχυση της δημόσιας δαπάνης με στόχο αυτή να συγκλίνει με εκείνες των αντίστοιχων χωρών της Ε.Ε., αλλά και ο εξορθολογισμός της συνολικής δαπάνης έτσι ώστε να ανέλθει σε βιώσιμα επίπεδα, θα μπορούσαν να μειώσουν το συνολικό ποσό στα 4,7 δισ. ευρώ, από 6 δισ. ευρώ, το 2023.

Ανάμεσα στα μέτρα που προτείνει ο ΣΦΕΕ και παρουσιάζει και η μελέτη είναι ο επαναπροσδιορισμός της δημόσιας φαρμακευτικής δαπάνης βάσει των αναγκών του πληθυσμού, η επανεξέταση μηχανισμών για τον έλεγχο της συνταγογράφησης για τον εξορθολογισμό στην κατανάλωση φαρμάκων, αλλά και η αναθεώρηση του clawback ώστε να λειτουργήσει ως κίνητρο για τη μείωση των υπερβολικών δαπανών σε όλο το σύστημα.

Εκτόξευση ανάπτυξης φέρνουν τα εμβόλια

Στους μεγαλύτερους κερδισμένους από τις θετικές επιπτώσεις που θα έχει η ύπαρξη αποτελεσματικών εμβολίων και η επιστροφή στην κανονικότητα τοποθετούν την Ελλάδα οι διεθνείς οίκοι. Παρά τα αδύναμα στοιχεία για το ΑΕΠ τρίτου τριμήνου και παρά την ύφεση που αναμένεται στο δ' τρίμηνο και στο σύνολο του 2020, η Ελλάδα αναμένεται να ξεχωρίσει το 2021, κυρίως λόγω του μεγάλου σοκ που δέχθηκε η οικονομία φέτος μέσω του τουρισμού.

Η Oxford Economics προβλέπει μάλιστα πως η Ελλάδα θα σημειώσει την ισχυρότερη ανάκαμψη ΑΕΠ διεθνώς στο δ' τρίμηνο του 2021, σε ετήσια βάση, η οποία τοποθετείται άνω του 16%.

Γενικότερα ο οίκος εκτιμά πως, χάρη και στην ύπαρξη εμβολίων, ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας το επόμενο έτος θα είναι ο ταχύτερος των τελευταίων 40 ετών, ενώ «βλέπει» άρση των περισσότερων μέτρων περιορισμού στις ανεπτυγμένες οικονομίες τον Μάρτιο - Απρίλιο, κάτι που θα πυροδοτήσει μίνι οικονομική «έκρηξη» από τα μέσα του έτους. Μεγάλος κερδισμένος αυτής της ώθησης θα είναι η περιοχή της Ευρώπης, με την οικονομική δραστηριότητα να επιστρέφει πλήρως στα προ πανδημίας επίπεδα στο γ' τρίμηνο του έτους.

Οι οικονομίες που επέβαλαν αυστηρά περιοριστικά μέτρα και που δέχθηκαν το μεγαλύτερο χτύπημα στο ΑΕΠ, καθώς και αυτές που θα επωφεληθούν από την επιστροφή του τουρισμού, είναι εκείνες που θα σημειώσουν την πιο ισχυρή ανάκαμψη, με πρώτη την Ελλάδα, εκτιμά ο οίκος.

Αύξηση του ελληνικού ΑΕΠ 16% σε ετήσια βάση το δ' τρίμηνο 2021 «βλέπει» η Oxford Economics.

Στους περισσότερο ωφελημένους της μετά COVID-19 εποχής τοποθετεί και η Citi την Ελλάδα. Όπως σημειώνει, η υψηλή εξάρτηση της ελληνικής οικονομίας από τον τουρισμό την κατατάσσει στις χώρες που πλήττονται περισσότερο στην Ευρώπη από το σοκ της πανδημίας, παρά τη σχετικά καλύτερη διαχείριση της πανδημίας στο εσωτερικό.

Ωστόσο, όπως τονίζει, η Ελλάδα αναμένεται να επωφεληθεί πιο έντονα από άλλες χώρες από τη διανομή εμβολίων και την επιστροφή στην κανονικότητα, καθώς οι τουριστικές ροές και οι ταξιδιωτικές εισπράξεις αναμένεται να ανακάμψουν απότομα, ενώ σημαντικό «όπλο» της χώρας παραμένει το γεγονός ότι αποτελεί έναν από κύριους δικαιούχους των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Μύθος οι προσφορές την περίοδο της Black Friday στην Ελλάδα

Μόλις 8,32% των προϊόντων που διακινήθηκαν μέσω της Skrutz ήταν φθηνότερα

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Τη **φύλη** των πλασματικών προσφορών δικαίωσε δυστυχώς για μία ακόμη χρονιά η φετινή Black Friday στην Ελλάδα, καθώς μόνο 8,32% των προϊόντων που διακινήθηκαν μέσω της πλατφόρμας της Skrutz πωλήθηκαν με έκπτωση πάνω από 10%.

Στη συντριπτική τους πλειονότητα, 87,9% των προϊόντων πωλήθηκαν στην ίδια τιμή ή σχεδόν στην ίδια τιμή με την προ Black Friday περίοδο, ενώ παρατηρήθηκε ότι 3,78% των προϊόντων όχι μόνο δεν διατέθηκαν με έκπτωση, αλλά πωλήθηκαν ακριβότερα.

Το φαινόμενο δεν είναι καινούργιο και σχεδόν στα ίδια επίπεδα κυμάνθηκε και πέρυσι το ποσοστό των προϊόντων που όντως διατέθηκαν με έκπτωση (8,5%). Φέτος, ωστόσο, καταγράφεται μια διόλου ευκαταφρόνητη αύξηση των προϊόντων που διατέθηκαν ακριβότερα – πέρυσι το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 1,2%. Το κυριότερο; Τα φετινά στοιχεία αποκτούν πολύ μεγαλύτερη σημασία δεδομένου του γεγονότος ότι οι αγορές έγιναν αποκλειστικά μέσω Διαδικτύου, μιας και τα φυσικά καταστήματα ήταν και παραμένουν κλειστά.

Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι η κατηγορία στην οποία παρατηρείται μεγαλύτερο ποσοστό προϊόντων που πωλήθηκαν ακριβότερα την περίοδο της Black Friday είναι αυτή των ειδών για παιδιά και βρέφη.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη σύγκριση που έκανε η ομάδα Business Intelligence της Skrutz, προκύπτει ότι κατά τη φετινή Black Friday το 7,71% των προϊόντων στην κατηγορία «Παιδικά - Βρεφικά» πωλήθηκε ακριβότερα σε σύγκριση με την περίοδο 7-13/11/2020. Προφανώς αρκετοί έμποροι σκέφτηκαν να εκμεταλλευθούν την αγωνία γο-

Ποσοστό προϊόντων που αγοράστηκαν την περίοδο της Black Friday

* Η σύγκριση γίνεται σε σχέση με τις τιμές των προϊόντων την εβδομάδα 7-13/11/2020

ΠΗΓΗ: Skrutz

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	Φθηνότερα	Ακριβότερα
Τεχνολογία	8,01%	5,14%
Σπίτι - Κήπος	5,94%	3,39%
Μόδα	9,84%	2,08%
Χόμπι - Αθλητισμός	9,11%	2,94%
Υγεία - Ομορφιά	12,80%	2,13%
Παιδικά - Βρεφικά	7,38%	7,71%
Auto - Moto	7,70%	1,31%
Επαγγελματικά - B2B	3,19%	1,48%
Skrutz (συνολικά)	8,32%	3,78%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στη συντριπτική τους πλειονότητα, 87,9%, αγοράστηκαν χωρίς έκπτωση, ενώ 3,78% των προϊόντων πωλήθηκαν ακριβότερα.

νών, νονών, παππούδων και γιαγιάδων να αγοράσουν είδη για παιδιά ενόψει Χριστουγέννων. Σημειώνεται ότι πέρυσι μόλις το 1,3% των προϊόντων στην εν λόγω κατηγορία είχε πωληθεί ακριβότερα κατά την Black Friday του 2019, ενώ ήταν από τις κατηγορίες εκείνες που πέρυσι συγκέντρωναν από τα υψηλότερα ποσοστά, 11,2%, προϊόντων που είχαν διατεθεί φθηνότερα την περίοδο της Black Friday.

Το πόσο το ηλεκτρονικό εμπόριο εκμεταλλεύθηκε τη συγκυρία φαίνεται επίσης από το γεγονός ότι σε ποσοστό άνω του 10% τα χριστουγεννιάτικα στολίσια/λα-

μπάκια/διακοσμητικά που αγοράστηκαν μέσω Skrutz διατέθηκαν σε υψηλότερες τιμές την περίοδο της Black Friday.

Αρκετά υψηλότερο είναι φέτος και το ποσοστό των προϊόντων τεχνολογίας που πωλήθηκαν ακριβότερα, 5,14% έναντι 1,6% το 2019, ενώ η κατηγορία στην οποία παρατηρείται το μικρότερο ποσοστό προϊόντων που διατέθηκαν ακριβότερα είναι αυτή των ειδών αυτοκινήτου και μηχανής (1,31% φέτος έναντι 1,4% πέρυσι).

Μάλιστα στην εν λόγω κατηγορία φέτος ήταν πολύ υψηλότερο το ποσοστό των προϊόντων, 7,70%, που διατέθηκαν με έκπτωση άνω του 10% στην Black Friday, ενώ πέρυσι το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 4,9%. Προφανώς ο περιορισμός των μετακινήσεων δεν καθιστά ιδιαίτερος δημοφιλή τα εν λόγω προϊόντα.

Τις μεγαλύτερες εκπτώσεις παρουσίασαν οι κατηγορίες «Υγεία και Ομορφιά» και «Μόδα», κατηγορίες στις οποίες πωλήθηκε με έκπτωση άνω του 10%, 12,8%

και 9,84% των προϊόντων, αντίστοιχως.

Παρά το γεγονός ότι συνολικά τα περισσότερα προϊόντα που διατέθηκαν πωλήθηκαν στις ίδιες τιμές με την προ Black Friday περίοδο, ο τζίρος ήταν σημαντικά αυξημένος, καθώς οι ηλεκτρονικές αγορές ήταν φέτος η μοναδική επιλογή για τους καταναλωτές. Ο αριθμός των παραγγελιών σε σχέση με την προηγούμενη Black Friday αυξήθηκε κατά 150%, αγιζόντας τις 972.000, ενώ ο τζίρος ενισχύθηκε κατά 73% και διамορφώθηκε σε 41,3 εκατ. ευρώ για 6.600 εμπορικά καταστήματα που συνεργάζονται με τη Skrutz. Οι επισκέψεις στην πλατφόρμα Skrutz αυξήθηκαν σε ετήσια βάση κατά 42% και έφτασαν τα 14,5 εκατομμύρια.

Τον μεγαλύτερο τζίρο έκανε, όπως ήταν αναμενόμενο, η κατηγορία των προϊόντων τεχνολογίας, όμως η κατηγορία με τη μεγαλύτερη αύξηση παραγγελιών και τζίρου (255%) και 124% αντίστοιχως) ήταν αυτή των ειδών για το σπίτι και τον κήπο.

Μειώθηκε 74,5% ο τζίρος των καταλυμάτων στο γ' τρίμηνο του έτους

Σχεδόν 18 φορές πάνω ήταν ο τζίρος στον κλάδο παροχής καταλυμάτων το τρίτο τρίμηνο του 2020 σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2020, αλλά αυτό δεν στάθηκε αρκετό για να αντισταθμίσει τις απώλειες από το lockdown της άνοιξης. Κανείς, μάλιστα, δεν μπορεί να υπολογίσει το συνολικό μέγεθος της ζημίας από το νέο lockdown, καθώς μετά την πασχαλινή περίοδο που χάθηκε λόγω των μέτρων εγκλεισμού και την υποτονική από πλευράς τουρισμού θερινή περίοδο, τώρα χάνεται και η χριστουγεννιάτικη περίοδος λόγω των περιοριστικών μέτρων στις μετακινήσεις. Ελαφρώς καλύτερη ήταν μέχρι και τον Σεπτέμβριο η εικόνα στον κλάδο της εστίασης, κλάδος όμως ο οποίος βρίσκεται σε νέο lockdown εδώ και πάνω από ένα μήνα, ενώ δεν αναμένεται να επαναλειτουργήσει πριν από τις 7 Ιανουαρίου.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), ο δείκτης κύκλου εργασιών στον κλάδο παροχής καταλυμάτων αυξήθηκε το τρίτο τρίμηνο του 2020 σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2020 κατά 1685,6%. Εξέλιξη αναμενόμενη, καθώς στο δεύτερο τρίμηνο ξενοδοχεία και ενοικιαζόμενα δωμάτια δεν λειτουργούσαν, σε αντίθεση με το τρίτο τρίμηνο. Ωστόσο, σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2019 ο δείκτης κύκλου εργασιών στον κλάδο παροχής καταλυμάτων μειώθηκε κατά 74,5%.

Αντιστοίχως, ο δείκτης κύκλου εργασιών στον κλάδο της εστίασης αυξήθηκε το τρίτο τρίμηνο του 2020 κατά 171,6% σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2020. Ωστόσο, σε σύγκριση με τρίτο τρίμηνο του 2019, όταν δηλαδή ο κορωνοϊός δεν είχε εισβάλει στη ζωή μας, κατέγραψε μείωση 37,9%.

Ο γενικός δείκτης κύκλου εργασιών στα καταλύματα και στην εστία-

Σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2020, ο τζίρος των καταλυμάτων ενισχύθηκε κατά 1.685,6%.

Η μεγάλη πτώση προκύπτει από τη σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019.

αση (πρόκειται για σύνθετο δείκτη) αυξήθηκε μεν το τρίτο τρίμηνο του 2020 κατά 345,2% σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2020, μειώθηκε δε κατά 62,6% σε σύγκριση με το τρίτο τρίμηνο του 2019.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εστιατορικών και Συναφών Επαγγελματιών (ΠΟΕΣΕ), μία στις τρεις επιχειρήσεις στον κλάδο κινδυνεύει πλέον με μόνιμο λουκέτο. Το lockdown διαρκείας και το γεγονός ότι είναι μέσα στα Χριστούγεννα, περίοδο κατά την οποία οι επιχειρήσεις του κλάδου πραγματοποιούν περί το 20%-30% του συνολικού τζίρου τους, κάνουν αρκετά βάσιμη την παραπάνω εκτίμηση.

Ξεχώρισαν 25 εγχώριες επιχειρήσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης

Είκοσι πέντε είναι συνολικά οι επιχειρήσεις που ξεχώρισαν στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο της επετειακής εκδήλωσης Sustainable Greece 2020, η οποία πραγματοποιήθηκε από το QualityNet Foundation με αφορμή τη συμπλήρωση έξι χρόνων από την έναρξή της. Το 2020 σηματοδοτεί την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης της πρωτοβουλίας «Sustainable Greece 2020», κατά την οποία το QualityNet Foundation, με την υποστήριξη θεσμικών και επιχειρηματικών φορέων, δημιούργησε μια μοναδική για τη χώρα εργαλειοθήκη βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία λειτουργεί ως οδικός χάρτης με στόχο την υποστήριξη των οργανισμών στην πορεία τους προς τη βιωσιμότητα και την επίτευξη ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης που βασίζεται στην ισορροπία μεταξύ μιας βιώσιμης οικονομίας - κοινωνίας.

Βασικό ρόλο στα αποτελέσματα της πρωτοβουλίας διαδραματίζουν 25 επιχειρήσεις οι οποίες αποτελούν τις πιο βιώσιμες επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Μεταξύ των εταιρειών που ανήκουν στην ομάδα «the most sustainable companies in Greece 2020» είναι οι: Alumil, Genesis Pharma, Imerys Βιομηχανικά Ορυκτά Ελλάς, Interamerican, Lidl Hellas & ΣΙΑ, Mitsis Hotels, MSD Merck Sharp & Dohme, Mytilineos, Polyeo, Quest Συμμετοχών, Toyota Ελλάς, ΕΛΠΕ, ElvalHalcor, Ελληνικός Χρυσός, Ευρωπαϊκή Πίστη, Ηρακλής Όμιλος Εταιρειών, ΜΕΓΑ, ΟΦΕΤ, ΟΠΑΠ, ΟΤΕ, ΠΑΕΓΑΕ, Eurobank, Τράπεζα Πειραιώς, Τιτάν, Υγεία. Λαμβάνοντας υπόψη την προσέγγισή τους στα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης, με βάση τη μεθοδολογία του sustainability performance directory, οι επιχειρήσεις που ξεχώρισαν αξιολογήθηκαν σε τρεις τομείς, όπως για τις πρωτοβουλι-

ες και δράσεις που αναπτύσσουν για να υποστηρίξουν τους πέντε θεματικούς πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης (διακυβέρνηση, αγορά, περιβάλλον, κοινωνία και συνεργασίες) και της ανάπτυξης διαλόγου με το σύνολο των ενδιαφερόμενων κοινών τους και της ελληνικής κοινωνίας μέσω του θεσμικού διαλόγου Bravo. Επίσης, για τις πολιτικές και διαδικασίες που εφαρμόζουν στη συστηματική τους προσέγγιση στην υπεύθυνη λειτουργία και στην πληροφόρηση ESG (environment, social, governance) μέσω της συμπίληρωσης των κριτηρίων του ελληνικού κώδικα βιωσιμότητας και του τρόπου δημοσιοποίησης των μη χρηματοοικονομικών τους πληροφοριών. Η

Αξιολογήθηκαν πρωτοβουλίες και δράσεις που αναπτύσσουν για να υποστηρίξουν ένα βιώσιμο μοντέλο λειτουργίας.

τεχνική αξιολόγηση των επιδόσεων τους έγινε από τις τεχνικές επιτροπές του QualityNet και των ελεγκτικών εταιρειών, με τον τελικό λόγο για την κατάταξή τους να έχει η ανώτατη κριτική επιτροπή του sustainability performance directory, στις οποίες μέλη είναι οι Χαρούλα Απαλαγάκη, γενική γραμματέας της Ελληνικής Ενωσης Τραπεζών, η οποία εκτέλεσε και χρέη προέδρου της ανώτατης κριτικής επιτροπής, Αναστασία Στάμου, αντιπρόεδρος Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, Παναγιώτης Αλεξάκης, καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών και Βασίλης Γκόβαρης, επικεφαλής διευθυντής του ομίλου των Ελληνικών Χρηματιστηρίων.

Μειωμένος 40% ο τζίρος αλκοολούχων ποτών

Ισχυρό πλήγμα και μάλιστα διαρκείας δέχεται ο κλάδος των αλκοολούχων ποτών από την πανδημία, καθώς το υποχρεωτικό «λουκέτο» στην εστίαση για πολλές πλέον εβδομάδες και πολύ περισσότερες στην κατηγορία των μπαρ, αλλά και η δραματική πτώση του τουρισμού, οδηγούν σε απώλειες τζίρου 40% μόνο για φέτος και απώλεια περίπου 28.000 θέσεων εργασίας. «Μαύρη τρύπα» δημιουργείται και στα δημόσια ταμεία, καθώς μόνο για φέτος τα έσοδα από ΦΠΑ, ειδικό φόρο κατανάλωσης (ΕΦΚ) και φόρο εισοδήματος αναμένεται να είναι λιγότερα σε σχέση με το 2019 κατά περίπου 380 εκατ. ευρώ. Οι

Οι επιπτώσεις της πανδημίας το 2020 στον κλάδο των αλκοολούχων ποτών και στην οικονομία

Το 2023 εκτιμάται επαναφορά του κλάδου στα επίπεδα του 2019, αλλά και τότε το ΑΕΠ της ευρύτερης αλυσίδας αξίας του λόγου **θα υπολείπεται κατά 240 εκατ. ευρώ** σε σύγκριση με το 2019, ενώ η **απασχόληση θα είναι χαμηλότερη κατά 6,8 χιλιάδες θέσεις εργασίας**.

ΠΗΓΗ: IOBE

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

απαισιόδοξες αυτές εκτιμήσεις περιλαμβάνονται στην ετήσια μελέτη του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), η οποία παρουσιάστηκε σε διαδικτυακή συζήτηση που διοργάνωσαν η Ενωση Επιχειρήσεων Αλκοολούχων Ποτών (ΕνΕΑΠ) και ο Σύνδεσμος Ελλήνων Παραγωγών Αποσταγμάτων και Αλκοολούχων Ποτών (ΣΕΑΟΠ).

Ειδικότερα, σύμφωνα με τη μελέτη του IOBE, για το 2020 αναμένεται πτώση των πωλήσεων κατά 38,9%, που μεταφράζεται σε απώλειες σε σύγκριση με

το 2019 της τάξεως των 400 εκατ. ευρώ, ενώ οι συνολικές απώλειες φορολογικών εσόδων μόνο για τη φετινή χρονιά υπολογίζονται σε 381 εκατ. ευρώ.

Σε όλα αυτά θα πρέπει να προστεθεί η εκτίμηση ότι λόγω της αβεβαιότητας και της οικονομικής ύφεσης θα «φουντώσει» εκ νέου το παράνομο εμπόριο ποτών. Το παράνομο εμπόριο ποτών υπολογίζεται σε 11% της συνολικής αγοράς (5,1 εκατομμύρια φιάλες), κάτι που μεταφράζεται σε συνολικές απώλειες φορολογικών εσόδων 58,6 εκατ. ευρώ

(31,1 εκατ. ευρώ από μη καταβολή ΕΦΚ, χωρίς το προϊόν των διήμερων αποσταγματοποιών και 27,5 εκατ. ευρώ από μη καταβολή ΦΠΑ).

Οι απώλειες από ΕΦΚ μόνο λόγω της διακίνησης χύμα τσίπουρου υπολογίζονται ετησίως σε 45,8 εκατ. ευρώ, με σχετικό πόρισμα του υπουργείου Οικονομικών να ανεβάζει τις απώλειες στα 91,7 εκατ. ευρώ.

Το δυστύχημα για τον κλάδο των αλκοολούχων ποτών είναι ότι προέρχεται από μια δεκαετία σημαντικών απωλειών λόγω

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Το Κουβέιτ αδυνατεί να πληρώσει μισθούς δημοσίων υπαλλήλων

Πρόβλημα ρευστότητας αντιμετωπίζει σήμερα η πλούσια χώρα

Τέταρτη πλουσιότερη χώρα στον κόσμο με κριτήριο το κατά κεφαλήν εισόδημα και με ένα κρατικό επενδυτικό ταμείο που συγκεντρώνει ιλιγγιώδη ποσά. Αντιμετωπίζει, όμως, τόσο σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας ώστε δεν μπορεί να πληρώσει τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων. Ο λόγος για το Κουβέιτ, μία από τις πετρελαιοπαραγωγούς χώρες του Περσικού Κόλπου με κατά κεφαλήν εισόδημα 74.109 δολάρια και 550 δισ. δολάρια στα ταμεία του κρατικού επενδυτικού ταμείου του, που, όμως, έχει περιέλθει σε δεινή θέση. Προφανής αιτία είναι η δραματική πτώση των τιμών του πετρελαίου, καθώς και μία άλλη χώρα δεν έχει τόσο μεγάλη εξάρτηση από το πετρέλαιο όσο το Κουβέιτ.

Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας, το πετρέλαιο αντιπροσωπεύει το 44% του ΑΕΠ του Κουβέιτ, το μεγαλύτερο ποσοστό στον κόσμο, καθώς και το 90% των εσόδων του. Η μικρή αλλά πλουσιότερη αραβική χώρα έχει φτάσει στο σημείο να παρουσιάζει δημοσιονομικό έλλειμμα 40%, όσο δηλαδή κατέγραφε τη δεκαετία του 1990, τα χρόνια αμέσως μετά την εισβολή του Ιράκ στο έδαφός του.

Εάν ωστόσο η πτώση του πετρελαίου είναι η γενεσιουργός αιτία του προβλήματος, οι παγιωμένες αντιλήψεις και πρακτικές της χώρας το αναπαράγουν εις το έπακρον. Οι άλλες χώρες του Κόλπου που έχουν πληγεί αναλόγως

κατέφυγαν στον δανεισμό από τις διεθνείς αγορές στη διάρκεια της πανδημίας. Το Κουβέιτ, όμως, έχει εγκλωβιστεί και δεν μπορεί να ακολουθήσει τον ίδιο δρόμο. Το Κοινοβούλιο της χώρας αρνείται να αναθεωρήσει νόμο σχετικό με την ανάληψη χρέους, του οποίου η ισχύ έχει εκπνεύσει από το 2017.

Επιπλέον, η κυβέρνηση δεν μπορεί να καταφύγει στα κεφάλαια του κρατικού επενδυτικού ταμείου χωρίς να προκαλέσει θύελλα

Η κυβέρνηση δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει τα 550 δισ. δολ. του κρατικού επενδυτικού ταμείου.

αντιδράσεων, καθώς το επενδυτικό ταμείο αντιμετωπίζεται από το Κοινοβούλιο ως ασφαλιστική δικλίδα για την ευημερία των μελλοντικών γενεών της χώρας.

Η κυβέρνηση έχει δεχθεί αλλεπάλληλες επικρίσεις επειδή δεν έχει κατορθώσει να προετοιμάσει τη χώρα για την επόμενη ημέρα μιας παγκόσμιας οικονομίας χωρίς πετρέλαιο και να δρομολογήσει την απεξάρτηση της οικονομίας του από τον «μαύρο χρυσό». Ο οικονομικός αντίκτυπος της πανδημίας και η συνεπακόλουθη ύφεση έχουν προκαλέσει αμφισβήτηση της ηγεσίας.

Σημαντική μερίδα βουλευτών

εναντιώνεται στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης όπως, για παράδειγμα, η μείωση των μισθών και των κάθε είδους επιδομάτων στους υπαλλήλους του δημόσιου τομέα, αλλά και των δαπανών, για το εξαιρετικά γενναιόδωρο κοινωνικό κράτος που ακολουθεί τους ανθρώπους από τη γέννηση μέχρι τον θάνατό τους.

Ο οίκος πιστοληπτικής αξιολόγησης Moody's έχει από τον Σεπτέμβριο υποβαθμίσει το Κουβέιτ για πρώτη φορά επικαλούμενος «κινδύνους ρευστότητας». Και οι αναλυτές προειδοποιούν ότι η κατάσταση θα οδηγήσει σε μακροχρόνια δημοσιονομικά ελλείμματα και υπερχρέωση του δημόσιου τομέα, ενώ η οικονομία θα παραμένει εξαρτημένη από ένα εμπόρευμα, του οποίου η ζήτηση πρόκειται να καταβαραθωθεί τα επόμενα χρόνια.

«Όλες οι δύσκολες αποφάσεις έχουν αφεθεί για αργότερα», σχολιάζει ο Αλί αλ Σαλίμ, εγχώριος επενδυτής, που έχει ταχθεί υπέρ μιας ριζικής αναδιάρθρωσης της οικονομίας και υπέρ της εισαγωγής ενός ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος σε συνάρτηση με τις τιμές του πετρελαίου για όλους τους πολίτες της χώρας. Όπως τονίζει ο ίδιος, «κανείς δεν θέλει να πει ότι έχουμε δύο επιλογές: έναν επώδυνο δρόμο και έναν πολύ επώδυνο δρόμο, γι' αυτό και πρέπει να πάρουμε τον επώδυνο δρόμο». Με μια ορολογία γνωστή

Δημοσιονομικό έλλειμμα 40% παρουσιάζει το Κουβέιτ, όσο δηλαδή τη δεκαετία του 1990, τα χρόνια αμέσως μετά την εισβολή του Ιράκ στο έδαφός του. Παράλληλα, το Κοινοβούλιο δεν εγκρίνει την προσφυγή στις διεθνείς αγορές.

σε όσες χώρες γνώρισαν τον δύσβατο δρόμο της δημοσιονομικής εξυγίανσης, ο ίδιος αναλυτής τονίζει πως «πρέπει να πάρουμε το φάρμακο».

Επιμένει, έτσι, ότι η κατάλληλη κίνηση ακόμη και με συμβολικό

χαρακτήρα είναι να προχωρήσει το κράτος σε μείωση των μισθών του δημόσιου τομέα, τον οποίο θεωρεί αντιπαραγωγικό. Περίπου 80% των εργαζόμενων πολιτών του Κουβέιτ απασχολούνται στον δημόσιο τομέα και οι μισθοί τους

αντιπροσωπεύουν περίπου το 52% των δημοσίων δαπανών. Περίπου το 25% των κρατικών δαπανών διοχετεύεται σε κρατικές ενισχύσεις προς διάφορους τομείς, μεταξύ των οποίων και οι εταιρείες κοινής ωφελείας.

PIK 1

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς.
- Ενημέρωση με εγκυρότητα, σοβαρότητα, αντικειμενικότητα.
- Από κάθε σημείο στην Κύπρο και τον κόσμο, με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών.

Παρουσίαση:
Αντρέας Κημήτρης

Σκηνοθεσία:
Μαρίνος Γιαννάκης
Νείλος Ιακώβου

Εκτελεστική Παραγωγή:
Μαρία Χαρή

(Με ταυτόχρονη νοηματική στο PIK 2)

PIK 1

KONTA ΕΠΕΣΕΣ

Το νέο τηλεπαιχνίδι του PIK που κερδίζεις παίζοντας όχι μόνο με τις γνώσεις σου, αλλά και με τις εμπειρίες και την τύχη σου!

Παρουσίαση: **Σάββας Πούμπουρας**
Οργάνωση παραγωγής: **Θεόδουλος Κουληλαπής**
Επιμέλεια Παραγωγής - Σκηνοθεσία: **Μόνικα Φανουρίου**

Για συμμετοχές, πληροφορίες και για να διεκδικήσετε μέχρι και 10.000 ευρώ, επικοινωνήστε στο 99-07 11 07 ή ηλεκτρονικά στο kontaepeses@cybc.com.cy

Καθημερινά
6:20 μ.μ.
PIK 1

Ομαδικά πυρά κατά της Facebook εξαπέλυσαν 46 πολιτείες των ΗΠΑ

Υπέβαλαν από κοινού μήνυση για κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης

Στο στόχαστρο των αρμόδιων κεντρικών αρχών και σχεδόν όλων των πολιτειών της Αμερικής βρίσκεται ο κολοσσός του Ιντερνετ και των κοινωνικών δικτύων, Facebook, που κατηγορείται ότι καταχράστηκε τη δεσπόζουσα θέση του στην αγορά για να απορροφήσει ανταγωνιστές και να εξουδετερώσει την «επικινδυνότητά» τους. Η διευθέτηση του ζητήματος μπορεί να σημάνει διάσπαση του ομίλου, μιας και ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ, ο ιδρυτής του, ίσως υποχρεωθεί να πωλήσει περιουσιακά στοιχεία, όπως οι δημοφιλείς εφαρμογές για μοίρασμα φωτογραφιών Instagram και αποστολής μηνυμάτων WhatsApp.

Η αρμόδια Ομοσπονδιακή Επιτροπή Εμπορίου και 46 πολιτείες υπέβαλαν δύο μηνύσεις εις βάρος της εταιρείας, της δεύτερης κατά σειράν μετά την Alphabet, που στρέφεται το αμερικανικό δημόσιο εναντίον. Η τελευταία, μητρική της Google, κατηγορήθηκε φέτος τον Οκτώβριο από το υπουργείο Δικαιοσύνης πως εκμεταλλεύεται την ισχύ της στην αγορά για να κατατροπώσει τους αντιπάλους της.

Η συλλογική κινητοποίηση των αμερικανικών αρχών δείχνει πως επιτεύχθηκε σημαντική συναίνεση μεταξύ Ρεπουμπλικανών και Δημοκρατικών για να φέρουν προ των ευθυνών τους τις μεγάλες εταιρείες υψηλής τεχνολογίας. Σηματοδοτεί μία σπάνια στιγμή συμπόρευσης της κυβέρνησης Τραμπ και της αντιπολίτευσης των Δημοκρατικών, ορισμένοι εκ των οποίων τάσσονται υπέρ μιας διάσπασης των δραστηριοτήτων και της Google και της Facebook. Στο επίκεντρο μπαίνουν οι εξαγορές των Instagram (2012) και WhatsApp (2014), οι οποίες, όπως αναφέρεται στις μηνύσεις, θα πρέπει να ακυρωθούν και έγιναν για να εξαλειφθεί ο ανταγωνισμός, ζημιώνοντας τους καταναλωτές. «Χρησιμοποιώντας την κυρίαρχη θέση της και τη μονοπωλιακή της ισχύ η Facebook εξαγοράζει αντιπάλους, προτού καταστούν απειλή

Το σκεπτικό της εισαγγελικής αρχής είναι ότι η Facebook, χρησιμοποιώντας την κυρίαρχη θέση της και τη μονοπωλιακή της ισχύ, εξαγοράζει αντιπάλους, προτού καταστούν απειλή για την ίδια.

Ορατό το ενδεχόμενο να υποχρεωθεί να πωλήσει περιουσιακά στοιχεία, όπως το Instagram και το WhatsApp.

για την ίδια», δήλωσε η αρμόδια εισαγγελέας Λετίσια Τζέιμς, εκ μέρους των 46 αμερικανικών πολιτειών. Η γενική σύμβουλος του Facebook, Τζέινιφερ Νιούστεντ, έκανε λόγο για μία απόπειρα αναθεώρησης της Ιστορίας, αναφέρθηκε σε μία μακρά δικαστική διαμάχη, που ξεκινά η εταιρεία της, προσθέτοντας ότι οι αντιμονοπωλιακοί νόμοι δεν υφίστανται για να τιμωρούν επιτυχημένους ομίλους. Τέλος, δήλωσε ότι «η κυβέρνηση σήμερα στέλνει ένα ανησυχητικό μήνυμα στις επιχειρήσεις ότι καμία συμφωνία εξαγοράς, ακόμα κι αν έχει εγκριθεί

από τις αρμόδιες αρχές, δεν λογίζεται οριστική».

Πρόκειται για τη μεγαλύτερη αντιμονοπωλιακή υπόθεση στις Ηνωμένες Πολιτείες από το 1998, κίνηση, την οποία επικρότησε μία ιδιαίτερα πεπειραμένη σε τέτοια θέματα αξιωματούχος και με πολλά πρόστιμα σε υποθέσεις αθέμιτου ανταγωνισμού στη θητεία της: η Ευρωπαϊκή επιτροπή ανταγωνισμού και αντιπρόεδρος της Κομισιόν, Μαργκρέτε Βεστάγκερ. Όπως αναφέρει το Bloomberg, τόνισε ότι οι μηνύσεις των αμερικανικών Αρχών δείχνουν τον εξαντλητικό έλεγχο που ασκείται στους τεχνολογικούς γίγαντες.

«Είναι μία ένδειξη ότι η συζήτηση για την κυριαρχία τους προχωρεί τα τελευταία χρόνια σχεδόν σε κάθε χώρα, όπως, λόγου χάριν, και στον Καναδά και στην Αυστραλία», ανέφερε. Η βρετανική Αρχή Ανταγωνισμού και Αγορών έκανε πρόταση να συσταθεί ειδικός φορέας με εκτεταμένες εξουσίες, με αποκλειστικό αντικείμε-

νο να εμποδίζει συμφωνίες στον τεχνολογικό κλάδο.

Η Γαλλία ανακοίνωσε πρόστιμα στις Amazon και Google της τάξεως των 35 εκατ. ευρώ και 100 εκατ. ευρώ αντιστοίχως, διότι ο τρόπος χρήσης των «κούκισ» στις πλατφόρμες τους παραβιάζει τον ανταγωνισμό. Εν τω μεταξύ, σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες των Financial Times, οι πλατφόρμες αυτές και άλλες με περισσότερους από 45 εκατ. χρήστες θα συμπεριληφθούν στην ψηφιακή νομοθεσία, που προτείνεται η Ευρωπαϊκή Ένωση. Θα καλούνται να παράσχουν διαφάνεια στις διαφημίσεις τους, επιτρέποντας στους χρήστες να γνωρίζουν πως βλέπουν μια διαφήμιση και τους λόγους που απευθύνεται η συγκεκριμένη σε αυτούς. Εάν προκύψει ακατάλληλο περιεχόμενο τρίτων, οι εν λόγω πλατφόρμες, όπως π.χ. οι Facebook, Amazon και Google, θα πρέπει να το αποσύρουν άμεσα, ειδικά ως διακινδυνεύουν με πρόστιμο έως και 6% του τζίρου τους.

Αύξηση επενδύσεων από τις ευρωπαϊκές βιομηχανίες

Οι επικεφαλές των μεγαλύτερων βιομηχανιών της Ευρώπης όχι μόνον προεξοφλούν την ανάκαμψη της Γηραιάς Ηπείρου, αλλά ετοιμάζονται να αυξήσουν τις επενδύσεις τους. Από την εξαμηνιαία δημοσκόπηση μεταξύ των επιχειρηματικών αυτών στελεχών, που έχει γίνει γνωστή ως το Ευρωπαϊκό Στρογγυλό Τραπέζι της Βιομηχανίας, προκύπτει ότι έχει ανακάμψει σημαντικά η εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων σε ό,τι αφορά τους επόμενους έξι μήνες. Μολονότι έχουν επίγνωση ότι παραμένει εύθραυστη η ανάκαμψη στην Ευρώπη εν μέσω του δεύτερου κύματος της πανδημίας, οι επικεφαλές των σημαντικότερων ευρωπαϊκών βιομηχανιών αναφέρουν ότι έχουν βελτιωθεί σημαντικά οι συνθήκες στις οποίες καλούνται να κινηθούν οι επιχειρήσεις τους.

Το ιδιαίτερα ενδιαφέρον στοιχείο της δημοσκόπησης είναι ότι η βελτίωση αυτή έχει καταγραφεί προτού ακόμη ανακοινωθούν οι ευοίωνες ειδήσεις για την αποτελεσματικότητα των εμβολίων. Ειδικότερα μεταξύ προέδρων και διευθυνόντων συμβουλών 55 επιχειρήσεων με αθροιστικά έσοδα ύψους 2 τρις. ευρώ, η εμπιστοσύνη φαίνεται να έχει εκτιναχθεί στις 61 μονάδες στα τέλη του περασμένου μήνα, όταν τον Μάιο είχε υποχωρήσει στις 34 μονάδες.

Παράλληλα, ετοιμάζονται να προχωρήσουν σε επενδύσεις, αν και είναι σαφές ότι η ευρωπαϊκή οικονομία παραμένει εύθραυστη, ενώ πολλές μικρές επιχειρήσεις είναι ευάλωτες σε τυχόν επιδείνωση της κατάστασης. Είναι, όμως, γεγονός ότι οι μεγάλες βιομηχανίες βασίζονται σε αυτές τις μικρότερες επιχειρήσεις για την εφοδιαστική τους αλυσίδα.

Είναι, άλλωστε, βέβαιο ότι δεν πρόκειται να επωφεληθούν όλοι από την ανάκαμψη και το αντιλαμβάνονται οι επικεφαλές των μεγάλων βιομηχανιών. Σύμφωνα

με το Conference Board, που παρακολουθεί τις εξελίξεις στην εμπιστοσύνη μεταξύ διευθυνόντων συμβουλών, το 51% των επικεφαλές ευρωπαϊκών βιομηχανιών προεξοφλεί μείωση της απασχόλησης στην Ευρώπη. Αυτό, όμως, διαψεύδει την αισιοδοξία που ενέπνευσαν τα τελευταία στοιχεία της Eurostat όταν καταδείξαν ότι το τρίτο τρίμηνο η απασχόληση αυξήθηκε στην Ευρώπη κατά 1%, ενδεχομένως λόγω και των γενναιοδωρών κυβερνητικών προγραμμάτων.

Οι επικεφαλές των μεγαλύτερων ομίλων προεξοφλούν ανάκαμψη της Γηραιάς Ηπείρου.

Παράλληλα, η μεγάλη πλειονότητα των επικεφαλές βιομηχανιών και συγκεκριμένα το 81% εξέφρασε την πρόθεση να μειώσει τον χώρο των γραφείων κατά τουλάχιστον 25%. Η γερμανική βιομηχανία Siemens ανέφερε στους Financial Times ότι σχεδιάζει πιο μόνιμες μεταβολές ώστε να δώσει στο προσωπικό της τη δυνατότητα να εργάζεται από απόσταση τουλάχιστον δύο με τρεις ημέρες την εβδομάδα. Μιλώντας στην ίδια εφημερίδα ο Καρλ Χέρνικ Σβάνμπεργκ, πρόεδρος του ομίλου φορητών Volvo Group, τόνισε πως είναι ακόμη μεγάλος ο κίνδυνος να εκτροχιασθεί η ανάκαμψη. Ομοίως ο Φρανς βαν Χούτεν, διευθύνων σύμβουλος του ομίλου τεχνολογίας Royal Philips, προειδοποιεί πως «είναι σε εξέλιξη γεωπολιτικές εντάσεις» όπως εκείνη ανάμεσα στην Κίνα και τις ΗΠΑ και σε συνδυασμό με τη μείωση της απασχόλησης μπορεί να αναστείλουν την ανάκαμψη.

Η γερμανική βιομηχανία Siemens ανέφερε στους Financial Times ότι σχεδιάζει πιο μόνιμες μεταβολές ώστε να δώσει στο προσωπικό της τη δυνατότητα να εργάζεται από απόσταση τουλάχιστον δύο με τρεις ημέρες την εβδομάδα.

Εργασία από το σπίτι για 10 εκατ. Γερμανούς

Πρόσφατη έρευνα του συνδέσμου για την ψηφιακή επιχειρηματικότητα στη Γερμανία, Bitkom, κατέδειξε πως πάνω από 10 εκατ. άνθρωποι, δηλαδή ο ένας στους τέσσερις από τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, εργάζεται πλέον από το σπίτι, όπως αναφέρει δημοσίευμα της Deutsche Welle. Οι πιο πολλοί εκτιμούν τα τηλενεκτιμμάτα που τους προσφέρει αυτή η δυνατότητα, αλλά δεν λείπουν και τα μειονεκτήματα. Ο Κλάους Ντόρε, καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο της Ιένας, εκτιμά ότι μακροπρόθεσμα η τηλεργασία έχει μάλλον αρνητικές επιπτώσεις, διότι δημιουργεί αυξημένη ανασφάλεια, μειώνει τις κοινωνικές σχέσεις στο περιβάλλον της δουλειάς και επιτείνει το εργασιακό άγχος. Σε αντίθεση με μία σύσχεψη που γίνεται με φυσική παρουσία, η τηλεδιάσκεψη δεν προσφέρει τη δυνατότητα για άμεση αντίδραση με μικρές χειρονομίες και

σύντομα σχόλια, που, όμως, έχουν μεγάλη σημασία. Λείπει η επιβεβαίωση που χρειάζεται κανείς για να αξιολογήσει τη δική του παρουσία, με αποτέλεσμα να προκαλούνται ανασφάλειες ή επιθετικές συμπεριφορές. «Αυτό που έχει εκλείψει εντελώς είναι το κουτσομπολιό στη κουζίνα, εκεί όπου πας να φτιάξεις καφέ και αλλάξεις και δυο κουβέντες», λέει ο Κλάους Ντόρε. «Εκεί έρχονται οι πιο καλές ιδέες, γιατί η δημιουργικότητα είναι ομαδική υπόθεση».

Όπως προειδοποιεί ο κ. Ντόρε, ο βαθμός της προσωπικής μας αυτονομίας περιορίζεται, διότι εμφανίζονται νέοι μηχανισμοί ελέγχου. Απαντώντας σε σχετικό ερωτηματολόγιο, το 48% των ερωτηθέντων κρίνει ότι η δουλειά από το σπίτι δεν διευκολύνει τη συμφιλώση προσωπικής και επαγγελματικής ζωής, ενώ άλλα ποσοστό 60% βλέπει να σχεδόνται επικίνδυνα τα μεταξύ τους όρια.

Χρηματιστηριακή αξία 100 δισ. για την Airbnb

Οι μετοχές της Airbnb, της πλατφόρμας που διασυνδέει ταξιδιώτες και τουρίστες με ιδιοκτήτες διαμερισμάτων και κατοικιών, θα μπορούσαν να τεθούν υπό διαπραγμάτευση σε τιμή υπερδιπλάσια εκείνης που πουλήθηκαν στην αρχική δημόσια εγγραφή τους. Κι αυτό θα κατέληγε στο να αποτιμηθεί συνολικά η εταιρεία στα 100 δισ. δολάρια και η πρώτη ημέρα εισαγωγής της να σημειώσει ρεκόρ.

Βάσει των πρώτων ενδείξεων η τιμολόγηση θα ξεκινούσε στα 150 δολάρια ανά μετοχή, πολύ πάνω από την τιμή της αρχικής δημόσιας εγγραφής στα 68 δολάρια, όπως τονίζει το Bloomberg. Και αυτά συμβαίνουν, ενώ η πανδημία ξεκίνησε πριν από 10 μήνες και έπληξε τον κλάδο του τουρισμού και των ταξιδιών, ενώ πριν από δυο ημέρες υπερκαλύφθηκε η προσφορά των μετοχών μιας επίσης νεοεισηγμένης εταιρείας τροφодιανομής, της DoorDash. «Δεν ξέρω τι άλλο να πω», είπε ο διευθύνων σύμβουλος της Airbnb, Μπράιαν Τσέσκι, αναφερόμενος στην πιθανή τιμή ανοίγματος της μετοχής σε συνέντευξη του στην τηλεόραση του Bloomberg. «Είμαι πολύ συγκρατημένος».

Η Airbnb σκόπευε αρχικά να συγκεντρώσει περίπου 3,5 δισ. δολάρια από την εισαγωγή της, ενώ η χαμηλότερη αποτίμηση της χρηματιστηριακής της αξίας ήταν στα 47 δισ. δολάρια, πέραν του εύρους διακύμανσης που της έδινε η αγορά. Με 150 δολάρια τη μετοχή, όμως, η αποτίμηση θα ξεπεράσει τα 100 δισ. δολάρια. Τώρα, η απόφαση να

Το τρίτο τρίμηνο τα έσοδα της Airbnb μειώθηκαν μόνο κατά 18%, σε σύγκριση με τη σχεδόν 60% πτώση για άλλες εταιρείες του κλάδου.

Η δημόσια εγγραφή έγινε στα 68 δολ. ανά μετοχή και εκτοξεύθηκε στα 150 δολ.

τιμολογήσει την αρχική δημόσια εγγραφή για δημόσια διάθεση μετοχών (IPO) πέραν του εύρους της αγοράς επηρεάστηκε και από την ανάλογη κίνηση της DoorDash, όπως λένε καλά πλη-

ροφορημένες πηγές. Πάντως, ο όγκος στην αρχική δημόσια εγγραφή για δημόσια διάθεση μετοχών της DoorDash και της Airbnb υπερέβη το ρεκόρ του μηνός Δεκεμβρίου των 8,3 δισ. δολαρίων, που είχε σημειωθεί το 2001 και το 2003.

Το να μπορέσει, όμως, να διατηρήσει την πολύ υψηλή της αποτίμηση, η Airbnb θα πρέπει να λύσει προβλήματα με τις δραστηριότητές της, όπως είναι μία αύξηση στην καταχώριση οικι-

ών για πάρτι, που ενέχει κινδύνους φθοράς και οικονομικών ζημιών, αλλά και μία αύξηση στις περιπτώσεις επαγγελματικής διαχείρισης ακινήτων, γεγονός, το οποίο στερεί την οικογενειακή ατμόσφαιρα και την οικειότητα, που έκανε διάσημα τα δωμάτια και διαμερίσματά της.

Η Airbnb με έδρα το Σαν Φρανσίσκο είδε μια ανάκαμψη στις εγχώριες κρατήσεις, αφού παρήλθε η πρώτη περίοδος της πανδημίας, η οποία τις καταβάρθωσε. «Καμιά χρονιά στην ιστορία μας δεν ήταν τόσο άγρια, τρελή και καθοριστική συνάμα, όπως η φετινή», δήλωσε ο Μπράιαν Τσέσκι. Τα τελευταία 13 χρόνια η Airbnb αναβάθμισε τον χώρο του τουρισμού και των ταξιδιών, έδωσε στους ανθρώπους μια ευκαιρία για εισόδημα, γεννώντας μια εντελώς νέα αγορά υπηρεσιών, που σχετίζονται με ακίνητα και ιδιοκτήτες, επισημαίνει το Bloomberg. Τον Μάρτιο τα σχέδια εισαγωγής της ανεστάλησαν λόγω ιού, ενώ έως τον Απρίλιο οι κρατήσεις δωματίων και οι λοιπές δραστηριότητες είχαν μειωθεί κατά 72%. Η Airbnb διέθεσε πάνω από 1 δισ. δολ. σε ακυρώσεις. Μέχρι τον Ιούνιο, όμως, τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν. Τα διεθνή ταξίδια μειώθηκαν, αλλά η ζήτηση για μετακινήσεις εσωτερικού, σε μικρές αποστάσεις και για διαμονή στις 20 κορυφαίες πόλεις των ΗΠΑ, έδειξε να είναι ανθεκτική. Το τρίτο τρίμηνο τα έσοδα της Airbnb μειώθηκαν μόνο κατά 18%, σε σύγκριση με τη σχεδόν 60% πτώση για άλλες εταιρείες του κλάδου, όπως οι Expedia και Marriott International.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Πράσινο επενδυτικό σχέδιο για ενίσχυση της ανάπτυξης

Των KRISTALINA GEORGIEVA και RAJIV J. SHAH*

Η **κλιματική** αλλαγή και η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού έχουν πολλά κοινά. Συνιστούν ανθρώπινη τραγωδία και οικονομική καταστροφή. Η πανδημία έχει κοστίσει πάνω από ένα εκατομμύριο ζωές, έχει εκδιώξει εκατοντάδες εκατομμύρια ανθρώπους από τη δουλειά και αναμένεται να εξοφλήσει οικονομική παραγωγή ύψους 28 τρισ. δολαρίων τα επόμενα πέντε χρόνια.

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής ανατρέπουν την καθημερινότητα. Και οι δύο κρίσεις αποδεικνύονται πιο καταστροφικές για τις ευάλωτες κοινότητες και τα ευπαθή άτομα σε όλο τον κόσμο. Και οι δύο τιμωρούν τις χώρες, επειδή δεν προετοιμάστηκαν κατάλληλα και ήταν κοινότητες, ενώ έχουν ένα κοινό στοιχείο: το πως υπάρχει έντονη ώθηση, ισχυρή και συντονισμένη, ώστε να προωθηθούν πράσινες δημόσιες επενδύσεις, κάτι που θα συμβάλει στην αντιμετώπιση και των δύο προβλημάτων.

Θα μπορούσε να δημιουργήσει περίπου 12 εκατ. νέες θέσεις εργασίας έως το 2027.

Ο κόσμος τελεί εν μέσω μιας συλλογικής προσπάθειας για επανεκκίνηση των οικονομιών και επιστροφή των ανθρώπων στην αγορά εργασίας. Ηγέτες χωρών συγκεντρώθηκαν στο Φόρουμ Ειρήνης του Παρισιού πριν από μερικές εβδομάδες για να συζητήσουν τα επόμενα βήματα, ενώ η ζύμωση συνεχίστηκε προσφάτως στη Σύνοδο Κορυφής της Ομάδας των Είκοσι (G20). Ως απάντηση στην καταστροφή της πανδημίας, οι μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου έχουν ήδη δεσμεύσει πάνω από 12 τρισ. δολ. σε δημοσιονομικές δαπάνες για την ανάκαμψη, ενώ πολλές μπορούν να διαθέσουν και πολύ περισσότερα.

Καθώς κινούνται προς νέες επενδύσεις, η σημασία του συγχρονισμού είναι ξεκάθαρη. Υπάρχουν η εμπειρία της προ δεκαετίας οικονομικής κρίσης και άλλα αποδεικτικά στοιχεία, που υποδηλώνουν πως, εάν οι χώρες του G20 ενεργήσουν κατά μόνας και όχι οργανωμένα, θα χρειαστούν περίπου δύο τρι-

τα περισσότερες δαπάνες για τα ίδια αποτελέσματα.

Αντί, λοιπόν, να επενδύουμε σε τεχνολογία ορυκτών καυσίμων, όπως τα εργοστάσια με καύση γαιάνθρακα, μπορούμε να επιλέξουμε έναν καλύτερο και πιο πράσινο στόχο. Προς αυτήν την κατεύθυνση οδηγούν έργα που απαιτούν πληθώρα θέσεων εργασίας, όπως η δημιουργία δασών, οι πρωτοβουλίες για τη συντήρηση του εδάφους και η μετασκευή κτιρίων για να καταστούν περισσότερο αποδοτικά ενεργειακά.

Η οικοδόμηση ανθεκτικών στο κλίμα υποδομών και η επέκταση των πράσινων δημόσιων συγκοινωνιών, των δικτύων αναεώσιμων πηγών ενέργειας και των έξυπνων δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας είναι, επίσης, απαραίτητες ενέργειες. Η δε τοποθέτηση κεφαλαίων σε ανανεώσιμες πηγές εκτός δικτύου δημιουργεί ανάπτυξη, συνδέοντας με την παροχή ηλεκτροδότησης ορισμένους από τα 3,5 δισ. ανθρώπους που σήμερα δεν έχουν τέτοια πρόσβαση. Ο κόσμος πρέπει να εκμεταλλευθεί τις τελευταίες τεχνολογικές καινοτομίες και ήδη βλέπουμε διογκούμενη δράση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεσμεύθηκε να δαπανήσει περισσότερα από 640 δισ. δολάρια (550 δισ. ευρώ) για πράσινα έργα τα επόμενα χρόνια. Χώρες όπως η Ινδονησία και η Αίγυπτος εκδίδουν πράσινα ομόλογα, αλλά κάθε μεγάλη οικονομία, κάθε διεθνής θεσμός, κάθε φιланθρωπικός οργανισμός και κάθε ιδιώτης επενδυτής μπορούν να κάνουν περισσότερα. Πράγματι, όπως παρατήρησε ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η ισορροπία μεταξύ πράσινων και μη πράσινων δαπανών έως τώρα κλίνει πάρα πολύ προς τις τελευταίες, διακινδυνεύοντας περαιτέρω υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Ενα πράσινο επενδυτικό σχέδιο, που χρηματοδοτείται με μόχλευση, σε συνδυασμό με την τιμολόγηση των εκπομπών ρύπων του γαιάνθρακα, θα μπορούσε στην πραγματικότητα να ενισχύσει την οικονομική ανάπτυξη για πολλά χρόνια, δημιουργώντας περίπου 12 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας έως το 2027.

* Η κ. Kristalina Georgieva είναι γενική διευθύντρια του ΔΝΤ και ο κ. Rajiv J. Shah πρόεδρος του Ινστιτούτου Ροκφέλερ.

Σείχης από το Ντουμπάι αγόρασε ποδοσφαιρική ομάδα του Ισραήλ

Για πρώτη φορά Αραβας επιχειρηματίας επενδύει σε ισραηλινή εταιρεία

Εκ πρώτης όψεως, έμοιαζε σαν κατασκευασμένη είδηση, κάτι σαν τα γνωστά πλέον fake news. Απεδείχθη, όμως, ότι ήταν πέρα για πέρα αληθινή, αλλά δεν έπαψε να εξαφανίζεται τους Ισραηλινούς: Αραβας, μέλος της βασιλικής οικογένειας του Ντουμπάι, εξαγόρασε το 50% της ποδοσφαιρικής ομάδας Μπεϊτάρ της Ιερουσαλήμ. Ποτέ δεν έχει ξανασυμβεί να αγοράσει Αραβας διςκατομμυριούχος κάποια επιχείρηση του Ισραήλ. Πολλά δε μάλλον, όταν πρόκειται για κάτι τόσο δημοφιλές όσο μια ομάδα όπως η Μπεϊτάρ Ιερουσαλήμ, που συμμετέχει στο εθνικό πρωτάθλημα του Ισραήλ.

Αλλά ούτε και ως επιχείρηση είναι το είδος που θα περίμενε κανείς να την εξαγοράσει ένας Αραβας. Η Μπεϊτάρ έχει δεσμούς με το κυβερνών κόμμα Λικούντ, φημίζεται για τις εθνικιστικές θέσεις της, αλλά και για την πάγια τακτική της να κρατάει τους Αραβες μακριά. Περιήλθε ωστόσο σε αραβικά χέρια καθώς η ομάδα, την οποία αγόρασε ο Μοσέ Χογκέγκ, έναντι 7 εκατ. δολαρίων το 2018, έχει μακρά ιστορία οικονομικών προβλημάτων και χρόνιο πρόβλημα χρέους.

Δεν πρόκειται, πάντως, για μια απλή επένδυση σε μια ποδοσφαιρική ομάδα. Αποτελεί προάγγελο μεγάλων πολιτισμικών και οικονομικών αλλαγών στο Ισραήλ. Ο έως τώρα ιδιοκτήτης της ομάδας, Μοσέ Χογκέγκ, ο οποίος διατηρεί το υπόλοιπο 50%, αγόρευσε τη συμφωνία σε «πρώτο πραγματικό καρπό» των δεσμών ανάμεσα στο Ισραήλ και στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Αποτελεί, άλλωστε, και ένα εντυπωσιακό κοινωνικό πείραμα καθώς ο νέος εταίρος του Χογκέγκ, ο σείχης Χαμέντ μπιν Χαλίφα αλ Ναχιάν, κατέστησε σαφές ότι έρχεται στο Ισραήλ όχι μόνο προσβλέποντας στο κέρδος, αλλά και να αλλάξει τις καρδιές και τη σκέψη των Ισραηλινών.

Ο σείχης δεν φαίνεται να ποιετεί από τις απειλές μελών της La Familia, μιας απροκάλυπτα ρατσιστικής ομάδας οπαδών της Μπεϊτάρ, οι οποίοι είναι ιδιαίτερα επιθετικοί κατά των Αράβων και έχουν ορκιστεί να τορπιλίσουν τη συμφωνία. Τους προκαλεί, αντιθέτως, δηλώνοντας σε δημοσιογράφους ότι σκοπεύει να προσεγγίσει αυτούς τους «αποπροσανατολισμένους χούληγκαν που έχουν υποστεί πλήρη εγκέφαλου».

Η La Familia αποτελεί, βέβαια, μια ακραία μειονότητα μεταξύ των οπαδών της Μπεϊτάρ, ενώ η πλειονότητά τους είναι μετριοπαθείς

Ο σείχης Χαμέντ μπιν Χαλίφα αλ Ναχιάν (δεξιά στη φωτ., δίπλα στον έως τώρα ιδιοκτήτη της ομάδας, Μοσέ Χογκέγκ) κατέστησε σαφές ότι έρχεται στο Ισραήλ όχι μόνο προσβλέποντας στο κέρδος, αλλά και για να αλλάξει τις καρδιές και τη σκέψη των Ισραηλινών.

Ο πρωθυπουργός Μπέντζαμιν Νετανιάχου σχολίασε ότι η εξαγορά είναι ενδεικτική του πόσο γρήγορα αλλάζουν τα πράγματα.

ψυχοφόροι του Λικούντ και δηλώνουν ευτυχείς που η υπερχρεωμένη ομάδα τους θα λαμβάνει επί 10 χρόνια μια ένεση κεφαλαίου συνολικού ύψους 92 εκατ. δολαρίων. Το πρόβλημα είναι πως αυτή η μικρή ομάδα οπαδών επιπλέκεται και στην πολιτική με αντιδημοκρατικές μεθόδους, όπως οι επιθέσεις εναντίον διαδηλωτών που διαμαρτύρονταν για τις μεθόδους του πρωθυπουργού, Μπέντζαμιν Νετανιάχου.

Μέχρι στιγμής ο Νετανιάχου έχει αποφύγει να τους καταδικάσει ανοικτά. Μέσα στην εβδομάδα, πάντως, επιχείρησε να καταστήσει σαφή έναν νέο διπλωματικό προ-

σανατολισμό του Ισραήλ, δηλώνοντας σε επίσημο προσκεκλημένο ότι «είναι ενδεικτικό πως ένας Αραβας εξαγόρασε την Μπεϊτάρ Ιερουσαλήμ και προδίδει πόσο γρήγορα αλλάζουν τα πράγματα».

Πράγματι βρίσκονται παντού σε εξέλιξη αλλαγές. Την ημέρα που ανακοινώθηκε η εξαγορά της ποδοσφαιρικής ομάδας, ο πρόεδρος του Ισραήλ στις ΗΠΑ, Ρον Ντόρμερ, διεμήνυσε κάτι ανάλογο στους Δημοκρατικούς του Κογκρέσου που εξέφρασαν ανησυχία για την πώληση πολεμικών αεροσκαφών τύπου F-35 στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Μιλώντας σε δημοσιογράφο του δικτύου MSNBC, ο Ντόρμερ τόνισε πως το Ισραήλ δεν έχει κανένα πρόβλημα με την πώληση των αεροσκαφών. Την ίδια θέση έσπευσαν να υιοθετήσουν αφενός η Αμερικανοϊσραηλινή Επιτροπή Δημοσίων Υποθέσεων, αλλά και άλλες αμερικανικές οργανώσεις φίλα προσκείμενες στο Ισραήλ.

Την ίδια ημέρα, εκατοντάδες Ισραηλινοί επιχειρηματίες συγκεντρώθηκαν στο Ντουμπάι στην πρώτη σύνοδο κορυφής Ισραήλ

- Εμιράτων για το μέλλον της ψηφιακής τεχνολογίας. Ο σουλτάνος Αχμέντ μπιν Σουλαέμ, πρόεδρος της DP World, ανακοίνωσε στους παρευρισκομένους ότι η εταιρεία του συνομιλεί με την ισραηλινή εταιρεία DoverTower, με σκοπό να αναλάβουν από κοινού τη διαχείριση του λιμένος της Χάιφας, ιστορικής σημασίας εμπολιματικού περιουσιακού στοιχείου του Ισραήλ εξίσου σημαντικού όσο και η Μπεϊτάρ Ιερουσαλήμ. Όπως τόνισε, «οι λιμενικές εγκαταστάσεις θα μας δώσουν τη δυνατότητα να συνδέσουμε τα λιμάνια της Ευρώπης με τη Μέση Ανατολή».

Οι δύο εταιρείες διερευνούν, άλλωστε, τη δυνατότητα μιας άμεσης σύνδεσης ανάμεσα στο Εϊλάτ, το λιμάνι του Ισραήλ στην Ερυθρά Θάλασσα, και στο Τζεμπέλ Αλί, το κύριο λιμάνι του Ντουμπάι στον Περσικό Κόλπο. Έτσι ο σουλτάνος Μπιν Σουλαέμ εκτιμά πως αρχικά το διμερές εμπόριο ανάμεσα στα Εμιράτα και στο Ισραήλ θα φτάσει τα 5 δισ. δολάρια. Έχει προηγηθεί εξάλλου από το καλοκαίρι η εξομάλυνση των σχέσεων του Ισραήλ με τα Εμιράτα.

ΚΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ

Ο όμιλος SPPMEDIA αναζητά άτομα για στελέχωση του Εμπορικού Τμήματος.

Απαραίτητα προσόντα:

- Πτυχίο διοίκησης επιχειρήσεων, μάρκετινγκ, επικοινωνίας ή συναφούς κλάδου.
- Ευχάριστη και δυναμική προσωπικότητα και ομαδικό πνεύμα.
- Οργανωτικές, επικοινωνιακές και διαπραγματευτικές ικανότητες.
- Προσανατολισμός στην επίτευξη στόχων.
- Γνώση χρήσης Η/Υ.
- Εμπειρία στις πωλήσεις θα θεωρηθεί επιπρόσθετο προσόν.

Παρακαλώ όπως αποστέλλονται τα βιογραφικά σημειώματά στην ηλεκτρονική διεύθυνση drousiotoue@sppmedia.com (κα Ελένη Δρουσιώτου, τηλ. 22472401)

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ τεμάχια γης στο Πισσούρι

Ο όμιλος εταίρων Kotsonis διαθέτει προς πώληση δυο μοναδικά τεμάχια γης έκτασης 102.265 τ.μ. στο Πισσούρι. Εφάπτονται της θάλασσας με 260 μέτρα πρόσωπο σε μια μαγευτική αμώδης παράλια.

Τα τεμάχια εμπίπτουν στην πολεοδομική ζώνη Τ3β, επιτρέποντας την ανέγερση είτε ιδιωτικών οικιστικών μονάδων με ανώτατο συντελεστή 20%, τουριστικών αναπτύξεων μέχρι 25% αλλά και ανέγερση ξενοδοχειακής ανάπτυξης με 30% συντελεστή δόμησης.

Η ιδιαίτερη αυτή των ακίνητων είναι η αμφιθεατρική μορφολογία του εδάφους, αφού ξεκινούν από το 0 και καταλήγουν σε 60μ υψόμετρο στην κορυφή των τεμαχίων, δίνοντας έτσι το πλεονέκτημα σε κάθε αγοραστή να επωφεληθεί από την απρόσκοπτη και ανεμπόδιτη θεά προς την θάλασσα σε οποιοδήποτε σημείο των ακίνητων αποφασίσει να αποκτήσει και να αναπτύξει.

KOTSONIS GROUP OF COMPANIES
Τηλ.: 22752077, 22752163, info@kotsonis-properties.com
www.kotsonis-properties.com

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

ΚΕΝΗ ΘΕΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ

Το Ίδρυμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων (ΙΔΕΠ) Διά Βίου Μάθησης ζητά να προσλάβει Λειτουργό Πληροφορικής, με συμβόλαιο καθορισμένης διάρκειας, για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2021-2027 με εξάμηνη περίοδο δοκιμασίας.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν λεπτομέρειες για τη θέση (Σχέδιο Υπηρεσίας μαζί με τη μισθοδοσία και τα απαιτούμενα προσόντα, προάρτημα σχεδίου Υπηρεσίας, διαδικασία πρόσληψης, ηλεκτρονική αίτηση) στην ιστοσελίδα του ΙΔΕΠ, <https://erasmusplus.cy/leitourgospiloforikis> ή στο σύνδεσμο «Συνεργαστείτε μαζί μας» που βρίσκεται στην αρχική σελίδα της ιστοσελίδας του ΙΔΕΠ.

Η καταληκτική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων είναι η 30/12/2020.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΟΙ ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
(ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ) ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ ΤΟΥ 1999
ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ 12(1)

Σύμφωνα με τον Κανονισμό 12(1) των περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας (Παρεκκλίσεις) Κανονισμών, με την παρούσα γνωστοποιείται ότι η Μαρία Χριστοφίδου προτίθεται να υποβάλει αίτηση στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως - Επαρχιακό Γραφείο Λευκωσίας για τη χορήγηση πολεοδομικής άδειας κατά παρέκκλιση των προνοιών του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας για την ακόλουθη ανάπτυξη: γυμναστήριο μικρής κλίμακας στην Οδό Γιαννισών.

Η αίτηση αφορά το τεμάχιο με αρ 3390 Φ/Σχ 30/06W1 στην περιοχή του Δήμου Στροβόλου. Το τεμάχιο βρίσκεται στην οδό Γιαννισών αρ 12.

Η παρέκκλιση για την οποία υποβάλλεται η αίτηση αφορά επέκταση του γυμναστηρίου πέραν του επιτρεπόμενου συντελεστή δόμησης

Περισσότερες πληροφορίες δυνατό να ληφθούν από τα Γραφεία της Πολεοδομικής Αρχής κατά τις εργάσιμες ώρες και ημέρες.

Έγγραφες παραστάσεις είναι δυνατό να υποβληθούν στην Πολεοδομική Αρχή μέσα σε διάστημα ενός μηνός από τη δημοσίευση της παρούσας ειδοποίησης.

«Ανώμαλη προσγείωση» για την αγορά ακινήτων φέτος στην Ελλάδα

Καθίζηση των αγοραπωλησιών μετά 3 χρόνια ανοδικής πορείας

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Η αγορά κατοικίας έχει οδηγηθεί σε «ανώμαλη προσγείωση» κατά το τρέχον έτος, μετά τρία διαδοχικά χρόνια σταθερής ανάπτυξης, τόσο σε επίπεδο τιμών όσο και συναλλαγών. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα αποτελεί ο Δήμος Αθηναίων, όπου φέτος έχουν πωληθεί μόλις 2.289 διαμερίσματα, έναντι 4.852 στο σύνολο του 2019, μια πτώση της τάξεως του 53%. Πρόκειται για μια εικόνα, η οποία δεν πρόκειται να διαφοροποιηθεί ιδιαίτερα τις τρεις εβδομάδες που απομένουν έως το τέλος του τρέχοντος έτους, και ενώ η διαδικασία της ολοκλήρωσης μιας συμβολαιογραφικής πράξης έχει καταστεί ιδιαίτερα δυσχερής, λόγω των μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας.

Ανάλογη εικόνα παρατηρείται και σε άλλες περιοχές του λεκανοπεδίου της Αττικής. Για παράδειγμα, στην περιοχή της Νέας Σμύρνης σημειώνεται φέτος πτώση των μεταβιβάσεων διαμερισμάτων κατά 59%, καθώς έχουν «αλλάξει χέρια» μόλις 120 ακίνητα, έναντι 292 στο σύνολο του 2019.

Αντίστοιχα, πτώση της τάξεως του 46% έχει σημειωθεί στις αγοραπωλησίες κατοικιών, τόσο στη Γλυφάδα (106 από 197 πέρυσι), όσο και στην Καλλιθέα (223 συναλλαγές από 413 πέρυσι). Τη μικρότερη πτώση σημειώνει η Νίκαια με μόλις 15%. Τα συμπεράσματα αυτά προκύπτουν με βάση τον αριθμό των συμβολαίων αγοραπωλησίας κα-

τοικιών που έχουν κατατεθεί στο μητρώο αξιών μεταβιβάσεων ακινήτων της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων και αποτυπώνουν τη δραματική υποχώρηση της ζήτησης στην αγορά κατοικίας. Η παραπάνω εξέλιξη κρίνεται ως φυσικό επακόλουθο των διαδοχικών μέτρων περιορισμού της κυκλοφορίας, της επιδείνωσης της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, της οικονομικής ύφεσης και της ανασφάλειας που έχει δη-

Στον Δήμο Αθηναίων πωλήθηκαν μόλις 2.289 διαμερίσματα, έναντι 4.852 το 2019.

μιουργηθεί στους υποψήφιους αγοραστές.

Λείπουν οι ξένοι αγοραστές

Ταυτόχρονα όμως, κατά τη διάρκεια του φετινού έτους, έχουν εκλείψει και οι αγοραστές από το εξωτερικό, οι οποίοι είχαν τονώσει σημαντικά τις αγοραπωλησίες, ενισχύοντας και τη ρευστότητα στην αγορά, καθώς δεν ήταν λίγες οι περιπτώσεις όπου πωλητές διαμερισμάτων, π.χ. στο κέντρο της Αθήνας, αξιοποιούσαν τα χρήματα αυτά για να επανεπενδύσουν στην αγορά κατοικίας, είτε για ίδια χρήση είτε με στόχο την εκμετάλλευση.

Όπως φαίνεται από τα σχετικά στοιχεία, μεγαλύτερη πτώση εμφανίζουν περιοχές οι οποίες είχαν

προσελκύσει μεγάλο αριθμό αγοραστών από το εξωτερικό, όπως π.χ. το κέντρο της Αθήνας και οι περίξ αυτούς περιοχές. Οι άνθρωποι αυτοί ξεκίνησαν να αγοράζουν ακίνητα, ήδη από το 2017, είτε με στόχο μια γρήγορη μεταπώληση με σημαντικό κέρδος, είτε την εκμετάλλευση των ακινήτων μέσω των ψηφιακών πλατφορμών βραχυχρόνιας μίσθωσης. Σήμερα, αυτό το αγοραστικό κοινό απουσιάζει και δεν προβλέπεται να επιστρέψει νωρίτερα από την άνοιξη του 2021, και αυτό εφόσον έχει καταγραφεί αισθητή βελτίωση στο μέτωπο της πανδημίας. Έτσι, ο αριθμός των αγοραπωλησιών κατοικιών αναμένεται να εξακολουθήσει να διαγράφει «χαμηλές πτήσεις», τουλάχιστον για τους επόμενους μήνες.

Οι επενδυτές εκτός Ε.Ε.

Εν τω μεταξύ, σε «ελεύθερη πτώση» βρίσκεται και άλλος ένας κινητήριος μοχλός της ελληνικής κτηματαγοράς, οι επενδυτές εκτός Ε.Ε., οι οποίοι αξιοποιούσαν το πρόγραμμα χορήγησης επενδυτικής άδειας παραμονής, διάρκειας πέντε ετών, με την αγορά ακινήτου ή ακινήτων, αξίας τουλάχιστον 250.000 ευρώ.

Είναι ξεκάθαρο ότι μέχρι να επιτραπεί η ελεύθερη μετακίνηση των ανθρώπων που προέρχονται από χώρες εκτός Ε.Ε. (αυτό δεν αφορά μόνο την Ελλάδα, αλλά αποτελεί κεντρική απόφαση της ίδιας της Ε.Ε.) και αυτή η κατηγορία αγοραστών θα απουσιάζει από την αγορά κατοικίας.

Κατακόρυφη μείωση στις μεταβιβάσεις ακινήτων το 2020

ΠΗΓΗ: Μητρώο Αξιών Μεταβιβάσεων Ακινήτων, Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, με επεξεργασία από την «Κ».

Δήμος	Κατοικίες - διαμερίσματα που μεταβιβάστηκαν		ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	2019	2020	
Αθηναίων	4.852	2.289	-53,0%
Αγία Παρασκευής	116	68	-41,3%
Αμαρουσίου	150	97	-35,3%
Γλυφάδας	197	106	-46,2%
Ζωγράφου	310	188	-39,3%
Πειραιά	502	321	-36,2%
Νίκαιας	151	128	-15,0%
Καλλιθέας	413	223	-46,0%
Περιστερίου	177	119	-32,7%
Νέας Σμύρνης	292	120	-59,0%
Παλαιού Φαλήρου	192	128	-33,0%
Χαλανδρίου	168	105	-37,5%
Βάρης - Βούλας - Βουλιαγμένης	137	92	-32,8%
Παπάγου - Χολαργού	111	84	-24,3%
Γαλατσίου	161	88	-45,3%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Φρενάρει» και η αύξηση των τιμών

Παρά τη μείωση των αγοραπωλησιών στο μισό σε σχέση με το 2019, οι τιμές έχουν συνεχίσει την ανοδική πορεία τους καθ' όλη τη διάρκεια του 2020. Μάλιστα, το φετινό τρίτο τρίμηνο αποτέλεσε το 11ο διαδοχικό κατά το οποίο σημειώνεται ετήσια αύξηση τιμών. Με βάση τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, η αύξηση την περίοδο Ιουλίου - Σεπτεμβρίου διαμορφώθηκε σε 3,2%, συγκριτικά με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

Ωστόσο, για τρίτο διαδοχικό τρίμηνο, ο ρυθμός ανόδου των τιμών πώλησης κατοικιών βαίνει μειούμενος. Στο σύνολο του 2019, οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 7,2%, ενώ κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο είχαν αυξηθεί κατά 6,5% και το δεύτερο

Το πρώτο τρίμηνο ενισχύθηκαν κατά 6,5% και το δεύτερο κατά 4,1%.

τρίμηνο κατά 4,1%. Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως έχει αναφέρει κατά καιρούς και η ίδια η Τράπεζα της Ελλάδος, υπάρχει μια χρονική υστέρηση της τάξεως των έξι μηνών, προκειμένου να αποτυπωθούν στα στοιχεία της ΤτΕ τα πραγματικά δεδομένα στην αγορά ακινήτων. Αυτό επισημαίνουν και στελέχη του κλάδου, που τόνιζαν τις προηγούμενες ημέρες ότι απαιτείται κάποιος χρόνος για να «προσαρμοστεί» η κτηματα-

γορά στα όσα συμβαίνουν στην οικονομία.

Πρώτη η Αθήνα

Με βάση την εικόνα του τρίτου τριμήνου, η μεγαλύτερη άνοδος των τιμών σημειώθηκε στην περιοχή της Αθήνας (Αττική) με 5,6%, συγκριτικά με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Αντίστοιχα, στη Θεσσαλονίκη, η αύξηση άγγιξε το 4,3% και στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας το 1,5%. Στον αντίποδα, στις άλλες μεγάλες πόλεις σημειώθηκε οριακή μείωση κατά 0,3%. Με βάση τα αναθεωρημένα στοιχεία, για το 2019, η αύξηση των τιμών των διαμερισμάτων διαμορφώθηκε σε 10,5% στην Αθήνα, σε 6,9% στη Θεσσαλονίκη, 4,5% στις υπόλοιπες περιοχές της χώρας και 3,7% στις άλλες μεγάλες πόλεις.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Τσουνάμι στα ακίνητα

Το 2021 θα χαρακτηρίζεται από τεράστιο βαθμό αβεβαιότητας και αυτό το γεγονός θα επιφέρει διαρθρωτικές αλλαγές σε πολλούς τομείς της οικονομίας και δη στην αγορά ακινήτων.

Είμαστε σε μια χρονική συγκυρία όπου είναι διάχυτη στην ατμόσφαιρα η απορία για το τι θα γίνει με τα ακίνητα από εδώ και πέρα. Θα υπάρξει απλά μια διόρθωση τιμών ή πάμε για το κραχ του αιώνα

Κατ' αρχήν, η πηγή της απορίας από μόνη της έχει ενδιαφέρον επειδή διαφορετικά ενδεχομένως να είναι τα όποια συμπεράσματα αν η απορία στην πλειοψηφία της πηγάζει από πραγματικό επενδυτικό ενδιαφέρον και διαφορετικά αν τίθεται περισσότερο ακαδημαϊκά ή για κουτοσυνετισμό. Είναι με άλλα λόγια ένα δυνατό τεκμήριο που καθορίζει τη ζήτηση, αλλά και την προσφορά.

Αυτοί που πιστεύουν ότι επείκειται κραχ, σπνρίζονται στο επιχείρημα ότι ένα τσουνάμι ακολουθεί μια ισχυρή σεισμική δόνηση. Και η ισχυρή σεισμική δόνηση του 2020 είναι το γενικό lockdown, το οποίο ακολούθησαν και ακολουθούν ισχυροί μετασεισμοί: τα τριμιατικά lockdown τα οποία προς το παρόν μας φέρνουν στο τέλος της χρονιάς. Άρα το 2021 αναμένεται ένα τσουνάμι το οποίο θα φέρει τα πάνω, κάτω.

Αυτοί που περιμένουν μια πιο ήπια πτώση στηρίζουν την άποψή τους στην ανάκαμψη της αγοράς μετά το 2013, αλλά και στην απόδοση της κατά τη διαδρομή του 2020. Δηλαδή, ανατρέχουν στην ιστορική πορεία και βλέπουν ανάλογη πορεία ανάρρωσης εντός του 2021.

Μπορεί να λέμε ότι το 2020 τα

είδαμε όλα. Εγώ προσωπικά δεν τολμώ να πω κάτι τέτοιο επειδή ακόμα έχουμε 19 μέρες μέχρι το τέλος αυτής της χρονιάς και μέχρι τότε, είναι εξαιρετικά πιθανόν να δούμε πιο μεγάλο πάτο από αυτόν που φαινομενικά βλέπουμε. Ένα παράδειγμα είναι – as πούμε – το ενδεχόμενο μη ψήφισης του κρατικού προϋπολογισμού. Άρα ακόμα δεν έχουμε πλήρη εικόνα των συνθηκών υπό τις οποίες έρχεται η νέα χρονιά.

Προσωπικά μου άποψη είναι πως το 2021 θα χαρακτηρίζεται από τεράστιο βαθμό αβεβαιότητας και αυτό το γεγονός θα επιφέρει διαρθρωτικές αλλαγές σε πολλούς τομείς της οικονομίας και δη στην αγορά ακινήτων.

Για παράδειγμα, δεν θα αρκεί πλέον να λέμε ότι τα ακίνητα αποδίδουν ψηλές εισοδηματικές αποδόσεις στους επενδυτές και άρα είναι ίσως η πιο προτιμητέα επενδυτική επιλογή. Δηλαδή, δεν θα μπορούμε a priori να θεωρούμε αυτές τις αποδόσεις δεδομένες. Αυτό είναι μια διαφορετική προσέγγιση από την πεπατημένη, η οποία θέλει τις αξίες αγοράς να κινούνται αντιστρόφως ανάλογα με τις αξίες ενοικίων σε περιόδους ύφεσης και οικονομικής ευφορίας. Όταν υπάρχει ύφεση είναι αναμενόμενο η ζήτηση για αγορά να μειώνεται, οπότε να πέφτουν οι τιμές αφού επικρατεί και υπερπροσφορά, ενώ η ζήτηση για αγορά να αυξάνεται με συνεπακόλουθη αύξηση των ενοικίων. Αυτό το φαινόμενο αυξάνει τις αποδόσεις των ακινήτων αφού έχουμε ψηλότερα ενοίκια σε χαμηλότερες τιμές επένδυσης, γεγονός που σηματοδοτεί την ενθάρρυνση στις επενδύσεις και έτσι λειτουργεί ο κύκλος ώπου να πάμε

Θα πρέπει το κράτος να επικαλεστεί έκτακτη ανάγκη και να μειώσει τον φόρο κεφαλαιουχικού κέρδους από 20% σε 5% για επενδύσεις που γίνονται εντός του πρώτου τριμήνου.

στο αντίθετο φάσμα της αγοράς: χαμηλά ενοίκια, χαμηλές αποδόσεις, μεγάλο κόστος κτίσης, έξοδος από την επένδυση με πώληση ακινήτων και πτώση τιμών.

Σήμερα λοιπόν η «φυσική» ροή του κύκλου διαταράσσεται. Αφενός βλέπουμε την προσφορά η οποία έχει τα εξής χαρακτηριστικά: πρώτον, υπάρχει η κατηγορία των πολυτελών αναπτύξεων η οποία πλέον είναι εκτεθειμένη με τον τερματισμό του επενδυτικού προγράμματος, η οποία όμως δεν με ανησυχεί. Δεύτερον, έχουμε τις απούλπτες νεόδμητες αναπτύξεις οι οποίες στερούνται υπόβαθρου ζήτησης κυρίως λόγω των ψηλών τιμών πώλησης. Και να δεχτούμε το αυτόνομο ότι σημαντικός παράγοντας καθορισμού των τιμών είναι το κα-

τασκευαστικό κόστος, εντούτοις δεν μπορούμε να παραβλέψουμε τους παράγοντες κόστους γης και κέρδους οι οποίοι είναι σε αδικαιολόγητα ψηλά επίπεδα και με έντονο γεωγραφικό στίγμα όπου το φαινόμενο είναι ιδιαίτερα έντονο στις παραλιακές πόλεις. Τρίτον, έχουμε το σток των τραπεζών από αναδιαρθρώσεις και επιπλέον από εκποιήσεις. Η ανάλωση πολυτίμου χρόνου κατά τα τελευταία χρόνια χωρίς να γίνει ιδιαίτερα συνετή διαχείριση έχει στενέψει τα περιθώρια σε τέτοιο βαθμό που πλέον η μαζική πώληση στοιχείων να αποτελεί βεβαιότητα. Αν βάλουμε και στην εξίσωση την προδιαγραφόμενη αύξηση στις ΜΕΧ, τότε τα πράγματα γίνονται ακόμη πιο σοβαρά.

Θα πρέπει το κράτος να επικαλεστεί έκτακτη ανάγκη και να μειώσει τον φόρο κεφαλαιουχικού κέρδους από 20% σε 5% για επενδύσεις που γίνονται εντός του πρώτου τριμήνου.

Από πλευράς ζήτησης, έχουμε αντικρουόμενες δυνάμεις. Από τη μια έχουμε κόσμο με υπέρμετρη ρευστότητα και χωρίς πραγματικές επενδυτικές επιλογές πέρα από τα ακίνητα.

Από την άλλη, η αυξημένη αβεβαιότητα σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο είναι ανασταλτικός παράγοντας στο να πραγματοποιηθούν επενδύσεις. Επιπλέον, έχουμε το φαινόμενο της παράλληλης μείωσης της ζήτησης για ενοίκια. Αυτό προκύπτει από πολλούς παράγοντες, οι σημαντικότεροι των οποίων είναι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στα πανεπιστήμια, η αβεβαιότητα στην αγορά εργασίας, το τεράστιο πλήγμα στο εμπόριο και το θανατηφόρο πλήγμα στην εστίαση.

Όλα τα πιο πάνω ζωγραφίζουν μια μαύρη και άρακνη εικόνα για το άμεσο μέλλον της αγοράς ακινήτων. Όμως και πάλι, αυτό δεν είναι απόλυτο επειδή υπάρχουν κάποια «αν» που αν επισμβούν θα μπορούσε τα πράγματα να εξελιχθούν πολύ διαφορετικά.

Το άμεσο είναι η ψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού έτσι ώστε το 2021 να ξεκινήσει σωστά

από αυτή την πλευρά. Αν δεν περάσει, η ζημιά θα είναι έως και μόνιμη για πολλά χρόνια. Παράλληλα, θα πρέπει με τον ένα ή τον άλλο τρόπο η σύγκρουση των δύο ανεξάρτητων θεσμών να τερματιστεί. Δεν μπορεί αυτό το πανηγύρι να συνεχιστεί και να συνεχίσει να εκθέτει την χώρα μας.

Το δεύτερο είναι οι εμβολιασμοί εναντίον του κορωνοϊού. Αυτοί θα επιτρέψουν την επιστροφή στην κανονικότητα ανοίγοντας την χώρα μας τόσο εντός όσο και εκτός. Όσοι φοβούνται ότι θα τους αλλάξει το DNA τους και αντί γλυκό νερό θα πίνουν νερό της θάλασσας, ας μην εμβολιαστούν. Όμως αυτό το όπλο εναντίον του κορωνοϊού θα επαναφέρει την οικονομία και την κοινωνία σε πλήρη ελεύθερη λειτουργία που είναι αυτό που μας έλειψε.

Το τρίτο είναι να βρεθούν οι τρόποι ενδιάμεσης στήριξης της αγοράς ακινήτων, τουλάχιστον για ένα τρίμηνο. Το καλύτερο άμεσο μέτρο είναι φορολογικές φύσεις. Θα πρέπει το κράτος να επικαλεστεί έκτακτη ανάγκη και να μειώσει τον φόρο κεφαλαιουχικού κέρδους από 20% σε 5% για επενδύσεις που γίνονται εντός του πρώτου τριμήνου και θα εφαρμόζεται κατά την πρώτη πώληση στο μέλλον – κάτι που δεν θέλει έγκριση από τις Βρυξέλλες – αλλά να εξεταστεί και το ενδεχόμενο σταδιακής καταβολής του ΦΠΑ όπου εφαρμόζεται σε ορίζοντα πενταετίας για συναλλαγές που θα γίνουν το πρώτο εξάμηνο του έτους – κάτι που ίσως θα θέλει έγκριση από την ΕΕ.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2020

Μουσείο, μουσείο είσαι εδώ;

Τα παιδιά έχουν τον δικό τους χώρο στη Λευκωσία, για να δώσουν κλώτσο στην ανέμη παραμύθια ν' αρχινήσει

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Το **Μουσείο** του Παραμυθιού ξεκίνησε να λειτουργεί στις 23 Φεβρουαρίου 2017 και έκτοτε βάζει μικρούς και μεγάλους στον μαγικό κόσμο των παραμυθιών. Το Μουσείο Παραμυθιού δεν είναι ένα κλασικό μουσείο, δεν θυμίζει σε τίποτα εκείνες τις μεγάλες αίθουσες με τα πολλά εκθέματα και τα υποβλητικά αγάλματα. Δεν έχει προθήκες με περίτεχνα κοσμήματα και εύθραυστα υαλικά. Το Μουσείο που οραματίστηκε η Βίκυ Μπαλωμένου είναι ένας διαφορετικός χώρος, «Αγαπώ πάρα πολύ τα παραμύθια και θέλησα να φτιάξω έναν χώρο για παραμύθια και για αυτόν τον σκοπό δούλεψα εντατικά και με απεριόριστες ώρες δουλειάς και για να είμαι ειλικρι-

Η Βίκυ μου δείχνει τα κρυφά περάσματα, τις κρυψώνες και τα φανερά αντικείμενα στις διάφορες αίθουσες του Μουσείου, που είναι αφιερωμένες σε συγκεκριμένες θεματολογίες, και σκέφτομαι ότι αυτά τα αντικείμενα, αλλά και οι κρυψώνες είναι τα πιο πολύτιμα εκθέματα, αφού με αυτά αγγαλιάζουν οι ψυχές των παιδιών.

νης δεν περίμενα να αγκαλιαστεί τόσο πολύ από τον κόσμο».

Το Μουσείο έχει τρεις στόχους, όπως μου λέει η Βίκυ Μπαλωμένου, ο πρώτος είναι η διάσωση και η διάδοση της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, που περιλαμβάνει τα λαϊκά παραμύθια. Μάλιστα, καταφέραμε να εγγραφούμε αυτά τα παραμύθια στον Κατάλογο της Ουνέσκο. Ο δεύτερος στόχος μας είναι η ανάδειξη της φιλιαναγωγίας μέσω διαφόρων προγραμμάτων, και ο τρίτος στόχος, ο οποίος μπήκε λόγω της ιδιότητάς μου ως ψυχοθεραπεύτριας και παιδο-ψυχοθεραπεύτριας είναι η ενδυνάμωση της ψυχικής ανθεκτικότητας των παιδιών και της ευημερίας τους μέσω των παραμυθιών.

Ξεναγώντας με στους χώρους του όμορφου διατηρητέου κτηρίου στο οποίο στεγάζεται το μουσείο η Βίκυ με εισάγει σε έναν άλλο κόσμο και επιστρέφω νοερά στα παραμύθια της δικής μου γιάγιάς, αλλά και στα παραμύθια του Άντερσεν, στους Μύθους του Αισώπου, που μας τα διάβαζαν οι μεγαλύτεροι προς ψυχαγωγία μας. Στο Μουσείο του Παραμυθιού της Λευκωσίας ο επισκέπτης, μικρός ή μεγάλος θα μάθει την ιστορία του παραμυθιού μέσα από έξι υπνες και λειτουργικές λύσεις, που το μόνο που απαιτούν από τον επισκέπτη είναι να αφηθεί στη μαγεία του χώρου. Όπως συχνά μου λέει η Βίκυ βασικοί στόχοι του Μουσείου είναι η διάσωση και διάδοση της πολιτισμικής κληρονομιάς που περιλαμβάνει παραμύθια, θρύλους, μύθους και παραδόσεις από την Κύπρο και την Ελλάδα, η ανάδειξη της οικουμενικότητας των παραμυθιών, η γνωριμία άλλων πολιτισμών μέσα από τα παραμύθια τους και η ανάπτυξη της φιλιαναγωγίας. Στο Μουσείο Παραμυθιού, όπως μου λέει η Βίκυ, μέσω των διαδραστικών εκθεμάτων μι-

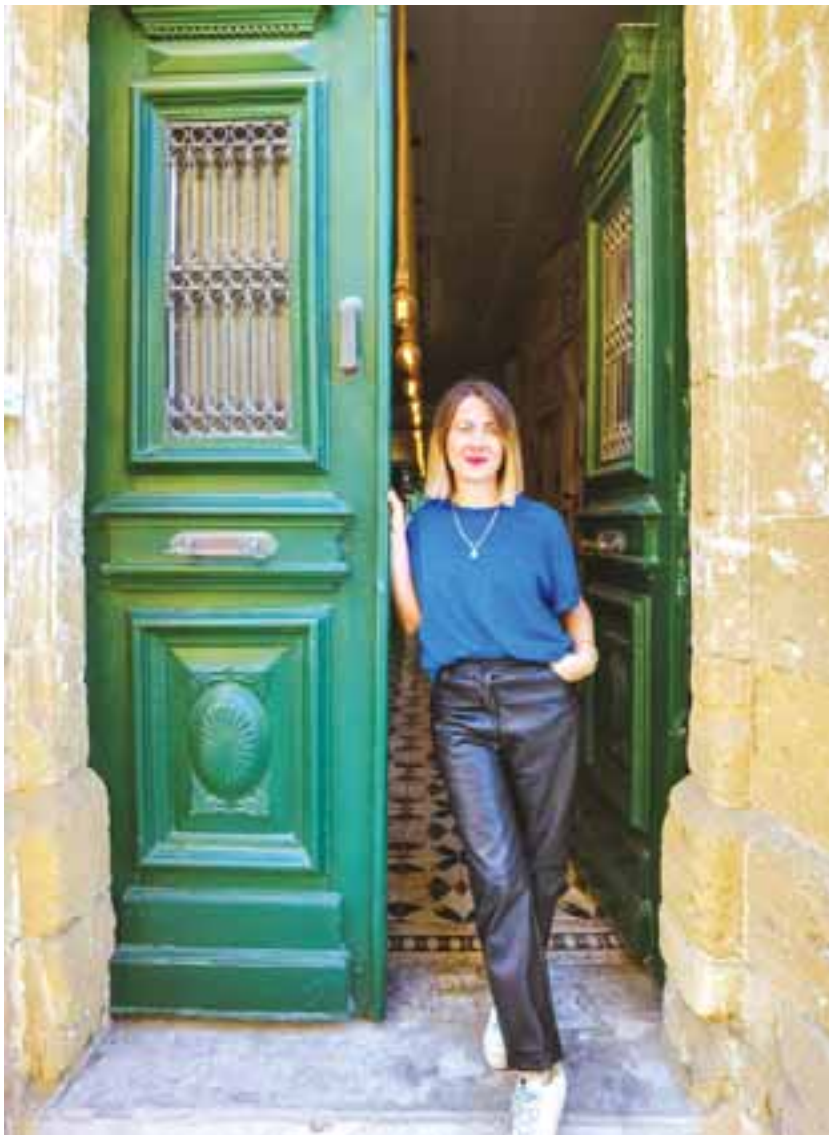
Στο Μουσείο Παραμυθιού, όπως μου λέει η Βίκυ, μέσω των διαδραστικών εκθεμάτων μικροί και μεγάλοι μπορούν να εξερευνήσουν τον κόσμο του παραμυθιού, αλλά και να καλλιεργούν τη δημιουργικότητά τους και τη φαντασία τους.

κροί και μεγάλοι μπορούν να εξερευνήσουν τον κόσμο του παραμυθιού, αλλά και να καλλιεργούν τη δημιουργικότητά τους και τη φαντασία τους. Όλοι οι χώροι του μουσείου είναι διαδραστικοί, και παντού είναι παρόντα τα βιβλία... όχι με την κλασική τους μορφή, αλλά ως τοίχοι, πόρτες και μικρές πορτοούλες... πώς ήταν εκείνη η ιστορία που μας έλεγαν παλιά για την τσάντα και το τσαντάκι... Η Βίκυ μου δείχνει τα κρυφά περάσματα, τις κρυψώνες και τα φανερά αντικείμενα στις διάφορες αίθουσες του Μουσείου, που είναι αφιερωμένες σε συγκεκριμένες θεματολογίες, και σκέφτομαι ότι αυτά τα αντικείμενα, αλλά και οι κρυψώνες είναι τα πιο πολύτιμα εκθέματα, αφού με αυτά αγγαλιάζουν οι ψυχές των παιδιών.

Η φαντασία στο επίκεντρο

Όπως μου εξηγεί η Βίκυ η ξενάγηση για νηπιαγωγεία και δημοτικά είναι με δομημένο πρόγραμμα, τα παιδιά αφού περάσουν σχεδόν μισή ώρα σε κάθε δωμάτιο, καταλήγουν σε χώρο του Μουσείου για να δραματοποιήσουν τα ίδια ένα παραμύθι. Ως Μουσείο, το απόγευμα γίνονται εργαστήρια παραμυ-

θιού, στα οποία οι γονείς μπορούν να έλθουν και να συμμετάσχουν σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Υπάρχει και η δυνατότητα της αυτόνομης ξενάγησης, όπως μου λέει η Βίκυ, «έχουμε δημιουργήσει και λάθια τα οποία παίρνουν οι γονείς και ακολουθούν τις οδηγίες, που τους έχουμε βάλει μέσα, για τη διαδρομή που πρέπει να κάνουν, αλλά προτείνει και στα παιδιά κάποια παιχνίδια που μπορούν να παίξουν σε κάθε δωμάτιο». Αυτή η δυνατότητα αυτόνομης ξενάγησης θεω-

ρώ ότι είναι ό,τι πρέπει για γονείς ή άλλους ενήλικες συνοδοούς παιδιών που θέλουν να περάσουν αναζή ποιοτικό χρόνο. «Υπάρχει παππούς που ήλθε τρία συνεχόμενα Σάββατα με τα εγγονάκια του», μου λέει η Βίκυ και επαναλαμβάνει πόσο σημαντικό είναι για το Μουσείο η δημιουργικότητα, οι σχέσεις μεταξύ τους, η φαντασία. Και εδώ έρχομαι να παρατηρήσω ότι απουσιάζουν εντελώς οι νέες τεχνολογίες και εφαρμογές υψηλής τεχνολογίας, «θέλουμε να έχου-

Το απόγευμα γίνονται εργαστήρια παραμυθιού, στα οποία οι γονείς μπορούν να έλθουν και να συμμετάσχουν σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Υπάρχει και η δυνατότητα της αυτόνομης ξενάγησης, ενδυναμώνοντας έτσι τις σχέσεις ενηλίκων και παιδιών.

με έναν χώρο στον οποίο τα παιδιά θα μπορούν να χαλαρώσουν και να δημιουργήσουν». Μία πολύ ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία του Μουσείου είναι ότι μέσω του παιχνιδιού, τα παιδιά μαθαίνουν για τα λαϊκά παραμύθια παίζοντας και εξερευνώντας το μουσείο, «αντί να διαβάσουν ή να τους διαβάσουν για τους παραμυθάδες ή το πώς στήνεται ένα παραμύθι, μέσα από το παιχνίδι και τα διαδραστικά εκθέματα τα παιδιά μαθαίνουν, αλλά και οι μεγάλοι, γιατί και οι μεγάλοι δεν γνωρίζουν».

Κλείνοντας, ρώτησα τη Βίκυ το ποιο είναι το πιο σοβαρό πρόβλημα που αντιμετωπίζει και η απάντησή είναι η αναμενόμενη: «το οικονομικό, γιατί αν υπήρχε κάποιος μαγικός βοηθός, ο οποίος να αναλάμβανε τα λειτουργικά έξοδα του μουσείου, πραγματικά θα κάναμε θαύματα, γιατί υπάρχει τόση πολλή αγάπη, μεράκι και ιδέες, αλλά υπάρχει και μεγάλη απήχηση στον κόσμο. Θέλουμε το Μουσείο να λειτουργεί, όπως πρέπει να λειτουργεί ένα μουσείο και να προσφέρει έργο» τονίζει η Βίκυ και για τη νέα εποχή θέλει να γίνει ακόμη πιο εξωστρεφές το Μουσείο, να γνωρίσουν τα παιδιά και άλλους

πολιτισμούς, να συνεργαστούμε με φορείς στην Κύπρο και στο εξωτερικό, «οραματίζομαι το Μουσείο του Παραμυθιού ως έναν μεγάλο πολιτιστικό πυρήνα στην Κύπρο για τα παιδιά, ο οποίος θα παρέχει ποιοτικά εκπαιδευτικά και ψυχαγωγικά προγράμματα στα παιδιά.

Πολύ σημαντικό είναι ότι στο μουσείο οι φωνές και τα γέλια όχι μόνο δεν απαγορεύονται, αλλά σχεδόν επιβάλλονται –τα παιδιά ξέρουν να αυτορρυθμίζονται– αφού οι μικροί επισκέπτες, μπαίνοντας στα δωμάτια καλούνται να ανακαλύψουν κόσμους που μάλλον τους αφήνουν άφωνοι. Όλα είναι ένα παιχνίδι στο Μουσείο του Παραμυθιού, που όμως οι μικροί επισκέπτες του το παίρνουν πολύ στα σοβαρά. Οι ξέγνοιαστες στιγμές εγγραφούν μέσα μας, πόσω μάλλον στις ψυχές μικρών παιδιών, έχουμε ανάγκη, λοιπόν, από το Μουσείο του Ποπάι, όπως το χαρακτήρισε ένας φανατικός επισκέπτης του, ή από το μουσείο της καρδιάς μας, όπως είπαν άλλοι και αυτό δεν είναι άλλο από το Μουσείο του Παραμυθιού στη Λευκωσία.

Όπως και την περίοδο της καρνατίνας την άνοιξη, έτσι και για τον Δεκέμβριο το Μουσείο Παραμυθιού συνεχίζει τη δράση «Να σου πω ένα παραμύθι» Christmas Edition. Ξεκινώντας την αντίστροφη μέτρηση για τα Χριστούγεννα και το τέλος του χρόνου με ένα χριστουγεννιάτικο παραμύθι, από γνωστά και οικεία μας πρόσωπα. Επίσης, τις φετινές γιορτές το Μουσείο εγκαταλείπει την καμπάνια: «Αυτά τα Χριστούγεννα... δωρίζω βιβλία!». Στόχος της καμπάνιας είναι η στήριξη του μαγικού κόσμου των βιβλίων.

Μουσείο Παραμυθιού
Γρανικού 32, Παλιά Λευκωσία,
τηλέφωνο 22 376522,
www.fairytalemuseum.org.cy

Βιβλία Κύπριων συγγραφέων και περιοδικές εκδόσεις αντί για εκδηλώσεις...

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΝΠΑΚΗΣ**

Η «Κ» σας προτείνει βιβλία Κύπριων συγγραφέων και περιοδικές εκδόσεις αντί για έξι εκδηλώσεις, μιας και το δεύτερο κύμα της πανδημίας έφερε το κλείσιμο των χώρων του πολιτισμού. Σταθερή αξία ένα καλό βιβλίο, το οποίο θα σας κρατήσει συντροφιά, θα σας προβληματίσει και θα σας προσφέρει στιγμές χαλάρωσης.

Σταύρος Χριστοδούλου
ΤΡΕΙΣ ΣΚΑΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΑ
Καστανιώτης 2020

Μετά την εισβολή στην Κύπρο το 1974, η δεκαοκτάχρονη Χλόη παραμένει για τρεις μήνες «εγκλωβισμένη» με τη μητέρα της στο εξοχικό τους, στη Λάπθο, όπου βιάζεται κατ' εξακολούθηση από έναν νεαρό Τούρκο. Το κορίτσι μένει έγκυος, αλλά, πγαίνοντας κόντρα στον ρεύμα, αποφασίζει να γεννήσει το παιδί, αφού, όπως ομολογεί, «... και να το ριξώ, αυτό θα μεγαλώνει μέσα στο κεφάλι μου». Σαραντά τρία χρόνια μετά, η Χλόη Αρτεμίου αποφασίζει να αντικρίσει κατάματα τους εφιάλτες της. Μια διαλυμένη γυναίκα στο αεροδρόμιο της Αθήνας, ανήμπορη να αποφασίσει αν θα βαδίσει προς την πύλη αναχωρήσεων με προορισμό την Κωνσταντινούπολη, όπου ζει ο βιαστής της. Θα καταφέρει να κάνει το βήμα που θα σηματοδοτήσει, επιτέλους, την ενηλικίωσή της; (Από το οπισθόφυλλο).

Παύλος Παμπορίδης
ΤΖΙΑΙ ΠΟΨΕ
Αρμίδα 2020

Πρόκειται για μια ευφυή νουβέλα με πρωταγωνιστή την Κύπρο και τη σύγχρονη ιστορία της, όπως την αντιλαμβάνεται ένας νεαρός στρατιώτης, προϊόν των βιωμάτων του πατέρα του, προϊόν κι αυτός της δικής του σκοτεινής διαδρομής στο πρόσφατό μας παρελθόν. Ο στρατιώτης, ο διοικητής, η

θητεία και οι ατέλειωτες σκοπιές στην πράσινη γραμμή, ο Αλί απέναντι και τα φαντάσματα του παρελθόντος που στοιχειώνουν το παρόν και καθορίζουν το μέλλον. Μια νουβέλα γεμάτη ανατροπές, γρήγορες εναλλαγές, γραμμένα στην καθομιλουμένη κυπριακή του σήμερα, που φέρνει την τοπική γλωσσική ποικιλία από το φολκλόρ και τη σάτιρα σε μια μοντέρνα πρωτοποριακή γραφή.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
«ΘΕΜΑΤΑ», τχ. 34
(Ιανουάριος - Απρίλιος 2020)

Στο τεύχος 34 του περιοδικού «Θέματα» θα διαβάσετε μελέτες και άρθρα από σημαντικούς μελετητές, καθώς και λογοτεχνικά κείμενα καταξιωμέ-

νων λογοτεχνών. Στο τεύχος υπάρχουν κείμενα των Λευτέρη Παπαλεοντίου για τις ιδιωματικές στιγμές στην ποίηση του Κυριάκου Χαραλαμπίδη, το β' μέρος της εργασίας του Κ. Γ. Γιαγκουλλά «Εφτά και ένα ποιήματα... Ο μισθός μου!», το κείμενο της Μαρίας Πυλιώτου «Η τραγωδία του '74 μέσα από γραπτά παιδικά κείμενα», το πολύ ενδιαφέρον άρθρο της Μαρίας Μιχαηλίδου «Τα καίκου στην παιδική μας λογοτεχνία», η βιβλιοπαρουσίαση της Χρυσόθεμης Χατζηπαναγή «Κώστας Παρτασιδής (1917-1977). Ο δῆμαρχος, ο αγωνιστής, ο οραματιστής», η εργασία της Μόνας Σαββίδου-Θεοδούλου «Εφτά ποιήματα Κύπριων Λογοτεχνών για τη Χαρίτα Μάντολες», «Τρία κριτικά σημειώματα για μια υπέροχη έκδοση» του δρος Κρίστη Χαράκη. Επίσης, η εργασία του ακαδημαϊκού Χριστόφορου Χαραλαμπίδη για το επι-

«Ίσως να είχαν δίκιο που έβαλαν την αγάπη στα βιβλία. Ίσως επειδή δεν θα μπορούσε να ζει πουθενά αλλού». Ουίλιαμ Φόκνερ, 1897-1962, Αμερικανός συγγραφέας, Νόμπελ 1949.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΝΠΑΚΗ****Πανδημικές ιδέες**

Πραγματικά θεωρώ ακατανόητη τη χορηγία 200 ευρώ για υπολογιστές σε 2500 εκπαιδευτικούς, με ξεπερνάει, αλήθεια, όταν πριν από μερικούς μήνες το ίδιο κράτος έδωσε 900 ευρώ σε ανθρώπους των τεχνών για τρεις μήνες, ήτοι 300 τον μήνα, επειδή δεν δούλευαν εξαιτίας των μέτρων της πρώτης φάσης. Και λέει ο υπουργός ότι θέλει το Υπουργείο του, κατ' αυτόν τον τρόπο, να ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να προτιμούν τα δικά τους ηλεκτρονικά μέσα και υπολογιστή «γιατί η χρήση της τεχνολογίας είναι αναπόσπαστο μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας και με αυτόν τον τρόπο θα διευκολυνθεί η μετάβαση του σχολείου στην ψηφιακή εποχή». Εντάξει, νομίζω το τερμάτισαν εκεί στο Υπουργείο και στο Υπουργικό. Να πω και εγώ στον εργοδότη μου να μου κάνει αύξηση για να αγοράσω μαγνητοφωνάκι, και έναν καλό υπολογιστή, μερικά στυλό, ξύστρες και μολύβια για να με ενθαρρύνει να γράφω από το σπίτι, να παίρνω καλύτερες συνεντεύξεις και γενικά να με ενθαρρύνει...

Προς τιμήν τους μεγάλη μερίδα εκπαιδευτικών κλείσασε και είδε απαξιώτικα την κίνηση αυτή της κυβέρνησης, και είναι μάλλον σπασμωδική. Με τα τόσα προβλή-

ματα στα σχολικά κτήρια, με τα κλιματικά που δεν υπάρχουν, με τις οροφές που στάζουν, με την τηλεκπαίδευση που λειτουργεί με το φιλότιμο των εκπαιδευτικών και όχι γιατί τα σχολεία διαθέτουν εξοπλισμό σωστό δεν σκέφτηκαν να ασχοληθούν, και αυτές τις 500.000 ευρώ να τις διαθέσουν για την τεχνολογική αναβάθμιση των σχολικών αιθουσών, να αγοράσουν υπολογιστές, πχεία, μικρόφωνα, λογισμικά και να μη βάζουν και τους εκπαιδευτικούς στο στόχαστρο της κοινωνίας, ως οι ευνομούμενοι της Πολιτείας. Καλά θα κάνουν, λοιπόν, οι εκπαιδευτικές συνδικαλιστικές οργανώσεις να εξετάσουν καλά πώς θα χειριστούν το ζήτημα της χορηγίας των 200 ευρώ. Δεν πιστεύω ότι τα έχουν ανάγκη οι εκπαιδευτικοί, τα έχει ανάγκη η παιδεία, τα σχολεία.

Τι θα πρέπει να πάρουν άλλες ομάδες πολιτών, όπως οι σερβιτόροι, οι ηθοποιοί, οι μουσικοί, οι υπάλληλοι στα πολυκαταστήματα, οι εργατές γης που δεν εργάζονται γιατί η παραγωγή μένει αδιάθετη στις αποθήκες. Πώς θα πλη-

ρωθεί ο δημόσιος υπάλληλος που κάνει τη δουλειά του από το σπίτι του και δεν είναι Α342 Κλίμακα; Ειλικρινά, είναι απορία μου μεγάλη πώς το σκέφτηκαν, πώς το πέρασαν από το Υπουργικό Συμβούλιο, δεν βρέθηκε ένας υπουργός να πει, «Μισό λεπτό, συνάδελφοι, πώς αιτιολογείται αυτό το κονδύλι, τι προσφέρει, υπάρχουν άλλες ανάγκες να καλύψουμε;». Μάλλον, δεν βρέθηκε κανένας... και μου θυμίζει κάτι συνεδριάσεις σε Διοικητικά Συμβούλια, στις οποίες ψηφίζουνται εν τάχει τα πρώτα και τα τελευταία θέματα της ημερήσιας διάταξης, για να περάσουμε στα σοβαρά και να τελειώνουμε να πάμε σπίτι μας.

Πώς θα εξηγήσει το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού στους εκπαιδευτικούς ανθρώπων των τεχνών τα 300 ευρώ μηνιαίως που τους δόθηκαν το καλοκαίρι μετά από χίλια ζόρια. Πώς θα αποζημιωθούν και πάλι οι άνθρωποι του πολιτισμού, οι οποίοι ξαφνικά μετά από τόση δουλειά δεν κατάφεραν να δείξουν τη δουλειά τους.

Είναι αστειό και συνάμα επικίνδυνο η Πολιτεία να προβαίνει σε

τέτοιες ενέργειες, που αναπόφευκτα ωθούν τους πολίτες σε αυτοματισμούς που δεν προσφέρουν τίποτα, παρά μόνο στείρα και ακρείαστη αντιπαράθεση, όπως έκανα και εγώ παραπάνω. Εκεί έξω, στα σχολεία μας, υπάρχουν εκατοντάδες εκπαιδευτικοί που ξεπερνάνε τους εαυτούς τους για να καταφέρουν να υπερπηδήσουν τις δυσκολίες που το σύστημα τους βάζει, που προσπαθούν να κάνουν το καλύτερο για τους μαθητές τους και τις μαθήτρές τους.

Φτάνει πια, χορτάσαμε από ερασιτεχνισμούς, η κοινωνία μας έφτασε στα όρια της. Η Πολιτεία αρχίζει και πέφτει σε ανυποληψία, άλλοι θεσμοί, όπως αυτός της Εκκλησίας την υπερφαλαγγίζουν, με εκπροσώπους της, όπως ο Μόρφου, να καλούν σε ανυπακοή τους πιστούς, κόσμος βγαίνει στους δρόμους και επιτίθεται σε αυτοκίνητα, απειλεί και προγκίζει δημοσιογράφους και όχι μόνο. Απειλείται ο δημόσιος χώρος, ο οποίος καθίσταται «απαγορευμένη συνήθεια». Η κοινωνία μας δεν ασθενεί πλέον, πέθανε και άρχισε να αποσυντίθεται, και τα σεσπιάτα μέλη της άρχισαν να μυρίζουν και αναβλύζουν βόρβορο. «Και νυν, βασίλεις, σύνεψε, παιδεύθητε, πάντες οικρινόντες την γην», πριν να είναι αργά.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣΤης **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ****Μήπως η φωνή έχει τα δικά της χέρια;**

«**Η** επιστροφή των αισθήσεων συνοδεύεται με αναμνήσεις...». Είναι μια φράση από το διήγημα του Φίλιππου Φιλίππου «Οι κορυδαλλοί της πλατείας Αμερικής», με το οποίο το Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου εγκαινίασε, πριν από λίγες ημέρες, τα Radio Plays. Δεν υπάρχει, ίσως, καλύτερη σύνοψη της σχέσης ανάμεσα στον λόγο και στη φωνή, ανάμεσα σε ένα έργο και στη ραδιοφωνική απόδοσή του, από τη φράση αυτή: είτε πρόκειται για το κλασικό «Θέατρο στο ραδιόφωνο» είτε για podcast, την ψηφιακή εκδοχή μιας αφήγησης, ρεπορτάζ, συνέντευξης, σχολίου. Τους μήνες της καραντίνας, μαζί με τα livestreaming και διαδικτυακά θεάματα, έχουν πολλαπλασιαστεί και οι ηχητικές «προσκλησεις» ποικίλου περιεχομένου. Μέσα από την αστυνομική ιστορία του Φ. Φιλίππου, για παράδειγμα, (σκηνοθετημένη από τον Δημήτρη Καταλιφρό), η «ακουστική» ξεκνίαση ενός εγκλήματος συνοδεύεται από δεκάδες αναμνήσεις που αφυπνίζονται από «την επιστροφή των αισθήσεων». Οι κόσμοι αναμειγνύονται: ο μυθιστορηματικός με τον πραγματικό· οι ήχοι της πόλης με την πρωτότυπη τζαζ μουσική (του Δημήτρη Τσάκα)· η φύση συμβάλλει κι εκείνη με τα τιτιβίσματα των κορυδαλλών που φωλιάζουν στα κλαδιά.

Η ευκολία με τη ραδιοφωνική, ιντερνετική, αφήγηση είναι ότι μπορεί να σε ακολουθεί σε οποιαδήποτε δραστηριότητα μέσα στη μέρα σου. Μαγερεύεις και ακούς, περιφέρεσαι για μικροδουλειές και ακούς, περπατάς και ακούς. Συντροφιά εν κινήσει. Κάπως έτσι. Και μαζί «ξεμουδιάζουν» αισθήσεις σε ύπνωση. Κάθε ήχος, κάθε πνόχρωμα φωνής, είναι και ένα διαφορετικό ταξίδι. Μια διαδρομή στον χρόνο. Ανασύρει από τη μνήμη την εφηβεία με το «Θέατρο στο ραδιόφωνο», ανασυστίνεις σκηνικά από ραδιοφωνικές σειρές που σε κρατούσαν καθηλωμένη πριν η τηλεόραση πάρει τη θέση τους, «ξαναβλέπεις», έχοντας αφήσει πίσω τις δεκαετίες, κέρδη και ζημίες, με απόσταση, κατανόηση και τρυφερότητα. Όμως δεν πρόκειται για βουτιά στο παρελθόν. Κάθε άλλο. Απλώς η «φωνή» έχει το χάρισμα να δρα σε άλλες περιοχές από την εικόνα. Να ενεργοποιεί διαφορετικές «συνάψεις». Να δίνει το προβάδισμα στο λιγότερο ορατό, που κάποτε διαφεύγει, παραμένει στον πηλό. Οι ραδιοφωνικές αφηγήσεις έχουν τη δύναμη να δώσουν φωνή στο άορατο. Όχι όλες και όχι πάντα, αλλά αυτή είναι μια μάλλον αναμενόμενη επισημάνση.

«Οι κορυδαλλοί της πλατείας Αμερικής», μέσα από την ακουστική σύνθεση των ερμηνειών, ασκημένων ηθοποιών, αφήνουν ανοικτό το ενδεχόμενο πολλών διαδρομών, που διασταυρώνονται ή δεν έχουν καμία σχέση μεταξύ τους. Ο κεντρικός ήρωας, δημοσιογράφος Τηλέμαχος Λεοντάρης, προσπαθεί να διαλευκάνει τον φόνο νεαρής γειτόνισσάς του. Στην έρευνά του συμβάλλουν εκούσια ή ακούσια οι ένοικοι της πολυκατοικίας, κάπου στην πλατεία Αμερικής, στριμωγμένοι άνθρωποι σε στριμωγμένα διαμερίσματα, νοικοκυρές, απόστρατοι με οικιακές βοηθούς, συνταξιούχοι, μικρομαγαζάτορες, μετανάστες, Αφρικανοί αστρολόγοι, νοικοκυραίοι αλλά και συμφορίες, μια γειτονιά πολύβουρη και πολυεθνική, στην πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα.

Μέσα σε λιγότερο από μία ώρα –η ραδιοφωνική διάρκεια έχει καθοριστικό ρόλο, δεν πρέπει να ξεχειλώνει το, οποίο, έργο– ανοίγουμε «διάλογο» με την κοινωνία. Διαπλεκόμεστε νοητά με πλήθη, παρακολουθούμε με τον τρόπο που εμείς επιλέγουμε, συσκηνοθετούμε ως ακροατές, συμμετέχουμε, παρεμβαίνουμε, απεχθόμαστε, συναινούμε, αδιαφορούμε. Ένας πλήρης, μικρότερος ή μεγαλύτερος, συναισθηματικός και αισθητηριακός κύκλος. Η πανδημία και ο εγκλεισμός της καραντίνας έδωσαν στον ήχο ένα κάποιο προβάδισμα ή, τουλάχιστον, του έδωσαν μια σχεδόν ισότιμη θέση με την εικόνα. Επικοινωνούμε μιλώντας με τους άλλους αφού δεν βλέπουμε. Τους ακούμε και μας ακούν. Είναι ένα είδος άσκησης, ορισμένες φορές επίπονης, καθώς οι τόνοι ή τα πνοχρώματα δεν βοηθούν πάντα στην κατανόηση, εξαντλούν αντοχές (ούτως ή άλλως ψαλιδισμένες) και εξαντλούνται από την ανία που προκαλούν. Τα podcasts, τα Radio Plays, το θέατρο στο ραδιόφωνο θα μπορούσαν να είναι και μια καλή παιδευτική διαδικασία. Έχουν τη δυνατότητα να εμπλουτίζουν και να συγκροτούν τον προφορικό λόγο, να οργανώνουν τη σκέψη χωρίς να την περιορίζουν. Η φωνή δεν είναι ασώματη. Σε αυτούς τους ερμηνωμένους από παρουσίες καιρούς μπορεί να περιβάλει, να «αγκαλιάσει», να προσφέρει θαλωρή. Μήπως η φωνή έχει τα δικά της χέρια;

Εάν δουλέψουμε συλλογικά θα πάμε μπροστά

Είναι πολύ σημαντικό να στηρίζουμε τους νέους καλλιτέχνες, προτείνει η Μαρία Στάθη ιδιοκτήτρια της γκαλερί Art Seen

Της **ΛΟΥΙΖΑΣ ΛΟΥΗ**

Με αφορμή τα πεντέμισι χρόνια λειτουργίας της γκαλερί Art Seen στη Λευκωσία παρουσιάζεται στον χώρο η ομαδική έκθεση με τίτλο «Χθες, Σήμερα και Πάντα», εκθέτοντας τα έργα 20 καλλιτεχνών. Συναντήσαμε τη Μαρία Στάθη, επιμελήτρια της έκθεσης αλλά και ιδιοκτήτρια του χώρου, και μιλήσαμε για την έκθεση, αλλά και για την εικαστική σκηνή της Κύπρου. Τα έργα που θα επιλεχθούν είναι οπωσδήποτε το κύριο το κομμάτι της επιμελητικής δουλειά, αλλά αυτό που τους δίνει ενέργεια και επιπρόσθετη δυναμική είναι ο άνθρωπος πίσω από την γκαλερί και σε αυτή τη περίπτωση είναι η Μαρία. Στην έκθεση παρουσιάζονται 20 έργα νέων και παλαιότερων Κύπριων και ξένων καλλιτεχνών.

Η Μαρία Στάθη εξήγησε στην «Κ» το σκεπτικό της για την έκθεση: «Η έκθεση στήθηκε και με βάση τον τίτλο της 'Χθες, Σήμερα και για Πάντα' έχει να κάνει με το πώς αρχίσαμε κατά τη περίοδο της πανδημίας να κοιτάζουμε λίγο τους εαυτούς μας λίγο πιο βαθιά και να κοιτάζουμε τι κάναμε στον παρελθόν, τι κάνουμε σήμερα και πώς θα προχωρήσουμε. Μέσα από τους καλλιτέχνες με τους οποίους ήμουν σε συνεχή επικοινωνία εκείνη την περίοδο βγήκε όλο αυτό και μέσα από το έργο τους αυτό που βίωσαν και αυτή η ένταση που ήθελαν να εκφράσουν. Όταν τους προσκάλεσα ήταν μεγάλη η χαρά τους το ότι θα γινόταν μια μεγάλη έκθεση με 20 καλλιτέχνες. Μάλιστα, για πρώτη φορά παρουσιάζω τόσους πολλούς σε αυτό τον χώρο.

«Η συνεργασία μπορεί να μας βγάλει όλους προς τα έξω και να σταθούμε στο εξωτερικό με την εικαστική σκηνή μας», τόνισε η Μαρία Στάθη.

Την ίδια στιγμή με ενδιέφεραν και τα μέσα που χρησιμοποιεί ο καθένας τους. Οπότε για αυτό εμφανίζονται στην έκθεση διαφορετικές τεχνικές, όπως, σχέδιο με μολυβί, ζωγραφικά έργα, φωτογραφία, γλυπτική, video, ηχητική εγκατάσταση και ταπισερί. Οπότε φαίνονται διάφορες τεχνολογίες που έχει ο κάθε καλλιτέχνης και πώς βγαίνουν προς τα έξω. Όπως έγραψε και η Diana Taylor για την έκθεση 'Ζούμε σε μια εποχή του 'επανα': της επανασυναρμολόγησης, της επανασυσχέτισης και της επανιδιοποίησης των εικόνων κατ' επιανάληψη, επαναπροσδιορίζοντας τη σημασία τους, επαναδημοσίευση στην επαναδημοσίευση».

Πώς, όμως, βλέπει η Μαρία τα εικαστικά δρώμενα στην Κύπρο, έχοντας ζήσει τα πράγματα μέσα από την γκαλερί της τα τελευταία πεντέμισι χρόνια; «Είναι αρκετά δύσκολα τα πράγματα αλλά και στο παρελθόν ήταν δύσκολα, οπότε πρέπει να βρούμε κάτι το διαφορετικό και νέους τρόπους, νέες στρατηγικές, νέα μέσα για να προβάλλουμε και τους καλλιτέχνες και τους εικαστικούς χώρους και να στηρίξουμε αυτή τη στιγμή τους ανθρώπους τους όποιους συνεργαζόμαστε και

«Δεν υπάρχει το υπόβαθρο να στηρίξουμε αυτούς του χώρους μέσα στον πολιτισμό λόγω έλλειψης παιδείας», λέει η ιδιοκτήτρια της γκαλερί Μαρία Στάθη.

να προβάλλουμε τη δουλειά τους. Επίσης, πολύ σημαντική είναι και η στήριξη προς τους νέους καλλιτέχνες, αυτό προσπαθώ να κάνω, για παράδειγμα ο Σπύρος Αναστασίου δεν έχει ξαναδείξει πουθενά αλλού τη δουλειά του, πρώτη φορά είναι εδώ, επίσης, ο Παναγιώτης Δουκανάρης έκανε την πρώτη του ατομική έκθεση εδώ. Για εμένα είναι σημαντικό να στηρίξω στο σύνολο των καλλιτεχνών».

Ειδικά τον τελευταίο καιρό το θέμα διαχωρισμού μεταξύ αντρών και γυναικών στον χώρο του πολιτισμού στην Κύπρο είναι αρκετά επίκαιρο. Ως γυναίκα στον χώρο αυτό η Μαρία είπε, «Δεν θεωρώ ότι υπάρχει διαχωρισμός, γενικά βλέπω ότι δεν υπάρχει η στήριξη αλλά αυτό δεν έχει να κάνει με το εάν είσαι άντρας ή γυναίκα. Δεν υπάρχει το υπόβαθρο να στηρίξουμε αυτούς του χώρους μέσα στον

πολιτισμό λόγω έλλειψης παιδείας. Τα τελευταία πέντε χρόνια παλεύω για αυτή την γκαλερί μόνη μου. Γενικά δεν δίνονται αρκετές ευκαιρίες στο πολιτισμό στην Κύπρο. Έχω πάρει κορηγίες από το Art Council της Αγγλίας, και όχι σε τοπικό επίπεδο. Φυσικά, υπάρχει πρόβλημα διαχωρισμού, αλλά δεν το βιώνω εγώ στην καθημερινότητά μου. Περισσότερο το βλέπω σε σχέση με τις κλίκες που υπάρχουν στον χώρο του πολιτισμού, ότι δεν δίνονται ίσες ευκαιρίες».

Ο πολιτισμός πού είναι;

Η Μαρία τόνισε με λύπη την απουσία του ίδιου του πολιτισμού μέσα στον χώρο και αυτό φαίνεται ξεκάθαρα και από το θέμα του καθεστώτος του καλλιτέχνη, «Είναι κάτι που παλεύουμε χρόνια και δεν έχει γίνει ακόμα πραγματικότητα. Το 2020 δηλαδή είναι απίστευτο

να μην έχει ήδη κατοχυρωθεί κάτι τόσο ουσιαστικό. Είναι η δουλειά τους, είναι επαγγελματίες καλλιτέχνες και δεν γίνεται να μην τους δίνονται αυτές οι ευκαιρίες. Αλλά και την ίδια στιγμή ο ίδιος ο πολιτισμός πού είναι; Πού είναι οι άνθρωποι του πολιτισμού; Γιατί δεν επισκέπτονται τους χώρους μας; Ακόμη και όταν μας κλείσανε, θα έπρεπε να ξέρουν ότι στην γκαλερί θα έρθει ένα άτομο ή δύο. Αυτό είναι πάρα πολύ στενάχωρο, και είναι αυτοί οι άνθρωποι που υποτίθεται μας κρίνουν ή που αποφασίζουν για το μέλλον του χώρου μας. Οπότε εάν δεν επισκέπτονται τους χώρους μας πώς μπορούν να μας κρίνουν; Είναι πάρα πολύ άδικο. Το να επισκεφθείς μια έκθεση νιώθεις ότι ο άλλος σε υποστηρίζει. Αυτό λείπει πάρα πολύ».

Ολοκληρώνοντας τη συζήτηση, η Μαρία έδωσε έμφαση στις λύσεις

που μπορούν να δοθούν για τα θέματα που προκύπτουν στην εικαστική σκηνή της Κύπρου, «Δουλεύοντας συλλογικά. Στηρίζοντας ο ένας τον άλλον, να βρούμε μεθόδους και ειδικά τώρα και λόγω της πανδημίας θα ήταν καλά να ενωθούμε όλοι μαζί και να αρχίσουμε αυτή την ανταλλαγή, τι μπορεί ο καθένας να προσφέρει στον άλλο. Όλοι μπορούμε να συνεισφέρουμε με τον τρόπο μας και εάν βρούμε μια μέθοδο για να συνεργαστούμε, διότι δεν υπάρχει ανταγωνισμός, η συνεργασία μπορεί να μας βγάλει όλους προς τα έξω και να σταθούμε στο εξωτερικό με την εικαστική σκηνή μας».

Ειδικά τώρα σε αυτές τις δύσκολες περιόδους που ζούμε είναι σημαντικό να προωθούμε και βοηθούμε τον πολιτισμό της χώρας μας ο καθένας από εμάς με τον δικό του τρόπο. Οι άνθρωποι του πολιτισμού νιώθουν μόνοι και στο περιθώριο, ίσως ήρθε η ώρα να βγάλουμε τις παρωπίδες και να δούμε ξεκάθαρα και εμείς ίδιοι συλλογικά πώς μπορούμε να στηρίξουμε μια καλύτερη εικαστική σκηνή στην Κύπρο.

«Χθες, Σήμερα και για Πάντα»

Στην έκθεση συμμετέχουν: Σπύρος Αναστασίου, David Batchelor, Angus Braithwaite, Gary Colclough, Θεόδουλος Γρηγορίου, Παναγιώτης Δουκανάρης, Μαρία Θεοδωράκη, Ραμόν Καλντοπέρα, Έυα Μαραθάκη, Ειρήνη Μπαχλιτζανή, Jost Münster, Biku Perikléous, Ραϊμόντη Περώ, Mary Plant, Amy Stephens, Diana Taylor, Λευτέρης Τάσας, Amikam Toren, Alison Turnbull, Σάββας Χριστοδουλίδης.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

#XMAS with LOVE

Φέτος τα Χριστούγεννα **ΚΕΡΔΙΣΕ** ένα αληθινό, γεμάτο στολίδια, Χριστουγεννιάτικο δέντρο.

Τέσσερις εβδομάδες, τέσσερις μοναδικοί νικητές!

Μείντε συντονισμένοι με τις αγαπημένες σας εκπομπές και μάθετε πως θα διεκδικήσετε ένα από τέσσερα μοναδικά στολισμένα χριστουγεννιάτικα δέντρα!

ΙΣΧΥΟΝ ΟΡΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Αγγελάκια για Θαύματα!

2021

Πιστεύουμε στα μικρά θαύματα της ζωής!

Με κάθε Μωρό Θαύμα γεννιέται και μια ελπίδα. Αυτή την ελπίδα θέλουμε να κρατήσουμε ζωντανή. Με αυτές τις ευχές, ο εικαστικός Ανδρέας Στυλιανού δημιούργησε αυτό το ξεχωριστό έργο τέχνης - γούρι για τη νέα χρονιά 2021, αποκλειστικά για τα Μωρά Θαύματα.

Μαζί μπορούμε να πετύχουμε ένα μικρό θαύμα! Αποκτήστε τώρα τα "Αγγελάκια για Θαύματα" ή/και δωρίστε τα στους αγαπημένους σας με πολλές ευχές για ένα ευτυχισμένο και υγιές 2021!

Σημεία Πώλησης: Alpha C. K. Art Gallery, Λευκωσία και Labels Boutique, Λευκωσία.

Τιμή: 25 ευρώ το ένα. (Πληροφορίες στο τηλέφωνο 96 820000)
Όλες οι εισπράξεις από τα γούρια θα προσφερθούν στον Σύνδεσμο ως δωρεά από τον καλλιτέχνη.

FUTURE DMND

x

Alpha C.K. ART GALLERY

labels

Θέλω να κρατήσω το παιδί μέσα μου

Ο/η νικητής/τρια* του φετινού βραβείου *International Booker*, Μαριέκε Λούκας Ρίνεβελντ, μιλάει στην «Κ»

Στη συνέντευξη αυτή κληθήκαμε να αντιμετωπίσουμε γλωσσικά το ευαίσθητο θέμα του προσδιορισμού φύλου, κάνοντας τις αντίστοιχες προσαρμογές καθώς ο/η συγγραφέας έχει δηλώσει στο παρελθόν ότι προσδιορίζεται ως «μη δυαδικό» άτομο. Ο αγγλόφωνος Τύπος χρησιμοποιεί την αντωνυμία «they» για να αναφερθεί στον/στην Μαριέκε Λούκας Ρίνεβελντ, αλλά θεωρήσαμε ότι η μετατροπή όλης της συνέντευξης στο ουδέτερο γένος θα έκανε το κείμενο δυσανάγνωστο. Η ελληνική γλώσσα δεν μας αφήνει πολλά περιθώρια επιλογών, ενώ η/ο συγγραφέας στη σχετική απάντησή της/του δηλώνει ότι δεν της/του αρέσουν τέτοιοι τίτλοι, όπως το «μη δυαδικό» και ότι νιώθει «περισσότερο αγόρι παρά κορίτσι», αλλά συχνά «κάτι ενδιάμεσο» χωρίς, ωστόσο, να διευκρινίζει πώς προτιμάει να προσφωνείται. Στο βιογραφικό του/της συγγραφέα, στην αγγλόφωνη έκδοση του βιβλίου «The Discomfort of Evening» ο/η συγγραφέας αναφέρεται στο θηλυκό γένος, επιλογή που τελικά υιοθετούμε παρακάτω και εμείς.

Συνέντευξη στον **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

«Δεν μπορώ να πω αν έχει αλλάξει ή όχι η ζωή μου ακόμα», λέει στην «Κ» η Μαριέκε Λούκας Ρίνεβελντ, τέσσερις μήνες μετά την απονομή του *International Booker* που κέρδισε η 29χρονη συγγραφέας για το πρώτο της βιβλίο «The Discomfort of Evening». «Η ίσως και κάτι να έχει αλλάξει», συμπληρώνει, «νιώθω λίγο πιο σίγουρη σχετικά με αυτό που κάνω, η αίσθηση ότι η δουλειά μου διαβάζεται και πολλοί άνθρωποι αποδέχονται τη Γias και με εκείνη τη συγγραφέα. Αυτό είναι ένα ωραίο συναίσθημα».

Στο βιβλίο, μέσα από τα μάτια της δεκάχρονης Γias, η συγγραφέας περιγράφει τη σταδιακή διάλυση της οικογένειάς της όταν ο μεγαλύτερος γιος πεθαίνει σε ένα τραγικό δυστύχημα. Είμαστε σε μια φάρμα ζώων, σε ένα απομονωμένο χωριό της Ολλανδίας και σε μια οικογένεια που ακολουθεί πιστά τους αυστηρούς θρησκευτικούς κανόνες της συντηρητικής κοινότητας και πιστοποιούν Χριστούγεννα.

Ο ξαφνικός θάνατος απλώνει τη σκιά του σε όλη την οικογένεια και κάθε μέλος της επηρεάζεται διαφορετικά. Η μητέρα δεν μπορεί να διαχειριστεί ψυχικά την απώλεια και απομακρύνεται, ο πατέρας επικεντρώνεται στη φάρμα και τα αδέλφια της Γias, που βρίσκονται κοντά στην εφηβεία, πειραματίζονται σεξουαλικά και βασανίζουν τις αγελάδες της φάρμας και τους βατράχους της περιοχής. Η μικρή Γias καταγράφει όσα βλέπει να συμβαίνουν γύρω της και προσπαθεί

“

Το βιβλίο αγγίζει και θέματα όπως η μοναξιά, η αγάπη, η απώλεια και το δικαίωμα στην ύπαρξη, θέματα που αφορούν κι εμένα ως άτομο.

“

Όταν οι γονείς δεν είναι διαθέσιμοι ή είναι συναισθηματικά απόντες, τα παιδιά βρίσκουν τον δικό τους τρόπο να διαχειριστούν το πένθος.

να ερμηνεύσει τις καταστάσεις με τη φαντασία της, τα θρησκευτικά πιστεύω της οικογένειας και την παιδική λογική της που γίνεται ακόμη και χιουμοριστική, ανοίγοντας μερικές φωτεινές χαραμάδες στη σκοτεινιά της ζωής της. Κάνει ότι μπορεί για να τραβήξει την προσοχή των γονιών της και να τους «ξυπνήσει», ενώ όσο προχωράνε οι σελίδες τυλίγει όλο και πιο σφιχτά το χοντρό παλτό της γύρω από το σώμα της, το οποίο, όμως, κανείς δεν βλέπει ότι δεν το βγάζει ποτέ.

Στην Ολλανδία το βιβλίο έγινε μπεστ σέλερ αμέσως μετά την έκδοσή του το 2018, ενώ κυκλοφόρησε στα αγγλικά από τον εκδοτικό οίκο Faber & Faber σε μετάφραση της Μισέλ Χάτσισον, με την οποία μοιράζεται η συγγραφέας το *International Booker*. Η κριτική επιτροπή του βραβείου εκθείασε την ποιητική πρόζα, αλλά και το δύσκολο θέμα που αγγίζει το βιβλίο, τη διαχείριση της απώλειας από τα παιδιά, το οποίο το κάνει με τρόπο επιθετικό αλλά και αυθεντικό.

Η συγγραφέας μεγάλωσε και η ίδια σε ένα παρόμοιο περιβάλλον και η ιστορία της Γias έχει, όπως λέει στην «Κ», κοινή αφετηρία με προσωπικά της βιώματα. Ο αδελφός της σκοτώθηκε σε ένα δυστύχημα όταν η ίδια ήταν μόλις τριών ετών, γεγονός που την επηρέασε βαθιά.

Η αγάπη της Μαριέκε Λούκας Ρίνεβελντ για το διάβασμα ξεκίνησε, όπως συνέβη σε πολλούς νέους της γενιάς της, από τα βιβλία του Χάρι Πότερ.

Η αγάπη της για το διάβασμα ξεκίνησε, όπως συνέβη σε πολλούς νέους της γενιάς της, από τα βιβλία του Χάρι Πότερ, αλλά αργότερα επηρεάστηκε από το έργο των Ολλανδών συγγραφέων Jan Wolkers και Gerard Reve και των ποιητών Anna Enquist, Rutger Kopland, John Harstad, Ocean Vuong, σχεδόν άγνωστοι στην Ελλάδα, όπως άλλωστε και η Μαριέκε Λούκας Ρίνεβελντ. Η Ρίνεβελντ ήταν ήδη γνωστή στην πατρίδα της ως μια

από τις νέες και δυνατές ποιητικές φωνές. Το 2015 τιμήθηκε με το ολλανδικό βραβείο C. Buddingh για το ποιητικό της ντεμπούτο με τη συλλογή ποιημάτων «Calfskin».

Το βιβλίο θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά από τις εκδόσεις Ικαρος μέσα στο 2021 σε μετάφραση της Μαρίας Αγγελίδου. Στην Ολλανδία ήδη συζητιέται το νέο της βιβλίο «My heavenly Favorite», ενώ η Μαριέκε Λούκας Ρίνεβελντ συνεχίζει και δουλεύει σε μια φάρμα.

– Στο βιβλίο, ο θάνατος ενός παιδιού συγκλονίζει την υπόλοιπη οικογένεια. Βλέπουμε ό,τι ακολουθεί στις ζωές και στη φάρμα τους από την οπτική της δεκάχρονης Γias. Πώς τους αλλάζει η αίσθηση της απώλειας;

– Στο βιβλίο κάθε παιδί αντιμετωπίζει διαφορετικά την απώλεια. Ο Ομπε γίνεται πιο επιθετικός, η Χάνα αναλαμβάνει τον ρόλο της μικρής αδελφής και η Γias εξαφανίζεται μέσα στη φαντασία της. Εί-

ναι όλοι τρόποι αντιμετώπισης της απώλειας. Όταν οι γονείς δεν είναι διαθέσιμοι ή είναι συναισθηματικά απόντες, τα παιδιά βρίσκουν τον δικό τους τρόπο να διαχειριστούν το πένθος και την απώλεια. Το ίδιο συμβαίνει και στο βιβλίο. Τα παιδιά αλλάζουν από τον τρόπο που αντιμετωπίζουν την απώλεια. Η Γias αρχίζει και φαντασιώνεται όλο και περισσότερο πώς οι γονείς της μπορεί να πεθαίνουν και αρχίζει και το φοβάται. Επειδή ο Θεός παίρνει και ο Θεός δίνει και άρα μπορεί να πάρει κάποιο άλλο μέλος της οικογένειας ανά πάσα στιγμή. Αυτό την κάνει ένα φοβισμένο παιδί που προσπαθεί να ξεφορτίσει τα πάντα για να μη νιώθει τόσο φόβο.

– Ήταν εύκολο να γράψετε από την οπτική ενός παιδιού;

– Δεν ήταν δύσκολο για μένα να γράψω από την οπτική ενός παιδιού. Θεωρώ ότι είναι μια υπέροχη οπτική επειδή τα παιδιά έχουν μια τόσο ζωηρή φαντασία. Ως συγγραφέας μπορείς να κάνεις πολλά με αυτόν τον τρόπο. Πάντα προσπαθώ να κρατήσω επαφή με το παιδί μέσα μου. Οπότε δεν χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια για να έρθω σε επαφή με τη Γias, ήταν εκεί από πάντα.

– Τα ζώα συντροφεύουν τη φαντασία των παιδιών, μιλούν, ντύνονται και περπατούν σαν άνθρωποι, γίνονται οι ήρωές τους. Στο βιβλίο σας έχουν έναν διαφορετικό ρόλο. Πώς λειτουργεί αυτό;

– Όλα τα ζώα στο βιβλίο είναι παρηγορητικά με κάποιον τρόπο. Οι αγελάδες, τα βατράχια, το κουνέλι, όλα προσφέρουν συντροφιά, παρηγοριά και καταφύγιο. Τα παιδιά στο βιβλίο επικοινωνούν περισσότερο με τη ζώα παρά με τους γονείς τους.

– Η πίστη της οικογένειας στην Εκκλησία των Ρεφορμιστών διαμόρφωσε τον τρόπο ζωής και συμπεριφοράς τους. Γιατί δεν τους βοήθησε η πίστη τους και δεν μπορούν να επικοινωνήσουν μεταξύ τους;

– Πιστεύουν σε έναν Θεό που τιμωρεί, που παίρνει και δίνει. Ωστόσο, από εκεί αντλούν στήριξη και πιστεύουν ότι μπορείς να πας σε Εκείνον με οποιονδήποτε τρόπο. Αυτό λένε και στα παιδιά τους: αν νιώθεις πόνο ή θλίψη, πηγαίνεις στον Θεό. Αλλά τα παιδιά χρειάζονται περισσότερα, θέλουν κάποιον που θα τα ακούσει και θα απαντήσει. Και αυτό λείπει από τους γονείς του βιβλίου, οπότε τα παιδιά ψάχνουν καταφύγιο στα ζώα και στις μεταξή τους σχέσεις. Δεν τους καθοδηγεί κανείς καθώς μεγαλώνουν. Αν τα αφήσεις όλα στον Θεό, δεν χρειάζεται να επικοινωνείς.

Αφορμή, ήταν ο θάνατος του αδελφού μου

– Μεγαλώσατε και εσείς σε μια φάρμα και σε μια οικογένεια με παρόμοια πιστεύω στην Ολλανδία. Πόσα πράγματα από τη ζωή σας εντάξατε στο βιβλίο;

– Αφορμή για το βιβλίο ήταν ο θάνατος του δικού μου αδελφού. Τα υπόλοιπα είναι ένα μείγμα φαντασίας και πραγματικότητας. Δημιούργησα μια ιστορία αλλά ο θάνατος του αδελφού μου είναι αληθινός. Πάντα ήθελα να γράψω κάτι για αυτό, αλλά δεν έβρισκα τη σωστή φόρμα για πολύ καιρό. Αλλά το βιβλίο αγγίζει και θέματα όπως η μοναξιά, η αγάπη, η απώλεια και το δικαίωμα στην ύπαρξη, θέματα που αφορούν κι εμένα ως άτομο.

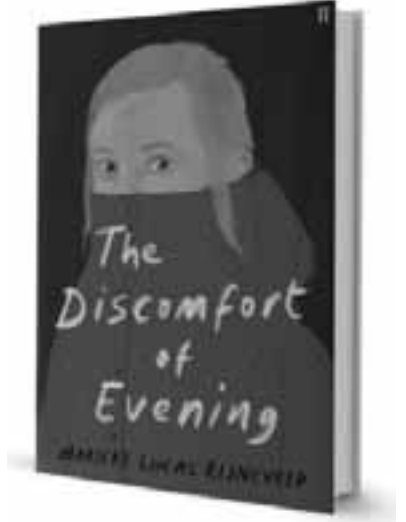
– Μεγαλώνοντας σε ένα συντηρητικό περιβάλλον, ήταν δύσκολο για εσάς να ανακαλύψετε τον εαυτό σας και να προσδιορίσετε την ταυτότητά σας ως μη - δυαδικό άτομο;

– Δεν βλέπω τον εαυτό μου ως μη - δυαδικό στην πραγματικότητα. Νιώθω περισσότερο αγόρι

παρά κορίτσι. Και συχνά νιώθω κάτι ανάμεσα. Αλλά δεν μου αρέσουν οι τίτλοι όπως διεμφυλικός, μη δυαδικός κ.τ.λ. Γιατί να πρέπει να βρίσκουμε διαφορετικές λέξεις όταν θέλουμε να είμαστε αγόρι ή κορίτσι ή κάτι ανάμεσα; Δεν είχα κάποια δυσκολία στο παρελθόν γιατί ένιωθα σαν αγόρι. Δεν ήταν κάτι που το σκεφτόμουν. Εγινε δύσκολο στο γυμνάσιο όταν θέλεις κάπου να ανήκεις. Τότε άρχισα να φέρομαι περισσότερο ως κορίτσι. Είμαι ευτυχισμένος που μπορώ να είμαι αυτός που θέλω να είμαι τώρα.

– Αυτό είναι το πρώτο σας μυθιστόρημα, καθώς έχετε ήδη μια πορεία στην ποίηση. Πώς ήταν η μετάβαση από την ποίηση στο μυθιστόρημα;

– Γράφα μαζί ποίηση και πρόζα. Όταν έκανα το ντεμπούτο μου στην ποίηση έγραφα ήδη μια ιστορία. Οπότε δεν το είδα σαν μια μετάβαση, ήταν πάντα εκεί. Μου αρέσουν και τα δύο το ίδιο, αν και η

Το βιβλίο θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά από τις εκδόσεις Ικαρος μέσα στο 2021.

ποίηση έρχεται λίγο πιο εύκολα.

– Πότε νιώσατε την ανάγκη να εκφραστείτε γράφοντας;

– Ήταν μέσα μου ήδη από το δημοτικό σχολείο, όταν αντέγραφα το πρώτο μέρος από τη σειρά βι-

βλίων του Χάρι Πότερ, επειδή μου άρεσε τόσο πολύ και δεν ήθελα να το επιστρέψω στη βιβλιοθήκη. Αργότερα μόνο, όταν ήμουν 19 ετών, επέστρεψε η αγάπη μου για το γράψιμο. Είχα σταματήσει το σχολείο και δεν ήξερα τι ήθελα να κάνω μετά. Τότε πέρασα πολλές νύκτες γράφοντας. Ενιωσα υπέροχα. Από τότε δεν μπορούσα να σταματήσω και ήξερα ότι δεν ήθελα να γυρίσω στο σχολείο.

– Διάβασα ότι οι γονείς σας δεν έχουν διαβάσει ακόμα το βιβλίο. Ισχύει ακόμα;

– Η μητέρα μου το διάβασε. Θεώρησε ότι είναι όμορφο γραμμένο, αλλά δεν μιλήσαμε στην πραγματικότητα για το περιεχόμενο. Ίσως να το κάνουμε μια μέρα.

– Δουλεύετε ακόμα σε φάρμα;

– Ναι, αν και όχι τόσο συχνά, επειδή το νέο μου μυθιστόρημα «My heavenly Favorite» εκδόθηκε πρόσφατα στην Ολλανδία. Δεν μου λείπουν καθόλου οι αγελάδες.

«Αλλά δεν μου αρέσουν οι τίτλοι όπως διεμφυλικός, μη δυαδικός κ.τ.λ. Γιατί να πρέπει να βρίσκουμε διαφορετικές λέξεις όταν θέλουμε να είμαστε αγόρι ή κορίτσι ή κάτι ανάμεσα;»

Η Χαλκοέσσα Κύπρος σε φωτογραφίες

Ο Βρετανός καλλιτέχνης Τζέιμς Φίλιπς αποτυπώνει φωτογραφικά το νησί που γνώρισε με οδηγό του τέσσερα στοιχεία της φύσης

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η **φωτογραφία** μπορεί να εκφράσει πολλά περισσότερα συναισθήματα απ' όσα εικονίζει, μπορεί να σταθεί αφορμή για τη συγγραφή χιλιάδων λέξεων, ή να φέρει τη σιωπή, τη θλίψη, ή και να εξάψει τη φαντασία και να ανασκαλέψει τη μνήμη. Κάπως έτσι αισθάνεται και ο αναγνώστης —ας μου επιτραπεί ο όρος— των φωτογραφιών που παρουσιάζονται στο λεύκωμα του Τζέιμς Φίλιπς «Cyprus: Elements: Fire, Earth, Air, Water» (Κύπρος: Στοιχεία: Φωτιά, Γη, Αέρας, Νερό). Ο Τζέιμς Φίλιπς είναι Βρετανός θεατρικός συγγραφέας, σκηνοθέτης και φωτογράφος και η Κύπρος είναι για τον ίδιο ένα οικείο μέρος και τα χρώματα του νησιού, η αύρα της ιστορίας της έχουν αποτελέσει έμπνευση και παλαιότερα, όπως για το έργο του σχετικά με τους πρόσφυγες της Κύπρου, που ανέβηκε στα Trafalgar Studios το 2013, και για το πρώτο του βιβλίο φωτογραφίας-ντοκιμαντέρ για την Κύπρο με τίτλο «The Last Dividing Line».

Όπως συχνά λέει ο Φίλιπς όλα είναι αφηγήσεις, και ότι αυτό είναι το μυστικό πίσω από οτιδήποτε δημιουργικό. «Ένα θεατρικό έργο, μια παράσταση, μια φωτογραφία, μια σειρά από φωτογραφίες [...] μπορεί τα εργαλεία να είναι διαφορετικά αλλά η ώθηση είναι η ίδια. Εάν γράφεις ένα θεατρικό έργο, τότε η ιστορία μπορεί να ζυμωθεί μετά από πολλούς μήνες. Στον δρόμο; Για τη λήψη μιας φωτογραφίας πρέπει να τη δεις οπτικά και στιγμιαία. Τα εργαλεία για κάθε ξεχωριστή τέχνη θα είναι διαφορετικά, αλλά πάντα θα προσπαθείς να απαντήσεις κάτι

Cyprus: Elements: Fire, Earth, Air, Water παρουσιάζει με έναν πολύ ενδιαφέροντα τρόπο την Κύπρο που αφουγκράστηκε ο καλλιτέχνης, συνδέοντας τις εικόνες με τα τέσσερα στοιχεία της φύσης, τα συστατικά της γένεσής της γης μα και της ίδιας της ανθρώπινης ζωής.

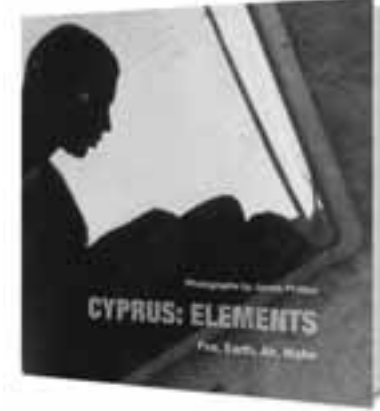
απλό: Τι είναι αυτό μπροστά σου και γιατί έχει σημασία;».

Το «Cyprus: Elements: Fire, Earth, Air, Water» παρουσιάζει με έναν πολύ ενδιαφέροντα τρόπο την Κύπρο που αφουγκράστηκε ο καλλιτέχνης, συνδέοντας τις εικόνες με τα τέσσερα στοιχεία της φύσης, τα συστατικά της γένεσής της γης μα και της ίδιας της ανθρώπινης ζωής. Αρχαίος τόπος η Κύπρος, η Χαλκοέσσα νήσος, το όνομά της είναι δεμένο με τη φωτιά, με τη γη, τον αέρα και το νερό και όπως λέει ο Φίλιπς «δίνω μία σφαιρική εικόνα της Κύπρου μέσα από τέσσερα στοιχεία, με τη διαίρεση να είναι σκόπιμη. Είναι αδύνατο να πεις την πλήρη ιστορία για οτιδήποτε

τε». Οι ενότιες του βιβλίου, ομολογεί ο φωτογράφος, είναι περισσότερο οδηγίες για τον εαυτό του παρά στιδήποτε άλλο. «Φωτιά, για τις κληρονομίες του παρελθόντος που εξακολουθούν να υπάρχουν σε ένα νησί κατεχόμενο από πριν γεννηθώ. Γη, για τη σύνδεση με το κάθε τι γήινο εδώ. Αέρας, για το πνεύμα εκείνο που έχουν αρκετοί από τους εξαιρετικούς ανθρώπους που έχω γνωρίσει και τη θρησκεία και την ψυχή του τόπου. Και το νερό για το νησί ως νησί, ως μέρος που συνδέεται με τη θάλασσα και τον κόσμο, και μια χώρα με τόσο σημαντική διασπορά».

Ο Φίλιπς τονίζει ότι η φωτογραφισ-ντοκιμαντέρ είναι απλώς

ένας άλλος τύπος αφήγησης για αυτόν, αλλά και μια δικαιολογία για να ανακαλύψει και να μοιραστεί γνώσεις: «Ένωσα τόσο παθιασμένος με μερικές από τις ιστορίες που είχα μάθει που ήθελα να δω αν ήταν δυνατόν να δώσω μια ποιητική αίσθηση για ένα μέρος σε ένα βιβλίο σαν αυτό. [...] Μερικές φορές είναι χρήσιμο να βλέπεις κάτι με διαφορετικό τρόπο. Πολλά από τα βιβλία φωτογραφιών που μου έδειξαν άνθρωποι της Κύπρου συχνά ήταν γεμάτα από κορεσμένα χρώματα και υπέροχα ηλιοβασιλέματα: μια έκδοση του νησιού για τους τουρίστες. Και φαινόταν ότι υπάρχει κάτι πολύ πιο συναρπαστικό εδώ».

Ο Φίλιπς τονίζει ότι η **φωτογράφιση-ντοκιμαντέρ** είναι απλώς ένας άλλος τύπος αφήγησης για αυτόν, αλλά και μια δικαιολογία για να ανακαλύψει και να μοιραστεί γνώσεις.

Όσο για την επιλογή των φωτογραφιών ο Φίλιπς λέει ότι ήταν μια δύσκολη διαδικασία «Από τις χιλιάδες που τράβηξα, μόνο γύρω στις εκατό πενήντα έχουν συμπεριληφθεί. Απλά προσπαθείς να πεις μια ιστορία», τονίζοντας για ακόμη μια φορά την αφηγηματική διάσταση που δίνει στη φωτογραφία γενικά, αλλά και στο βιβλίο του.

Το βιβλίο «Cyprus: Elements: Fire, Earth, Air, Water», (έκδοση Άλφα Δημοιοργική, Λευκωσία) διατίθεται στο Amazon Kindle σαν ebook και σε έντυπη μορφή στο Σολώνειον Κέντρο Βιβλίου στη Λευκωσία και στο βιβλιοπωλείο Κυριάκου στη Λεμεσό (απέναντι από τα δικαστήρια).

Ποιος είναι

Ο **Τζέιμς Φίλιπς** είναι Βρετανός θεατρικός συγγραφέας, σκηνοθέτης και φωτογράφος. Το πρώτο έργο του, «The Rubenstein Kiss», κέρδισε το βραβείο John Whiting (2006) και το βραβείο TMA για το καλύτερο θεατρικό έργο. Έλαβε το εθνικό Βραβείο Τέχνης για την πρώτη επαγγελματική του παραγωγή, «Observe the Sons of Ulster Marching Towards the Somme» του Frank McGuinness» στο Pleasance του Λονδίνου. Το έργο του «Flood», σε τέσσερα μέρη, ήταν στο επίκεντρο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας του Ηνωμένου Βασιλείου το 2017. Το «Flood» ψηφίστηκε από τους Guardian Newspaper Readers ως μία από τις 10 κορυφαίες εκπομπές του Η.Β. για το 2017, το Hull'17 κέρδισε το βραβείο The Stage's Producer of the Year και το BBC 2 Drama κέρδισε ένα βραβείο RTS. Νυμφευμένος με την Κύπρια ηθοποιό Daphne Alexander, η Κύπρος είναι για τον Φίλιπς ένα οικείο μέρος, το οποίο και έχει αποτελέσει έμπνευση για έργα του σε δυο-τρεις περιπτώσεις; έγραψε ένα έργο για τους πρόσφυγες της Κύπρου που ανέβηκε στα Trafalgar Studios το 2013, και δημοσίευσε τον ίδιο χρόνο, επίσης, το πρώτο του βιβλίο φωτογραφίας-ντοκιμαντέρ για την Κύπρο με τίτλο The Last Dividing Line.

DEE JAY 93.5 RADIO

Breakfast

ΜΕ ΤΟΝ ANTHONY 642 ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 06:00-10:00

epic

Great network. Great value.

LISTEN LIVE
www.mydeejay.com.cy

ΠΑΜΕ ΓΗΠΕΔΟ

Σάββας Κοσιάρης

opap bet

ΣΑΒΒΑΤΟ & ΚΥΡΙΑΚΗ 15:00

Αναθύουν οι Χρίστος Ζαβός, Πανίκος Κωνσταντίνου και Γιώργος Σαββίδης

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Listen Live Radio Live

24sports.com.cy

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΔΙΟΝΥΣΗ Π. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

Η τριπλή σύνοδος του Κέπλερ

Πολλοί ίσως να έχετε ακούσει για την πλησιέστερη (όπως φαίνεται από τη Γη) σύνοδο των πλανητών Δία και Κρόνου που πρόκειται να συμβεί στις 21 Δεκεμβρίου, ανήμερα δηλαδή στο χειμερινό ηλιοστάσιο. Η φετινή προσέγγιση θα φέρει τους δύο πλανήτες τόσο κοντά τον ένα στον άλλο (0,1 της μοίρας) ώστε να φαίνονται σαν ένα λαμπερό αστέρι.

Τέτοια φαινόμενα είναι φυσικά αρκετά ενδιαφέροντα, αν μη τι άλλο γιατί μας δίνουν την ευκαιρία να σηκώσουμε (έστω και για λίγο) το κεφάλι μας προς τον ουρανό. Επειδή όμως η περιγραφή του φετινού φαινομένου είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη στο Διαδίκτυο, δεν πρόκειται να ασχοληθούμε με μια ακόμη παρόμοια περιγραφή. Αντίθετα, εδώ θα αναφέρουμε ένα πολύ πιο ενδιαφέρον και σπανιότερο φαινόμενο, μια τριπλή σύνοδο των πλανητών Δία και Κρόνου, που οδήγησε τον περίφημο αστρονόμο του 17ου αιώνα Γιόχαν Κέπλερ στο συμπέρασμα ως προς το τι θα μπορούσε να ήταν το Αστρο της Βηθλεέμ.

Σε μια ενδιαφέρουσα μελέτη που δημοσιεύθηκε στο Journal of the Royal Astronomical Society of Canada τον Δεκέμβριο του 1937, ο κληρικός W. Burke Gaffney περιέγραψε εκτενέστατα τις παρατηρήσεις που έκανε ο Κέπλερ για το Αστρο της Βηθλεέμ σε μια πραγματεία που δημοσιεύθηκε το 1614 στη Φρανκφούρτη και στην οποία προσδιόριζε το έτος 7 π.Χ. ως τον χρόνο γέννησης του Χριστού με βάση μια τριπλή σύνοδο του Δία και του Κρόνου εκείνη τη χρονιά. Ας εξηγηθούμε, όμως, καλύτερα.

Στο Πλανητάριο μπορούμε εύκολα να παρακολουθήσουμε τις τροχιές των πλανητών γύρω από τον Ήλιο που φαίνονται να κινούνται κανονικά από τη Δύση προς την Ανατολή. Οι πλανήτες που βρίσκονται πλησιέστερα στον Ήλιο φαίνονται να κινούνται ταχύτερα, ενώ οι πιο απομακρυσμένοι κινούνται πιο αργά. Έτσι, ο ένας από τους πλανήτες

Μια τριπλή σύνοδος των πλανητών Δία και Κρόνου το 7 π.Χ. οδήγησε τον περίφημο αστρονόμο του 17ου αιώνα Γιόχαν Κέπλερ στο συμπέρασμα ως προς το τι θα μπορούσε να ήταν το Αστρο της Βηθλεέμ.

είναι δυνατόν να φθάσει και να προσπεράσει κάποιον άλλον. Το προσπέρασμα αυτό το λέμε σύνοδο των δύο πλανητών. Δεν είναι μάλιστα καθόλου παράξενο το να δει κανείς έναν πλανήτη να σταματά την κανονική του πορεία και να οπισθοδρομεί προς τη Δύση.

Σήμερα, φυσικά, γνωρίζουμε ότι οι πλανήτες στην πραγματικότητα δεν αλλάζουν ποτέ κατεύθυνση. Το τι συμβαίνει είναι ότι καθώς η Γη περιφέρεται στην τροχιά της γύρω από τον Ήλιο, έρχεται πολλές φορές στη θέση να προσπεράσει έναν από τους εξωτερικούς πλανήτες και τότε ο πλανήτης αυτός φαίνεται να κινείται προς τα πίσω, όπως όταν ένα αυτοκίνητο προσπερνάει κάποιο άλλο.

Την άνοιξη του 7 π.Χ. η κίνηση του Δία ήταν πιο γρήγορη από του Κρόνου, γιατί ο Δίας είναι πλησιέστερα στον Ήλιο από τον Κρόνο. Με αυτή την ταχύτητα ο Δίας και ο Κρόνος έρχονται σε σύνοδο (προσπερνάει, δηλαδή, ο ένας τον άλλο) μία φορά κάθε 19,6 χρόνια περίπου. Μια τέτοια σύνοδος έγινε στις 22 Μαΐου. Τον Ιούνιο οι δύο

πλανήτες άρχισαν να ελαττώνουν την ταχύτητά τους και άρχισαν να κινούνται προς τα πίσω. Σήμερα γνωρίζουμε ότι η Γη μας είχε αρχίσει να προσπερνάει τον Δία και τον Κρόνο, και γι' αυτό οι δύο αυτοί πλανήτες φαίνονταν να κινούνται προς τα πίσω, αφού η Γη τους προσπερνούσε. Επειδή ο Δίας είναι πλησιέστερα στη Γη, αυτός ήταν που φαινόταν να κινείται προς τα πίσω με μεγαλύτερη ταχύτητα απ' ό,τι ο Κρόνος. Έτσι οι δύο πλανήτες ήλθαν και πάλι σε σύνοδο στις 8 Οκτωβρίου.

Μετά η Γη συνέχισε τον δρόμο της και οι πλανήτες άρχισαν να ελαττώνουν και πάλι την ταχύτητά τους, ενώ αργότερα ξανάρχισαν και πάλι την κανονική τους κίνηση προς την Ανατολή. Έτσι ξαναπέρασαν ο ένας τον άλλον και πάλι στις 2 Δεκεμβρίου. Κάτι που κανονικά συμβαίνει μία φορά κάθε 20 χρόνια είχε συμβεί τρεις φορές σε λιγότερο από ένα χρόνο. Κι όμως, ο περισσότερος κόσμος ούτε καν το παρατήρησε. Σύμφωνα λοιπόν με τον Κέπλερ, το φαινόμενο αυτό ήταν που έκανε τους Μάγους να ξεκινήσουν το ταξίδι τους προς τη

Βηθλεέμ. Θα μπορούσε, άραγε, ένα τέτοιο φαινόμενο να ήταν όντως το Αστρο των Χριστουγεννίων, όπως υποστήριζε ο Κέπλερ;

Κατά τη γνώμη μου μάλλον όχι, γιατί οι πλανήτες δεν σταματούν ποτέ την κίνησή τους. Και τέτοιου είδους συμπεριφορά συμβαίνει αρκετά συχνά, αφού, για παράδειγμα, τα τελευταία 200 χρόνια είχαμε τρεις παρόμοιες τριπλές συνόδους: το 1821, το 1940-1941 και το 1981 (ενώ η επόμενη τριπλή σύνοδος θα συμβεί σε 218 χρόνια, το 2238-2239). Αυτού του είδους οι τριπλές συνόδους, δηλαδή, δεν είναι ούτε σπάνιες ούτε μπορούν να επιρρέασουν οποιαδήποτε γεγονότα πάνω στη Γη ή οπουδήποτε αλλού. Είναι απλά, και σήμερα εύκολα επεξηγήσιμα φαινόμενα, που φαίνονται ότι συμβαίνουν απλώς γιατί εμείς τα παρατηρούμε από το κινούμενο διαστημόπλοιο μας που ονομάζουμε Γη, ταξιδιάρτες κι εμείς στο αέναο ταξίδι της γύρω από τον Ήλιο.

Ο κ. Διονύσης Π. Σιμόπουλος είναι επίτιμος διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου.

ΑΡΘΡΟ

Του ΧΑΡΗ ΦΕΡΑΙΟΥ

Τα Χριστούγεννα ως γεγονός «αλήθειας»

Οτι μοναδικό έχει κομίζει ο Μέγας Αλέξανδρος στην Ιστορία δεν είναι μία, έστω λιγυγίδης σε μέγεθος, αυτοκρατορία. Ούτε το γεγονός ότι αυτό το μέγα έργο το πέτυχε ένας νεαρός Μακεδόνας στα 20 χρόνια του. Και ούτε πως αυτό έγινε μέσα σε μόνο οκτώμισι χρόνια, σε μια θυελλώδη, μυθική σχεδόν, πορεία (18.000 χιλιόμετρων) του Αλεξάνδρου, με έναν ολιγάριθμο συγκριτικά στρατό Ελλήνων. Και είναι αμφίβολο ακόμα αν αυτό που δημιούργησε εκείνος ο ασυγκράτητος νεαρός ήταν πράγματι μια αυτοκρατορία.

Αν τον παρακολουθήσει κανείς σ' αυτή την απίστευτη εκστρατεία, διαπιστώνει ότι πορεύτηκε σε εκτάσεις ακανείς, εγκαθιστώντας εκεί όξι φρουρές (όπως οι Ρωμαίοι για παράδειγμα), αλλά ιδρύοντας «Ελληνίδες πόλεις» πλήθους. Και τονίζω, όχι απλώς πόλεις, αλλά πόλεις κατ' εξοχήν «Ελληνίδες»! Δηλαδή πόλεις με αγορά, χώρο όπου οι πολίτες αθλούνταν στην άσκηση του πολιτικού βίου (το «κοινωνείν»), και επίσης θέατρο, όπου οι πολίτες αθλούνταν στη μεταφυσική αναζήτηση (της αλήθειας). Τούτο σημαίνει ότι ο Αλέξανδρος δεν απέβλεπε (φαινόμενο μοναδικό στην Ιστορία) στην εξάπλωση μιας εξουσίας, αλλά στη διάδοση ενός «τρόπου» του βίου, ενός δηλαδή πολιτισμού!...

Και ποιο ήταν αυτό το ιδιοпрόσωπο που σηματοδοτούσε τον χαρακτήρα αυτού του πολιτισμού; Η Ελληνίδα πόλη, όπου, και για πρώτη φορά στην ιστορία του ανθρώπου, είχε γεννηθεί η ανάγκη, κατά

«Η προσκύνηση των ποιμένων» είναι ελαιογραφία του ζωγράφου Δομήνικου Θεοτοκόπουλου (1612-1614).

τον Γιανναρά, να «επαληθεύεται η γνώση». Άλλως να αληθεύει ο βίος! Η ανάγκη δηλαδή του «κατ' αλήθειαν ζην». Καινοφανές δηλ. πρώτο. Καινοφανές δε δεύτερο: Ότι το «αληθεύειν» αναζητείται στην κοινωνία της πόλης. Εκεί δηλαδή στην αγορά ως κοινό δε άθλημα. Όπως το είχε διατυπώσει ο Ηρόκλητος: «...καθ' ό,τι αν κοινωνώσωμεν, αληθεύομεν, α δε αν ιδιώσωμεν, ψευδόμεθα».

Ο μύθος δηλοί ότι ο Αλέξανδρος δεν είναι μιαν κοσμοκρατορία, έστω απέραντη, η οποία και

έχνησε τρεις αιώνες (334-30 π.Χ.), που δημιούργησε. Παρήγαγε ένα «πολιτισμικό γεγονός» δεκαοκτώ σχεδόν αιώνων (334 π.Χ.-1453 μ.Χ.). Κατά τούτο: Τον ελληνικό τρόπο αναζήτησης της αλήθειας ο Αλέξανδρος δεν τον άφησε να ζει εγκλωβισμένος μόνο στις δυο ακτές του Αιγαίου. Με τις Ελληνίδες πόλεις του, τον διέσπειρε ως τα πέρατα του κόσμου.

Αυτός, λοιπόν, ο «ελληνικός τρόπος», ως φιλοσοφική αναζήτηση της αλήθειας ή του αληθούς, αν προτιμάτε, εντούτοις, πάντα συναντούσε, ως «μέσοστοιχον του φραγμού», ένα αδιέξοδο. Το εξής φιλοσοφικό ερώτημα: Ο Θεός είναι μεν άχρονος! Μπορεί βέβαια να επεμβαίνει στα του κόσμου, και ως ο κόσμος ευρίσκεται «εν χρόνω». Μπορεί όμως ο Θεός να επεμβαίνει στην ίδια την ουσία του, αφού εκείνος είναι άχρονος; Και πώς μπορεί να επεμβαίνει στην άχρονη ουσία του, ώστε να τεθεί ο ίδιος εν χρόνω; Και πώς ακόμα ο αδιάστατος μπορεί να γίνει περατός, αποκτώντας δηλαδή διαστάσεις; Για την αρχαία ελληνική φιλοσοφία αυτό ήταν βέβαια αδιανόητο!

Την απάντηση στο ελληνικό εκείνο «αδιέξοδο» την έδωσε όχι με φιλοσοφικό λόγο, με μεταφυσικό τρόπο, ένα γεγονός που συνέβη στη Βηθλεέμ της Ιουδαίας, 323 μετά τον θάνατο (στα 33 χρόνια του) του Αλεξάνδρου. Και την ερμηνεία εκείνου του γεγονότος την έδωσε 33 πάλι χρόνια μετά τη Βηθλεέμ, ο ίδιος ο «πρωταγωνιστής του», όταν, λίγο πριν από το «τέλος», σε σχετική ερώτηση μαθητών του

ο Χριστός απάντησε: «Εγώ ειμί η αλήθεια»! Και αυτό σήμαινε πως το «πολιτισμικό γεγονός» δεκαοκτώ σχεδόν αιώνων (334 π.Χ.-1453 μ.Χ.) εκεί ανάμεσά τους ως άνθρωπος αποδεικνύει ότι αυτός ο άχρονος και αδιάστατος Θεός, μπορεί όντως να επεμβαίνει στην ουσία του, ώστε να υποστασιάζεται ως πεπερασμένος εν χρόνω. Δηλαδή να ενανθρωπίζεται! Και το γεγονός αυτό είναι που αποτελεί την ίδια την «αλήθεια». Την αλήθεια της θείας ενανθρώπισης... Άλλως αυτή την αλήθεια των Χριστουγεννίων!

Αυτό το άγγελμα του Χριστού το «άκουσε» η ελληνική φιλοσοφία, στις Ελληνίδες εκείνες πόλεις, που, ως άλλος «παιδαγωγός εις Χριστόν», ίδρυσε ο Αλέξανδρος! Και τότε «είδε» ότι αιτιώδης αρχή της ύπαρξης είναι πια ένα ελεύθερο από οποιαδήποτε αναγκαιότητα φύσης η ουσίας Πρόσωπο. Και έχει άρα την ελευθερία να υποστασιάζει και το Είναι του, και μάλιστα σε τριάδα Προσώπων! Έτσι και ο Θεός αποτελεί ο ίδιος κοινωνία προσώπων, όπως το διατύπωσαν οι (φιλόσοφοι) Καππαδόκες Πατέρες, με την τριαδική θεολογία τους! Νέος δηλαδή τρόπος, και του «αληθεύειν» και του «κοινωνείν». Από το σημείο εκείνο και πέρα ο χριστιανισμός ήταν ελληνική υπόθεση, ως βυζαντινή ορθοδοξία.

Είναι δε μ' αυτή την έννοια (της θείας ενανθρώπισης) που για τον ελληνικό κόσμο, τα Χριστούγεννα είναι «γεγονός αλήθειας».

Ο κ. Χάρης Φεραίος είναι διδάκτωρ του ΕΜΠ.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΣΠΥΡΟ ΓΟΥΛΑ

Ο Σπύρος Γούλας γεννήθηκε το 1991 στην Αθήνα. Σπούδασε στο Τμήμα Μηχανικών Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Πληροφορικής στο Πανεπιστήμιο Πατρών και εργάζεται ως προγραμματιστής. «Τα περσινά τους βάζουν για καλά» είναι η πρώτη του ποιητική συλλογή και κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πόλις.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Την «Τριλογία της Νέας Υόρκης» του Πολ Οστερ και την τελευταία ποιητική συλλογή του Γιάννη Δούκα «Η Θήβα Μέμφις».

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Ο Χένρι από τη «Μυστική ιστορία» της Ντόνα Ταρτ, γιατί προσπάθησε να λύσει το πρόβλημα του αυτοεγκλωβισμού και της ατελέσφορης θεωρίας.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς ή/και ποιητές καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες;

Τον Γιάννη Στίγκα, τον Τσαρλς Μπουκόφσκι, τον Ερνεστ Χέμινγκουεϊ, την Τζένη Μαστοράκη και τον Αργύρη Χιόνη.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Πως ο Πύργος της Βαβέλ οικοδο-

μήθηκε 340 χρόνια μετά τον Κατακλυσμό.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Οχι ιδιαίτερως πρόσφατα, αλλά το «Για ποιον χτυπάει η καρδιά».

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
«Οι αρετές του πολέμου» του Στίβεν Πρέσφιλντ.

Ενα σχόλιο για τον τίτλο της πρώτης σας ποιητικής συλλογής;
Η στασιμότητα σκοτώνει.

Τι είναι αυτό που συνδέει, αν συνδέει, τα ποιήματα της συλλογής; Θα θέλατε να είστε και γιατί;
Μπαίνω στον πειρασμό να αποντήσω «εγώ!». Η πραγματικότητα είναι πως προσπάθησα να παρουσιάσω ένα σύγχρονο δείγμα γραφής. Με προβληματίζει ιδιαίτερα το τι σημαίνει «σύγχρονη ποίηση» και ποιοι τη διαβάζουν. Με αυτή τη συλλογή ήθελα να καταθέσω μια δική μου πρόταση.

Θα θέλαμε έναν συνοπτικό ερμηνευτικό σχολιασμό του ποιήματος «Chinese Jesus».

Σε ένα σημείο της Βίβλου ο Ιησούς αναφέρει πως θα Του ήταν πολύ εύκολο να επιβάλει την πίστη στο πρόσωπό Του κάνοντας ένα νεύμα ώστε να ανοίξουν οι ουρανοί και όλοι οι άγγελοι να κατέβουν σαλπίζοντας. Αυτό σίγουρα δεν θα άφηνε καμία αμφιβολία περί της θεϊκής Του φύσης. Εκείνη την εποχή η αγάπη για τον εαυτό μου ήταν περισσότερο ζήτημα καλής θέλησης και λιγότερο προφανούς επιλογής, οπότε αναρωτήθηκα εάν θα ήταν δυνατό να παρακάμψω τις ευγενείες και με ένα στεφάνι να μου αποδείξω μια φύση άξια αγάπης, επιβάλλοντας την πίστη μου σε εμένα, παρά ζητώντας τη ευγενικά. Προφανώς δεν έχω καμία τέτοια ιδιότητα, ήμουν ένας «κινεζικός» Ιησούς, ένα κακέκτυπο χαμηλής ποιότητας, ανίκανο για το θαύμα του πολλαπλασιασμού των άρτων, οπότε έμεινα με το μόνο θαύμα που φαίνεται να κάνουν σήμερα οι ει-κόνες, το δάκρυ.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Μελέτες, δοκίμια, βιογραφίες

1 «Το δώρο 2»
του Στέφανου Ξενάκη
(Key Books)

2 «Η ευγενής τέχνη του να τα γράφεις όλα στα...!»
του Μαρκ Μάνσον
(Εσοπτρον)

3 «Κίνητρο»
του Ντάνιελ Πινκ
(Key Books)

4 «Σκέψου σαν μοναχός»
του Τζέι Σέτι
(Ψυχογιός)

5 «Η δύναμη του τώρα»
του Εκχαρτ Τόλε
(Δυναμική της Επιτυχίας)

Αυτή την εβδομάδα

Λογοτεχνία

1 «Θα γίνω σκιά σου»
της Αγγελικής Νικολούλη
(Καστανιώτη)

2 «Το σκιμένο τουλί»
της Ελενας Ακρίτα
(Διόπτρα)

3 «Θα μ' αγαπάς όταν δε θα σε θυμάμαι»
της Ρένας Κουβελιώτη
(Ianos)

4 «Η καλύτερη χειρότερη μέρα της ζωής σου»
του Αύγουστου Κορτώ
(Ποτάκη)

5 «Πείραμα μνήμης»
του Σεμπάστιαν Φίτζεκ
(Διόπτρα)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από τα βιβλιοπωλεία Ianos (Αθήνα, Θεσσαλονίκη)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΚΑΣΣΕΛ Παρεμβάσεις

Στο κλασικό αέτωμα του Kassel Fridericianum, ενός από τα πρώτα δημόσια μουσεία της Ευρώπης, ένα εφήμερης διάρκειας γλυπτό φιλοξενείται ανάμεσα στις μορφές «θεότιπτες» του Διαφωτισμού. Το κτίριο χρονολογείται από τη δεκαετία του 1770 και κοσμεύεται από ολόσωμα γλυπτά στη στέψη του. Ανάμεσα σε αυτά μπορεί κανείς να δει το πράσινο γλυπτό της Αλεξάντρα Μπίρκεν, που, ως σκόλιο, θρυμματίζει την κλασικιστική ακαμψία και προτείνει ένα πιο ευλύγιστο βλέμμα.

ΕΥΡΟΠΕΑΝΑ Οικογενειακή ζωή

Στην πλατφόρμα για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό (europeana.eu) βλέπουμε τη νέα ψηφιακή έκθεση αφιερωμένη στην οικογενειακή ζωή και στις πολλαπλές εκδοχές της. Η έκθεση, που είναι κυρίως φωτογραφική, επικεντρώνεται στον 20ό αιώνα και εστιάζει στις κοινωνικές αλλαγές που διεύρυναν την έννοια της οικογένειας στον δυτικό κόσμο. Η έκθεση χαρακτηρίζει τον περασμένο αιώνα ως αιώνα των αλλαγών και παρουσιάζει το υλικό σε συνάρτηση με τα μεγάλα διεθνή γεγονότα.

ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ Ενέργεια στην πόλη

Αυτό είναι το νέο εργοστάσιο μετατροπής των απορριμμάτων σε ενέργεια στην Κοπεγχάγη. Το αρχιτεκτονικό γραφείο BIG μετέτρεψε μια παλαιά μονάδα σε πρότυπο εργοστάσιο, που συμπλέει πλέον με την κοινωνική ζωή της πόλης. Το εργοστάσιο, γνωστό διεθνώς ως Apager Resource Center, είναι πρωτοποριακό καθώς η μεγάλη επικλινή στέγη του έχει μετατραπεί σε χιονοδρομική πίστα. Έτσι, το εργοστάσιο γίνεται ένα κέντρο αναψυχής, άθλησης και κοινωνικής ζωής.

ΛΟΝΔΙΝΟ Ο Μονέ στο Αρζαντέιγ

Το χιονισμένο τοπίο μάς δείχνει το προάστιο του Αρζαντέιγ, προαστίου στα βορειοδυτικά του Παρισιού. Εκεί έζησε ο σπουδαίος Γάλλος ζωγράφος Κλοντ Μονέ από το 1871 έως το 1877. Ο πίνακας αυτός, «Σκηνή με κίονι στο Αρζαντέιγ» (1875), επιλέχθηκε ως έργο του μήνα από την Εθνική Πινακοθήκη του Λονδίνου, που, κατά το συνήθιο πολλών μουσείων, παρουσιάζει σταδιακά τη συλλογή της. Ο Κλοντ Μονέ ζωγράφησε το Αρζαντέιγ σε 200 έργα.

ΜΑΔΡΙΤΗ Στο Πράδο

Η πρώτη έκθεση στο Μουσείο Πράδο μετά την επαναλειτουργία του είναι αυτή που εστιάζει στις γυναικείες, στην ιδεολογία και στις εικαστικές τέχνες κατά τους τελευταίους αιώνες. Αποτελεί πηγή περηφάνιας για το Πράδο, καθώς παρουσιάζει πλήθος έργων από Ισπανούς καλλιτέχνες, κυρίως, τα οποία στην πλειονότητά τους ήταν αθέατα στο κοινό. Είναι μια πολιτικής εμπνεύσεως έκθεση, που δείχνει έργα σπουδαίων ζωγράφων, οι οποίοι τώρα επανεκτιμώνται.

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Τα Χριστούγεννα που μας ενώνουν

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Το πατινάζ στο Σέντραλ Παρκ ήταν ίσως ένας τρόπος να απολαύσει κανείς τη «μοντέρνα» ζωή κατά τη δεκαετία του 1870, αλλά χωρίς αμφιβολία ήταν και ένας τρόπος να δηλώσει παρών στη χαρά της καθημερινότητας. Αυτές οι σκηνές διασκέδαζαν πολύ τους ανθρώπους του 19ου αιώνα, όταν γεννήθηκε η αντίληψη που έχουμε σήμερα για τη γιορτινή περίοδο των Χριστουγέννων. Όσα περιμένει ο σύγχρονος άνθρωπος την περίοδο των εορτών (κατάνυξη, καταναλωτισμός, ευωχία, δώρα,

τραπεζώματα, συναντήσεις) είναι η προέκταση του θριάμβου της νέας κοινωνίας στη μεταναπολεόντεια Ευρώπη. Τα πράγματα εξελίσσονται μετά την πυκνώση των δικτύων (ιδίως μετά την επέκταση του σιδηροδρόμου και τα δρομολόγια των ατμοπλοίων) και μαζί διαχύθηκε μια καθολική, ομογενοποιημένη προσδοκία για το πώς πρέπει να είναι τα Χριστούγεννα. Εικόνες σαν αυτή με το πατινάζ στη Νέα Υόρκη από το τελευταίο τέταρτο του αιώνα της προόδου (του 19ου αιώνα) έλκουν την καταγωγή από μια πλη-

θώρα βιωμάτων στην ηπειρωτική Ευρώπη. Εύκολα γεννιέται ο συνειρμός από αντίστοιχες εικόνες στις Κάτω Χώρες του 17ου αιώνα, όταν η πρώτη πραγματικά «μοντέρνα» κοινωνία (μια τότε επιτυχημένης παγκοσμιοποίησης) απολάμβανε τις παγοδρομίες ως μέρος μιας απλά αναγκαίας κοινωνικότητας. Οι ιδιαίτερα δριμύεις χειμώνες του 16ου και 17ου αιώνα είχαν επινεύσει πάμπολλα χειμερινά τοπία στην Ολλανδία και είχαν συνδυαστεί με νέες ερμηνείες της υποδοχής των παραδόσεων στον νέο τρόπο αστι-

κής ζωής. Είναι εντυπωσιακό πόσο τα πλήρως αποϊεροποιημένα Χριστούγεννα της κατανάλωσης έλκουν την καταγωγή από παγανιστικούς μύθους και χριστιανικές παραδόσεις, αλεσμένες σε μια συναίρεση με δυσδιάκριτα πλέον συστατικά. Τα Χριστούγεννα ωστόσο που επινόησε ο 19ος αιώνας του ανερχόμενου υλισμού αλλά και της διάδοσης μιας νέας πνευματικότητας (μέσω της καταπολέμησης του αναλφαριθμητισμού) επιζούν έως σήμερα, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, και ορίζουν τη σκέψη μας, όσο

και αν επιμένουμε ότι καλπάζουμε σε άλλη εποχή. Αυτό ισχύει, αλλά η ανάγκη για έμμεση επαφή με ένα ανορθολογικό σύστημα αξιών και μια κλίμακα ήθους επιμένει. Τα Χριστούγεννα δεν θα ήταν «Χριστούγεννα» χωρίς τη διάχυσή τους μέσα από κοινώς αντιληπτά και ευρέως επιθυμητά σύμβολα. Η μουσική, οι γεύσεις, οι αφηγήσεις που έχουν κεντηθεί μετουσιωμένες σε παραμύθια, κινηματογραφικές ταινίες και μιούζικαλ, συναιρούνται σε ένα θρίαμβο του δυτικού τρόπου ζωής και της αφομοιωτικής του ικανότητας.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Ο άνθρωπος που πέθανε δύο φορές

Ένα φθινοπωρινό απόγευμα του 1939, ο 21χρονος φοιτητής της φυσικής Ρίτσαρντ Φέινμαν έγινε δεκτός για τσάι στο σπίτι του κοσμήτορα του Πρίνστον. Ατίθασο Εβραίοπουλο, παιδί-θαύμα των αναφώνησε: «Σίγουρα, θα αστειεύεστε, κύριε Φέινμαν!».

Χρόνια αργότερα, ο μετέπειτα νομπελίστας εξέδωσε το χρονικό της ζωής του με αυτόν τον τίτλο: «Σίγουρα, θα αστειεύεστε, κύριε Φέινμαν!».

Ο Φέινμαν τιμήθηκε με το Νομπέλ Φυσικής για την ερευνητική δουλειά του στην κβαντοφυσική,

Τώρα όμως ξέρω, αγαπημένη μου γυναίκα, ότι είναι σωστό αυτό που καθυστέρησα τόσο να κάνω...

μελέτησε τη φύση του χρόνου πλάι στον μεγάλο Τζον Ουίλερ, ενώ στον πόλεμο συμμετείχε στο «πρόγραμμα Μανχάταν» για την κατασκευή της πρώτης ατομικής βόμβας.

Όσο καιρό εργαζόταν για τη βόμβα, η γυναίκα του, Αρλίν, νοσηλευόταν σε σανατόριο, άρρωστη με φυματίωση. Ο Φέινμαν την έβλεπε κάθε Σάββατοκυριακό. Οπως γράφει ο Άλαν Λάιτμαν στο βιβλίο του «A Sense of the Mysterious», την είχε παντρευτεί στα κρυφά, αψηφώντας τις αντιρρήσεις των γονιών του.

Ο Ρίτσαρντ Φέινμαν και η «γυναίκα της ζωής του» Αρλίν Γκρίνμπαουμ. Η αγάπη τους φαίνεται να νίκησε τον χρόνο.

Το καλοκαίρι του 1945 η Αρλίν πέθανε. Ο Φέινμαν βυθίστηκε σε κατάθλιψη. Έκανε άλλους δύο γάμους – ο τρίτος μόνο στέριωσε (έγινε και πατέρας δισ), κυρίως όμως αναλώθηκε σε ερωτικές περιπέτειες με τις συζύγους φίλων και συνεργατών του...

Το 1947, έκανε κάτι που απέκρυψε στην αυτοβιογραφία του: έγραψε επιστολή στην πεθαμένη Αρλίν. «Γλυκιά μου, σε αγαπώ», έγραφε εκεί. «Πέρασε τόσο πολύς καιρός από την τελευταία φορά που σου έγραψα – σχεδόν δύο χρόνια, ξέρω όμως ότι θα με καταλάβεις διότι ξέρεις πώς είμαι, πεισματάρης και ρεαλιστής, οπότε πίστευα πως δεν έχει κανένα νόημα να σου γράψω. Τώρα όμως ξέρω, αγαπημένη μου γυναίκα, ότι είναι σωστό αυτό που καθυστέρησα τόσο να κάνω... Θέλω να σου πω πως σε αγαπώ. Θέλω να σε αγα-

πώ. Θα σε αγαπώ πάντα. Δυσκολεύομαι να καταλάβω τι σημαίνει να σε αγαπώ τη στιγμή που είσαι νεκρή –ακόμα όμως θέλω να σε φροντίζω– και θέλω κι εσύ να με φροντίζεις και να νοιάζεσαι για μένα. Θέλω να έχω προβλήματα για να συζητάω μαζί σου... ΥΓ. Σε παρακαλώ, συγχώρεσέ μου που δεν σου ταχυδρόμησα αυτή την επιστολή – δεν γνωρίζω όμως τη διεύθυνσή σου».

Το 1988, ο 70χρονος πλέον Φέινμαν εισήχθη στο νοσοκομείο, στο τελευταίο στάδιο του καρκίνου. Τα τελευταία του λόγια: «Πόσο άσχημο να πεθαίνεις δύο φορές. Είναι τόσο πληκτικό».

Μετά τον θάνατό του, βρέθηκε καταχνιασμένη η επιστολή προς την Αρλίν. Ίσως αυτός που τη βρήκε να σχολίασε κλαίγοντας: «Σίγουρα, θα αστειεύεστε, κύριε Φέινμαν!».

Οι αθωνικοί θησαυροί στο Διαδίκτυο

Ολοκληρώθηκε η ψηφιοποίηση χιλιάδων χειμνίων και χειρογράφων που φυλάσσονται στις μονές του Αγίου Ορους

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Η ημέρα έχει χαράξει προ πολλού. Η φύση έχει ξυπνήσει με το πρώτο φως του ήλιου και το τραγούδι των πουλιών αντηχεί στους κοινοτικούς τοίχους και γεμίζει τον περιβάλλοντα χώρο του μοναστηριού. Στους διαδρόμους και στις αίθουσες της Μονής Ξενοφώντος, οι ψιθύροι των μοναχών και οι ήχοι της καθημερινής διακονίας σέρνονται από δωμάτιο σε δωμάτιο για να μπερδευτούν με τις ψαλμωδίες και να αρωματιστούν με τη μυρωδιά του θυμιάματος. Ξεχωρίζουν ένα ζευγάρι αποφασιστικά βήματα και μια αρμαθιά κλειδιά, που κροταλίζει δίνοντας τον ρυθμό του βηματισμού.

Ο πατέρας Ιερώνυμος κατευθύνεται προς το σκευοφυλάκιο της μονής. Αυτό το δρομολόγιο κάνει δύο φορές την ημέρα, για να «ξυπνήσει» από την αναστασία τους τα πολύτιμα χειμνία που φυλάσσονται εκεί και να τα παραδώσει στον σαρωτή

οποιών 7.000 φορητές εικόνες, βυζαντινές και μεταβυζαντινές, και 20.000 αντικείμενα μεταλλοτεχνίας, υφάσματα, κεντητά, νομίσματα, λαογραφικές συλλογές, γλυπτά, ψηφιδωτά, άμφια, λατρευτικά σκεύη, αρχιτεκτονικά σχέδια.

Κατεγράψαν, τέλος, 500 ώρες ηχητικού υλικού από λειτουργίες και ομιλίες. «Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών στο κομμάτι της διάσωσης, της έρευνας και της προβολής όλου του πολιτιστικού περιεχομένου είναι μια παλιά ανάγκη, από την οποία προέκυψε το έργο», τονίζει ο Κωνσταντίνος Πατσέας, υπεύθυνος σχεδιασμού και συντονιστής του έργου. «Ήταν πεποίθηση ότι η τεχνολογία μπορεί να βοηθήσει στη διάσωση και προβολή του χειμνολογικού πλούτου του Αγίου Ορους».

Στο έργο συμμετείχαν περισσότεροι από 200 επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων: βυζαντινοί αρχαιολόγοι, έμπειροι φιλόλογοι με ειδίκευση στην παλαιογραφία,

Βαρύτιμοι σταυροί ήταν ανάμεσα στα χειμνία που ψηφιοποιήθηκαν.

σμου και μάλιστα σε τέτοιο υψηλό επίπεδο αποδεικνύει ότι το Άγιον Όρος είναι δεκτικό στις τεχνολογίες και στις καινοτομίες».

Σε κάθε μοναστήρι δημιουργήθηκε μια ψηφιακή νησίδα, ένα εργαστήριο ψηφιοποίησης που διέθετε ειδικούς σαρωτές και ένα πλήρως εξοπλισμένο φωτογραφικό στούντιο, ενώ εγκαταστάθηκαν επίσης servers και ένα δίκτυο VPN απομακρυσμένης πρόσβασης, ώστε να μπορούν οι επιστήμονες που έκαναν την τεκμηρίωση και εργάζονταν εκτός Αγίου Ορους να έχουν πρόσβαση στο ψηφιοποιημένο υλικό.

«Προχωρήσαμε στην αναβάθμιση του τηλεπικοινωνιακού δικτύου που υπάρχει στο Άγιον Όρος, δηλαδή μπήκαν 4G δίκτυα, οπτικές ίνες, ώστε να συνδεθούν μεταξύ τους τα μοναστήρια και οι ψηφιακές νησίδες και να επικοινωνούν με το data center που στήθηκε στις Καρυές, όπου αποστέλλοταν το προς τεκμηρίωση υλικό», εξηγεί ο Γεώργιος Αθανασόπουλος, chief

στρατεύθηκαν ακόμα και μουλάρια για να μεταφερθούν οι servers και τα μηχανήματα στις απομακρυσμένες μονές), ενώ δυσκολίες παρουσιάστηκαν και λόγω αστάθειας στην παροχή ρεύματος (στήθηκαν γεννήτριες αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας για να συνεχίζονται απρόσκοπτα οι εργασίες της ψηφιοποίησης).

Τα χιλιάδες χειμνία που ψηφιοποιήθηκαν και τεκμηριώθηκαν, οι πληροφορίες και οι περιγραφές που τα συνοδεύουν, οι ώρες του ηχητικού υλικού συγκεντρώθηκαν και είναι στη διάθεση των πολιτών και των επιστημόνων του πλανήτη στη διαδικτυακή πύλη www.mountathos.org, σε πέντε γλώσσες – ελληνικά, αγγλικά, βουλγαρικά, ρωσικά και σερβικά. Είναι η πρώτη φορά που άνθρωποι από κάθε γωνιά του πλανήτη μπορούν να θαυμάσουν τον σπάνιο χειμνολογικό πλούτο της Αθωνικής Πολιτείας, αλλά και να περιηγηθούν σε αυτή μέσα από υπηρεσίες εικονικής περιήγησης. Επίσης, υπάρχουν

Οι Ιερές Μονές Σταυρονικήτα, Δοχειαρίου και Σιμωνόπετρας ήταν μεταξύ αυτών που συμμετείχαν στο έργο «Αθωνική Ψηφιακή Κιβωτός», που υλοποιήθηκε από τον όμιλο ΟΤΕ για λογαριασμό της Ιεράς Κοινότητας του Αγίου Ορους.

ή στον ψηφιακό φακό, πριν τα επιστρέψει στο ημίφως του σκευοφυλακίου. Εώς εκείνη τη στιγμή, η ψηφιακή απεικόνισή τους έχει ήδη πάρει τον δρόμο προς την αιωνιότητα.

Επί περίπου δυόμισι χρόνια, αυτό το τελετουργικό επαναλαμβάνονταν καθημερινά σε 12 μονές του Αγίου Ορους (Βατοπεδίου, Παντοκράτορος, Σταυρονικήτα, Καρακάλου, Αγίου Παύλου, Διονυσίου, Σιμωνόπετρας, Ξηροποτάμου, Ξενοφώντος, Δοχειαρίου, Ζωγράφου, Γρηγορίου), οι οποίες συμμετείχαν, μαζί με τη Νέα Σκήτη της Μονής Αγίου Παύλου και το Πρωτάτο, στο έργο «Αθωνική Ψηφιακή Κιβωτός», που υλοποιήθηκε από τον όμιλο ΟΤΕ για λογαριασμό της Ιεράς Κοινότητας του Αγίου Ορους. Στόχος του έργου ήταν η διάσωση, διαφύλαξη και προβολή του πολιτιστικού και χειμνολογικού πλούτου της Αθωνικής Πολιτείας, μέσω της ψηφιοποίησης και τεκμηρίωσης του ιστορικού αρχείου και των έργων τέχνης, καθώς και η διάθεσή τους στην παγκόσμια κοινότητα μέσω του Διαδικτύου.

Ψηφιοποιήθηκαν 4.300 χειρόγραφοι κώδικες, δηλαδή χειρόγραφα βιβλία που χρονολογούνται πριν από την εφεύρεση της τυπογραφίας, για τα οποία απαιτήθηκαν περίπου ένα εκατομμύριο ψηφιακές λήψεις.

Επίσης, περισσότερα από 1.500 παλαιύτα, της εποχής της τυπογραφίας και μετά, για τα οποία χρειάστηκαν περίπου 500.000 λήψεις, πάνω από 600.000 σελίδες εγγράφων από το βυζαντινό και μεταβυζαντινό αρχείο των μονών, ουσιαστικά γύρω στις 220.000 έγγραφα. Ψηφιοποιήθηκαν, επίσης, 27.000 χειμνία (για τα οποία έγιναν 57.000 ψηφιακές λήψεις), μεταξύ των

Στόχος του έργου, η διάσωση, διαφύλαξη και παγκόσμια προβολή του πολιτιστικού πλούτου της Αθωνικής Πολιτείας.

φία, ιστορικοί ειδικευμένοι στο αγιορείτικο βυζαντινό και μεταβυζαντινό απόθεμα, θεολόγοι με ειδίκευση στη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, τεχνικοί πληροφορικής και δικτύων, προγραμματιστές.

Πολύτιμη υπήρξε και η συνεργασία των μοναχών, που στήριξαν με θερμή το έργο. «Ανάμεσα στα υπόλοιπα διακονήματα, δηλαδή τις αναθέσεις καθηκόντων που γίνονται κάθε χρόνο σε κάποιον πατέρα, για παράδειγμα αρχοντάρης, τραπεζοκόμος, δημιουργήθηκε ένα νέο διακονήμα, αυτό της ψηφιοποίησης. Ένας εντεταλμένος μοναχός καθημερινά ασχολούνταν με το θέμα της ψηφιοποίησης, τεκμηρίωσης και παρακολούθησης του έργου που γινόταν μέσα στο μοναστήρι», εξηγεί ο κ. Πατσέας.

«Οι περισσότεροι από αυτούς που ασχολήθηκαν θα μπορούσα να πω ότι είχαν μέσα τους το μικρόβιο της καινοτομίας, το οποίο δεν λείπει από το Άγιον Όρος. Και σήμερα, παρότι από τη φύση του είναι ένας συντηρητικός θεσμός, που επιθυμεί να συντηρήσει και να διαγωνίσει την παράδοση, ταυτόχρονα έχει το μικρόβιο της πρωτοπορίας, προς όφελος και πάλι της παράδοσης.

Η υιοθέτηση του ψηφιακού κό-

Επτά χιλιάδες βυζαντινές και μεταβυζαντινές εικόνες, όπως αυτή του Αγίου Γεωργίου (πάνω), και 4.300 χειρόγραφοι κώδικες είναι μεταξύ των χειμνίων που μπορεί κανείς να βρει στη διαδικτυακή πύλη www.mountathos.org. Κάτω, ο πατήρ Ιερώνυμος, βιβλιοθηκάριος της Ιεράς Μονής Ξενοφώντος.

Συμμετείχαν περισσότεροι από 200 επιστήμονες, ενώ πολύτιμη υπήρξε και η συνεργασία των μοναχών.

officer Λειτουργιών και Συστημάτων Πληροφορικής ομίλου ΟΤΕ. «Αν βέβαια δεν είχαμε τη στήριξη των μοναχών, το έργο δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί», τονίζει.

Ήταν βασική προϋπόθεση από την πλευρά των μοναχών η ψηφιοποίηση να γίνει εντός της Αθωνικής Πολιτείας, ώστε το πολύτιμο αλλά και εύθραυστο χειμνολογικό απόθεμα του Ορους να μην εκτεθεί σε κανέναν κίνδυνο. «Ο ψηφιακός κόσμος από μόνος του γεννάει μια ανασφάλεια για το πώς μπορεί να διαχειριστεί έναν τέτοιο χειμνολογικό πλούτο, που συνδέεται με θεμελιώδεις αρχές της πίστης αλλά και της θρησκευτικής παράδοσης αιώνων», ομολογεί ο κ. Πατσέας. «Ενώ από την πλευρά των μοναχών υπάρχει η τόλμη, η γενναιότητα και η πίστη ότι η τεχνολογία, αν αξιοποιηθεί σωστά, είναι εργαλείο προς τη σωστή κατεύθυνση, συνάμα ετίθεντο ερωτήματα όπως “θα το αξιοποιήσουν σωστά;”, “θα προστατευθούν, θα σεβαστούν την ιερότητα αυτές της ψηφιακής εικόνας που βγαίνει προς τα έξω;” Αυτές ήταν συχνές συζητήσεις που είχαμε με τους πατέρες».

Φυσικά, υπήρξαν αρκετά προβλήματα πρόσβασης, αλλά και μεταφοράς του τεχνολογικού υλικού (δεν ήταν λίγες οι φορές που επι-

δυνατότητα σύνθετης αναζήτησης χειμνίων, αλλά και εκπαιδευτικές εφαρμογές.

«Ο βασικός σκοπός και το κίνητρο ήταν η διάσωση και στη συνέχεια η σύνδεση των πολιτιστικών θησαυρών με την έρευνα και την εκπαίδευση. Αυτός επετεύχθη. Το υλικό που ψηφιοποιήθηκε είναι εύκολα προσβάσιμο από όλη την ερευνητική κοινότητα στον κόσμο. Είναι ένα εργαλείο. Επίσης, είναι ένα αντίδοτο απέναντι στη νεολαία, να προσεγγίσει την ορθόδοξη χριστιανική παράδοση μέσα από αυτές τις νέες μορφές επικοινωνίας που προσφέρει το Διαδίκτυο.

Αρα και η πνευματικότητα με αυτόν τον τρόπο διαδίδεται. Άνθρωποι από κάθε γωνιά της Γης μπορούν να γίνουν κοινωνοί της πνευματικότητας του Αγίου Ορους», σημειώνει ο κ. Πατσέας. Και καταλήγει: «Πρόκειται, επίσης, για ένα τεχνολογικό επίτευγμα. Για πρώτη φορά στην Ελλάδα ολοκληρώθηκε με επιτυχία ένα τέτοιο πρότζεκτ ψηφιοποίησης και διάθεσης πολιτιστικού περιεχομένου, υιοθετήθηκαν τεχνολογίες αιχμής και καταφέραμε μια σύζευξη τεχνολογίας και παράδοσης».

Όπως σημειώνει ο κ. Αθανασόπουλος, «το Άγιον Όρος έχει έναν πολιτιστικό θησαυρό που είναι αναπόσπαστο κομμάτι της Ιστορίας και της θρησκείας μας και δίνεται η δυνατότητα να το δουν, να το προσεγγίσουν, να το μελετήσουν άνθρωποι που ποτέ δεν θα είχαν την ευκαιρία να πάνε εκεί.

Το θεωρούμε μεγάλη τιμή και είναι από τα έργα για τα οποία είμαστε πολύ υπερήφανοι, γιατί συμβάλλει στην ανάδειξη του πολιτισμού και της Ιστορίας της χώρας μας».

1918-2020, σαν να μην πέρασε μια μέρα

Ποιες είναι οι διαφορές αλλά και οι εντυπωσιακές ομοιότητες του κορωνοϊού με την επιδημία γρίπης εκατό χρόνια πριν

**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΓΟΥΡΓΟΥΛΙΑΝΗΣ (επιμ.)**

**Γιατί φοβόμαστε τη γρίπη - Από την
εξάπλωση των λοιμώξεων στην παν-
δημία της γρίπης, η ιστορία επανα-
λαμβάνεται.**

εκδ. Μεταίχμιο, 2009, σελ. 248

Του **ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

Ο καθηγητής Πνευμονολογίας Κώστας Γουργουλιάνης έχει ξυπνήσει πρωί και ήδη βιάζεται να φύγει για την κλινική του όπου ένας ασθενής του παρουσίασε το βράδυ σχετική επιδείνωση. Είναι άρρωστος με κορωνοϊό και ο Γουργουλιάνης ανησυχεί διότι είναι συνάδελφός του και έχει διδαχθεί στο πλάι του.

Το κυριακάτικο τηλεφώνημά μου έχει να κάνει με ένα παλιότερο βιβλίο, το οποίο έχει ο ίδιος επιμεληθεί και το οποίο αφορά την «εξάπλωση των λοιμώξεων και την πανδημία της γρίπης». Είχε εκδοθεί από το Μεταίχμιο με τον τίτλο «Γιατί φοβόμαστε τη γρίπη» και περιελάμβανε αφηγήσεις γύρω από τις επιπτώσεις της μεγάλης πανδημίας του 1918, μέσα από μονογραφίες του Νικηφόρου Αγγελόπουλου, καθηγητή Ψυχιατρικής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, της εκπαιδευτικού Βασιλικής Γιασιράνη-Κυρίτσου, των παιδαγωγών Γραμματής Μικέλη, Ηρακλή Καράγιαννη και της ιατρού Φωτεινής Καράγιαννη.

Ρωτώ από το τηλέφωνο τον κ. Γουργουλιάνη: «Αν κάποιος αντικαταστήσει τη λέξη γρίπη με τη λέξη κορωνοϊός, αυτό που μένει ως αίσθηση είναι ότι μέσα σε εκα-

τό χρόνια δεν έχει αλλάξει το παραμικρό»;

«Υπάρχουν ασφαλώς πολλά κοινά σημεία», αποκρίνεται ο κ. Γουργουλιάνης. Όπως; «Όπως η ασάφεια των θανάτων, καθώς η επιδημία της γρίπης ξεσπά μέσα στον πόλεμο, υπάρχει επίσης ασιτία και φτώχεια, παράγοντες που παίζουν σημαντικό ρόλο στην άλλη μεγάλη αρρώστια των πνευμόνων, τη φυματίωση. Υπάρχουν και άλλα δεδομένα που μοιάζουν όπως π.χ. η χρήση του κινίνου τότε, ενός φαρμάκου για την ελονοσία, και της κλωροκίνης σήμερα. Για την περίοδο της πανδημίας της γρίπης θα πρόσθετα τη δοξομανία των γιατρών αλλά και το γεγονός ότι οι κυβερνώντες στη-

*Τα μέτρα κοινωνικής
αποστασιοποίησης,
το ωράριο των καφετειών,
τα επιχειρήματα
κατά των μέτρων
με επίκληση των φτωχών
και των... μπεκιάρηδων,
η δοξομανία των γιατρών.*

ρίζονται στη διάρκεια της πανδημίας αλλά αποδυναμώνονται όσο διαρκεί η αντιμετώπισή της για να καταρρεύσουν στο τέλος».

Στο κείμενο της Φωτεινής Καραχάλιου για την ισπανική γρίπη στην περιοχή της Μαγνησίας περιλαμβάνεται μια διαταγή του αστυνομικού διοικητή Σιφάκη. Ο αστυνομικός διοικητής την έχει

Η επιδημία της γρίπης ξεσπάσε κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, υπήρχε μεγάλη ασιτία και φτώχεια, παράγοντες που έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην άλλη μεγάλη αρρώστια των πνευμόνων, τη φυματίωση.

εκδώσει αφού από τις 17 Οκτωβρίου ως την 1η Νοεμβρίου 1918 ο νομάρχης κλείνει τα σχολεία. Ο Σιφάκης καλεί στην αστυνομία του Βόλου τους ιδιοκτήτες καφετειών διατάζοντάς τους τα εξής: «1ον) ανοίγωσι τα καταστήματά των την πρωίαν όσο το δυνατόν αργότερον, και να κλείωσιν ταύτα την εσπέραν όσον το δυνατόν

ενωρίτερον, 2ον) να καταργήσουν το καρτοπαίζουν, από το οποίον υπάρχει κίνδυνος να μετεδοθῇ η νόσος, 3ον) να έχωσι πτυελοδοχεία, και 4ον) να προβούν εις άκραν καθαριότητα και εις το πλύσιμον του δαπέδου».

Επιπλέον ο Σιφάκης, ο οποίος, σύμφωνα με το σχόλιο της τοπικής εφημερίδας, είναι άξιος ευ-

Ένα βιβλίο που εκδόθηκε το 2009 και είναι εξαιρετικά επίκαιρο.

χαριστιών της πόλης του Βόλου για τα μέτρα αυτά, «διέταξε τον Αργυλλά (σ.σ. τον ιδιοκτήτη του μοναδικού κινηματογράφου) να κλείνει τον κινηματογράφο στις 9 μ.μ. και να παίζει όλο το έργο και να μην αφήνει συνέχεια για την επόμενη μέρα».

Η κατάσταση δεν βελτιώνεται και στις 6 Νοεμβρίου επιβάλλονται πιο σκληρά μέτρα, με τα οποία ο κινηματογράφος κλείνει στις 9 μαζί με τα θέατρα και άλλους χώρους με θέσεις, απαγορεύονται η καρτοπαίξια και η κυβοπαίξια, οι καταστηματαρχές υποχρεώνονται να έχουν συγκεκριμένο αριθμό πτυελοδοχείων «στα οποία οι πελάτες τους υποχρεώνονται να φτύνουν», οι ξενοδόχοι είναι υποχρεωμένοι να αναφέρουν στις αστυνομικές αρ-

χές κάθε κρούσμα γρίπης, οι καταστηματαρχές υποχρεώνονται να αναρτήσουν πινακίδες στο κατάστημά τους «που να αναγράφει: “Απαγορεύεται να φτύνετε στο δάπεδο του καταστήματος”».

Την επόμενη της έκδοσης της αστυνομικής διάταξης στον τοπικό Τύπο δημοσιεύεται άρθρο με τίτλο «Γρίπη και γριποφοβία». Ο συντάκτης κατηγορεί την αστυνομία ότι έχει μετατρέψει την πόλη σε ένα απέραντο νεκροταφείο και βλέπει αντί της βαριάς γρίπης «μία άλλη οικονομική συνέπεια των αστυνομικών διατάξεων, η οποία είναι θανατηφόρα για τα συμφέροντα των τάξεων που πλήττονται. (...) Τα καφενεία έχουν πελάτες προπαντός τον φτωχό πληθυσμό και τους μπεκιάρηδες, που κινδυνεύουν περισσότερο αν γυρίζουν έξω ή αν μένουν κλεισμένοι στα παγωμένα δωμάτιά τους για ώρες πριν από τον βραδινό ύπνο, παρά αν κάθονται στα ευρύχωρα καφενεία...».

Αν κάτι διαχωρίζει την εποχή μας από το 1918, λέει ο κ. Γουργουλιάνης, είναι ότι τότε ζούσαν περισσότερο «έξω»: «Τάξεις σχολείων γίνονταν έξω, ενώ και τους αρρώστους τους έβγαζαν έξω το καταχείμωνο...».

Για τη δοξομανία των γιατρών ο Γουργουλιάνης μου απαντάει με ένα απόσπασμα ενός βιβλίου του 1816 «Λοιμωλογία ή περί πανώλης»: Την επιδημία σύμφωνα με τον συγγραφέα πρέπει να αντιμετωπίσουν «ο γιατρός, ο χειρουργός και ο πνευματικός ηνωμένοι ως αδελφοί». Περίπου ό,τι γίνεται και σήμερα...

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Η Νο1 ειδησεογραφική εφαρμογή στην Κύπρο

Τι είπαν Αναστασιάδης - Μακρόν στο Παρίσι

Η συνάντησή ήταν ιδιαίτερα παραγωγική, με αποτελέσματα και διεξήχθη σε ένα άριστο, φιλικό κλίμα, αναφέρει σε γραπτή του δήλωση ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος

Εξοχώτης τοποθέτηση Μενέντς: «Αυτά τα όσα συνέβησαν στην Ελλάδα»

Κύριες ειδήσεις

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Στο Παρίσι ο Πρόεδρος για

Live Ειδήσεις μου Live Scores Φαρμακεία Έξοδος

Available on the App Store

Get it on Google Play

“Αγαπητό μου ημερολόγιο”
υάθε Σάββατο και Κυριακή
από τις 5 μέχρι τις 7 το απόγευμα,
να μην ξεχάσω να αιούσω
τα αγαπημένα μου τραγούδια,
νέα και παλιά.

... και τις Παρασκευές, το βράδυ μιλάει
από τις 9 μέχρι τις 12 “Εκ γυναικός”
με μελωδίες ταξιδιάρικες.

παρέα με την Μαριάννα Γαλιδή στο

KANALI 6
106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΕΞ

www.kanali6.com.cy | info@kanali6.com.cy | 25-820500

«Πολίτης Κέιν», η ιδιοφυΐα που έπλασε τον μύθο

Η επιστροφή του Ντέιβιντ Φίντσερ

Mank ★★★★★
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2020)

Σκηνοθεσία: Ντέιβιντ Φίντσερ
Ερμηνείες: Γκάρνι Ολντμαν, Αμάντα Σέιφριντ, Λίλι Κόλινς, Τσαρλς Ντανς

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η μεγαλύτερη φετινή ελπίδα του Netflix για την κατάκτηση του πολυπόθητου Όσκαρ καλύτερης ταινίας έχει πίσω της σοβαρά εχέγγυα επιτυχίας. Αρχικά τον σπουδαίο Ντέιβιντ Φίντσερ, ο οποίος επιστρέφει για να αληθινή μια ιστορία βγαλμένη κατευθείαν από τη μυθολογία της κινηματογραφικής βιομηχανίας (δευτερο εχέγγυο): αυτή του εκκεντρικού σεναριογράφου Χέρμαν Μάνκιεβιτς ή «Μανκ», του ανθρώπου δηλαδή που έγραψε τον θρυλικό «Πολίτη Κέιν» του Όρσον Ουέλς.

Ο Φίντσερ από την πλευρά του χρησιμοποιεί το σενάριο ενός δικού του ήρωα: του πατέρα του, Τζακ, ο οποίος μας συστήνει τον Μανκ κατάκοιτο, έπειτα από ένα αυτοκινητικό ατύχημα, να ξεκινά τη δημιουργία του «Πολίτη Κέιν», απομονωμένος σε κάποιο ράντσο στη μέση του πουθενά. Σε όλη τη διάρκεια της, με συνεκόμενα φλας μπακ, η ταινία μάς ταξιδεύει στο Χόλιγουντ της δεκαετίας του 1930 και στη ζωή του Μάνκιεβιτς, ενός ανθρώπου αδιαισθησίας ιδιοφυούς, κοινωνικά ευαίσθητου, αλλά και παθιασμένου πότη και τζογαδόρου. Μέσα από την αφήγηση γνωρίζουμε τον πραγματικό Κέιν, καθώς και τα άτομα και το περιβάλλον που ενέπνευσαν το φιλμ του 1941.

Από το πρώτο ως το τελευταίο

πλάνο, η ταινία του Φίντσερ είναι μια ωδή στην ηρωική εποχή του σινεμά. Η υπέροχη ασπρόμαυρη εικόνα του Ερικ Μέσερσμιντ («Mindhunter») με τα χαρακτηριστικά «καψίματα τσιγάρου» φιλοξενεί μέσα της μυριάδες αναφορές στον κινηματογράφο, οι οποίες δεν περιορίζονται απλά στην πληροφορία. «Δεν μπορείς να χωρέσεις τη ζωή ενός ανθρώπου σε δύο ώρες, μπορείς απλώς να δώσεις μια εντύπωση», λέει κάποια στιγμή σχεδόν εξομολογητικά ο Μανκ. Σε ένα άλλο σημείο, ο Λούις Μάγιερ, θρυλικός ιδρυτής της MGM, αναφέρει: «Κάθε χρόνο δίνουμε 1 εκατ. δολάρια σε ταινίες που δεν γυρίζουμε ποτέ, εδώ κάνουμε τέχνη για την τέχνη», σε μια πολύ δηκτική παρατήρηση για την πορεία της σημερινής βιομηχανίας. Στο επίκεντρο όλων αυτών φυσικά βρίσκεται ο ανοικονόμητος, πολιτικά προσδευτικός Μάνκιεβιτς, ερμηνευμένος άψογα από τον Γκάρνι Ολντμαν, ένας άνθρωπος φαινομενικά στην καρδιά των εξελίξεων και όμως τόσο μοναχικός. Οι δαίμονες που τον κυριεύουν έχουν πιθανότατα να κάνουν ακριβώς με το ότι αισθάνεται ξένος. Η σκηνή στην οποία, τρομερά μεθυσμένος, ξεσπάθώνει εναντίον κινηματογραφικών και πολιτικών στελεχών σε κάποιο επίσημο δείπνο, είναι πραγματικά ελγεία: γενικώς ο Φίντσερ μοιάζει να ψάχνει με την κάμερά του διαρκώς το σημείο εκείνο όπου η αληθινή ζωή μετασχηματίζεται σε τέχνη, το πώς οι πραγματικοί άνθρωποι γίνονται μια χαρακτήρες μέσα από τις λέξεις: οι τελευταίες, περισσότερο από μία φορά, χαρακτηρίζονται πολύτιμες.

Ο Γκάρνι Ολντμαν ερμηνεύει άψογα τον ρόλο του Χέρμαν Μάνκιεβιτς. Στο πλευρό του η ταλαντούχος Αμάντα Σέιφριντ.

HOME CINEMA

Αγωνία στην ισπανική επαρχία, κυνισμός στο Λονδίνο

Επάνω, Πενέλοπε Κρουζ και Χαβιέ Μπαρδέμ πρωταγωνιστούν στην ταινία «Το Ξέρουν όλοι», που προβάλλεται από το Cínoβο. Κάτω, σκηνή από τη σειρά «Industry», που είναι διαθέσιμη στη Vodafone TV.

Το Ξέρουν όλοι ★★★★★ 1/2

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2018)
Σκηνοθεσία: Ασγκάρ Φαραντί
Ερμηνείες: Χαβιέ Μπαρδέμ, Πενέλοπε Κρουζ, Ρικάρντο Νταρίν

Από την πλατφόρμα του Cínoβο επιλέγουμε την τελευταία ταινία του Ιρανού δεξιότεχνου Ασγκάρ Φαραντί, ο οποίος πλέκει ξανά έναν από τους γνώριμους σεναριακούς ιστούς που τον καθιέρωσαν στην κορυφογραμμή των σύγχρονων δημιουργών. Η Λάουρα (Κρουζ) ταξιδεύει με τα δυο της παιδιά από την Αργεντινή στον τόπο καταγωγής της στην Ισπανία, για τον γάμο της μικρής αδελφής της. Εκεί, ανάμεσα στους άλλους βρίσκεται και ο παλιός της φίλος Πάκο (Μπαρδέμ), ο οποίος έχει περιπλοκές σχέσεις με την οικογένεια. Όλα αυτά θα έρθουν ακόμη περισσότερο στο προσκήνιο, όταν το βράδυ του γάμου η έφηβη κόρη της Λάουρα θα εξαφανιστεί μυστηριωδώς. Η μικρή επαρχιακή κοινωνία γίνεται το σκηνικό ενός ιδιότυπου αστυνομικού θρίλερ/δράματος, με τη χαρακτηριστική σφραγίδα του δημιουργού του. Η ξαφνική εξαφάνιση της νεαρής κοπέλας πυροδοτεί

μια σειρά εξελίξεων, που θα αποκαλύψουν περισσότερο ή λιγότερο καλά κρυμμένα μυστικά. Όπως συνήθως, εδώ σχεδόν η κάθε λέξη έχει τη σημασία της: ο τίτλος της ταινίας επαναλαμβάνεται αυτολεξεί κάπου στην αρχή, προοικονομώντας τα επερχόμενα, όπως θα γινόταν στην αρχαία τραγωδία. Ο Φαραντί, ωστόσο, δεν έχει διάθεση για αγωνίες και εφετζίδικες ανατροπές που θα έσπρωχναν το φιλμ περισσότερο προς το θρίλερ. Αντιθέτως, αποκαλύπτει τις προθέσεις του σχετικά νωρίς, αφήνοντας τους καλούς ηθοποιούς του –και ειδικά τον Μπαρδέμ– να φροντίσουν τα υπόλοιπα.

Industry

ΔΡΑΜΑ (2020)

Αντιπαιχνίδι: Μίκι Ντάουν, Κόνραντ Κέι
Ερμηνείες: Μαρίσα Αμπέλα, Μικάλα Χέρολντ, Χάρι Λότι

Το HBO περνάει ξανά τον Ατλαντικό και φτάνει στο Λονδίνο για μια καινούργια συναρπαστική σειρά, που στη χώρα μας είναι διαθέσιμη μέσα από τη Vodafone TV. Η λέξη

«Industry» του τίτλου αναφέρεται στο οικονομικό και εμπορικό κέντρο της βρετανικής πρωτεύουσας, εκεί όπου μια ομάδα νεαρών «δοκιμών» προσλαμβάνεται από μια μεγάλη επενδυτική τράπεζα. Όλοι τους έχουν μερικούς μήνες να αποδείξουν την αξία τους και να μπουν έτσι για τα καλά στον τρομερά ανταγωνιστικό –και επικήρδη– κόσμο των στελεχών της οικονομίας. Οι διαφορετικές ιστορίες τους, άλλες επαγγελματικές και άλλες προσωπικές, συμπλέκονται στη σειρά, με τρόπο που θυμίζει αρκετά και το πολύ επιτυχημένο «Suits». Εδώ, ωστόσο, επειδή μιλάμε για HBO και ακόμα περισσότερο για Βρετανία, δεν χωράνε... σεμνότητες: η σκληρή γλώσσα, το γυμνό, ο απίθανος κυνισμός είναι όλα στην ημερήσια διάταξη, εισάγοντάς μας σε μια πραγματικότητα που φέρνει στον «Λύκο της Γουόλ Στρίτ» του Σκορσέζε, αντλώντας παράλληλα και από νεανικές σειρές. Ο ρεαλισμός προφανώς κυριαρχεί, όπως και οι περιφημοί «νόμοι της αγοράς», δίκως όμως να πνίγει τις (αρκετές) πνευματώδεις στιγμές που κάνουν απολαυστικότερο το σύνολο.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.00 Καμώματα τζι αρώματα
Κωμική σειρά εποχής.
11.00 Η ΕΡΦΩΞία
Χαρτοφυλάκιο οικονομικών ειδήσεων, με τον Ανδρέα Ιωσήφ.
11.30 Χρονογράφημα, III
Μίνι ντοκιμαντέρ.
12.00 Η ζωή μας ένα τραγούδι
Μουσική εκπομπή με τη Γωγώ Βασιλάκη.
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Θεματική εκπομπή.
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.15 Αποτυπώματα
Με ελληνικούς υποτίτλους
15.30 Travel Diary
Ταξιδιωτικές ταινίες μικρού μήκους.
«Μηρατισιάδα»
16.00 Σε προσκυνώ γλώσσα
Θεματική εκπομπή.
17.00 Αφρανείς ήρωες
Ιστορίες ανθρώπων που ξεχώρισαν στην Κύπρο ή στο εξωτερικό.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.20 Μυστικό της πεταλούδας
Λούνα Παρκ
Κωμική σειρά.
19.55 Σαν σήμερα με το PIK
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή.
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.05 Σαν σήμερα με το PIK (Ε)
23.10 Αφρανείς ήρωες (Ε)
00.00 ΕΙΔΗ, III (Ε)
01.00 Σε προσκυνώ γλώσσα (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 The program
07.30 Ο Μορμόλης
Παιδική παράσταση.
08.50 Παιδική ζώνη
α. Μάγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νίλς Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Γουίσερ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
α. Σπρίτ, το άγριο άλογο β. Γκάρφιντ
γ. Μάγια η μέλισσα δ. Το θαυμαστό ταξίδι του Νίλς Χόλγκερσον
13.30 Στη Χώρα του Γιατί (Ε)
Παιδικό πρόγραμμα.
14.00 Πανεπιστημιακό
Πρωτάθλημα
Γυμναστικής.
18.00 Προσωπογραφίες (Ε)
18.45 Μαζί/Birlikte (Ε)
Δικονομική εκπομπή.
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.05 Travel Diary (Ε)
Ταξιδιωτικές ταινίες.
21.30 Το πρόγραμμα
(The program).
Βιογραφικό δράμα, με τους
Μπεν Φόστερ,
Κρις Ο'Ντάουντ, κ.ά.
23.40 ArtCafe, IV (Ε)
Πολιτιστική εκπομπή με τη Μαρίνα Μαλένη.
00.10 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
00.30 Προσωπογραφίες (Ε)
01.15 Μαζί/Birlikte (Ε)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα
06.00 Deal - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
06.30 Αστέρια στην άμμο
Ελληνική σειρά.
07.15 24 ώρες - (Ε)
Σειρά ντοκιμαντέρ.
08.15 Έλα στη θέση μου - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.30 Εύκολο και σπιτικά
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοϊζίδου.
10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση
Ενημερωτική εκπομπή.
13.00 Οικονομικές ιστορίες
13.45 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.30 The Adults Night Show
Σατιρική εκπομπή.
16.00 Κάμπινγκ - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.45 Έλα στη θέση μου, V
Κωμική σειρά.
17.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.00 Συνέχεια της σειράς
18.30 TET- A-TET στον Alpha
19.30 Κάμπινγκ - (Ε)
Κωμική σειρά, με τους
Φώτη Γεωργιάδη, Μάριο Δημητρίου, κ.ά.
20.20 **ALPHA NEWS**
21.20 Εφιάλτης στην κουζίνα
Μαγειρικό ριάλιτι με τον Έκτορα Μπιοτρίνι.
22.15 Κάρμα
Δραματοποιημένη σειρά.
23.15 Δώσε βάση (Ε)
Κωμικό show με την Ιωάννα Λαμπροπούλου.
01.00 The Bachelor (Ε)
03.45 Σ/Κ με τον Μάνεση (Ε)

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Split
05.40 Στριβειν διά
του αρραβώνος - (Ε)
Κωμική σειρά.
06.30 Ας πρόσδεξες - (Ε)
Ελληνική σειρά.
08.00 Δείξε μου τον φίλο σου
Κωμική σειρά.
09.30 Ταξί - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
10.20 Πρώτη σταγόνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
Εκπομπή για την υγεία.
12.50 Ενώπιος Ενωπίος
Ενημερωτική εκπομπή.
14.15 Ήλιος - (Ε)
Δραματική σειρά.
16.00 Casa De Mikel, II - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
17.20 Το καφέ της Χαράς, IV
Κωμική σειρά.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.30 La Pasta Pomiliori (Ε)
Κωμική σειρά.
19.30 Ταξί
Τηλεπαιχνίδι, με τον Αλέξανδρο Τσουβέλα.
20.20 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Διχασμένος (Split)
Θρίλερ, με τους Τζέινς ΜακΑβόι, Άννα Τέιλορ Τζόι, κ.ά.
23.15 Χιούστον το λύσαμε
Σατιρική εκπομπή.
00.50 Suits (Ε)
Ξένη σειρά.
01.40 Ευτυχισμένες μέρες (Ε)
02.30 Πράβο του νυφικού (Ε)
03.20 **Τα νέα του ANT1**
04.20 Αδελφές ψυχές (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

21.15 The hours
05.30 Τώρα ό,τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίη Μαυραγάνη.
09.45 Έλα χαμογέλα
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Σίσσυ Χριστίδου.
13.00 Τροχός της τύχης (Ε)
Τηλεπαιχνίδι με τον Πέτρο Πολυχρονίδη και τη Βάλια Χατζήθεοδώρου.
15.00 Εικόνες - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση.
16.00 Just The 2 Of Us - (Ε)
Φιλική εκπομπή.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Just The 2 Of Us - (Ε)
Συνέχεια.
19.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης
Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Αλέξανδρο Ταραμουντά.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.15 Οι ώρες (The hours)
Δράμα, με τους Νικόλ Κίντμαν, Μέριλ Στριπ, κ.ά.
Η δολοφονία του Τζέιμς Τζέιμς από τον δειλό Ρόμπερτ Φορντ
(The Assassination Of Jesse James By The Coward Robert Ford)
Γουέστερν, με τους Μπραντ Πιτ, Κέισι Αφλεκ, κ.ά.
01.30 Έλα χαμογέλα - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Σίσσυ Χριστίδου.
04.30 Η μαμά λείπει ταξίδι για δουλειές - (Ε)
Κωμική σειρά.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.15 The Voice of Greece
05.30 Οι Αδιάφοροι (Ε)
Κωμική σειρά.
06.30 Τα χρυσόψαρα (Ε)
07.00 Love it (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή με την Ιωάννα Μαλέσκου.
08.30 Καλό μεσημέρι (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Νίκο Μουσιάνο.
10.15 Dot.
Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.15 Χωρίς περιστροφές (Ε)
Πολιτική εκπομπή.
13.00 Βουράτς γεπτόνι (Ε)
Κωμική σειρά.
13.30 Ζωή ποδήλατο (Ε)
Κωμική σειρά.
14.40 Όρα για φαγητό (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίου.
15.50 My Style Rocks Gala
Διαγωνισμός μόδας.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 My Style Rocks Gala
Διαγωνισμός μόδας.
(Συνέχεια)
18.40 The Voice of Greece (Ε)
Μουσικός διαγωνισμός.
20.20 **Τομές στα γεγονότα**
21.15 The Voice of Greece
Μουσικός διαγωνισμός.
00.20 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.30 My Style Rocks Gala (Ε)
Διαγωνισμός μόδας.
03.20 Velvet (Ε)
Συναισθηματική σειρά.
04.40 Καταιγίδα - (Ε)
Δραματική σειρά.
05.00 Σε φρόντο κόκκινο - (Ε)
Δραματική σειρά.

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

06.45 Τηλεαγορά
08.25 Μικροί κατάσκοποι
10.00 Το ταξίδι του γυριμού
11.50 Τηλεαγορά
12.20 Ελληνική ταινία
14.00 Τηλεαγορά
15.20 Ελληνική ταινία
17.00 Τηλεαγορά
19.10 Οικονομικές γιορτές
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.30 Ξένη ταινία
03.00 Ξένη ταινία

TV PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδική ζώνη
07.25 Μουλάν
08.20 Παιδικές σειρές
09.35 Cook Eat (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 ANNITA κοίτα
Τηλεαγορά
16.35 Αόρατος φράκος
18.30 Ταξίδι γεύσεων, III (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Ξένη ταινία
00.25 Ξένη ταινία

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

10.20 Κορίτσα ο Μάρκουλης
11.00 Έξυπνες αγορές
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξυπνες αγορές
14.00 Ασημένια φεγγάρια
15.35 Έξυπνες αγορές
16.05 Κνημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξυπνες αγορές
16.40 Δελτίο Ειδήσεων
16.45 Έξυπνες αγορές
17.20 Έξυπνες αγορές
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 EXTRA News
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

21.00 Who Framed Roger Rabbit
05.00 The Daughter
06.35 Crown Vic
08.30 Seasons of Love
10.00 Mafia Only Kills
In Summer, II - Ep. 3-6
14.10 You're Not You
16.00 A Harvest Wedding
17.40 The Daughter
19.25 Amoureux De Ma Femme
21.00 Who Framed Roger Rabbit
23.00 Warsaw '44
01.30 Acusada (The Accused)
03.30 A Harvest Wedding

GREEK CINEMA

20.20 Διακοπές στην Αίγινα
05.55 Για ένα ταγάρι δολάρια
07.45 Ο Ασπραγόγιαννος
09.40 Μεγάλοι δρόμοι, της φτώχειας τα κομμάτια
11.00 Ο προσετός του χωριού
12.15 Δύο αγάπες, δύο κόσμοι
13.45 Ο εμποράκος
15.20 Αγάπησα και πόνεσα
17.00 Οι εραστές του ονείρου
18.40 Συναίσια το όνειρο
20.20 Διακοπές στην Αίγινα
22.00 Το δόλωμα
23.45 Ο τρομοκράτης
01.10 Ο ανακατωσούρας
02.45 Ο γυναικάς

Ο Λούντβιχ πίσω από τον Μπετόβεν

Η καθηγήτρια της Οξφόρδης Λόρα Τένμπριτζ μιλάει στην «Κ» για τα 250 χρόνια από τη γέννηση του κορυφαίου συνθέτη

Συνέντευξη στον
ΠΑΥΛΟ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟ

Από το 1795 έως το 1816 ο πληθωρισμός κάλυπτε τόσο πολύ στη Βιέννη, λόγω των Ναπολεόντειων Πολέμων, που η περιουσία του Λούντβιχ βαν Μπετόβεν συρρικνώθηκε κατά 40 φορές. Σήμερα ο μέσος Ευρωπαίος εμφανίζει υψηλά επίπεδα θυμού και κατάθλιψης για την κρίση του κορωνοϊού, αλλά δεν μπορεί να διανοηθεί πώς ήταν να ζει κανείς τότε. Οι κρίσεις, βεβαίως, συνήθως δεν εμποδίζουν τα αριστουργήματα (αν δεν τα ευνοούν...), και ο Μπετόβεν μέσα σε αυτή την περίοδο δημιούργησε ένα έργο που εμπνέει στην αίσθηση της ακοής (που ο ίδιος άρχισε να κάνει μετά τα 30 του) την έννοια της τελειότητας, ό,τι κι αν αυτό μπορεί να σημαίνει.

Τον Δεκέμβριο του 2020, αυτές τις ημέρες, κορυφώνονται οι εκδηλώσεις για τα 250 χρόνια από τη γέννηση του συνθέτη. Το 2020 είχε ανακηρυχθεί Έτος Μπετόβεν και σίγουρα ένα τέτοιο έτος, με τόσα που έφερε, μπορεί να σταθεί στο ύψος ενός τέτοιου τίτλου. Δεν γνωρίζουμε την ακριβή ημέρα γέννησής του συνθέτη, αλλά γνωρίζουμε ότι βαπτίστηκε στις 17 Δεκεμβρίου 1770 στη Βόννη και οι μελετητές εκτιμούν ότι μάλλον γεννήθηκε την προηγούμενη μέρα.

Ανάμεσα στις πολλές εκδόσεις που πραγματοποιήθηκαν μέσα στο 2020 για τον Μπετόβεν, ξεχωρίζει το βιβλίο της καθηγήτριας Μουσικής του Κολλεγίου St. Catherine της Οξφόρδης, Λόρα Τένμπριτζ, με τίτλο «Beethoven: A Life in Nine Pieces» (Yale University Press). Η συγγραφέας αφηγείται τη ζωή του Μπετόβεν σε 9 κεφάλαια που έχουν στην προμετωπίδα 9 συνθέσεις που χαρακτήρισαν τη διαδρομή του. Είναι μια ωραία εμπειρία να διαβάσει κανείς το κάθε κεφάλαιο ακούγοντας ταυτόχρονα, αντί για το μονότονο δελτίο κρουσμάτων κορωνοϊού του ΕΟΔΥ, την εκάστοτε σύνθεση του Μπετόβεν σε μια από τις κορυφαίες εκτελέσεις που υπάρχουν ελεύθερες πλέον στο YouTube ή στις άλλες συνδρομητικές εφαρμογές στο Ιντερνετ.

Με αφορμή λοιπόν τα 250 χρόνια από τη γέννηση του Μπετόβεν που συμπληρώνονται αυτό τον Δεκέμβριο, η Λόρα Τένμπριτζ παραχώρησε συνέντευξη στην «Κ» και απάντησε σε ερωτήσεις που προέκυψαν μετά την ανάγνωση του έργου της.

— Όπως έχετε δείξει στο βιβλίο σας «Beethoven: A Life in Nine Pieces», ο Μπετόβεν δεν μπορούσε εύκολα να υποταχθεί στην εξουσία. Πιστεύετε ότι η συγκρουσιακή σχέση με τον πατέρα του έγινε μια αντανάκλαση που διαμόρφωσε σχεδόν όλες τις άλλες σχέσεις στη ζωή του — από τον δάσκαλό του Γιόζεφ Χάιντν έως τους πλούσιους χρηματοδότες και υποστηρικτές του; Επίσης, πιστεύετε ότι αυτό το «πατρικό ζήτημα» επηρέασε το μουσικό ύφος του, που χαρακτηρίζεται από τον ανταγωνισμό μεταξύ αντίθετων δυνάμεων;

— Δεν είμαι σίγουρη αν πρόκειται για «πατρικό ζήτημα», αλλά προφανώς δεν φοβόταν να αντισταθεί στην εξουσία όταν νόμιζε ότι έπρεπε. Η ετοιμότητα του Μπετόβεν να αμφισβητεί τις συμβουλές των δασκάλων και των πλούσιων υποστηρικτών του έχει τροφοδοτήσει την εικόνα του ως ενός επαναστάτη. Πιθανότατα έχει ένα μουσικό αντίστοιχο στην προθυμία του να προχωρήσει πέρα από τις συμβάσεις και τη δραματική ένταση σε πολλές από τις συνθέσεις του. Ωστόσο, ως επί το πλείστον, ο ανταγωνισμός μεταξύ των ανταγωνιστικών δυνάμεων επιλύεται στο τέλος. Παρομοίως, ενώ ο Μπετόβεν διαφωνούσε συχνά με τους άλλους, συνήθως τα έβρισκε μαζί τους αργότερα. Για παράδειγμα, μπορεί να είχε διαφωνήσει με την κρίση του Χάιντν για το έργο

“

Παρά το γεγονός ότι τον θεωρούμε μοναχικό εργένη, είχε στενές φιλίες με γυναίκες, όπως η κόμισσα Ερδούδη και η πιανίστρια Νανέτ Στράικερ.

“

Αν και μάλλον είχε ενστερνιστεί ορισμένες μασονικές αρχές, σε αντίθεση με τον Μότσαρτ και τον Χάιντν, δεν ήταν μέλος κάποιας Στοάς. Διάβαζε ευρέως και ενδιαφερόταν για φιλοσοφίες και θρησκείες από όλο τον κόσμο.

του «Τρίο με πιάνο αριθμός 1», αλλά του αφιέρωσε το δεύτερο έργο του, τις «Δύο σονάτες για πιάνο».

— Αναφέρετε ότι είχε πει πως η μητέρα του ήταν ο καλύτερος φίλος του. Πώς τον επηρέασε η απώλειά της;

— Ο θάνατος της μητέρας του το 1787 διέκοψε πρόωρα την πρώτη επίσκεψη του Μπετόβεν στη Βιέννη και σήμαινε ότι έπρεπε να αναλάβει μεγαλύτερη ευθύνη για τη φροντίδα των νεότερων αδελφών του, καθώς ο πατέρας του, απαρνηγός και αλκοολικός, ήταν ανίκανος να τους φροντίσει. Ήταν προφανές ότι στον Μπετόβεν έλειπε η μητέρα του. Είναι ενδιαφέρον ότι, παρά το γεγονός ότι τον θεωρούμε μοναχικό εργένη, είχε στενές φιλίες με γυναίκες, όπως η κόμισσα Ερδούδη και η πιανίστρια Νανέτ Στράικερ.

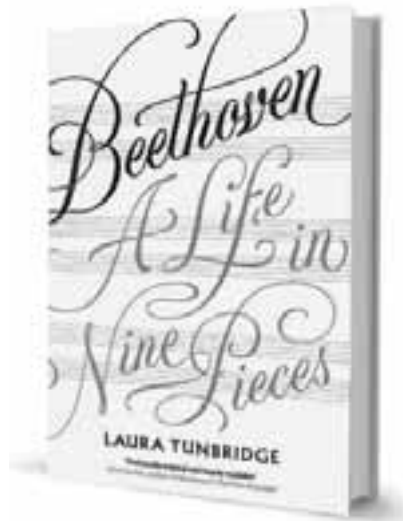

Η καθηγήτρια Μουσικής του Κολλεγίου St. Catherine, Λόρα Τένμπριτζ.

— Ποια είναι η επίδραση των Ελευθεροτεκτόνων και των Περωτισμένων (Illuminati) στη σκέψη, στη φιλοσοφία και στα ιδανικά του Μπετόβεν για το βαθύτερο νόημα του κόσμου και της τέχνης;

— Μερικοί από τους δασκάλους και τους υποστηρικτές του στη Βόννη και στη Βιέννη ήταν μέλη των Περωτισμένων ή των Ελευθεροτεκτόνων, όπως ο Φρίντριχ Σίλερ (του οποίου το «Ode to Joy», η «Ωδή στη χαρά», αποτελεί το χορωδικό φινάλε της Ενάτης Συμφωνίας). Οι άνθρωποι

αυτοί υποστήριζαν τα ιδανικά του Διαφωτισμού για την ισότητα των ανθρώπων, που φαίνεται να συμβαδίζουν με μερικές από τις απόψεις του Μπετόβεν. Αν και μάλλον είχε ενστερνιστεί ορισμένες μασονικές αρχές, σε αντίθεση με τον Μότσαρτ και τον Χάιντν, δεν ήταν μέλος κάποιας Στοάς. Ο Μπετόβεν διάβαζε ευρέως και ενδιαφερόταν για φιλοσοφίες και θρησκείες από όλο τον κόσμο και κατά τη διάρκεια των αιώνων. Η τέχνη του και η φιλοσοφία του για τον κόσμο αντανakλούσαν αυτόν τον γνωστικό πλούτο.

Το βιβλίο της Τένμπριτζ αφηγείται τη ζωή του Μπετόβεν σε 9 κεφάλαια που έχουν στην προμετωπίδα 9 συνθέσεις που χαρακτήρισαν τη διαδρομή του.

— Τι μπορούμε να πούμε για το «Missa Solemnis»; Γιατί φαίνεται ότι είναι έργο πέρα από τα όρια του λόγου; Γιατί δύσκολα μπορεί κανείς να το κλείσει σε λόγια;

— Το «Missa Solemnis» χρησιμοποιεί έναν συμβατικό λειτουργικό λόγο, αλλά το μουσικό πλαίσιο του Μπετόβεν είναι τόσο μεγάλο που το τελικό αποτέλεσμα δεν είναι κατάλληλο για χρήση ως μια εκκλησιαστική λειτουργία. Ίσως λόγω της κλίμακας του έργου και της μουσικής του πολυπλοκότητας και λόγω των ιδιουσυνκρασιακών θρησκευτικών πεποιθήσεων του Μπετόβεν, το «Missa Solemnis» κατά κάποιον τρόπο μοιάζει αφηρημένο. Αυτό, μαζί με τις πνευματικές πτυχές του, μπορεί να είναι εκείνο που το κάνει σαν να βρίσκεται πέρα από τα όρια του λόγου.

— Πιστεύετε ότι ο Μπετόβεν μετέτρεψε την απώλεια της ακοής του σε πλεονέκτημα; Αυτή η απώλεια φαίνεται σαν να τον απελευθέρωσε από την «υλική διάσταση» του ήχου και να του επέτρεψε να προσεγγίσει διαισθητικά τη μουσική σε ένα αφηρημένο επίπεδο — πέρα από τα όργανα που, ως μηχανικά κατασκευάσματα μιας δεδομένης εποχής, παράγουν πρόσκαιρες εκδοχές της αιώνιας συμμετρίας και αρμονίας. Μήπως ως κωφός έγινε πιο κατάλληλος για να «ακούσει» τα καθαρά μαθηματικά που είναι η μουσική και να τα γράψει επάνω στο χαρτί παρτιτούρας;

— Είναι δύσκολο να γνωρίζουμε τι αντίκτυπο είχε η σταδιακή απώλεια ακοής του Μπετόβεν στη μουσική του φαντασία. Μερικοί από τους συγχρόνους του έλεγαν ότι η μουσική της τελευταίας περιόδου του ήταν για το μάτι και όχι για το αυτί, αλλά ίσως η δοκιμασία της ακοής τον ενθάρρυνε να πειραματιστεί περισσότερο. Σίγουρα ήθελε ακόμα να παίζεται και να ακούγεται η μουσική του και όχι να μένει στα χαρτιά. Οι ιστορίες που υπάρχουν με τον Μπετόβεν να παρευρίσκεται σε πρόβες ανάμεσα στους μουσικούς ενός κουαρτέτου εγχόρδων και, μην μπορώντας να ακούσει, να διορθώνει τις κινήσεις τους, υποδηλώνουν ότι η υλικότητα του ήχου παρέμεινε σημαντική γι' αυτόν.

— Είχε έντονη ιδιουσυνκρασία, στρεφόμενος ενάντια στους κανόνες, ήταν επιρρεπής σε συ-

γκρούσεις, θύμωνε. Αλλά η διαμονή σε 60 σπίτια στη Βιέννη σε μια μάλλον σύντομη ζωή φαίνεται παράξενη. Γιατί βρισκόταν συνεχώς σε κίνηση δεδομένου ότι δεν είχε ποτέ έντονα οικονομικά προβλήματα;

— Εχετε δώσει ήδη την απάντηση. Ήταν επιρρεπής σε συγκρούσεις, κάτι που μαζί με τη διαδικασία της μουσικής δημιουργίας τον έκανε έναν θορυβώδη ενοικιαστή. Μερικές από τις εκκεντρικότητές του — όπως το να ρίχνει νερό επάνω του όταν έκανε μπάνιο (σ.σ.: την εποχή εκείνη δεν υπήρχε ντους), το οποίο διαπερνούσε το πάτωμα και έφθανε στο διαμέρισμα του κάτω ορόφου—, τον έκαναν έναν μάλλον ανεπιθύμητο γείτονα. Αλλά και πάλι, δεν ήταν ασυνήθιστο για τους ανθρώπους στη Βιέννη να αλλάζουν συχνά διαμερίσματα, ακόμα κι αν ο Μπετόβεν το έκανε αυτό συχνότερα από τους περισσότερους.

— Γιατί ο Μπετόβεν δεν παντρεύτηκε; Επίσης, θα έλεγε κανείς ότι ίσως μόνο μια ανεκπλήρωτη αγάπη μπορεί να δικαιούται ένα χαρακτηρισμό όπως «Αθάνατη αγαπημένη». Υποψιάζεστε ότι υπάρχει ένας ανεκπλήρωτος έρωτας πίσω από την «Αθάνατη αγαπημένη», που ενδεχομένως διαμόρφωσε την προσέγγισή του απέναντι στη ζωή ως ενός διαρκούς αγώνα;

— Ο Μπετόβεν ερωτευόταν συχνά τη μια ή την άλλη γυναίκα και είχε παραδεχθεί κατά καιρούς ότι θα ήθελε να παντρευτεί. Γνωρίζουμε ότι δεν ήταν πάντα ένας εύκολος άνθρωπος για να ταιριάξει κανείς μαζί του και μπορεί επίσης να ήταν απογοητευμένος που οι γυναίκες που ήθελε δεν ήταν διαθέσιμες. Οι μουσικοί αναμειγνύονταν μέσα στην υψηλή κοινωνία ως δάσκαλοι, ερμηνευτές και συνθέτες, αλλά αυτό δεν σήμαινε ότι θα μπορούσαν να παντρευτούν μέλη της αριστοκρατίας. Μαζί με την κώφωση και άλλες ασθένειές του και τη μάχη για την επιμέλεια του ανιψιού του, Καρλ, οι ερωτικές απογοητεύσεις του Μπετόβεν μπορεί να έκαναν τη ζωή να μοιάζει με αγώνα. Η μετά θάνατον ανακάλυψη της επιστολής προς την άγνωστη «Αθάνατη αγαπημένη» έδειξε ότι η σχέση αυτή ήταν ιδιαίτερα σημαντική για αυτόν, αλλά σίγουρα δεν ήταν η μόνη σημαντική σχέση στη ζωή του που δεν προχώρησε.

— Εχετε γράψει ότι η «Grosse Fuge» (Μεγάλη φούγκα) και το «Κουαρτέτο εγχόρδων Νο 13» είναι μια «μουσική για τη μουσική». Τι εννοείτε;

— Ο τρόπος με τον οποίο παίζουν και οι δύο συνθέσεις με τις συμβάσεις αποδεικνύει την κυριαρχία του Μπετόβεν επάνω στη φόρμα και στην προθυμία του να πειραματιστεί με αυτό που ήταν δυνατό να εκφράσει και να εξερευνήσει μέσω της μουσικής.

— Περιγράψατε θαυμάσια, με εξαιρετική απλότητα, το τι είναι μια φούγκα. Είναι το βιβλίο σας μια φούγκα; Είναι η ζωή μια φούγκα; Και ποιο είναι το αγαπημένο σας από τα «9 κομμάτια» που συνθέτουν το βιβλίο σας για τη ζωή του Μπετόβεν;

— Tutto nel mondo è burla —όλα στον κόσμο είναι μια απάτη—, λέει η φούγκα στο τέλος του Φάλσταφ του Βέρντι. Μια φούγκα κρατάει πολλά πράγματα να περιστρέφονται στον αέρα ταυτόχρονα — όπως ένα βιβλίο και, ναι, όπως η ζωή. Μου αρέσουν και τα εννέα κομμάτια που συζητώ στο βιβλίο μου, φυσικά. Προσφέρουν τόσο πολλές διαφορετικές πτυχές της μουσικής του Μπετόβεν — ίσως αυτό που καταγράφει το καλύτερο εύρος είναι η «Χορωδιακή φαντασία για πιάνο», που τον αποκαλύπτει ως πιανίστα, συνθέτη και ιμπρεσάριο.

• Εκτενέστερη εκδοχή της συνέντευξης στην ιστοσελίδα της «Κ».

«Η ετοιμότητα του Μπετόβεν να αμφισβητεί τις συμβουλές των δασκάλων και των υποστηρικτών του έχει τροφοδοτήσει την εικόνα του ως επαναστάτη».

wizguide

• WIZ GUIDE USERS RATINGS •

50 Best

RESTAURANTS

2020

wiz-guide.com

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Έχεις κάρτες
της Τράπεζας Κύπρου;

Έχεις ανταμοιβή

Τράπεζα Κύπρου

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ
ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ